Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/analectahymnicam05drev

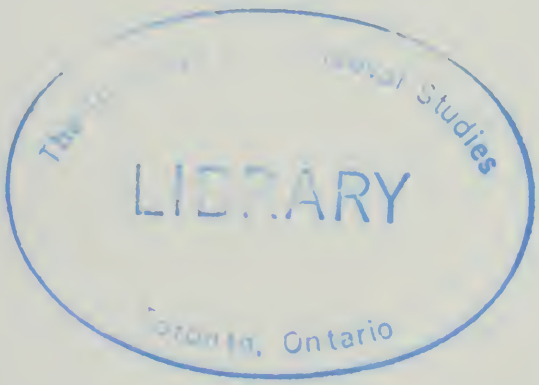
Studies
LIBRARY
Toronto, Ontario

ANALECTA HYMNICA

MEDII AEVI

V.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

Liturgische Reimofficien.

Erste Folge.

Herausgegeben

von

Guido Maria Dreves,
S. J.

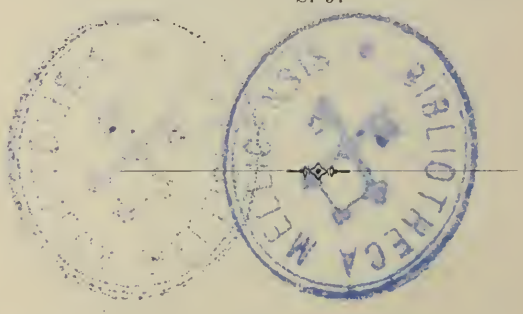

Leipzig.
Fues's Verlag (R. Reisland).
1889.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

Liturgische Reimofficien

des

Mittelalters.

Erste Folge.

Aus

Handschriften und Wiegendrucken

herausgegeben

von

Guido Maria Dreves,
S. J.

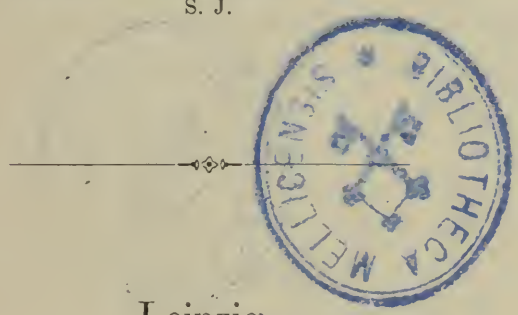

Leipzig.
Fues's Verlag (R. Reisland).
1889.

THE INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
ST. MICHAEL'S
COLLEGE
LIBRARY

JUN - 8 1938

10785

Einleitung.

Man hat frühzeitig die Frage aufgeworfen, welcher der beiden Kirchen, der westländisch-lateinischen oder der griechisch-morgenländischen, in der Kunst des heiligen Liedes der Vorrang gebühre. Die Antwort fiel stets, nicht blofs was inneren Wert und Vollendung, sondern auch was Zahl und Fülle betrifft, zu Gunsten der Abendländer aus. „Die Vorzüglichkeit der lateinischen Hymnologie," meinte Augusti, „ist so entschieden, dafs man sowohl in Absicht auf Anzahl und Menge der Kirchenlieder, als in Ansehung des inneren Reichtums derselben die Griechen und Syrer den Lateinern gar nicht an die Seite setzen kann," [1]) eine Ansicht, die noch in neuerer und neuester Zeit von Kayser vertreten ist [2]). War die Frage verfrüht, so war es die Antwort ungleich mehr. Man verglich Sachen, die man nicht kannte, zählte Dinge, die man nicht übersah. Dafs man den hymnologischen Bestand der griechischen Kirche nicht ahnte, liegt zu Tage, seit durch Pitras Untersuchungen das Vierteldutzend liturgischer Hymnen der Griechen auf mehr denn ein Dutzend Folianten angeschwollen, so dafs derselbe ohne Gefahr der Übertreibung ausrufen kann: Nulle part la poésie n'a reçu de l'église un plus grand honneur que dans la patrie d'Homère [3]). Aber man kannte auch den andern Gegenstand der Vergleichung nur höchst mangelhaft; man kannte von dem poetischen Besitze der lateinischen Kirche nur einen Teil, ob die Hälfte, ein Drittel, ob nur ein Zehntel, wird die Zukunft lehren müssen. Vor allem übersah man eine ganze Klasse liturgischer Poesieen, in gewisser

[1]) Denkwürdigkeiten aus der christlichen Archäologie V, 292.

[2]) Beiträge zur Geschichte und Erklärung der ältesten Kirchenhymnen. Zweite Aufl. I, 52.

[3]) Hymnologie de l'église grecque, p. 23.

Hinsicht die wichtigste von allen — die Reimofficien. Denn der Hymnus, die Sequenz, mit denen allein man sich befafste, sind nur ein Teil, ein dienendes Glied an einem liturgischen Gebilde, das Reimofficium aber ist ein sorgfältig gegliedertes, in sich geschlossenes und abgerundetes Ganze, ein liturgisches Tages- und Stundengebet, in dem nicht nur die eingelegten Hymnen, sondern sämtliche Antiphonen und Responsorien, kurz alles, mit Ausnahme der Psalmen und Lektionen, in gebundener Rede, in Rhythmus und Reim gekleidet erscheint. Der mittelalterliche Kunstausdruck für ein solches Officium mit Ausschlufs der Psalmen und Lektionen — also für alle jene Teile des Officiums, welche gesungen, nicht recitiert werden und daher in das Antiphonar gehören, war „Historia“. Derselbe findet sich in tausend und abertausend Rubriken, wie: Istam historiam compilavit magister N.; hodie imponatur historia de sancto N.; incipit nova historia de sancta N., lauter Redewendungen, die nicht von einer Vita oder Legenda, auch nicht von den erzählenden Lektionen der 2. Nokturn zu verstehen sind, sondern nichts anderes besagen wollen, als was wir heute mit dem Worte Officium zu bezeichnen pflegen. Seinem Ursprunge nach erklärt sich dieser Name wohl daher, dafs mindestens die Responsorien, sehr oft auch die Antiphonen[1]) die Geschichte eines Heiligen oder Festes zum Vorwurfe haben. Er hat aber jede Erinnerung an diesen Ursprung abgestreift; denn man redete ebensogut von einer Historia de sanctissima trinitate und einer Historia nova de corpore Christi, in denen von erzählenden Teilen nicht die Spur vorhanden ist.

An solchen Historiae nun, die in poetischer Sprache geschrieben sind, Historiae rhythmatae et rimatae, sind die mittelalterlichen Liturgieen sehr reich. Was ist aber von ihnen durch die bedeutenderen Hymnensammlungen bekannt geworden? Die alten Sammlungen von Cassander, Bebel, Fabricius u. s. w.

---

[1]) Vielfach nehmen nämlich die gereimten Antiphonen, ihrer ursprünglichen Einrichtung getreu, Bezug auf den Psalm, dem sie als Antiphon zugeteilt sind. Im Vorbeigehen sei bemerkt, dafs, wenn auch die Antiphonen geschichtlichen Inhaltes sind, oft ein doppelter Faden der Erzählung nebeneinander herläuft, indem der eine durch die Antiphonen, der andere durch die Responsorien weitergeführt wird. Die Folge ist, dafs beide Erzählungen sich unterbrechen und ablösen und von einer historischen Aufeinanderfolge keine Rede sein kann.

ignorieren dieselben vollständig. Daniels Thesaurus, noch immer das standard-book des Hymnologen, bietet nicht eines. Mone ist der Begriff des Reimofficiums, wie es sich von einem so gründlichen Kenner mittelalterlicher Poesie erwarten läfst, nicht fremd. Er giebt ihn I. S. 264 kurz und gut wieder und bemerkt: „Solche durchaus versifizierte oder gereimte Officien des Chors giebt es mehrere und einige sind in dieses Werk aufgenommen, weil sie zugleich ein Seitenstück zu den versifizierten Messen sind, die schon im 4. Jahrhundert vorkommen.“ Es macht aber ganz den Eindruck, als ob Mone derartige versifizierte Officien häufig nicht als solche erkannt habe. Vollständige oder fast vollständige Officien finden sich bei ihm im 1. Bande nur eines No. 201, ein Officium de corpore Christi[1]); im 2. Bande ebenfalls nur ein ganzes Officium de conceptione B. M. V. (326), noch dazu völlig unzulänglich ediert;[2]) im 3. Bande findet sich ein Officium de s. Margaretha (1042), zwei von der heil. Ursula (1178 und 1183); keines dieser drei Officien ist auch nur halbwegs befriedigend wiedergegeben. So hat z. B. 1042 in der ersten Nokturn nur eine Antiphon, in der zweiten zwei (vielleicht drei, wenn V. 45 die Aufschrift vergessen sein sollte), in der dritten wieder eine. Da in jeder Nokturn drei Responsorien, scheint Mones Handschrift kein monastisches Brevier gewesen zu sein; dann hat er in der ersten und dritten Nokturn jedesmal zwei Antiphonen unter den Tisch fallen lassen. Neben diesen gröfseren treiben allerhand kleinere Bruchstücke von Officien in den drei Bänden umher. So z. B. im zweiten No. 412 de visitatione B. M. V. Als seine Quelle nennt Mone ein Dominikaner-Brevier, ehemals zu St. Peter, jetzt zu Karlsruhe; aus dem, was Mone giebt und nicht giebt, ersieht man, dafs er ein Diurnale vor sich hatte; er ediert nur Vesper- und Laudes-Antiphonen, nur Kopf und Schwanz, der ganze Rumpf,

[1]) Hier fehlen in sämtlichen Nokturnen die Antiphonen. Vgl. auch Officium No. 5 des vorliegenden Bandes.

[2]) Man vgl. No. 12 dieser Sammlung, wo sich das Officium in der richtigen Fassung findet. Geradezu verblüffend wirkt Mones Bemerkung: „Ebenfalls ein ganz gereimtes Officium auf dieses Fest steht in der Hsch. S. 296 des Klosters St. Peter in Salzburg aus dem 12. Jahrhundert, die ich aber nicht verglichen. Sie fängt jedoch erst mit V. 213 an. Ebenso die Hs. des germanischen Museums zu Nürnberg No. 4984 des 13. Jahrhunderts.“ Hätte er sich die Mühe eines zweiten Blickes genommen!

BQ
5253
.A5

die 3 Nokturnen der Matutin fehlen — avulsum sine trunco caput disjectaque membra. Ebenso ist 892, einige Teile des Dominikusofficiums, ersichtlich einem Diurnale entnommen. Wer aber keine Fragmente edieren will, wo er das Ganze bieten könnte und folglich sollte, der müfste wissen, dafs in einem Diurnale niemals ein vollständiges Officium zu finden ist. Unter No. 908 giebt Mone aus einem Kolmarer Antiphonar zuerst die 5 Antiphonen ad vesperas, und zwar als eine; dann unter 909 aus derselben Handschrift (offenbar einem Antiphonarium monasticum) die 6 Antiphonen der ersten Nokturn ebenfalls als eine, und um das Mafs voll zu machen, legt er in der Anmerkung „beide Lieder“ einem französischen Dichter bei. In Summa ist in den 3 Bänden Mones auch nicht ein einziges unverstümmeltes Officium.

Morel hat in seine kleine Sammlung drei Officien aufgenommen. No. 143 ist das Officium Visitationis des Kardinal Adam Easton[1]), aber wunderlicherweise sind hier sämtlichen Responsorien ihre Versus abhanden gekommen. So z. B. in der 1. Nokturn

R. 1. Surgens Maria gravia
Migravit per cacumina
In civitatem Judae,
Intravit domum propere
Zachariae cum opere
Salutis consobrinae.

So weit Morel. Unter den Tisch fällt:

V. Ut audivit Elisabeth
Salutes mox de Nazareth,
Exclamat mirative.

Es ist kaum glaublich, dafs dem Schreiber des Einsiedler Codex 82 (nach Morel ein Brevier) die sämtlichen Verse sollten in der Feder geblieben sein. Das zweite ist das Officium Karls des Grofsen (444), das dritte das gewöhnliche Katharinenofficium (458), ersteres mit geringen, letzteres mit bedeutenderen Lücken.

Die erste Hymnensammlung, die eine beträchtliche Anzahl von Reimofficien[2]) in unverstümmelter und durchweg in korrekter

[1]) Vgl. Die Hymnen Johanns von Jenstein. Prag 1886. S. 29 ff.

[2]) Übergangen sind in dieser Aufzählung Sammlungen, die keinen hymnologischen Zweck verfolgen, z. B. Analecta Bollandiana, Langebecks Scriptt. rer. Danicarum u. a., sowie vereinzelt edierte Officien; zu nennen wäre noch Milchsack mit einigen wenigen Historiae.

Weise zur Ausgabe bringt, ist die von G. E. Klemming, Hymni, Sequentiae et piae cantiones in regno Sueciae olim usitatae. Holmii 1885 — 1887. Der erste Band seiner Sammlung enthält die Officien folgender 12 schwedischer Heiligen: Ansgarius, Birgitta (2), Botuidus, Brinolphus, David, Ericus, Escillus, Helena, Henricus, Katharina, Nicolaus, Sigfridus, sowie ein Officium patronorum Sueciae. Hierzu kommen im zweiten Bande zwei Officien de corona spinea, eines de visitatione, eines de compassione B. M. V., sowie endlich ein unglücklich ediertes Marienofficium ohne Titel auf S. 133 ff.[1]); der dritte Band enthält noch 6 weitere Officien auf Anna, Barbara, Elisabeth, Joseph, Martha, Thomas Cantuariensis.

Ein Umstand, der eine richtige Edierung mancher Reimofficien erschwert, ist die abweichende Einrichtung der verschiedenen Breviere. Von der höchsten Tragweite ist rücksichtlich unseres Gegenstandes der Unterschied der monastischen und nicht-monastischen Officien. Während in letzteren jede der drei Nokturnen, aus denen sich die Metten (Matutinum) aufbauen, aus je 3 Antiphonen zu ebensovielen Psalmen und je 3 Responsorien nach einer gleichen Anzahl Lektionen besteht, zählt im Monastikon die erste und zweite Nokturn je 6 Psalmen und 4 Lektionen, also auch 6 Antiphonen und 4 Responsorien. In der dritten Nokturn treten an Stelle der Psalmen die diesen Brevieren eigentümlichen Cantica, die stets sub una Antiphona gebetet werden, worauf wieder 4 Lektionen mit ihren Responsorien folgen. Der ersteren Form des Breviers bedienen sich neben dem Säcularklerus Augustiner, Prämonstratenser, Dominikaner und Franziskaner, der letzteren Benediktiner, Cistercienser, Karthäuser, Cölestiner. Die nächste Folge des Unterschiedes ist diese: Ist ein Officium ursprünglich für das Weltpriesterbrevier, wie wir es Kürze halber nennen wollen, geschrieben und ich finde dasselbe in einer Benediktinerhandschrift, so stofse ich auf dasselbe in einer erweiterten, interpolierten Gestalt. Die Mönche mufsten, um sich des Officiums bedienen zu können, dasselbe dehnen; dies geschah selten durch poetische Ergänzung, sondern meist durch Interpolation mittels vorhandenen poetischen und

---

[1]) Vgl. No. 21 dieser Sammlung. Bei Klemming fehlt die 1. Vesper und sind die Antiphonen der Laudes in einen Hymnus verwandelt.

unpoetischen Materials, das gerne anderen Officien auf dasselbe Fest entlehnt wurde. Wird ein solches Officium aus einem monastischen Breviere ohne weiteres abgedruckt, so hat man einen mit Schlacken durchsetzten und in Unordnung geratenen Text geliefert. Als ein Beispiel kann Mones No. 326 dienen. Um ein Officium aus der monastischen in die gewöhnliche Form umzusetzen, wird man in der Regel das Richtige treffen, wenn man die 6 Antiphonen der ersten und die drei ersten Antiphonen der dritten Nokturn zu je drei auf die drei Nokturnen der Matutin verteilt; die Responsorien sind entweder der Reihe nach in die Nokturnen einzutragen unter Fortfall der drei letzten, oder es ist in jeder Nokturn die vierte zu unterdrücken. Welches von beiden Verfahren im einzelnen Falle das richtige, kann nur durch innere Gründe, mit Sicherheit meist nur dann entschieden werden, wenn es möglich wird, das Officium in nicht-monastischen Handschriften wiederzufinden. Umgekehrt kann aber ein Officium auch ursprünglich für eine monastische Gemeinde gefertigt sein; ein solches Officium aus einem nicht-monastischen Breviere wiedergeben, heifst einen lückenhaften und unvollständigen Text bieten.

Neben diesen grofsen Hauptunterschieden laufen einige kleinere, die indes der Beachtung sehr wert sind. So unterscheidet sich das monastische Brevier der Cistercienser von dem gleichfalls monastischen der Benediktiner, abgesehen von der Verschiedenheit des Hymnars dadurch, dafs die Vesper der Cistercienser vier Antiphonen hat, wo die der Benediktiner fünf aufweist; dafs die Cistercienser die fünf Psalmen der Laudes stets sub una Antiphona sangen und daher mit den überzähligen vier Antiphonen die vier sog. kleinen Horen ausstatten konnten.

Sind solche Antiphonen legendarischen Inhaltes, so läfst sich meist nicht absehen, ob sie an der ihnen naturgemäfs zukommenden Stelle stehen oder nicht; beziehen sie sich aber inhaltlich auf die Psalmen, so läfst sich bisweilen feststellen, dafs eine Antiphon, die meine Cisterciensерquelle als ad Primam gehörig bietet, thatsächlich zu einem Laudes-Psalm gehört. Vor mir liegt beispielsweise ein Barbaraofficium, das ich bisher nur in nicht-monastischen und Cistercienser-Brevieren gefunden; ich bin aber überzeugt, dafs die monastische Form des Benediktiner-Breviers die ursprüngliche und allein richtige ist. Die Antiphon zur Prim lautet nämlich in der Fassung der Cisterciensерbreviere:

Atria laetitiae virgo jubilando subivit
De cellis claris clara trophaea ferens.

Das weist aber mit Händen auf den zweiten Psalm der Laudes. Zur Herstellung der ursprünglichen Form fehlt jetzt nur noch eine Antiphon, die fünfte der ersten Vesper. Zu beachten ist in ähnlicher Weise, dafs die Officien des Dominikanerbreviers die Psalmen der ersten Vesper stets sub una antiphona bieten, wo die des Franziskanerbreviers fünf Antiphonen haben, wogegen letzteres frühzeitig in der dritten Nokturn nur zwei Responsorien hat; dafs in vielen Diöcesen die Officien der ganzen österlichen Zeit nur eine Nokturn, in anderen zwar drei Nokturnen, aber nur eine Antiphon für jede derselben kannten.

Über die Wichtigkeit der Reimofficien für die Geschichte der liturgischen Dichtung des Mittelalters ein Wort sagen, hiefse es verlieren, da die Sache selbstredend ist. Dagegen ist es vielleicht angebracht, flüchtig auf das Interesse aufmerksam zu machen, das dieselben unter metrischer Rücksicht bieten. Selbstverständlich herrscht hier — ganz abgesehen von den Unterschieden, die zwischen Dichtern und Dichterlingen bestehen — eine grofse Mannigfaltigkeit. Der Reimprosa zunächst kommen Officien, die, wie wir sagen würden, aus Knüttelversen bestehen — das Wort hat bekanntlich an sich durchaus keinen tadelnden Beigeschmack — d. h. die den Reim wohl handhaben, aber die Zählung der Silben vernachlässigen, sowie andere (und hierher gehören gerade die ältesten Officien, z. B. das gewöhnliche Gregors des Grofsen und des Apostels Jacobus), die aus silbenzählenden mit blofser Endassonanz verbrämten Zeilen bestehen, ohne sich um einen bestimmten Tonfall viel zu bekümmern, so dafs man in den Handschriften nur zu leicht über sie wie über Prosa dahinliest. Erst wenn man sie rücksichtslos, unbekümmert um die Regeln des Accentes mit Zuhilfenahme der sog. schwebenden Betonung[1]) liest, erkennt man das sie beherrschende strenge Gesetz. Ebendarum dürften dieselben geeignet sein zur Lösung der Frage — Taktwechsel oder schwebende Be-

[1]) Vgl. Huemer, Untersuchungen über die ältesten lateinisch-christlichen Rhythmen, Wien 1879, S. 23 ff.; W. Meyer, Der Ludus de Antichristo und Bemerkungen über die lateinischen Rhythmen des 12. Jahrhunderts, München 1882, S. 56.

tonung? — das Ihrige beizutragen; ebenso die zahlreichen in leoninischen Hexametern aller Art abgefafsten Stücke.

Unter den formvollendetsten Officien zeigt sich rücksichtlich des Metrums eine doppelte Strömung, die eine auf Wahrung gröfstmöglicher Einheit der Form gerichtet, die andere auf Entwickelung reichster Mannigfaltigkeit bedacht. Die erstere steht unserer modernen Geschmacksrichtung näher, die andere bringt in bezeichnender Weise das mittelalterlich-romantische Princip zum Ausdruck, eine parallele Erscheinung zu dem, was wir in der Baukunst beobachten. Während heutzutage die künstlerische Einheit zu fordern scheint, dafs z. B. mindestens in koordinierten Fenstern dasselbe Mafswerk wiederkehre, erkannte das Auge eines Erwin hierin nicht Einheit, Einfachheit und Gleichmafs, sondern Armut, Nüchternheit und Eintönigkeit. Nur in den grofsen Linien und allgemeinen Umrissen suchte man das Gleichmafs festzuhalten, war aber ebenso besorgt, durch möglichste Krausheit des Beiwerks alles Steife und Gleichförmige von demselben fernzuhalten. Dasselbe Streben macht sich in der lateinischen Reimdichtung des Mittelalters geltend, mehr als im Hymnus in den Sequenzen, mehr als in der Sequenz in den Reimofficien. Ein wie bewufstes Streben dies war, verdeutlichen am besten die zahlreichen Traktate über Vers- und Reimkunst, die uns aus jenen Tagen erhalten sind. Möchten wenigstens einzelne derselben zugänglicher gemacht werden; sie würden rascher und sicherer unsere Kenntnis von dem die mittelalterliche Reimpoesie beherrschenden Gesetze fördern, als es die schwierigste und ausdauerndste Beobachtung vermag. Was die Kunst des Strophenbaues, die namentlich im Reimofficium eine sorgliche Pflege fand, betrifft, liefert eine Handschrift des Stiftes Seitenstetten (Cod. CVII) einen interessanten Beitrag. Dieselbe enthält einen „tractatus de rithmis vel rithmorum magistri Tybini“, worin folgende 14 Genera von Strophen unterschieden werden, die, wenn mein Gedächtnis nicht trügt, auch in Wolfs reichhaltiger Arbeit über die Lais, Sequenzen und Laiche nicht erwähnt werden. Kürze halber gebe ich statt schwieriger Begriffsbestimmungen nur die Namen mit Beifügung der Beispiele. Dieselben sind augenscheinlich von Tybinus für seinen Traktat gefertigt; auf Tiefe des Gedankens kam es natürlich dabei wenig an.

1. Cephalicus.

O Donate,
Martyr Christi
Qui fuisti,
  Confer grate
Tibi datum
Coeli statum.

2. Caudatus.

Nicolae,
Prius trahe
  Nos, confessor Domini,
Te sequamur
Et donamur
  Christo summo homini.

3. Pyramidalis.

Dorothea
Virgo bea
  Martyr et egregia,
Dele rea,
Nova crea
  Vitae privilegia.

4. Convolutus.

O Margaretha,
  Tu coelorum angelorum
Nosti secreta
Per passionem,
  Quam pateris justis stateris
Per confessionem.

5. Collateralis.

O digna Christi nuntia,
  Sis solamen peccatori,
    Felix sancta Barbara,
Cui pacem nuntia,
  Hunc junge creatori,
    Ne plebs laedat, Barbara;
Tua sed oratio
  Ad gratiam
    Prosit miserentis,
Hunc coeli det palatio,
  Sagaciam
    Gustet redimentis.

Hierzu die Bemerkung: Secunda cautela, quod talis rhythmus ad minus conservare debet tres consonantias et ad majus quatuor; tres propter differentiam ab aliis, sed quatuor propter regulas praedictas, nämlich die Wirkungssphäre des Reims. Es kommen aber auch Beispiele mit fünf Reimen vor, so z. B. die Antiphona ad Benedictus in No. 43 dieser Sammlung.

6. Laqueatus.

Nobis ostende
Summum coeli jubilum,
Virgo Katherina,
Nos ad montem Sina
Duc post vitae nubilum,
Plebem defende.

7. Cathenatus.

O Maria
Magdalena,
Mater poenitentiae,
Unda plena,
Fons clementiae,
Tu conversionis via.

8. Triangularis.

Elisabeth progenie
Nata de regali,
Nos in aula veniae
Fac ali,
In vita nos terrena
Carnalia despicere
Atque post haec amoena
Inspicere.

9. Excellens[1]).

a) Omnes sancti et electi,
Precamur, nos defendite
Ut possimus via recti
Fore totique perfecti,
Juvamen ostendite.

b) Post carnis ut excidium
Consortes vestri simus
Vitantes omne vitium,
Ne Stygis sorbet limus,
Deus juvet optimus.

[1]) Potest fieri duobus modis.

10. Cruciferus.

Qui laudari vis in vita,
Veritates stude capere
Et justum velis sapere,
Mala vitiosa vita.

11. Cruciatus.

Si fueris abs vitio,
Places Deo,
Fini et initio,
Gaudens de converso reo
Supplicio
Solvens hunc a ferreo[1]).

12. Vehemens.

Justum dum perficias,
Abjicias divitias,
Delicias
Utriusque vitae,
Cum justis tunc salvaris,
Laetaris, fruaris
Praeclaris,
Cum dicitur: Venite.

„In praemisso exemplo, so Tybinus, consonantiae vehementer sentiuntur facientes sonum repentinum ut aquae vehementes facientes ictus.“

13. Interstitialis.

Quod amavit Christus dona,
Sis solamen flentibus,
Panem esurientibus,
Da potum sitientibus,
A Christo refers summa bona.

14. Laboriosus.

Esto patiens turbatus,
Maesto faciens solatus,
Haec fidelis claret vita
Nec in caelis aret ita.

Mit Rücksicht auf den Raum mufs ich es leider bei diesem Wenigen bewenden lassen. Über die Art der Wiedergabe der Texte ist früher das Nötige bemerkt worden. Bezüglich der

[1]) Abs fuero Hs.; in allen Beispielen ist aber sonst der männliche Reim zweisilbig.

Varianten brauche ich wohl kaum beizufügen, dafs es bei Officien, die in zahllosen liturgischen Büchern vorkommen, geradezu unmöglich, glücklicherweise aber auch nicht nötig ist, sämtliche vorkommenden Abweichungen aufzuführen. Offenbare Fehler verdienen einen Platz unter den Varianten, solange ein Text auf einer Handschrift ruht; wo aufserdem solche unterlaufen, geschieht es mit Rücksicht auf solche, denen nur die trübe Quelle vorliegt; denn auch hier gilt: Timeo virum unius libri. Es gilt auch rücksichtlich jener, die, auf eine Handschrift angewiesen, von der geringsten wirklichen oder vermeintlichen Unregelmäfsigkeit des Versmafses willkommene Veranlassung nehmen, ihr Licht in geistreichen Konjekturen und Emendationen leuchten zu lassen, um in neun von zehn Fällen statt der verlorenen Drachme doch nur Kehricht in den Händen zu halten. Man denke sich eine Edition Heines in diesem Stile besorgt, und man wird fühlen, was ich meine. Die Musen haben aber zu allen Zeiten ungezogene Lieblinge gehabt, nicht blofs im „Jungen Deutschland", sondern selbst unter den Mönchen des finsteren Mittelalters. —

Vielleicht ist es nicht überflüssig, darauf aufmerksam zu machen, dafs die zahlreichen gereimten Hexameter aus typographischen Rücksichten nicht in einer Zeile gegeben werden konnten, sondern an der Cäsurstelle gebrochen werden mufsten; bei bicaudatis geschieht die Brechung nach der zweiten Cäsur. Um diese Versart auch für das Auge kenntlich zu machen, beginne ich trotz des Reimabschlusses die zweite Hälfte mit kleinem Anfangsbuchstaben.

Noch möchte ich mich einer angenehmen Pflicht entledigen, indem ich meine herzliche Erkenntlichkeit allen denen gegenüber zum Ausdrucke bringe, die mir bei meinen Arbeiten behilflich gewesen. Die Anzahl der öffentlichen und privaten Bibliotheken, deren Vorständen ich mich zu Dank verpflichtet fühle, ist aber leider bereits eine so grofse, dafs ich notgedrungen davon Umgang nehmen mufs, dieselben einzeln hier aufzuführen.

Exaeten, im Oktober 1888.

Guido Maria Dreves.

HISTORIAE RHYTHMICAE.

SERIES PRIMA.

I. De sanctissima Trinitate.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Sedenti super solium
Congratulans trishagium
Seraphici clamoris
Cum patre laudat filium
Indifferens principium
Reciproci amoris.

2. Sequamur per suspirium
Quod geritur et gaudium
In sanctis coeli choris,
Levemus cordis studium
In trinum lucis radium
Splendoris et amoris.

3. Si nosse vis haec gemina,
Non semina sed lumina
Consideret indago,
Lux Deus est intermina,
De qua res manat gemina,
Tam amor quam imago.

4. Lux non decisa radium
Diffundens per hoc medium
Multiplicat ardorem,
Sic pater gignit filium
Cum ipso spirans tertium
Concorditer amorem.

5. Aeterno patri gloria,
Ex quo subsistunt omnia
Per verbum in amore,
Cujus signavit gratia
Nostra suae praecordia
Imaginis splendore.

Ad Magnificat.

A. O Seraphim jucunditas
Et Cherubim limpiditas,
Thronorum robur, Trinitas,
Fac digne te laudemus;
Memoriae sis unitas
Notitiaeque veritas,
Te utriusque bonitas
Perenniter amemus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem trinum et simplicem
venite adoremus,
Trinumque mentis apicem
Ter-uni praesentemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Coelum terramque digitis
Qui tribus appendisti,
Praeposuisti conditis
Humanitatem Christi.

2. De Deo Deus prodiens
Se fecit viatorem
Scanditque cursum finiens
Distribuens calorem.

3. Leventur cordis ostia:
Memoria gignenti,
Nato intelligentia,
Voluntas procedenti.

Responsoria.

1. Confirmat hoc mysterium
Sacrarium scripturae,
Nam dixit auctor omnium,
Ut essent creaturae,
Verbum dedit initium
Vertibili naturae.

V. Hoc, summae lucis radium,
Hoc verbum dico filium
Aeternae geniturae.

2. Qui coeli fecit ambitum
Molisque non fecundae
Supertulisse spiritum
Informi fertur undae,
Eundem hic paraclitum
In nos fudit abunde.
V. Per hunc donatur caritas,
Per hunc mentis vacuitas
Impletur gemebundae.

3. Arcani dat indaginem
In opere finali,
Qui plasmans ait hominem
Sermone numerali:
Ad nostram sit imaginem
In apice mentali;
V. Cum simplex esset operans,
Sic tamen ait numerans
Re sola personali.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Excelso regi gloriae
Psallamus sapienter,
Concordet vox memoriae
Notitiae gaudenter.

2. O paucis quondam Trinitas
Sion nota colonis,
Quam laudat grandis civitas
Ad fines aquilonis.

3. Descendit Dei filius
Ad pauperis honorem
Manavit coeli fluvius
Amoris rigans florem.

Responsoria.

1. Quod Abraham ad ostium
Per trium contubernium
Virorum speculatur,
Dum trium differentium
Indifferens dominium
Adorans protestatur;
V. In his vidit indicium
Trium, quorum fastigium
In nullo separatur.

2. Aeterna mundi serie
Conceptum sapientiae
Fert Salomon praeisse,
Paris efficientiae
Communisque laetitiae
Cum Domino fuisse;
V. Tres sunt in throno gloriae
Parens, proles, laetitiae
Per natum nobis missae.

3. Quis aquis vestem tribuit,
Quis spiritum continuit
In manu more doni?
Judaei juris inscii,
Quod nomen ejus filii,
Hoc dicant Salomoni.
V. Jesus, quem, Qui Est, genuit,
Per donum qui nos induit,
Subjectus lotioni.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. A coeli, terrae termino
Laus judici venturo,
Levetur trino Domino
Vox, manus corde puro.

2. Supernae lucis radius
In nube fulguravit
Et ignis regi praevius
Contraria purgavit.

3. Cor cantet, vox et opera,
Concordet psalmo lyra,
Nam brachio cum dextera
Rex coeli fecit mira.

Responsoria.

1. Candor lucis, perpurum speculum,
Patris splendor perlustrans saeculum,
Nubis levis intrans umbraculum
In Aegypti venit ergastulum.
V. Virgo circumdedit virum
Mel mandentem et butyrum.

2. A veterani facie
Manavit ardens fluvius,
Antiquus est ingenitus
Et facies est filius,
Ardoris fluxus spiritus,
Duorum amor medius;
V. Sic olim multifarie
Prophetis luxit Trinitas,
Quam post pandit ecclesiae
In carne fulgens veritas.

3. Sequamur testimonium,
Quod patri super filium
Complacuit effari,
Cui spiritus solatium
Columbae per prodigium
Ostendit immorari;
V. Hoc probat turba testium,
Qui signis lucent clari,
Nec haeresis mendacium
His potest refragari.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Quam clara testimonia
Nimisque credibilia
Praecelsae Trinitatis
Oracula, miracula,
Imagines et specula,
Quae lucent in creatis.

2. Cum laudibus et jubilis
Colatur increabilis
Patronus populorum,
Quo generata veritas
Donataque suavitas
Sunt pascua coelorum.

3. In te, fons vitae, sitiunt
Te trinum panem cupiunt
In invio vexati;
Dum benedici supplicant,
Ter nomen Dei replicant
Intenti Trinitati.

4. Tres in fornacis medio
Cum quarto quasi filio
Coelestis geniturae
Trino rerum principio
Psallerunt in vestigio
Totius creaturae.

5. „Laudet factura Dominum.“
Imponit laudi terminum
In copia sermonum;
In te sit finis carminum,
Per natum, pater luminum,
Et par utrisque donum.

Ad Benedictus.

A. Quam felix coeli civitas,
Cui splendet trina claritas,
Quamque jucunda visio,
Lustrari trino radio
Mulcebris ardoris!
Illustra, Deus oriens,
His, qui sedent in tenebris,
Ne tendat grex caecutiens
Circumdatus illecebris
In viam erroris.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Aeterna mens, dum flectitur
In se, par proles nascitur
Notitiae mentalis,
Simplicitatis ratio
Concludit, ut distinctio
Personae sit aequalis.
Jucundaque germanitas
Requirit, ut par caritas
Sit duum medialis;
Hic sanctus exstat spiritus,
Quem donet nobis coelitus
Cum nato principalis.

Brev. ms. Francisc. saec. 15. Cod. Musaei Czartoryski O 1211. A. — Brev. ms. Francisc. saec. 14. Cod. bibl. Rossianae s. sign. B. — Cod. S. Petri Salisburgens. a VI 52. saec. 15. in forma monastica. C. — Brev. ms. Francisc. anni 1464. Cod. Admontens. 851. D. — Brev. ms. S. Odiliae Rapoltivillan. saec. 15. Clm. Monacens. 10929. E. — Manuale sec. ritum et ord. sacrosanctae ecclesiae Romanae imp Venetiis 1507. F.

In 1. Noct. **A** 3, 1 Laetentur cordis hostia C; lenentur cordis ostia A. — **R** 1, 7 radium fehlt C. — In 2. Noct. **R** 3, 6 Qui dictant Salomoni A; Hoc dicant Salomoni B; Qui dicunt Salomoni C; Dicantque Salomoni D. — In 3. Noct. **A** 1, 1 Coeli terrarum termino. B. — In 3. Noct. **R** 1, 4 fehlt C; De Aegypto venit D. — **R** 3 fehlt. D. — Ad Bened. **A** 5 Mulcebris amoris A. — Hymnen zum Officium: In 1. Vesp.: In majestatis solio; ad Noct.: O lux beata Trinitas; ad Laudes: Festi laudes hodierni. — Das Schema dieses Officiums ist das des Franciscusofficiums: Franciscus vir catholicus.

2. In festo Corporis Christi.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaude, felix ecclesia,
Quam larga Dei gratia
Sic amavit, ut proprium
Daret edendum filium.

2. Res jucunda, res stupenda
Omnibusque praeferenda,
Forma panis ministratur,
Caro Christi manducatur.

3. Panis ille virtuosus
Sumptus non consumitur,
Semper manet gloriosus,
A quocunque manditur.

4. Christus omni fit sumenti
Sed mercede differenti:
Mors est malis, vita bonis
Sacris sub eisdem donis.

5. Hoc qui vesci desiderat,
Cunctos errores deserat
Et fide crescat nimium,
Cibus enim est grandium.

R. O coena magnifica,
Qua carne vivifica
Hora vespertina,
Christe, tibi credulos
Cibasti discipulos,
Sic nobis propina
Tua sacra munera,
Ut in mortis vespera
Fiant medicina;
V. Esca tui corporis
Atque potu sanguinis,
Christe, nos sagina.

Ad Magnificat.

A. Ave, fons deliciarum,
Ave cibus animarum,
Sic in via nos satia,
Ut tandem in patria
Tui vultus dulcedine
Fruamur omni tempore.

Ad Nunc dimittis.

A. O panis vitae
veneranda refectio rite,
Ens caro sincera,
verbum patris, hostia vera,
Nosmet inhaerere
tibi fac, Deus et homo, vere
Atque tui, Jesu,
pie nos ale corporis esu.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Omnes ad cenam
properent dulcedine plenam
Pervigiles gentes
Christum gustare volentes.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Fructum salutiferum
Dedit eis in prandium,
Dum verbum caro fieret,
Qua sibi caros pasceret.

2. Per frumenti, vini fructum
Fideles multiplicavit,
Dum erroris pellens cultum
Nobis se communicavit.

3. Haereditas nobis redditur
Communione calicis,
Faex culpae tibi solvitur,
Quicunque digne percipis.

Responsoria.

1. Felix tempus et optatum,
Vitulum quo saginatum
Pater filio mactavit,
Stola prima decoravit,
V. Esuriem pellens mentis
Sacris alimentis.
2. Haec est coena praeparata,
Ad quam fuit invitata
Multitudo popularis
Saturanda cibis raris,
V. Mentes nostras renovemus
Ut sic participemus.
3. O quam bonus et quam magnus
Verus est paschalis agnus,
Christus Jesus nobis datus,
Agno legis praesignatus.
V. Gustet ergo populus
Quam suavis sit Dominus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nostrum tibi, Domine,
Sit gratum sacrificium
Satians pinguedine
Nostrum desiderium.
2. Mensa nobis praeparatur,
Domini dum propinatur
Calix, quo inebriatur
Mens et pane solidatur.
3. Sicut cervus linquens montes
Aestu calens petit fontes,
Sic ad eum festinemus,
Fontem vivum ut gustemus.

Responsoria.

1. In figuris sacramentum
Istud praeostenditur,
Dum per regis libamentum
Abrahae occuritur,
Et per panis alimentum
Vinique reficitur.
V. Victor ut revertitur
benedictione potititur.
2. Verum manna modo datur
Nobis in edulium
In deserto quod dabatur
Olim per mysterium
Perierunt hi vescentes
Vita servat nos edentes
V. Umbra rei patuit,
Res figurata latuit.
3. Helias hunc primitus
Datum sibi coelitus
Panem degustavit,
Cujus fortitudine
Montem tuum, Domine,
Dignus visitavit.
V. Cibum in dulcedine
Talem Deus animae
Pauperi paravit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Altaris participatio
In perenni gaudio
Juventutem omnium
Laetificat credentium.
2. Quos Thau Deus insignivit,
Frugum adipe cibavit
Atque melle saturavit,
Petra fluens quod donavit.
3. Beati, qui pascuntur
Salutari hostia
Laudis Deo merebuntur
Cantare praeconia,
Dum in fine locabuntur
In coelesti gloria.

Responsoria.

1. Quod Assuerus omnibus
Quondam optimatibus
Typice paravit,
Hoc grande convivium
Deus jam per filium
Nobis instauravit.
V. Si quis sitit, veniat,
Vitae potum hauriat
Calice praeclaro,

2. Corpus hoc sanctissimum
Accepit in ferculum
Turba duodena,
Cum jam pati voluit
Christus et discubuit
Praeparata cena;
V. Qui indigne vescitur
Illo judicabitur
Sempiterna poena.
3. O manna deificum
Agmen cibans angelicum,
Da nobis, rogamus,
Ut non ad judicium
Sed ad vitae praemium
Te percipiamus;
V. Sic nos tui satia
Sacramenti gratia,
Ne plus sitiamus.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Orbem terrae Dominus
Non movendum amplius
Fortiter firmavit,
Petram dum immobilem,
Vivam et esibilem
Eidem substravit.
2. Sciat omnis populus,
Quod vere sit Dominus
Sacer ille panis,
Qui datur in atrio
Dei pro remedio
Usibus humanis.
3. Sitim meam sanguine,
Quem fudisti, Domine
Sitiens in cruce
Dulciter inebria,
Praestans, ut in gloria
Te fruamur luce.
4. Regem regum omnium
Benedicat Dominum
Chorus sacerdotum,
Quorum sese manibus
Praebendum fidelibns
Subjugavit totum.
5. Senes cum juvenibus
Jucundis concentibus
Dominum laudemus,
A quo salutifera
Carnis suae munera
Coelitus habemus.

Ad Benedictus.

A. O miranda pietas,
O praedicanda caritas,
Ut servum famelicum
Satiaret, unicum
Nobis in convivium
Pater dedit filium.
Benedictus sis, Domine,
In coelesti culmine.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Beati, qui esuriunt
coelestem alimoniam,
Satiantur manducando
vivam eucharistiam,
Quam tibi voluntarie
Sacrificabunt, Domine.

Ad Tertiam.

A. Beati, qui vocati
sunt ad nuptias,
Ubi esus agni praebet
regibus delicias,
Bonum hoc delectamentum
Super aurum et argentum.

Ad Sextam.

A. Confortat panis omnia,
Vinumque confert gaudia,
In his nos vivificavit
Christus, coenam dum paravit.

Ad Nonam.

A. Mors divina recolenda
Toties opponitur,
Sacer panis in altari
Quandocunque sumitur;
O quam mirabilia
Sunt haec testimonia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Laus sit tibi, Domine,
Qui visus in homine
De coelo venisti
Atque vivum populo
Oris testimonio
Te panem dedisti;
Per tui mysterium,
Magnum in se pretium,
Omnes te precamur,
Ut ablato speculo
Carnis in hoc saeculo,
Perquod retardamur,
Frui tua facie,
Sicut est, in specie
Laeti mereamur.

Brev. ms. S. Floriani XI 428 saec. 15. A. — Brev. ms. Voraviense 152 saec. 14. add. saec. 15. B. — Brev. ms. Secoviense saec. 14. Cod. Graecens. 471. add. saec. 15. C. — Diurnale S. Floriani XI 452 saec. 15. D.
In 1 Vesp. R, 10 sacri corporis AB. — R, 11 Jesu Christe AB. — Ad Nunc dim. A fehlt B. — In 3. Noct. A 2, 4 fehlt A.

3. In festo Corporis Christi.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Jesum lauda, ecclesia,
Pro torrente nectaris,
Fluentis a clementia
Corporis, quo cibaris,
Qui factus est hostia
Mundi salutaris.

2. In via poenitentiae
Est corpus Jesu praesidium,
Delens culpam sol gratiae,
Spes et solamen tristium.

3. Ave dulce poculum
Animae sitientis,
Sanguis Christi, fons exsulum,
Venia delinquentis.

4. Se ipsum timentibus
Dat clemens miserator,
Qui solis puris mentibus
Fit dulcis vegetator.

5. O testamentum nobile,
Quod in coena Christus fecit
Est cunctis memorabile,
Quos dignanter se refecit.

Ad Magnificat.

A. O Jesu, salus omnium,
O dulcedo medicinalis,
Et animarum languentium
O panis suavis et vitalis,
Te corde esurientium
Cibus pascuae perennalis,
Ovium pastor et ostium,
Erue nos a cunctis malis,
Sanctorum merces et gloria.

Ad Completorium.

Super Psalmos.

A. O panis vitae, Jesu, rex optime,
Nos ciba clementer cibo gratiae,
Nos tecum suscipe, hostes reprime,
Et nos perduc ad regnum gloriae.

Ad Nunc dimittis.

A. O Jesu clementissime,
Sana palatum animae,
Ut tui sacri corporis
Dulcedinem sentiamus
Et igne tui amoris
Succensi in te vivamus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sub sacramento Christum Jesum
Exsultantes adoremus,
Qui se nobis dat vitae esum,
Jubilantes collaudemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Jesus, in cujus anima
Digne sumptus habitat,
Fugat mala, dat optima,
Virtutibus nobilitat.

2. Laudetur dei clementia,
Qui regnat potenter
In coelis sub corporali praesentia,
Nobiscum manet hic clementer.

3. Carnis Christi sacramentum
Est vitae nostrae alimentum,
Contra hostes firmamentum
Dans virtutum incrementum.

Responsoria.

1. Omnes fideles, agite
Diem piae memoriae,
In qua nobis auctor vitae
Se dedit sub panis specie
In cibum omnis gratiae.

V. Grates Deo et laudes reddite
Et corde hunc toto diligite.

2. Christus panem accipiens:
Hoc est, ait, corpus meum;
Calicem dedit inquiens:
Bibite sanguinem meum.

V. Haec vitam dant animae,
Quam satiant suavissime.

3. O benedicta dextera
Benigni salvatoris,
Quae nobis confert munera
Suavissimi saporis,
Haec pandunt justis aethera
Et dant praemia honoris.

V. Carnis Christi et corporis
Dona sunt magni honoris.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. O benedicta dextera
Christi, de qua profluxerunt
Mundo divina munera,
Quae nobis vitam contulerunt.

2. Haec dona melliflua
Morbos curant animae,
Sunt salus perpetua
Et vigor pacis intimae.

3. Accedens homo ad sumendum
CorpusChristi absterge prava,
Omne nefas est pellendum,
Sordes cordis lacrimis lava.

Responsoria.

1. In plures partes si frangatur
Hostia sub panis specie,
Qualibet Christus datur
In multis locis quotidie,
Non frangitur nec dividitur
Sed integer accipitur.

V. Nec plus in multis locis datur,
Quam si minima pars sumatur.

2. Venerandum sacramentum
Divinae eucharistiae
Est justorum nutrimentum,
Pax et salus ecclesiae,
Debilium firmamentum
Et donum indulgentiae.

V. Contra hostes munimentum
Est et sanitatis augmentum.

3. Vultu tuae clementiae
Nos jugiter aspice,
Rex Christe, sol justitiae,
Scelera nostra abjice
Et pleno omnis gratiae
Nos te pane vitae refice.

V. Te esurientes satia,
O sacra eucharistia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum tremore et amore,
Homo fidelis, accede,
Discumbens cum creatore
Cibum divinum commède.

2. Sint procul cuncta vitia,
Sit munda conscientia,
Sumentis sit fides vera,
Adsint virtutis opera.

3. Sit fides, spes et caritas,
Sit in corde et puritas,
Tunc Christi corpus sumatur
Et sanguis ejus bibatur.

Responsoria.

1. Felix tellus virginalis,
Quae mundo fructum protulit,
Panem vitae immortalis,
Qui mortem nostram abstulit
Atque nobis perennalis
Gaudia vitae contulit.
V. Panis vive, nos vivifica
Et transfer ad regna coelica.

2. Sacramentum hoc vitale
In cunctis mundi finibus
Christus in memoriale
Dedit suis fidelibus,
Est aegris medicinale
Et solamen migrantibus;
V. Est spiritale gaudium
Et electorum praemium.

3. O Jesu, nostra gloria,
Te rogamus suppliciter,
Ut sancta sacrificia
Semper sumamus salubriter;
Sint peccatorum venia,
Sint nostra salus jugiter,
Sint a malis custodia.
V. Sint in via nos salvans gratia,
Sint vitae aeterna in patria.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. O quantam sanctitatem
Decet cordis hospitium,
Quod in se Deum et hominem
Suscipit regem omnium.

2. Caro cibus, sanguis potus
Sunt dona veri medici,
Quibus curatur aegrotus,
Si digne studet refici.

3. Medicina salutaris
In interitum utitur,
Si non a puris et claris
Cordibus Christus sumitur.

4. Fovet, nutrit et roborat
Corpus Christi gloriosum,
Bonos sibi incorporat;
Opus facit fructuosum.

5. Adjutor in periculis,
Jesu, muni nos in extremis,
Nos tuae carnis epulis
Jungas civibus supremis.

Ad Benedictus.

A. Pax summa et recta via,
Jesu, lapsis manum porrige,
Tua veritas et gratia
Errantes pie corrige,
O vita regens omnia,
A morte reos erige
Et gressus ad coelestia
Nostros clementer dirige.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sol aeterna et lux mundi,
Mentes nostras illumina,
Jesu, fons dulcis sitibundi,
Dans charismatum flumina;
Fac, ut corde simus mundi,
Delens nostra crimina
Da tui vultus jucundi
Nobis aeterna solamina.

Brev. ms. Altovadense XXV saec. 14. A. — Brev. ms. Altovadense CXLII saec. 15. B. — Brev. ms. Pragense I A. 42. saec. 15. C.

In 1. Vesp. **A** 5, 4 se fehlt A. — Invit. 1 Christum regem A. — In 3. Noct. **R** 1, 4 nostram fehlt A. — Hymnen: Ad Complet.: Cantemus laudis canticum; ad Noct.: Exsultent coeli agmina.

4. In festo Corporis Christi.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Felix cibans, felix cibus,
Felix libans, a quîs tribus
Felix fit convivium.

2. In quo menti praeparatur,
Non amenti dum gustatur,
Gratiae diluvium.

3. Christus cibans, Christi caro
Cibus esse non ignaro
Sacramenti creditur.

4. Libans autem est sacerdos,
A quo datur haec sacra dos,
Dum voce conficitur.

R. Honor laus devotio
Sacramento unionis,
Per quod animabus bonis
Sacra fit refectio.

V. Pulchre cibi cum cibato
In amore delicato.
Conservatur unio.

Ad Magnificat.

A. O quam dulcis cibus iste,
Corpus tuum, Jesu Christe,
Pacis testamentum,
Tui munimentum
Animam vivificat
Et te, Deus, magnificat.

Ad Matutinum.

Invitatoriam.

Christo regi jubilemus,
Corpus ejus adoremus,
Venite exultemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hujus cibi praefiguram
Melchisedech coluit,
Panis vinique mensuram
Abrahae dum praebuit.

2. Et sic huic sacramento
Pro veraci munimento
Lex naturae praefuit.

3. Agnus quoque figurabat
Cibum istum, quem vorabat
Judaeorum populus

4. In egressu de Aegypto
Ut praecepit ex edicto
Dei suus famulus.

5. Manna quoque, quod pluebat
In deserto et pascebat
Transeuntem populum,

6. Praesignavit panem istum,
Quem in fide scimus pistum
Per altaris famulum.

Responsoria.

1. Concordantes sunt figurae
Testamenti veteris
Panis vinique juncturae
Jure divi muneris,
V. Amplexantur se scripturae
Utriusque foederis.

2. Omnem Christi caritatem
Sacrum hoc communicat,
Panis dat saturitatem,
Vinum cor laetificat,
V. Animarum libertatem
Conjunctum fortificat.

3. Respice materiem
Binam jam praecedentem,
Verborum maneriem,
Ministrum intendentem;
V. Sic habebis seriem
Hoc sacrum facientem.

4. Porro tria insunt isti:
Primum forma panea,
Est secundum corpus Christi,
Res contenta sub ea,
V. Res signata tertium
Est unio fidelium.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nocte illa, in qua sedit,
Pius Jesus et commedit
Pascha cum discipulis,

2. Finem dedit veteri,
Legem volens inseri
Novam novis populis.
3. Sumens panem, de quo edit,
Benedixit atque fregit
Et dedit edentibus
4. Manducate, dicens, eum,
Hoc est enim corpus meum
Omnibus credentibus.
5. Post hoc accepit vasculum
Vini, benedicens poculum,
Sanguinem propinavit,
6. Redemptionis pretium
Et fidei mysterium
Memoriae commendavit.

Responsoria.

1. Virtus Dei multa mira
In hoc sacramento construit,
Quae natura non delira
Facere non potuit;
V. Christiane, haec regira,
Fides ea docuit.
2. Solis verbis adaptatis
Fit transsubstantiatio,
Non corruptis, non mutatis
Panis et vini versio,
V. Nulla rebus in creatis
Est similis mutatio.
3. Conservatur hic in esse
Sine subjecto accidens,
Neque ei est necesse
Subsistere quid succidens;
V. Qualiter id possit esse,
Novit virtus incidens.
4. Rursus, quantus est in caelo
Christus in membris omnibus,
Tantus est sub parvo velo
Et in locis pluribus;
V. Quod fit deitatis telo
Suspensis accidentibus.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Haec sunt mira non miranda,
Si vis Dei potentiae
Attendatur non aequanda
Rerum contingentiae,
Nam, qui potest omnia,
Fecit haec et alia
Naturae non habilia.

Responsoria.

1. In hoc sacro varietas
Est commestionis,
Nam interest diversitas
Malis atque bonis,
V. Et sacramenti qualitas
Vi distinctionis.
2. Sumunt boni, sumunt mali
Sacramentum pariter,
Signo quidem in aequali
Sed re dissimiliter:
V. Inde boni vivunt, mali
Moriuntur graviter.
3. Talis differentia
Est omnium sacramentorum,
Quaerit eucharistia
Accessum prius mundatorum,
V. Sed emundant alia
Repertas sordes peccatorum.
4. Jam pascha vetus transiit
Et novum Christus adiit,
Itaque epulemur
Non in fermento veteri
Sed in azymo sinceri
Et vero delectemur.
V. Qui se non probaverit
Et indignus ederit,
Iudicio reus erit.

Ad Laudes.

Super Psalmos.

A. Homo, qui de coelis venit,
Panem et vinum miscuit,
Per quem gustum mentis lenit
Et vitam tribuit.

Ad Benedictus.

A. Benedictus rex gloriae,
Qui tui memoriae
Dedisti nobis signaculum,
Corporis tui et sanguinis pabulum;
Per ejus virtutem
Aeternam nobis tribue salutem.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Eja, Christe, cibus iste
Te commendat in amore
Et commendat cum dulcore
Mellis gustum gutture.

Ad Tertiam.

A. Fructus es tu virginis
Et in aestu libidinis
Dulce refrigerium,
Et salutis mysterium
Animae et corporis.

Ad Sextam.

A. O quam felix, qui te gustat,
Quam sis dulcis, et venustat
Se virtutum podere
Et manet in pondere
Tuae caritatis.

Ad Nonam.

A. Veni ergo, bone Jesu,
Et cum tuae carnis esu
Praesta nobis libere
Dulce vinum bibere
Tuae bonitatis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Te Deum magnificat
Hoc tuum sacramentum,
Quod animam vivificat,
Dat gratiae augmentum;
Daemone fugato
Praeservat a peccato,
Vivis et defunctis
Salutem praestat cunctis.

Privatis diebus.

In 1. Noct. Ant.

1. Figuris in veteribus
Multis varietatibus
Hoc sacramentum latuit,
Quod Christus se instituit.
2. In sui memoriam
Ad consequendam gloriam
In carne sua praeviam
Dedit eucharistiam.
3. O grande convivium
Regis Assueri,
Tuum beneficium
Dulce est intueri.

In 2. Noct. Ant.

1. Primus homo pomum edit,
Causam mortis omnium,
Sed secundus corpus dedit
Vitae panem innoxium.
2. Panis indeficiens
Confortans Eliam
Cibus fortis reficiens
Animae usiam.
3. Demus ergo gratias
Panis dispensatori,
Laudes canamus debitas
Mente pura decori.

Brev. ms. Altovadense LXVI saec. 15. A. — Antiphon. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Pragens. XII C 7. B. — Brev. ms. Cisterciense saec. 14. Cod. Pragens. VII F 8. C. — Brev. ms. Altenbergense saec. 15. Cod. Dusseldorpiens. C. 62. D.

Invit, 2 ejus adorantes B. — In 2. Noct. R 3, 4 succidens = succedens. Privatis diebus. In 2. Noct. A 1—3 nur D. — In Laud. A 1, 4 Et vitam tribuit ABCD. — Hymni: In 1. Vesp.: Ad coenam agni providi; ad Tertiam: Vexilla Christi prodeunt.

5. In festo Corporis Christi.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Gaude, felix parens ecclesia,
Adest novae laudis notitia,
Dum amoris tanti memoria
Datur nobis in coena regia;
Nam in cibum ex sola gratia
Dat se nobis paschalis hostia.

Ad Magnificat.

A. Transit Christus ad patris solium,
Trahens secum turbam fidelium,
Pane firmans mentes debilium,
Transformatas in corpus proprium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Carnis dominicae
Datum edulium
Laudet mirifice
Turba fidelium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lignum in mundo corpore
Plantatum sacrae virginis
Nobis gratiae tempore
Fructum dedit dulcedinis.

2. Vinum factum sanguinem
Christus elargitur,
Ex quo mens dulcedinem
Spiritus sortitur.

3. Domine sors calicis
Et haereditatis,
Quos calice reficis,
Junge cum beatis.

Responsoria.

1. Mundum vocans ad agni nuptias
Hora coenae pater familias
Saginati vituli varias
Parat delicias.
V. Ad hoc convivium tam permagnificum
Vocat per filium coetum catholicum.

2. Mundo datum in vitae ferculum
Corpus Christi, sanguis in poculum,
Nutrit digne sumentem populum
Tam sanctum pabulum.
V. Pater namque proprium filium,
Viatori dat in solatium.

3. Verbum vitae carni conjungitur,
In quam panis natura vertitur,
Verus cibus inde conficitur,
Quo Christus sumitur.
V. Solae panis remanent species,
In quas sensus intendit acies.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sacrificii, Domine,
Memor esto fidelium,
Quibus carnis cum sanguine
Das pingue sacrificium.

2. Praeclarus est calix inebrians,
Praeparatur mensa nos satians,
Ne tribulet hostis insidians.

3. Vera fiat confessio
Adsit et exsultatio,
Sensus sit in convivio
Epulantis cum gaudio.

Responsoria.

1. Pauperibus parat convivium
His in coena dans corpus proprium,
Ut in via sit in auxilium,
Quod futurum est eis praemium.
V. Apostolos signat charactere,
Ut deinceps possint conficere.

2. Panis oblatus coelitus
In altari proponitur,
Ex quo bene dispositus
Homo mente reficitur.
V. Confortantem cor panem sumite
Et pro vino sanguinem bibite.

3. Granum excussum palea
Cadens in terram moritur,
Surgit messis triticea,
De qua panis conficitur,
Quo in altaris area
Plebs Christiana pascitur.
V. Nisi lotus ab omni scelere
Non praesumat panem hunc edere.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Laetus introibo
Ad altare Dei,
In quo vescar cibo,
Quo sanantur rei.

2. Cibavit ex adipe
Christus nos frumenti,
Illud ergo suscipe
Cum corde ferventi.

3. Turtur est ecclesia,
Pulli plebs fidelis,
Quibus dant altaria
Pabulum de caelis.

Responsoria.

1. Felix vitis, quam pater omnium
Transplantavit in hoc exsilium,
De qua fluit vinum egregium
Potu fidelium.
V. Omnes in fide divites
Sunt hujus vitis palmites.

2. Discedentem hinc Dei filium
Digne laudet fidelis concio,
Tunc se dedit nobis in pretium
Pretioso pascens convivio.
V. Quicunque digne se reficit
Iter coeli secure perficit.

3. Terminatis legalibus
Cibum Christus instituit,
Pascha novum fidelibus,
Quibus se cibum praebuit.
In quo praesens fidelibus
Hinc discedens non defuit.
V. Praesens in mentis oculis
Sub sacramenti specie
Semper est cum discipulis
Praebens fluenta gratiae.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Adest dies laetitiae
Collegio fidelium,
Quibus praebet quotidie
Dominus corpus proprium.

2. Pastor, factor omnium
Carnem assumendo
Nutrit gregem ovium
Carne nos pascendo.

3. Scala coeli ponitur
Christus, quam tenendo
Grex fidelis pascitur
Ad coelum tendendo.

4. Linguae laudant, Domine,
Te nostrum pastorem,
Qui carne cum sanguine
Pascis viatorem.

5. Fulget mater ecclesia
In supernis choris
Cibata carne propria
Nostri salvatoris.

Ad Benedictus.

A. Carnis cibum et potum sanguinis
Escam nobis coeli dat agminis,
Ut in hujus campo certaminis
Utriusque firmet cor hominis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O lumen ecclesiae,
Cibus viatorum
Et corona gloriae
Coetus beatorum,
Corpus tuum hodie
Venerantem chorum
Duc soluta scabie
Ad regna coelorum.

Infra Octavam.

Ad Benedictus.

A. In conspectu meo mensam
Parasti, gratiae Deus,
Temet ipsum dans in pensam,
Ne me laedat hostis meus.

Ad Magnificat.

A. Adeps admirabilis
Nobilis frumenti,
Panis delectabilis
Datur sanae menti.

Cod. Praedicatt. Vindobon. s. sign. anni 1462. — Ad Laudes **A** 2, 1 Pauper factor. — In 2. Vesp. ad Magn. **A**, 7 scarie. — Dieses Officium ist auf das Schema der Historia de s. Dominico gearbeitet und vermutlich von einem Dominikaner-Dichter. Mit diesem verdient verglichen zu werden das auf das gleiche Schema gearbeitete Officium bei Mone 201; dafs zwischen beiden eine Verwandtschaft besteht, unterliegt keinem Zweifel.

6. De facie Salvatoris.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laudibus exsultent
pueri veteresque resultent
Ob faciem Christi,
quae fert pia gaudia tristi.

2. Inclita pictura,
praeclara decore figura,
Adspiciat gentes
laudes sibi retribuentes.

3. Mens mea laudet eum,
qui vivens regnat in aevum
Sic in amore Dei
psallat sacrae faciei.

4. Sint grati psalmi,
da gratiam pneumatis almi,
Victori mortis,
cujus vultum colit orbis.

5. Hierusalem vultum
divino lumine fultum
Lauda nunc hymnis,
quem percutis antea pugnis

R. Fortis et invictus,
cujus vultus benedictus,
Hic demonstratur,
cui laus condigna paratur,
Adjuvet adstantes
et cantica laeta canentes;

V. Det Jesus, ut dignas
valeamus pangere laudes.

Ad Magnificat.

A. Impressam peplo
Jesus effigiem dare saeclo
Dignatur misero
pro consolamine vero;
Quisquis ei servit,
hanc laetus postea cernit,
Quando parebit
judex, quem quisque videbit.

Ad Nunc dimittis.

A. Non pius est cultor
nec Christi verus amator,
Vexilli festum
qui non colit ejus amandum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum regnantem
jubilantes magnificemus,
Ejus venerandum
vultum nunc glorificemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Signavit Dominus
sacri nos lumine vultus,
Laetificans corda
sub mundi turbine moesta.

2. In Domino fidens
nec ab illo mente recedens
Cum justis vultum
cernet sine fine beatum.

3. Conserva, Domine,
sperantes firmius in te
Atque tua facie
nos laetifica, pie Christe.

Responsoria.

1. Laetetur mundus
hymnorum dramate totus
Virtutum meritis
exornans festa tonantis,
E quibus est festum
recolens vultum venerandum.

V. Ecclesiae vota
jubilamine sunt variata
Ad Domini festa
concelebranda pia.

2. In tanto festo
jubilet plebs corde non maesto
Ora resolvantur
et cantica laeta canantur
Ad vultum Christi
laxent nunc organa cuncta.
V. Omnis homo studeat,
ut jam sua vota promat
Cum psalmis, hymnis
carminibusque piis.
3. Esse Deo gratum
cupimus nostrum famulatum,
Quando sui signum
vultus colimus venerandum,
Munera multa Dei
laus dat hujus faciei.
V. Sit tibi nunc grata,
Deus, haec devotio nostra,
Qua cupimus faciem
magnificare tuum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. In virtute Dei
pariter sanctae faciei
Laetantur reges,
congaudent undique plebes.
2. In terra vasta
quaevis generatio casta
Perquirit faciem
Domini Jacob aetheris ob spem.
3. Est solus aeterna
facies Christi veneranda,
Quam quaerunt multi,
sperant in eam bene cuncti.

Responsoria.

1. In cruce suspensus
et toto corpore tensus
Exhibet afflictam
Dominus faciem benedictam
Ut pius, ut patiens,
ut mundi debita solvens.
V. In cruce monstravit,
quod nos moriturus amavit,
Nam sic inclinat
faciem, sicut oscula poscat.
2. Clara Dei facies
mundi salus et decus et spes
In cruce pendebat,
livores sputa ferebat,
Effulsere decor,
lux, gloria vertice Thabor,
V. Quo viso Petrus
coepit tunc dicere laetus:
Optima res vere
jam nos hic posse manere.
3. Caeditur haec palma
facies quondam satis alma
Et colaphis multis,
maculatur denique sputis;
Redditur a cunctis
nunc illi gloria grandis.
V. Olim velata
fuit ista salutis imago
Et deturpata,
quod probat omnis homo.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hinnulus ad montes
cervus properat prope fontes,
Ad Domini vultum
sitit ardens mens mea multum.
2. Verbum supernum
ructet mens pneumate plenum,
Vultum formosum
laudans forma speciosa.
3. Cantemus Domino
sacram faciem venerando,
Cujus ad imperia
se commovet undique terra.

Responsoria.

1. Salvator clemens
e mundo carne recedens
Ob nimium zelum,
quo vult nos scandere caelum,
Donat vexillum,
quo mente feramur in illum.
V. Ut sit nobiscum
Dominus Jesus hic et in aevum,
Effigiem sanctam
porrigit ipse suam.

2. Ecce salus quanta
per te, Veronica sancta,
Accessit mundo
lapso, misero, gemebundo!
O facies Christi,
populo fer gaudia tristi.
V. Ad te clamamus,
facies sacra, teque rogamus,
Unica spes nostra,
nos dirige, fer super astra.
3. Evulsit costam
sopor ingens missus in Adam,
Quam mundi matrem
Deus aedificavit in Evam;
Sic pater in prolem
misit crucis ipse soporem,
Sub costis et aquam,
sacrum fundendo cruorem,
V. Ex quibus ecclesiam
mox aedificavit amoenam,
Atque suum vultum
sacrum dimisit in aevum.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Laude tonant voces,
declangunt carmina laudes,
In festo vultus
populus decus induit almus.
2. Ne nos a Christo
vellat cum dogmate ficto.
Hostilis turba,
defende, figura beata.
3. Sindone non propria
facies fuit ecce relicta,
Sic pauper fuerat,
qui saecula cuncta ditabat.
4. O jubar ecclesiae,
praelucens lumine solis,
A tenebris velle
gravidatos crimine molis.
5. O facies sancta,
te laude cohors colit ista,
Laudantem Dominum
sustolle tua prece servum.

Ad Benedictus.

A. Ad laudes Domini
populi concurrite cuncti,
Formam verbigenae
nobiscum glorificate.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O facies sacra,
cum mortis venerit hora,
Sis consolamen
nobis praebendo juvamen.
O felix vultus,
hostiles pelle tumultus,
Finem redde bonum,
quod te videamus in aevum.

Brev. ms. Trebonense saec. 15. Cod. Pragens. VI F 20. — Invit. Eius venerantem. — In 1. Noct. R 2, 2 non fehlt. — In 2. Noct. R 2, 2 pellebat.— Hymnen zu diesem Officium, in 1. Vesp.: Magnum gaudium gignitur; ad Complet: Omnis fidelis gaudeat.

7. In festo s. Lanceae.

In 1. Vesperis.

R. Surge, sponsa ecclesia,
Sponso redde munia,
Cui clavi gravia
Imprimunt vestigia.
Per quod ruit
Gehennalis Sisara;
Nam clavum Jahel malleus
Ejus fixit in tempora.

V. Dulces clavi pungite
Corda nostra, nectite
Christo, sed disjungite
A pravorum capite.

Ad Magnificat.

A. Gaude, pia plebs justorum,
Omne genus Germanorum,
Tantis de muneribus,
Nam clenodia salutis
Tibi dedit rex virtutis
Suis de vulneribus:
Clavos, lanceam et crucem,
Haec sacra magnalia,
Ergo Jesum, vitae ducem,
Excole per omnia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Coelestis regis lanceam
Venite adoremus
Et pro clavis ipsius
Christo jubilemus.

Ad Nocturnum.

Antiphonae.

1. Principes et populi
Convenerunt temere,
Gentiles et increduli,
Christum crucifigere.

2. Jesu, nostra spes suavis
Matris a visceribus,
Est pro nobis fossus clavis
Palmis atque pedibus.

3. Exaltatus crucis ligno
Dum Christus occubuit,
Lanceatus a maligno
Hoste nos eripuit.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Hasta regis gloriae
Christum cruentavit,
Dum in crucis arbore
Dominus regnavit.

2. Hunc tremendam lanceam
Omnes adoremus
Et in ejus laudibus
Semper jubilemus.

3. Alme Deus, Deus meus,
Cum clavis et lancea
Semper sis protector meus
Pro tua clementia.

4. Tres clavos cum lancea
Sole clariores
Michael tunc afferet
Contra peccatores.

5. Sempiterna gaudia
Christus tunc donavit,
Cum clavis et lancea
Mortem superavit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Collaudemus
Christi clementiam,
Qui per gloriosos
clavos et lanceam
Dat ecclesiae
de inimicis victoriam
Et in coelo vitam
et coronam perpetuam.

Liber viaticus Johannis Noviforensis saec. 14. Cod. Musaei Bohemici s. sign. A. — Brev. ms. Altovadense XXV saec. 14. B. — Brev. ms. Pragense VII A 12. C. — Clm. Monacens. 5199. saec. 15. D.

Wegen der österlichen Zeit nur eine Nocturn, deren Responsorien nicht in gebundener Rede; ebenso die Antiph. ad Benedictus. Das Officium stammt aus der Zeit Karl IV. Hymnen: In 1. Vesp.: Pange lingua; ad Complet: Aeterna Christi munera: ad Matut.: Paschali gaudio; ad Laudes: Verbum supernum.

8. De corona spinea.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave rex dulcissime,
Jesu Nazarene,
Pro nobis amarissimae
Datus mortis poenae,
Ut simus digni colere
Sacrae festa coronae,
Dignare cor cumpungere
Felice passione.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Dominum
Spinis coronatum,
Pro peccatis hominum
Clavis perforatum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Jugis meditatio
Sacrae passionis,
Felix occupatio
Cogitationis.

2. Puncturae dumi vulnerant
Caput generosum,
Vultum sanguis irrigat
Christi speciosum.

3. Oculi deducite
Rivos lacrimarum,
Cruentum adspicite
Lumen animarum.

4. Speciosum verticem
Penetrant dum spinae,
Nostrae mentis apicem
Curant medicinae.

5. Quae caput tuum perforat
Spinarum fixura,
Bone rex, emolliat
Corda nostra dura.

6. Sacer sanguis, arida
Cuncta qui fecundat,
Peccatoris intima
Fletibus infundat.

Responsoria.

1. Salvatorem hominum
Praeses apprehendit,
Diris terrae Dominum
Flagellis offendit,
V. Plange cruentatum
flagris de virgine natum.

2. Terram flore vestiens
Ut scurro denudatur,
Nodos mortis destruens
Columnae alligatur;
V. Quas Sathan involvit,
animarum vincla resolvit.

3. Vis amoris vulnerat
Viscera Mariae,
Fletus unda maculat
Genas tota die;
V. Vastat corda dolor,
quae magis ussit amor.

4. Virga cutis scinditur
Manante cruore,
Judaeus nec compungitur
Nec cessat a furore;
V. Vulnera, livores
pro te gerit atque cruores.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. In aerumna vertitur
Cor contritionis,
Dum spina configitur
Sacrae passionis.

2. O spina mirabilis,
O pretiosum sertum,
Quo regis invincibilis
Caput est refertum.

3. Spineta nobilitat
Haec praeclara spina,
Ligna cuncta superat
Virtute cedrina.

4. Haec cum cruce colitur
Condigno honore,
Agni quae perungitur
Roseo cruore.

5. Judex cum advenerit
In sua majestate,
Fulgere mira creditur
Cum crucis claritate.

6. Lignum nullum coaequatur
Germine nec flore
Huic, quod Christi fecundatur
Nobili cruore.

Responsoria.

1. Urbis totam concitant
Milites cohortem,
Regis sui videant
Ridiculosam sortem;
V. Cingunt coccinea
vesteque purpurea.

2. Coronam acutissimis
Sentibus texentes
Capiti sacrilegis
Palmis imprimentes,
V. Opprobriis lassant,
caput ejus arundine quassant.

3. O Dei et hominis
Fili, Jesu bone,
Quid fecisti criminis
Dignum confusione?
V. Cur caput offensum
spinarum cuspide densum?

4. Peccator ego perditus
Tibi, mitis agne,
Fui causa penitus
Confusionis magnae;
V. Tu persolvisti
pro me, quae non rapuisti.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Regis egredimini,
Sponsae delicatae,
Dilectum intuemini
Amore vulneratae,
Rubrum diademate,
Quo mater infidelis
Hunc affixit capite
Synagoga crudelis.

Responsoria.

1. Lancea sanctitur,
lateris dum fons aperitur,
Nectar et hauritur,
si pura mente venitur;
V. Corda facit munda
sanguis, qui currit, et unda.

2. Ecce redemptoris
dolor est medicina doloris,
Quem rubei roris
rubricat unda foris;
V. Nostros languores
curat portatque dolores.

3. Illitus est spinis,
clavis penetratur acutis,
Sanguineis guttis
est maculata cutis;
V. Milleque puncturis
vertex rubet undique duris.

4. Sputa, flagella, minae,
crux, clavi, lancea, spinae
Felici fine
nostrae sint meta ruinae,
V. Rex pie, sentinae
ne tradamur barathrinae.

Ad Laudes.

Super Psalmos.

A. Sumpto diademate
Dominus regnavit,
Quem spinarum schemate
Judaea coronavit.

Ad Benedictus.

A. Cornu salutiferae
Crucis rex erexit,
Umbraculo spiniferae
Coronae caput texit,
Illius, quem desidero,
Sub umbra repausabo,
Devotius ut potero,
in ipso respirabo.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Ecce rex mitissimus
Incedit coronatus,
Corona sed durissimus
Est illi cruciatus.

Ad Tertiam.

A. Regum rex induitur
Purpura regali,
Cultu sed despicitur,
Non honoratur tali

Ad Sextam.

A. Sceptrum arundineum
Manibus gestabat,
Tortor quo virgineum
Caput vulnerabat.

Ad Nonam.

A. In terram flexis genibus
Ut regem adorant,
Colaphizant manibus,
Sputis exhonorant.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Tuae rex, insignia
sacrae passionis;
Instrumenta dulcia
sint redemptionis.
Crucem, coronam, spineam
devoti veneramur,
Immersam cordi lanceam
cum clavis osculamur;
Tuae fac participes
Glorificationis,
Quos praestas esse memores
Crucifixionis.

Brev. ms. Zwethalense 230 saec. 15. A. — Brev. ms. Zwethalense 120 saec. 14. B. — Brev. ms. S. Crucis 280 saec. 14. C. — Brev. ms. S. Coronae saec. 15. Cod. Pragens. XII E 6 a. D. — Diurn. ms. Ducumburgense 80 saec. 15. E. — Brev. Misnense. imp. Lipsiae. 1502 in nicht monastischer Form, die aber diesem Officium ursprünglich ist. F.

Ad Noct. Alles prosaisch D. — In 1. Noct. A 4, 3 Meae mentis A. — In 2. Vesp. ad. Magn.: Ave rex insignia AE. — Hymnen in 1. Vesp: Hymnum dicamus hodie; ad Complet: Pange lingua.

9. De corona spinea.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Adest nova solemnitas,
Det Deo laudes debitas
Fidelium devotio,
Ut, qui choro psallentium
Dat pro corona gaudium,
Coronam det pro gaudio.

2. Christe, caput ecclesiae,
Qui transfers ad nos hodie
Tui coronam capitis,
Sic exaudi nos, Domine,
Ut in arcto discrimine
Coronemur pro meritis.

3. Judaei, viri sanguinum
Spinis coronant Dominum,
Aeterni regis aemuli,
Pro nobis Dei filius
Fit hircus emissarius
Ferens peccata populi.

4. Gestat coronam spineam
Vestem babens purpuream
Rex in derisum traditus,
Veneremur opprobrium,
Per quod est salus gentium,
Per quod coelorum aditus.

5. Gallia plaudat canticis,
Rex coeli mittit Gallicis
Signum honoris tropicum,
Hoc delectatur climate,
Qui suo diademate
Regnum coronat Gallicum.

Ad Magnificat.

A. O meriti clari
regio, quae visa fuisti
Digna coronari
sacro diademate Christi,
Redde redemptori
grates meritisque perora,
Ut tanto decori
Deus augeat huic potiora.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Jubilemus hodie
Christo, regi gloriae,
Qui post coronam spineam
Coronam confert auream.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Spineos aculeos
Suffert vir beatus,
Impio judicio
Morte condemnatus.

2. Reges intelligite,
Reges erudimini,
Novum carmen agite
De corona Domini.

3. Ecce benedictio
Dei super populum,
Cui dat pro solatio
Suae palmae titulum.

Responsoria.

1. Occidentem illustrat oriens,
Verum solem nobis adjiciens,
Spem vincendi coronam largiens.
V. Visitat rex omnium
Nostram regionem
Et se nobis exhibet
Verum Salomonem.

2. De torrente bibit miseriae,
Exaltavit caput rex gloriae,
Coronatum spinis angustiae.
V. Regnaturos decet angustia,
Ut coronae monet materia.

3. Felix spina, per cujus stimulum
Sanguis exit, qui salvat populum,
Recolamus agnum anniculum.
V. Hoc rex coeli spinetum hodie
Apud regem deponit Franciae.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lumen vultus Domini
Super nos signatum
Sertum auget homini,
Nobis commendatum.

2. Confregisti terminos
Nostrae pravitatis,
Scuto coronasti nos
Bonae voluntatis.

3. Hodie lactaberis,
Militans ecclesia,
Pacis coronaberis
Et honoris gloria.

Responsoria.

1. De coronis Exodi
Mystice canamus,
Viam nostri commodi
Tropice pangamus,
Quorum fit memoria
Pro coronae gloria.
V. Nova lex praejudicat,
Transierunt vetera,
Spiritus vivificat,
Sed occidit litera.

2. Ut coronam spineam
Caput summi regis,
Mystice sic auream
Habet arca legis;
Arca mens est, azima
Vel fidelis anima;
V. Arca est ecclesia,
Fides est corona,
Cujus aurum gratia
Vel voluntas bona.

3. Ista corona fidei
Decet Christi militem,
Haec fidelis arca Dei
Mentem facit divitem
Divinitus
Auro sancti spiritus.
V. Sit cor tunm arca Dei,
Ut thesaurum tantae rei
Thesaurizes coelitus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir, quem sine macula
Fides coronabit,
Tua tabernacula,
Deus, habitabit.

2. Qui spinarum cuspide
prius cruentatur,
Pretioso lapide
Christus coronatur.

3. Anni suae clementiae
Coronae rex benedicit,
Qui coronis ecclesiae
Suam coronam adjicit.

Responsoria.

1. Altare thymiamatis
Non eget diadematis,
Quod dicitur aureola;
Hoc est sanctorum praemium,
Hoc est amoris cremium,
Aromatis areola.
V. Homo sacrificium
Fructuum duplicium
Super illud immola.

2. Mensa sacra pagina
De corona gemina
Pulchre coronatur,
Per has designatur
Firma spes et charitas,
Et super aurum claritas
Vere figuratur.
V. Post virtutes habitas
Decet, ut jucunditas
Plena subsequatur.

3. Si virtutum gradus isti
Te sustollunt, miles Christi,
Te prudenter provehis;
Rex Francorum, gaudeas
Et praemissis studeas
Coronari laureis.
V. Arcam, mensam et altare
Debes in te deportare
Cum coronis aureis.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Sertum, quod Bizantium
Miserat Venetiae,
Post argenti pretium
Recipit rex Franciae.

2. Spina, quae pupugerat
Patientem Dominum,
Poenitentes liberat
A punctura criminum.

3. Regis patientiam
Miles imitetur,
Et per poenitentiam
Spinis coronetur.

4. Sacerdotes sacerdoti
Summo benedicite,
Et coronae sacrae doti
Nos haeredes subdite.

5. Te laudamus, Jesu bone,
Qui certantes in agone
Confortas ex munere,
Dum livorem das coronae,
Fac ex tua passione
Nos adversa vincere.

Ad Benedictus.

A. Tu Christe, nostrum gaudium,
Adesto nostris precibus,
Qui cum sanctorum millibus
Veniens ad judicium
Apparebis in nubibus,
Da coronae cultoribus
Coronatorum praemium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O rex clementiae,
Salvator omnium,
Sola spes veniae
Post lapsus criminum,
Precamur hodie
Te sanctum Dominum,
Da genti Franciae
Palmam certaminum,
Coronam gloriae
Post vitae terminum.

Brev. ms. Senonense saec. 13. Cod. Parisiens. 1028 A. — Brev. ms. Parisiense saec. 15. Cod. Parisiens. 746 a B. — Brev. Roschildense imp. Parisiis 1517 C. — Brev. Othinense imp. Lubecae 1497 D.

A enthält das Officium aus der Zeit Ludwig IX, B und ff. das veränderte. In 1. Vesp. **A** 5: Signum profert victoriae | Corona triumphalis | Simul rex excellentiae | Dignitatis regalis | Sub umbra legis veteris | Praesignata per cycladis | Typum sacerdotalis. BCD. — Ad Magn. **A**: Consecrator coronae spineae | Perpetuae largitor laureae | Fons almae bonitatis | Celebrantes tanta solemnia | Duc ad illa festa felicia | Supernae civitatis | Ubi vera sunt gaudia. BCD. — In 1. Noct. **R** 1, 4 sq: Victor Christus arma victoriae | Suae nobis transmisit hodie. BCD. — **R** 3, 4 sq: O quam felices sunt istae spinae | Vernantes agni roseo sanguine. BCD. — In 2. Noct. **A** 3, 3 sq: Pace coronaberis | In coelesti gloria ABC. — In 3. Noct. **R** 3, 4 sq: Cor fidele gaudeas | Et virtutum studeas. BCD. — In Laud. **A** 1 Spina pungens acumine | Dum carnem Christi perforat | Ejus nos rigat sanguine | Eique nos incorporat. BCD. — Ad Ben. **A** und ad Magn. **A** in 2. Vesp. vertauscht CD. — In 2. Vesp. ad Magn. **A**, 7 Huic da familiae. BCD.

10. De corona spinea.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Adest dies laetitiae,
   Quo diadema spineum
   Commendatur memoriae
   Christi cruore roseum.
2. Summum regem gloriae
   Spinis coronatum
   Ridet plebs perfidiae
   Morti condemnatum.
3. O quam felix punctio,
   Quam beata spina,
   De qua fluxit unctio,
   Vitae medicina.
4. Pungens spina vulnerat
   Christum patientem
   Et a morte liberat
   Populum credentem.
5. Spinae rubent sanguine
   Christum cruentantes,
   Mundum lavant crimine
   Coelum reserantes.

R. Felix spina, cujus aculei
Guttis rubent roris sanguinei,
Vires frangunt regis tartarei,
Seras pandunt regni siderei;

V. O spinarum immensa gloria,
Quae tot nobis praestant remedia.

Ad Magnificat.

A. O decus ecclesiae,
Spina salutaris,
Decor nostrae patriae
Et spes singularis,
Congaudentes gloriae
Tuae tuearis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Diadema spineum
Christi collaudemus
Sanguinemque roseum
Ejus adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christum sub serto spineo
   Deridet plebs perfidiae,
   Cujus cruore roseo
   Sertum confertur gloriae.
2. Spinas flos sustinuit,
   Flos aeternitatis,
   Vitam vita tribuit
   Morte morti datis.
3. Nos a mortis nexibus
   Christus liberavit
   Et confractis viribus
   Mortis mortem stravit.

Responsoria.

1. Salve, salus patriae,
Mundi medicina,
Serti regis gloriae
Speciosa spina,
Salvos nos in acie
Serves a ruina;
V. Laudantes hodie
te vivere da sine fine.

2. Flos de flore floruit
Deus majestatis,
Mundus hoc refloruit
Flore dignitatis,
Spinas flos sustinuit
Nostris pro peccatis;
V. Nobis condoluit
flos summae nobilitatis.

3. Spina spinae jungitur,
Sertum praeparatur,
Flos spineti pungitur.
Spinis coronatur,
Virgis, palmis caeditur,
Caesus morti datur;
V. In cruce dum moritur,
homini coelum reseratur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quae repellit vitia,
Felix est punctura,
Et quae digna praemia
Justis dat futura.

2. Rex ad bellum properat,
Caput tegit spina,
Crucem portat, superat
Hostem vi divina.

3. Regni rex aetherei,
Tecum fac laetari,
Quos de parte spinei
Serti das ditari.

Responsoria.

1. Dum Christus a crimine
Mundum emundavit,
Suo sacro sanguine
Spinam hanc sacravit,
Sanguinis ex flumine
Victor triumphavit;
V. In serto spinae
mortem moriens superavit.

2. In figuris pluribus
Sertum figuratur,
Inter vepres cornibus
Haerens demonstratur
Aries, sic sentibus
Christus coronatur;
V. Pravorum manibus
sua sancta corona paratur.

3. Populus perfidiae
Speculum sanctorum
Sputis immunditiae
Fecit indecorum,
Vincit auctor gloriae
Regem inferorum;
V. Vincens in facie
fert spinam spes miserorum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Coelestis militiae
Regem incarnatum
Ridet plebs perfidiae
Spinis cruentatum.

2. Spina Christum graviter
Coronatum pungit.
Poena Christi dulciter
Se laudantes ungit.

3. Felix est conditio
Gloriosae spinae,
Cujus confert punctio
Vitam sine fine.

Responsoria.

1. Spina summum vulnerat
Ovium pastorem,
Ut per spinam conterat
Gregis invasorem,
Gratias grex referat
Laudans salvatorem,
V. Hostem qui superat,
proprium fundendo cruorem.

2. Sertum regum aureum
Respuit salvator,
Vincens portat spineum
Regum imperator,
Sceptrum arundineum
Mundi fert creator;
V. Regnum tartareum
spoliat mundi dominator.

3. Flos de coelo prodiit
Late dans odorem,
Mundum mundus adiit
Mundi spernens florem,
Spinam, crucem subiit
Nostrum ob amorem;
V. Ad coelos rediit
post sumptum sponte dolorem.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Christus spinae nescius
Spinis coronatur,
Homo spinae conscius
Spinam veneratur.

2. Caput laedit punctio
Spinae gloriosae,
Membra sanat unctio
Poenae virtuosae

3. Vide, Sion filia,
Spina pungit florem,
Per quem vivunt omnia,
Spirat flos odorem.

4. Sertum contumeliae
Regi regum datur,
Per quod regnum gloriae
Nobis reseratur.

5. Pro serti virtutibus
Laus sit salvatori,
Qui pro peccatoribus
Est dignatus mori.

Ad Benedictus.

A. Sertum contumeliae
Tuae, Jesu bone,
Det coronam gloriae
Famulis coronae.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O decus ecclesiae,
Gloriosa spina,
Sertum regis gloriae,
Mundi medicina,
Praesentis angustiae
Dulcor et resina,
Te laudantes hodie
Serves a ruina.

Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519. — Hymnen zu diesem Officium: In 1. Vesp.: Laudemus regem gloriae; ad Noct.: Aeterno regi gloriae; ad Laudes: Laudes ad laudes jungite; in 2. Vesp.: Lauda fidelis concio.

II. De corona spinea.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Vexilla regis gloriae
Militantis ecclesiae
Laudibus attolantur,
Per quem de mortis nexibus
Mortis confractis viribus
Fideles liberantur.

2. Carnis indutus trabea
Corona Christus spinea
Pro nobis coronatur,
Haec est praeclara galea,
Quam hostis horret framea
Et cedens hebetatur.

3. Facta Dei dextera
Benedicant opera
Cuncta creatorem,

Qui dat nobis munera
Ad sananda vulnera
Sertum et cruorem.

4. Donis praeclaris praediti
Thesauri nobis crediti
Veneremur auctorem,
Qui nobis arma contulit,
Quibus humani perculit
Generis oppressorem.

5. Humiliari voluit,
Quando pro nobis doluit
Rex summae majestatis
Portans coronam spineam,
Quae delet ignominiam
Nostrae fragilitatis.

Ad Magnificat.

A. Gaude, felix mater ecclesia,
Adsunt tibi nova solemnia,
Nam corona quondam ingloria
Nunc per orbem refulget gloria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adsunt dominici
Serti solemnia
Laude multiplici
Plaudat ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christum sub serto spineo
Deridet plebs perfidiae,
Cujus cruore roseo
Sertum confertur gloriae.

2. Reges ut vasa figuli
In fine confringentur,
Qui summi regis aemuli
Sertum non venerentur.

3. Adversus Dei filium
Multi insurrexerunt,
Et nocentes innoxium
Cruorem effuderunt.

Responsoria.

1. Spina carens flos spina pungitur.
Per quam culpae spina confringitur,
Spina mortis spinis retunditur,
Dum vita moritur.

V. Per hoc ludibrium
Hostis deluditur,
Mortis dominium
Per mortem tollitur.

2. Coronat regem omnium
Judaea serto spineo,
Stat inter spinas lilium
Vernans cruore roseo,
Spinarum culpae nescium,
Spinae punctum aculeo.

V. Sub decore fulget purpureo
Corpus nitens candore roseo.

3. Felix spina, cujus aculei
Guttis rubent roris sanguinei,
Vires frangunt hostis tartarei,
Seras pandunt regni aetherei.

V. O spinarum immensa gloria
Quae tot nobis parat remedia!

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beati, quorum oculi
Praesentes contemplantur,
Quae tot terrarum populi
Absentes venerantur.

2. Coronae, qua gens impia
Derisit salvatorem,
Devotum cum laetitia
Impendamus honorem.

3. In tua, Jesu, requie
Nos tecum gaudeamus,
Cujus coronam spineam
In terris honoramus.

Responsoria.

1. In Phase quod praecipitur
Moysi immolare,
Sub agni typo creditur
Lex Christum designare,
Cujus sanguis effunditur
In Phase salutare.

V. Hoc aspersus non laeditur,
Nam ad eum non sinitur
Percussor penetrare.

2. Amici Christi, plaudite,
Qui Christum profitemini
Salutis instrumentum,
Trophaea serti pandite,
Per illud datur homini
Victoriae crementum.
V. Adversae partes fugite,
Sumant ministri Domini
Laetitiae concentum
3. Parvipendens coronam auream
Rex coelorum suscepit spineam,
Stat indutus pestem purpuream,
Ut contemnas vestitus trabeam.
V. Jesu Christo conformatus
Vestem quaeras coelibatus.

In 3. Noctorno.

Antiphonae.

1. Nos tecum, judex saeculi,
Fac demum gloriari,
De serti parte spinei
Quos modo das laetari.
2. Videte regem gloriae,
Sanguine cruentatum
Cum suo diademate
De spinis coronatum.
3. Digne chorus fidelium
Coronam veneratur,
Qua redemptorem omnium
Coronatum testatur.

Responsoria.

1. Dum leonis immanitas,
Latet sub agni vellere,
In insontem iniquitas
Insanit prolis viperae,
Justi caput atrocitas
Spinarum stringit vulnere.
V. O quanta humilitas,
Quae monstratur hoc opere,
Cui connexa caritas
Satisfecit pro scelere.
2. Aeterni tabernaculi
Rex et redemptor saeculi
Vilescit insensatis,
Indutum forma servuli
Spinis coronant aemuli
Dominum majestatis;
V. Haerent in carne stimuli
Spinarum, sordes populi
Fert liber a peccatis.
3. Hac clara die cantica
Cum dulci pange modulo,
Ecclesia justorum,
Laudes Christi multiplica,
Coronae crescit titulo
Gloria redemptorum.
V. Sub hac mundi spes unica
Donavit se pro populo
Manibus iniquorum.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Adest dies laetitiae,
Quo diadema spineum
Commendatur memoriae,
Christi cruore roseum.
2. Summum regem gloriae
Spinis coronatum
Ridet plebs perfidiae
Morti condemnatum.
3. O quam felix punctio,
Quam beata spina,
De qua fluit unctio,
Mundi medicina.
4. Pungens spina vulnerat
Christum patientem
Et a morte liberat
Populum credentem.
5. Spinae rubent sanguine
Christum cruentantes,
Mundum lavant crimine
Coelum reserantes.

Ad Benedictus.

A. Ave spina, poenae remedium,
Servi decus, regis opprobrium;
Tua plaga, dolor, ludibrium
Vitae nobis merentur praemium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O decus ecclesiae,
Gloriosa spina,
Sertum regis gloriae,
Mundi medicina,
Praesentis augustiae
Dulcor et resina,
Te laudantes hodie
Serva a ruina.

Brev. Nidrosiense imp. Parisiis 1519. A. — Cod. Sitanstetensis CCXXXII saec. 15. B. — Antiph. ms. Hafniense Ny kongl. S. 8. 3449. saec. 16. C.

B und C geben das kurze Officium, wie es in vielen Diöcesen der österlichen Zeit wegen, in die das Fest fiel, üblich war. Sie beginnen in 1. Vesp. mit der Antiphon ad Magnificat, haben nur eine Nocturn, deren Psalmen sub una antiphona (der ersten) stehen. In dieser kurzen Form steht das Officium bei Milchsack, Hymni et Sequentiae I. S. 48, nur fehlt ihm die Antiphon zum Magnificat in der 1. Vesper. A giebt das vollständige, beziehungsweise erweiterte Officium, wie es für andere Diöcesen hergestellt werden mufste. Hymnen hierzu: In 1. Vesp.: Aeterno regi gloriae: ad Laudes: Lauda fidelis concio.

12. De conceptione BMV.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaude, mater ecclesia,
Nova frequentans gaudia,
Lux micat de caligine
Rosa de spina germine.

2. Haec est illa stella maris,
Per quam fulsit lux solaris
Cujus festum celebremus
Et juvamen imploremus.

3. O Maria, clausus hortus,
Naufragantis mundi portus,
Placa nobis, qui te fecit,
Matrem sibi quam elegit.

4. Adesto jam supplicibus
Tuis favendo precibus,
Manum benignam porrige
Vitamque nostram dirige.

5. Vinea quondam sterilis,
Deo cultore fertilis,
Vitem fecundam pullulat
Fundentem cunctis pocula.

R. Cordis ac vocis jubilo
Pangamus laudes Domino,
Cujus matris conceptio
Mundum perfudit gaudio.

V. Suscipe devotae
praeconia, Christe, catervae.
Doxa patri, sit honor
genito cum pneumate sancto.

Ad Magnificat.

A. Ave, decus virgineum,
Ave, jubar aethereum,
Nobis praesens solemnitas
Da sit perpes jucunditas,
Tua namque conceptio
Summa est gratulatio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Eja pervigiles
Domino jubilate, fideles,
Conceptumque piae
solemnizate Mariae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gaude, fidelis concio,
Adest ejus conceptio,
Quae delet Evae maculam,
Vitae redonat infulam.
2. Cui Eva obedivit,
Haec serpentis caput trivit,
Jugum spernens nuptiarum
Deo vovit coelibatum.
3. A prophetis praecinitur
Et figuris ostenditur,
Quod mulier procederet,
Quae Deum virgo pareret.

Responsoria.

1. Fulget dies hodierna,
Digna laude sempiterna.
Qua concepta est Maria,
Per quam patet vitae via;
V. Germine regali
nec non et pontificali.
2. Abrahae stirpe generosa
Virgo prodit gloriosa,
Quae nullius per exemplum
Se sacravit Deo templum;
V. Haec admiranda
cunctis est et imitanda.
3. Ecce novum per prophetas
super terram facere
Se promittit auctor, virum
feminam circumdare;
Veneranda novitate
prodeunt miracula,
Jam Mariae praegnans alvus
Dei prolem bajulat.
V. Sanctus obumbravit
huic et spiritus gravidavit,
Fitque parens et virgo manens.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Namque rubus incombustus,
Moysen qui terruit,
Haec est virgo, quae pudore
Salvo Deum genuit.
2. Virga Aaron fructifera
Mariae typum gesserat,
Quae nobis fructum attulit,
Nostram qui famem dispulit.
3. Isaias ille divus,
Secretorum Dei rivus,
Virgae movens mentionem
Pandit hanc conceptionem.

Responsoria.

1. Sicut rosa inter spinas
illis addit speciem,
Sic venustat suam virgo
Maria progeniem,
Germinavit enim florem,
Qui vitalem dat odorem;
V. Cujus cunctorum
laus promitur ore piorum.
2. Virga Jesse de radice
genus duxit inclitum,
Oraculis prophetarum
quod fuerat proditum,
Inde virgam egressuram
Florem Christum parituram;
V. Voce prophetiae
signatur origo Mariae.
3. Prophetalis nubem levem
vox dicit ascendere
Salvatorem Aegyptique
tenebras invisere,
Ut in mortis caligine
Sedentes lustret lumine;
V. Diffugiunt tenebrae,
pandunt secreta latebrae.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Abrahae fit prommissio,
Quod illius successio
Velut arena cresceret,
Stellis aequalis fieret.
2. Hoc promissum est impletum
Castae per Mariae fetum,
Quae gignendo granum sevit,
De quo seges tanta crevit.

3. Gratulare et laetare,
Urbs opima Nazareth,
Hodierno fecundaris
Ubertate gratiae,
Casus mortis, salus orbis,
Spes datur et veniae.

Responsoria.

1. Celebris dies colitur,
In qua virgo concipitur,
Quae per obedientiam
Mundo refudit gratiam,
Ut, quod ruit per feminam,
Relevetur per feminam;
V. Ista fuit digna
transgressus tergere signa.
2. Patriarcharum semine,
Prophetarum origine,
Regum atque pontificum
Genus duxit magnificum,
Unde virgo concipitur,
Christi mater efficitur;
V. Nobilis et clara
stirps est, Domino quoque
clara.
3. O Maria, clausa porta,
quam nemo aperuit,
Princeps ille, qui transivit,
Deus et homo fuit,
Nec ingressu nec egressu
violavit clausulam,
Sed, quam prius non habebat,
sumpsit carnis fibulam;
Sic togatus tamquam sponsus
suo processit thalamo.
V. Perfudit totam,
sacra virgo, te theotocam,
Decrevitque Deus
filius esse tuus.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Conceptus hodiernus
Mariae semper virginis
Naevum texit, nexum solvit
vetustae originis,
Moestis reddit laetitiam,
Dat criminosis veniam.

2. Gloriosa semper virgo,
Maria dulcissima,
Precibus te venerantum
annue piissima,
In offensis ne labamur,
A te semper protegamur.
3. Maria plena gratia,
Stirpe concepta regia,
Assistentes tuae laudi
Miserando nos exaudi.
4. O quam larga te perfudit,
virgo, benedictio
Qua deletur, quam induxit
Eva, maledictio,
Intende nostris laudibus,
Beata in mulieribus.
5. Dignare me, laudare te,
virgo et puerpera,
Te laudantes ab aerumnis
leva super aethera,
Potes enim ut Domina
Pandere poli limina.

Ad Benedictus.

A. Benedicta es, Maria,
laus nostra, spes et domina,
Te collaudat, colit, tremit
trina mundi machina,
In tua conceptione
congaudentes confove,
Profutura largiendo
nocitura dimove.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Virgo, salus mundi,
genitrix castissima summi,
Jus proprium partus
cujus non polluit artus,
Vitae porta, viri
lapsus reparatio primi,
Splendida stella maris,
poli regina specialis;
Numen pro nobis
appelle sedulo prolis,
Quos emit care,
morti ne tradas amarae.

Liber viaticus Johannis Noviforensis saec. 14. Cod. Musaei Bohemici s. sign. A. — Cod. Virunensis 38 saec. 12. B. — Brev. ms. Lambacense CLXVI saec. 14. C. — Brev. ms. S. Floriani XI 478 saec. 15. D. — Brev. ms. S. Floriani XI 429 saec. 15. E. — Cod. S. Petri Salisburgens. a IV 42 saec. 15. F. — Brev. ms. Sitanstettense CCXXXII saec. 15. G. — Brev. ms. Altovadense 23 saec. 15. H. — Brev. ms. Teplense anni 1353. Cod. Pragens. VII G 23. I. — Brev. ms. Pragense VI E 4. saec. 14. K. — Brev. ms. Crucigerorum cum stella rubea XVIII F 6. anni 1351. L. — Clm. Monacens. (ol. Schaeftlariens.) saec. 12 add. saec. $^{12}/_{13}$. M. — Brev. ms. Voraviense 152. saec. 14. N. — Antiph. ms. Voraviense 29 saec. 14. O.

In 1. Vesp. **A** 1—5 fehlen M. — **A** 3: Haec est botrum paritura | Virgo plena gratia | Qui in crucis nos pressura | convivantes debriat DH, wofür **A** 4 fehlt.

Ad Complet. hat B folgende **A**:

O florens rosa, Domini mater speciosa,
O virgo mitis, o fecundissima vitis,
Clarior aurora pro nobis omnibus ora,
Ut simus digni postrema luce beari.

In 1. Noct. lautet **R** 3 in DH:

Stirps Jesse virgam produxit virgaque florem,
Et super hunc florem requiescit spiritus almus;
V. Virgo Dei genitrix virga est, flos filius ejus.

In 2. Noct. **R** 3 in D:

Candida virginitas paradisi cara colonis,
Hortus conclusus florenti cespite vernans;
V. Quae genuit Dominum progenerare suum,
Ipsa suo nato nos reddat florida virgo.

In BC lauten **R** 3 und **R** 4:

R 3. O beata progenies
Et veneranda series,
Unde surgit ut aurora
Maria virgo decora,
Quae produxit mundo solem,
Verum Dei promit prolem;
V. Haec merito dicta
inter omnes est benedicta.

R 4. Verbum patris mundo fulsit
Virginis per uterum,
Cujus mentem non gravavit
Onus premens scelerum;
Ut super vellus pluvia
Sic descendit in Mariam;
V. Solem justitiae
concludunt claustra Mariae.

In 3. Noct. ad Cantica **A** in den monastischen Brevieren:

Audi, virgo glorifica,
Post filium spes unica,
Clemens et imperiosa,
Nostra dele maculosa,
Acceptans nostra cantica
Impetra fulcra coelica.

Dieselben haben noch folgendes:

R 2. Gloriosa dicta constant de te, mundi domina,
Namque natum proloquuntur veridica carmina,
Tuum te adversus morem generare genitorem;
V. Pro meritis claris per saecula, virgo, bearis.

In 2 Vesp. ad Magn. CEF.

Spes desperatis, fons magnificae pietatis,
Virgineo flore pollens cum matris honore,
Flos inter spinas, nostras sustolle ruinas.

Dieses Officium gehört zu den weitverbreitetsten und findet sich fast in jedem Brevier oder Antiphonar. Es ist eben daher ganz unthunlich, alle Varianten aufzuführen; die wichtigsten sind jedenfalls vorstehend verzeichnet. Die Sache wird erschwert durch den Umstand, dafs sich nicht leicht ermitteln läfst, ob die monastische Form die ursprüngliche des Officiums ist oder nicht. Auch unter den Hymnen, die zum Officium üblich, herrscht grofse Mannigfaltigkeit: In 1. Vesp.: Virgo de Jesse generata stirpe BF; O parens virgo pariens parentem E; Ave maris stella H; ad Noct.: Summi regis mater B; O sponsa Christi fulgida F; ad Laudes: Nunc tibi virgo B.

13. De conceptione BMV.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Deus ante luciferum
In sinu sui patris
Praevidit salutiferum
Conceptum suae matris.

2. Qui de matre sterili
Mariam fecit nasci,
Hunc laudate, pueri,
Nam volens nos renasci.

3. Beatus desiderium
vir suum adimplebit,
Quia coeleste gaudium
Per Mariam habebit.

4. Fiat pax, omnipotens,
Tua in virtute,
Nam mater tua praepotens
Pro nostra stat salute.

5. Sion et Jerusalem
Deum laudaverunt,
Dum Nazareth et Bethlehem
Mariam obtulerunt.

R. Gaudia qui vitae
cupitis, laudare venite
Virginis eximiae
praesentia festa Mariae,
In quis concipitur,
quis nostra salus aperitur;
V. Haec lux sit grata,
sint tempora sanctificata.

Ad Magnificat.

A. Virgo Maria Deum
prae cunctis magnificavit,
Dum concepit eum,
verbo qui cuncta creavit,
Confortans fragiles
ergo cibet esurientes.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Venite, natum virginis
Omnes adoremus,
Quae expers omnis criminis,
Huic ergo jubilemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Matri suae omnia
Deus tunc jubjecit,
Cum super coeli agmina
Eam sedere fecit.

2. Non sunt loquelae habitae,
Maria, nec sermones,
Quibus te laudem debite,
Nam vincis rationes.

3. Portam Ezechielis
Rex gloriae intravit,
Dum voce Gabrielis
Mariam salutavit.

Responsoria.

1. Hodie concepta est
Virgo generosa,
Quae coeli regis mater est
Et summe gratiosa.
Mater haec et filia,
Hic filius et pater;
Quis audivit talia,
Quod virgo est mater?
V. Haec pia mens credit,
omnis ratio quia cedit.

2. Clara per miracula
Hoc festum celebrandum,
Legitur per saecula
Ad solemnizandum,
Unio namque corporis
Cum anima creata
Hujus sacrae virginis
Mox est sanctificata.
V. Hoc est laudanda
devotius et celebranda.

3. Quis timor his esse
poterit, quos virgula Jesse
Protegit a dira
fallentis daemonis ira?
V. De veniae vena
miseris haec gratia plena.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cor Mariae verbum bonum
   Prorsus eructavit,
   Dum angelus per coeli donum
   Eam salutavit.
2. Suum tabernaculum
   Christus sanctificavit,
   Mariae habitaculum
   Secrete dum intravit.
3. Gloriosa sunt de te,
   Virgo beata, dicta,
   Dum Deum concipis in te,
   Sis ergo benedicta.

Responsoria.

1. Anna sancta peperit
   Natam sanctiorem,
   Sed nata de se genuit
   Omnibus majorem;
   Utrobique raritas,
   Nam prima infecunda,
   Et virginalis castitas
   Panditur in secunda;
V. Deflet natura
   periisse in his sua jura.
2. Ut vitrum non laeditur
   sole penetrante,
   Sic illaesa creditur
   Post partum et ante;
   Felix haec puellula
   Deum generavit
   Et pascentem omnia
   Sua lacte pavit.
V. Qui genuit matrem,
   generavit filia patrem.
3. Vellus rore madet,
   dum virgo concipiebat,
   Sed rubus inde calet,
   quando Christum pariebat,
V. Quando lux oritur
   et nostra salus aperitur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Salutare Domini
   In diem de die,
   Qui salutem homini
   Per partum dat Mariae.
2. De Maria virgine
   Dominus regnavit,
   Dum Deum dat in homine,
   Qui mortem nostram stravit.
3. In conspectu Domini
   Regis jubilate,
   Et matri suae virgini
   Hymnum novum cantate.

Responsoria.

1. Tu vox apostolorum,
   Corona martyrum,
   Scientia doctorum,
   Regina virginum;
   Electorum omnium
   Tu salus singularis,
   Coeleste nobis gaudium
   Post mortem largiaris;
V. Tu cum prole pia
   spes nostra, virgo Maria.
2. O misericordiae
   Mater et regina,
   In valle nos miseriae
   Custodi a ruina;
   Ob festa specialia
   Tua gaudiosa
   Duc nos ad coeli gaudia,
   Virgo gloriosa.
V. Tu sine spina rosa,
   mater Domini speciosa.
3. Stella Jacob faris
   vestitaque sole probaris,
   Lunam calcaris,
   in Aaron fore virga doceris,
   Exhinc laudaris
   et juste magnificaris;
V. Sed tibi majorem
   facit istis natus honorem.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Indutus fortitudine
   Deus et virtute,
   Dum nascitur de virgine
   Humana pro salute.

2. Servite in laetitia
Virgini Mariae,
Quae fuit Dei gratia
Concepta ista die.

3. Sitivit in te, Domine,
Anima Mariae,
Cum passus es pro homine
In tuo mortis die.

4. Christo benedicite,
Omnes creaturae,
Mariae festum agite
Deum pariturae.

5. In sanctis vos quotidie
Dominum laudate
Et in Maria virgine
Prae cunctis honorate.

Ad Benedictus.

A. Israel invictus
Deus exsistat benedictus,
Qui dedit ante patrem
se nobis, denique matrem
Ac se donavit,
proprio nos sanguine lavit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Deposuit gentes
Dominus de sede potentes,
Elatos stravit,
humilem Joachim relevavit,
Coeli quando viam
steriles genuere Mariam.

Brev. ms. Trebonense saec. 15. Cod. Pragens. VI F 20. A. — Antiph. ms. Raigradense $\frac{F}{K}$ I a 1 anni 1325. B. — Cod. Graecensis 875 saec. 15. C. — Brev. ms. Griesense 43 saec. 15. D. — Brev. ms. Cellae Principum saec. 14. Clm. Monac. 7213 add. saec. 15. E. — Brev. ms. S. Emmerami saec. 15. Clm. Monac. 14790. F. — Brev. ms. Dominicanum saec. 14. Clm. Monacens. 23154. G. — Brev. ms. Lubicense saec. 15. Cod. bibl. civ. ol. 62. H. — Brev. Havelbergense imp. Lipsiae 1518. I.

Forma monastica und infolgedessen mit Teilen aus anderen Officien versetzt DEF. — In 1. Vesp. **A** 1—4 fehlen D; **A** 2—5 fehlen G. — Invit. Eja pervigiles etc. AHI. — In 1. Noct. **R** 1, 10 ratioque credit A; quia credit BC. — **R** 3, 6 miseros AB. — In 2. Noct. **R** 1 und 2 verstellt BDF. — In 1. Vesp. hymnus: In tanti festi gloria A; O sancta mundi Domina D.

14. De conceptione BMV.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Alma promat ecclesia
Mariae nunc praeconia,
Sua colens primordia,
Quae mundo praestant gaudia.

2. Ex Davidis progenie
Virgo procedit hodie,
Quae gignet regem gloriae,
Datorem omnis gratiae.

3. Jam salus instat homini
Conceptu matris Domini,
Cujus submissa numini
Nulli suberat crimini.

4. O miranda conceptio
Coeli fatata nuntio,
Regali ex connubio
Procedit sine vitio.

5. Virgo sacrata spiritu
Sancto in conceptus ritu,
Adsis nobis in obitu
Nos salvans ab interitu.

R. Ut stella lucis praevia,
Luna et lux aurorae
Ex pura sunt materia
Solis fultae splendore;
Sic Mariae primordia
Conceptionis more

Quaevis excludunt vitia
Coeli salvato rore.
Nam si sunt exemplaria
Hujus sine squalore,
Cur non originalia
Fulgerent plus decore?

V. Hinc cessent jam contraria
In obloquentis ore,
Dicamus natalitia
Mariae facta flore.
Sit Deo nato gloria
Una cum genitore,
Cum praecedentis gratia
Ex amborum vigore.

Ad Magnificat.

A. Ave, virtutum formula,
Maria maris stella,
Per cujus tu pericula
Ad portum es ducella,
Jam ut in spinis rosula
Latens in ventris cella,
Et veluti sub nebula
Oriris lux novella;
Prodi ut Aaron virgula
Et floreas, tenella,
Quod mundi pascas saecula,
Fructum profer, agnella,
Ut delens mortis pocula
Nobis det vitae mella.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Dei patris
Natum ex pura virgine,
Qui conceptum suae matris
Praeservat a crimine.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virgo minor paulominus
Ab angelis creata,
Est ipsis nihilominus
In coelis jam praelata,
Et sedet Christo cominus
Honore coronata.

2. In sole tabernaculum
Per pneumatis spiraculum
Deus jam aptat sponsus,
Ut fiat habitaculum,
Quo carnis per umbraculum,
Post lateat absconsus.

3. En haec est generatio,
Per quam instat salvatio
Vultum Dei quarentium;
Jam cedit maledictio
Et venit benedictio
Per hanc cunctarum gentium.

Responsoria.

1. Aurora lucis rutilat,
Mariae dum conceptio
In alvo matris pullulat
Coeli conspersa radio;
Hinc mundus laetus jubilat
Cui sic instat salvatio.

V. Adam vetus, quod polluit
Posteritatis vitio,
Adam novus hoc abluit
Hujus natalis gaudio.

2. Beata spes mortalium
Jam sumit hic initium
Conceptione virginis,
Qua salus cunctis redditur,
Ex hac dum Christus nascitur,
Adae damnator criminis.

V. Beata nobis gaudia
Vitae reduxit nuntia,
Mutatrix Evae nominis.

3. Cedit caligo noctium,
Maria fugans noxium
Jam surgit ut aurora
In uteri matricula,
Quae mundi lustret saecula
In sui ortus hora.

V. Consors paterni luminis
Conceptum hujus virginis
Sacravit sine mora.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Eructavit verbum bonum
Angelus divinitus,
Dum praedixit partus donum

Mariae humanitus,
Quam elegit sibi thronum
Dei unigenitus.

2. Deus tunc habitaculum
Suum sanctificavit,
Mariae dum corpusculum
In utero formavit,
Tollens peccati stimulum
Hanc mundam praeservavit.

3. De te, Sion civitas,
Sunt dicta gloriosa,
Quam nunc fundavit deitas
In Anna generosa,
Ut tua speciositas
Sit cunctis fructuosa.

Responsoria.

1. Domus pudici pectoris
Templum Dei nunc struitur,
Quae nulla labe deforis
Aut intra se inficitur;
Nam summus ejus artifex
Nil agit in materia,
Cum sit virtutum opifex
Non habens in se vitia.

V. Deus creator omnium
Hic fecit mirabilia
Contra thori convitium
Sic purgans fomentalia.

2. Aeterna coeli gloria
Mundo manifestatur,
Maria vitae nuntia
De coelis nobis datur,
Per cujus nunc exordia
Tristitia fugatur,
Pax, salus et laetitia
In terris inchoatur.

V. Ecce tempus idoneum
Quo vita restauratur,
Nam corpus hoc virgineum
Templum Dei sacratur.

3. Fit porta Christi pervia,
Maria plena gratia
Olim praefigurata,
In ventris jam angustia
Praeter naturae vitia
Conceptu fit fundata,
Quod transeat cum gloria
Rex vitae ferens gaudia,
Et maneat serata.

V. Felix mater multiplici
Laude nimis ornata,
Adjutrix nostra effici
Velis, virgo beata.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Rex coeli, terrae, marium
Regnare hic disposuit,
Et sibi struxit atrium,
Quo adorari voluit,
Terris cujus sacrarium
Humanam carnem induit.

2. Lux ecce justis oritur,
Rectis corde laetitia,
Maria dum concipitur,
Nostrae salutis nuntia,
Ex qua salvator nascitur
Nobis dans vitae gaudia.

3. Novum cantate canticum
Mariae, matri gratiae,
Cujus per os angelicum
Conceptus adest hodie,
Ut ipsa sidus coelicum
Solem gignat justitiae.

Responsoria.

1. Genus superni luminis
Conceptu hujus virginis
Se mundo copulavit,
Ex cujus gutta sanguinis
Deus naturam hominis
Sibi coadunavit.

V. Gaudet chorus coelestium,
Nobis creator omnium
Jam coelos inclinavit.

2. Honor matris et gaudium,
Quae virgo gignet filium
Orta de stirpe Jesse,
Patens habet indicium,
Quod praeter omne vitium
Procedit jam in esse.

V. Hujus obtentu virginis,
Qui es damnator criminis,
Nobis velis adesse.

3. Jam nunc paterna claritas
In terris dilatatur,
Evae veternum criminis
Per Mariam purgatur,
Cujus materna puritas
Divinitus sacratur,
Ut hinc aeterna caritas
Humanitus nascatur.

V. Impleta est veridica
Jam vatum prophetia,
Nam ex stirpe Davidica
En oritur Maria.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Hanc domum tuam, Domine,
Quae te fovere meruit
Dierum longitudine,
Hanc sanctitudo decuit,
Quod ejus ab origine
Nullo peccato subfuit.

2. Omnes cum laetitia
Nunc Deo jubilate,
Mariae primordia
Devote celebrate,
Ut coeli pandat ostia,
In hymnis hanc laudate.

3. Vias tuas cognoscere
Das, Christe, te quaerentibus,
Dum vis ad partum ducere
Mariam cunctis gentibus,
Ut possit nos conjungere
Tuum vultum cernentibus.

4. Ista est virgo virginum,
Cui praedixit Gabriel,
Quod generaret filium,
Quem vocaret Emanuel,
Hinc benedicit Dominum,
Quia suscepit Israel.

5. Exultent Sion filiae
Et Israel laetetur,
Quod ex David progenie
Virgo egredietur,
Quae gignet regem gloriae,
Quo mundus gubernetur.

Ad Benedictus.

A. Deus ab alto visitavit
Nos suos in hoc saeculo,
Mariae corpus dum sacravit
Matricis in latibulo,
Et post hoc id inhabitavit
In matre carnis modulo,
Natus ut hinc in sede David
Suo praeesset populo,
Quod sua morte liberavit
A poenae mortis vinculo.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Mea exsultans anima
Jam Dominum magnificat,
Qui sublata culpa prima
Conceptam me sanctificat
Et intra me humillimam
Templum sibi aedificat;
Ibi jungens summis ima
Carnem sumptam deificat,
Hinc, quod sim beatissima,
Me totus orbis praedicat.

Brev. ms. Plagense s. sign. saec. 15. A. — Brev. ms. Capit. Olomucensis 155. saec. 15. B. — Brev. ms. Capit. Cracoviensis 20 saec. 14. C. — Brev. ms. bibl. Jagellonicae 1258 saec. 15. D. — Brev ms. Voraviense 122. saec. 14 E. — Brev. ms. Palat. Vindob. 1893 saec. 14. F.

In 1. Vesp. **A** 1, 4 praestent B. — **A** 4, 2 praefata nur B. — **R** 2 Luna fehlt A. — **R** 9 Nam si sint E. — **R** 13 cessant BE. — **R** 15 natalia A. — Ad Magn. **A**, 9 Prodit B; 12 profers B. — In 1. Noct. **A** 3, 5 fehlt A. — **R** 1, 3 jubilat BDE. — **R** 2, 2 Jam fuit hoc A. — **R** 3, 1 Cedat A. — **R** 3, 2 noxium fehlt A. — In 2. Noct. **A** 2, 4 inornavit A. — **R** 2, 5 Pro cujus AE. — **R** 3, 6 fecundata A. — **R** 3, 10 mater fehlt ABDE. — Ad Ben. **A**, 2 Nos servos B; 5 idem habitat A; id inhabitat B; 8 Suo praestat A; praeerat B. — Hymnen zu diesem Officium: in 1. Vesp.: O pareus virgo A; Gaude, Sion, quod cypressus BDE.

15. De conceptione BMV.

In 1. Vesper.

Antiphonae.

1. Ab aeterno ordinata,
Mater Deo praeparata,
Per te cunctis salus data,
Quae per Evam est sublata.
2. Benedicta mulierum,
Stella fundens solem verum,
Jubilare Dei clerum
Tibi carmen fac sincerum.
3. Castae matris coelibatus
Patet Moysi praenotatus,
Quando rubus est monstratus,
Flammis tactus non crematus.
4. Dulcem virga profert florem,
Suavem vitis dat odorem,
Cum jam suum genitorem
Nata parit praeter morem.
5. En antiqua carnis jura
Mutat nova genitura,
Et dum factor fit factura,
Suum perdit jus natura.

R. Sponsum, virgo, paris,
cujus tu sponsa vocaris,
Nescia peccati
genitrix et filia nati;
V. Sana peccantes
et protege te celebrantes.

Ad Magnificat.

A. Gloria reginae
coelorum sit sine fine,
Quae jubar ingessit,
quo nox aeterna recessit.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In jubilo dici
debet laus Dei genetrici,
Quae parit absque viro
verbum patris ordine miro.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hoc est nomen, quod miramur,
Te, quem Deum contestamur,
Humanatum veneramur.
2. In hac forma tam exili
Tu procedis, patris fili,
Tamquam sponsus de cubili.
3. Valvae matris integrales
Nulli viro subjugales,
Hae sunt portae aeternales.

Responsoria.

1. Arens virga fronduit,
Radix Jesse floruit,
Virgo Deum genuit;
V. Ordo naturae
non imperat huic geniturae.
2. Concludens puerulum
Non pandit cubiculum
Virginale pessulum;
V. Intrat et egreditur
Dominus sed non aperitur.
3. Dat praesaga boni
duo signa Deus Gedeoni:
Absque solo vellus,
maduit sine vellere tellus;
V. In te monstratur,
virgo, quod utroque notatur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Partu felix illibato
Stat regina coram nato
In vestitu deaurato.
2. Sicut psalmus hoc testatur,
Dei vultu adjuvatur,
Quem in regno contemplatur.
3. Digne cunctis praeferenda,
De te, virgo, reverenda,
Gloriosa sunt dicenda.

Responsoria.

1. Fontis vivi pocula
Emanant per saecula
Virginis e situla;
V. Inde sitis mentis,
fluit inde fons salientis.

2. Signatum umbraculum
Edidit infantulum
Ut manna vermiculum;
V. Plasma creatorem
genuit, genitrix genitorem.

3. Triste caput colubri
veteris jam calce salubri
Femina calcavit,
quae vita nos reparavit;
V. Quam vetus impegit,
nova mortem mater abegit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Eja, mater, gratulare,
Digna Deum generare,
Plaudant astra, solum, mare.

2. Haec est illa coeli porta,
Per quam justis lux est orta,
Umbris illis non retorta.

3. Dum haec virgo gravidatur,
Salutare revelatur,
Per quod mundo salus datur.

Responsoria.

1. Summus praeco dulcia
Fert de coelo nuntia;
Plena omni gratia,
V. Nescia virgo viri
gaudet se prole potiri.

2. Aura sancti spiritus
Crescit venter coelitus
Nulli viro cognitus;
V. Integer et salvus
pudor est, sacer dum tumet
alvus.

3. Sola salus mundi
maris haec in nocte profundi,
Fluctivagis gratum
fert praevia stella ducatum,
V. Per mare tuta via
sit te duce, virgo Maria.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Plenitudo deitatis
Intrat sinum castitatis,
In quo Deo mediante
Homo liber fit ut ante.

2. In hac carne, qua velatur,
Trina unus operatur,
Coeli civem in se munit,
Lapsum levat, hostem punit.

3. Haec est ille fons signatus,
Hortus clausus et perflatus
A supernis austro flante,
Quo concepit obumbrante.

4. Fac a patre benedici
Nos, qui tuae genitrici.
Laudes, Christe, personamus
Et in illa te laudamus.

5. Vere partum salutarem,
In quo mater matrem parem
Nullam habet praecedentem
Nec habebit subsequentem.

Ad Benedictus.

A. Pulchrior aurora,
rutilo plus sole decora,
Virgo, tuos verum
solem sine fine dierum
Fac contemplari,
qui gaudent te venerari.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Spes desperatis,
fons magnificae pietatis,
Virgineo flore
pollens cum matris honore,
Flos inter spinas,
nostras sustolle ruinas.

Brev. ms. Campoliliense 3 saec. 14. A. — Brev. ms. Voraviense 122 saec. 14. B. — Brev. ms. Albense saec. 15. Cod. Lambacensis LXXXIX. C. — Brev ms. Praedicatorum saec. 14. Cod. Olomucens. (bibl. publ.) I VIII 4. D. — Brev. ms. Palat. Vindob. 1829 saec. 15. E. — Antiph. ms. saec. 15. Cm. Univ. Monac. 175. F. — Brev. Strigoniense imp. 1484. G.

Bezeichnet als Officium Conceptionis BM. AD; als officium in festo Mariae nivis CEFG; als historia de BM in sabbato B. — In 1. Vesp. **A** 2, 4, 5 fehlen D. — **A** 3 ad Nunc dimittis D. — **A** 5 fehlt B, dafür eine prosaische Ant. als **A** 1. — **R** fehlt ABD. — In 1. Noct. **A** 2, 1 Aaron virga C. — **R** 3, 2 Domino signans ros. Gedeonis D. — In 2. Noct. **A** 3, 2 virgo veneranda C. — **R** 1, 3 ex pecula D; aedicula E; sibera C. — **R** 2, 5 genuit factorem D. — In 3. Noct. **R** 2, 1 Cura sancti D; Aulae sancti A; Alvus sancti B. — **R** 3, 2 Flumen agis C. — Ad Ben. 2 nitido luna sole decora C; 3 Virgo tuo clerum D. — In 2. Vesp. ad Magn. hat C:

O Libani palma florens et amygdalus alma,
Quae fructu casti ventris lapsos reperasti,
Per te vita data, lux orta, salus renovata,
Mors est perempta, tibi cuncta plaudant redempta.

16. De praesentatione BMV.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Salve Deo praeamanda
Oblata voluntarie,
Castitate veneranda,
In templum omnis gratiae.

2. Firmata tu in gratia,
Rectrix misericordiae,
Nos serves a fallacia
Et litis et discordiae.

3. Agne Dei, tibi materne
virgo ista placuit,
Quam elegit sibi pater
Priusquam mundum statuit?

4. Praelecta genitricis
Trinitatis filia,
Memor esto peccatricis
Animae, spes unica.

5. Praesentata, praesentari
Nos Christo fac in patria,
Nostrum cursum consumari
Feliciter cum gloria.

R. O inexcogitabilis,
O Dei ineffabilis
Virtus humilitatis!
Non scio, quis blanditiis
Aut quibus violentiis
Puella castitatis,
Hebraea Judith, invadit
Domum regis et induit
Se veste claritatis.
Divinum cor desipuit,
Unde puella rapuit
Scientiam deitatis.

V. Soror Dei, dissipasti
Thesaurum sapientiae,
Cor divinum vulnerasti
Dispergens fontem gratiae.

Ad Magnificat.

A. O Maria, forma vitae
Et lex omnis munditiae,
Unde fluit totum rite
Exemplar pudicitiae,
Quod in monte est monstratum
Inspiciendum miseris,
Redde natum Deo gratum
Quem te sequente viseris.

Ad Nunc dimittis.

A. Nunc dimittas, fili Dei,
Totum, quo te offendimus,
Supplicamus omnes rei
Matris voluti pedibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad honorem hodie
Sponso praesentatae
Jubilemus Domino
Virginis beatae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sponsam hanc in juventute
Tibi, Christe, attraxisti,
Cum nos nostra pro salute
Visitare decrevisti.
2. Nec loquelis nec sermone
Plene potest recitari,
Quanta benedictione
Hanc contingat praedotari.
3. Montem scandens tam festiva
Vota complens, ut decebat,
Agitatur repentina
Hoc amore, quo languebat.

Responsoria.

1. Haec est virgo consecrata
Vivum in templum Domini
Voluntate dedicata
Salutem ferens homini,
V. Illi offer donaria,
In ista quaerito Christum.
2. Haec in templum praesentata
Templum Dei efficitur,
Eo magis sublimata,
Quo sibi plus despicitur;
V. Sanctum est templum Domini
Anima credens in ipsum.
3. Ratio accelerata
Hujus sacratae virginis,
Non tardata Deo data
Est expers omnis criminis.
V. Haec desponsata minime
Filio placuisset,
Divo patri ex crimine
Si odio fuisset.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Eructavit verbum bonum
Cor gloriosae virginis
Recepturae plenum donum
Paracliti muniminis.
2. In cor matris sunt translati
Montes divini culminis,
Sensus hujus dum sedati
Carent motu libidinis.
3. Omnes coelos transcendendi
Tunc fundamenta posuit,
Mentem cunctis descendendi
Dum humilis proposuit.

Responsoria.

1. Virgo sancta, non miraris,
Ex voto casta permanens
Ut sis mater et vocaris
A voto non resiliens?
V. Castus natus est donatus
Tibi non laedens integra.
2. En in sinu Sunanitis
Senex David incaluit,
Philistaeo corde mitis
Postquam funda praevaluit;
V. Stas in laude Dei fraude
Devicta diabolica.
3. Virgo, dea ex natura
Non es, sed sic ex gratia
Facta, Deum paritura,
Permutans naturalia.
V. Centuplo plus accepisti
Per dona gratialia,
Quam pro Deo dimisisti
Oblata voluntaria.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Da nos, virgo, decantare
Praedigna extollentiae
Tibi carmen resonare,
Laudis et reverentiae.
2. Terra plaudat regnaturae,
Exhinc laetentur insulae,
Finiuntur qua figurae
Praefataque prohetiae.
3. Cantum novum decantate
Patri pro tanta filia,
Hanc elegit, jubilate,
Facturam mirabilia.

Responsoria.

1. Cum tu Joseph desponsata
Esses spiritualiter,
Concepisti Deo grata
Verbum suum mentaliter,

V. Ore sponsi osculata
Virgo manens conserata.

2. Ubera tu meliora
Super vinum decrevisti,
Dum per dona dulciora
Fecundari appetisti;
V. Vitam eligens activam
Non spernis contemplativam.

3. O Maria, nescivisti,
Esse mater debuisti
Ex Gabrielis neumate,
Castitatem quae vovisti,
Contra legem non fecisti,
Fecundaris pneumate;
V. Verbum Dei concepisti
Angelo annunciante,
Quod et casta genuisti
Virgo semper, post et ante.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Salve, Hesther, quam non tangit
Lex Assueri nec confrangit
Serpentis sibilatio.

2. Soror Dei praelecta
Propter te non est effecta
Haec legis institutio.

3. Mortis lege liberata,
Non levata, praeservata
Es, crimen ne attingeres.

4. Ratio accelerata
Cogit, Deo te oblata,
In templum ut ascenderes.

5. Hero vero desponsata
Servivisti Deo grata,
Rectrix coeli quo fieres.

Ad Benedictus.

A. Virgo tibi servientes,
Acta tua recolentes
Infantes, mater, attrahe,
Carnis mota passione
Tu a desperatione
Nos pia manu retrahe.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Virgo, templum quae ascendis,
Levitates reprehendis
Et spernis mundialia,
Da peccata nos vitare
Et, quod justum est, amare,
Ut sic post transitoria
Hujus mundi tam immundi
Mereamur semper mundi
Perenni frui gloria.

Cod. Lubicensis: saec. 15. bibl. civit. ol. Fol. 22. — Im Vorderdeckel liest man: „Magister Johannes Hauc, hujus ecclesiae canonicus lector, hunc librum dedit ad pulmentum [sic] Domini decani pro cantanda praesenti historia ad laudem praesentationis virginis gloriosae. Qui et ipse ad jussionem venerabilis capituli Hamborgensis praesentem historiam compilavit.“

Zu diesem Officium gehören die Hymnen: Fac diem festum (in Vesp.) und: Aeterni patris filium (ad Complet.); ebenso die Sequenzen: Salve regina pia und Ave lucis fundamentum, als deren Verfasser somit Mgr. Johannes Hauc anzusehen ist.

17. De praesentatione BMV.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Pueri cum senibus
Dominum laudate
Et inclinatis genibus
Mariam adorate.

2. Omnes gentes saeculi,
Dominum laudate,
Universi populi,
Mariam collaudate.

3. Virgo sancta cogitavit,
Templum tuum intravero,

Psallam Deo sicut David,
Quamdiu ibi fuero.

4. Humilis et laetabunda
Mariae praesentatio
Deo nostro sit jucunda
Decoraque laudatio.

5. Seras templi confortavit
Rex coelorum Dominus,
Sancta virgo cum intravit,
Ut succurrat omnibus.

Ad Magnificat.

A. O vos duces et potentes
Superbiam abjicite,
Humiles esurientes,
Ad virginem conspicite,
Quam devotis pro exemplo
Anna praesentavit templo,
Ut virgo cum virginibus
Vacaret lectionibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Reginam coeli Mariam
Concorditer adoremus,
Quae intrans templum Domini
Spem contulit, ut laudemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec virgo ab infantia
Portavit jugum Domini,
Quapropter ejus gloria
Non est minor quam angeli.

2. Solem posuit Dominus
In suo tabernaculo,
De quo sole sol est ortus
Tamquam sponsus de thalamo.

3. Innocens et mundo corde
Ascendit montem Domini,
Vixit ibi sine sorde
Et sine dolo proximi.

Responsoria.

1. Joachim ex stirpe David
Annam sibi desponsavit
Castam, pulchram, nobilem;
Erant ambo ante Deum
Justi ac timentes eum
Postulantes sobolem.

V. *Clamaverunt justi et Dominus exaudivit eos.*

2. Anna quippe flens oravit
Et frequenter jejunavit
Vovens Deo firmiter,
Quod si prolem sibi daret,
Ipsam Deo manciparet,
Ut serviret jugiter.

V. *Non vidi justum derelictum nec semen ejus quaerens panem.*

3. Anna ergo impetravit,
Pro quo Deum exoravit,
Et Mariam peperit,
Et hanc postquam ablactavit,
Id quod vovit non tardavit,
Sed confestim reddidit.

V. *Sicut juravit Domino, votum vovit Deo Jacob.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Species et pulchritudo
Mariae Deo placuit,
Castitas et mansuetudo
In vita sua claruit.

2. Virgo sancta, dum intravit
Templi habitaculum,
Dominus sanctificavit
Suum tabernaculum.

3. Virgo templo praesentata,
Ut in eo pasceretur,
Est a Domino fundata,
Ut ex ea nasceretur.

Responsoria.

1. Surgens Maria parvula
Transivit cum matercula
Volens ad oratorium,
Non cogitur nec trahitur,
Quindenos gradus graditur
Non quaerens adjutorium.

V. *Introivit in tabernaculum Dei, adoravit in loco, ubi steterunt pedes ejus.*

2. Alma virgo, dum intrasti
Templum Dei, quod amasti,
Declinans mores hominum,
Sic in illo tu vixisti,
Quod quaesisti, invenisti,
Gratiam apud Dominum.

V. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi.*

3. Hac in terra fructuosa
Sine spina crevit rosa
Productura lilium,
Hoc in templo fulsit stella
Gignens solem et puella
Genitura filium.

V. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Anna postquam ablactavit
Mariam, primam filiam,
Ipsam Deo immolavit
Acceptam sibi hostiam.
2. Coeli et omnes angeli,
Mariam adorate,
Et universi populi,
Ipsam simul laudate.
3. Jubilate omnis terra
In psalmis et in canticis,
Concrepantes alleluja
Ad laudem sacrae virginis.

Responsoria.

1. Non descendit propter aurum,
Sed quaesivit hunc thesaurum
Dei unigenitus,
Quem in templo loco sacro
Concepit in patris agro
Matris primogenitus.

V. *Tollite portas, principes, vestras et elevamini, portae aeternales, et introibit.*

2. Pretiosa margarita,
Quae in templo es polita,
Te quaesivit Dominus,
Te invenit, te amavit
Teque care comparavit,
Praetulit te omnibus.

V. *Audi, filia, et vide et inclina aurem tuam, quia altissimus filius praetulit te omnibus.*

3. O Maria coeli porta,
Ex regali stirpe orta,
Haec per te plebecula
Regno Dei praesentetur
Et in eo tolceretur
Per aeterna saecula.

V. *Beati, qui habitant in domo tua, Domine, et facie ad faciem videbunt te.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Anna sancta prolem primam
Mariam nominavit,
Quam omnipotenti trinam
Ad templum immolavit.
2. Virgo saepe fruebatur
Divina visione
Angelique utebatur
Crebra locutione.
3. Virgo sancta vigilavit
Deo omni tempore,
Laboravit aut oravit
Corde, ore, opere.
4. Senes atque juvenes,
Hymnum Deo dicite,
Angeli et virgines,
Mariam benedicite.
5. Maria, virgo virginum,
Vacavit Dei laudibus,
Magnificavit Dominum
Prae cunctis mulieribus.

Ad Benedictus.

A. Plebem suam visitavit
Creator saeculorum,
Templum Dei cum intravit
Regina coelorum,
Ergo, virgo, ora regem,
Ut defendat suum gregem,
Tuis enim precibus
Nihil negat Dominus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Stella maris a trimatu
Coepit Deo psallere
Et in virginali statu
Meruit concipere;
Facta mater verum solem
Genuit justitiae,
Educavit suam prolem
Virgo plena gratiae;
Stabat autem cum pendente
Crucis in patibulo,
Moritur cum moriente
Simeonis gladio;
Assumpta nunc a filio
Super choros angelorum
Stellato sedet solio,
Protectrix peccatorum.

Brev. ms. Frisingense saec. 15. Clm. Monac. 19283. — Hymnen zu diesem Officium: In 1. Vesp. Ab aeterno ordinata; ad Complet: Ave maris stella, Virgo Deo grata.

18. De praesentatione BMV.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Lauda, mater ecclesia,
Almae matris infantiam,
Cujus immensa gratia
Tibi paravit gloriam.
2. In templo Dei laudibus
Virgo Dei dicata,
A supernis civibus
Gaudet visitata.
3. Omnis ejus actio
In Deum tendebat,
Toto vitae spatio
Meritum augebat.
4. Quidquid egit, penitus
Est forma salutis
Et doctrina spiritus,
Est causa salutis.
5. Quantum facultas sufficit,
Laudent mentes piae,
Nam omnis lingua deficit
A laudibus Mariae.

R. Laudemus omnes Dominum
Qui Mariam implevit gratia,
Ut mediatrix hominum
Apud Deum esset propitia.

V. Haec est mater misericordiae,
Per quam venit ad nos rex
gloriae.

Ad Magnificat.

A. Ave Maria, plena gratia,
Per quam datur misericordia,
Salus, vita, honor et gloria,
Sis benedicta inter omnia.
Sis benedicta super omnia,
Te laudent, te adorent omnia,
Sacra haec tua praesentatio
Sit coeligenis gratulatio,
Sit terrigenis exsultatio
Et sempiterna benedictio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Salve, stella maris,
jubilo sancto veneraris,
Sit tuus adventus
simul introitus benedictus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Infans lactensque in via,
Dei genitrix futura,
Infertur in templum pia
Suae genitricis cura.
2. Quod prophetae praecinerunt
Ob Christi memoriam,
Hoc coeli enarraverunt
Admirantes gloriam.
3. Montem Dei haec ascendit
Innocens per omnia
Virgo mater, nec attendit
Vana mundi gaudia.

Responsoria.

1. Advenisti, desiderabilis
Omnium saeculorum saeculis,
Virgo et mater venerabilis,
V. Salve flos campi,
lux coeli, gloria mundi.
2. Quam praeelegit eam Dominus
Ex multis millium millibus!
In templo praesentatur Domino
Debito parentum officio.
V. Imperitans cunctis
infans gestatur in ulnis.
3. Benedicta speciosa,
Virgo virginum generosa,
Tibi plaudit
Omnis coeli militia,
Te collaudat
Omnis sancta ecclesia.
V. Omnes exsultent
et laudes voce resultent.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Humilis in templo lata
Adstat in coelestibus
Super omnes trabeata
Nunc virtutum vestibus.
2. Praefert ipsa templo sisti,
Prout istud lex mandavit,
Ipsa tamen templum Christi,
Quod altissimus dicavit.
3. Quam mira, quam gloriosa
De te dicta, Dei castrum,
Nunc praeclara, nunc formosa
Super omne regnans astrum.

Responsoria.

1. Miris varietatibus,
Omnigenis ornatibus
Procedit ecce splendida
Regis coelorum filia,
V. Virgo et sponsa Dei
dignaque mater ei.
2. Igne Dei fragrans,
mira dulcedine fraglans,
Sancta Deo viva
placens hostia, virgo Maria,
V. Spirat odore bono
coelesti praedita dono.
3. Praefigurata coelitus,
Repromissa divinitus,
Virgo prodit spectabilis,
Omnibus desiderabilis.
V. Effloret virga,
pia regia virgo Maria.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Flos in floris tempore
Ad locum floris mittitur,
Sic de floris corpore
Gloriose concipitur.
2. Jesu flos, virga Maria,
Verque tempus floris,
Floris Nazareth patria
Plena sunt decoris.
3. Candens flos multiplicat
Virgulae decorem,
Conceptus glorificat
Mariae pudorem.

Responsoria.

1. Ave, gemma principalis
Universae sanctitatis,
O Maria, o quam pia,
O benigna, o quam digna!
V. Virgo, omni hora
Natum pro nobis implora.
2. Omnes gentes, attendite
Ad tam pulchrum spectaculum,
Deo gratias agite,
Qui sic dilexit populum;
Mariae formam sumite,
Quae virtutis est speculum.
V. Virgo sancta templo data
Post facta est Dei templum,
Est plebs Deo grata
Mariae sequens exemplum.
3. Gaude et laetare
Urbs nobilissima
Civitas regis
Summi Jerosolyma
Adorna templum sanctum
Et altare gratulare

Israel, et jucundare
Ecce advenit pia
Virgo Maria,
Terrarum domina,
Coelorum regina.
V. Haec est civitas Dei,
Templum Domini,
Et sacrarium
Spiritus paracliti.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Surgis ut aurora,
benedicta Maria decora,
Respicias famulos
nos, pia virgo, tuos.

2. Ignis diurnus
ut nos illuminet intus,
Sancta Maria, tuis
obtineas meritis.

3. Prava refrigeant,
in nobis, sancta calescant,
Christus ut hoc donet,
mens pia nunc vigilet.

4. Splendida formosa,
mitis, dulcis, generosa,
Nos agnosce tuos,
pia sit tua cura super nos.

5. Nil tibi difficile,
nil quippe negat puer ille,
Nasci dignatus
de te mitissimus agnus.

Ad Benedictus.

A. Benedicta dulcis virguncula,
Judicis Jesse virgula,
Columba sine macula,
Regis aeterni filia,
Columna templi fulgida,
Placens et viva hostia,
O decora infantula,
Maria splendidissima.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Novae laudis adest festivitas,
Grata mundo ac coeli civibus,
Qua beatae Mariae virginitas
Templo data est a parentibus.

Ad Tertiam.

A. O virgo sancta,
mater Domini veneranda,
Nos rege, nos serva,
rogitat te nostra caterva,
Quo te ductrice
capiamus pascua vitae.

Ad Sextam.

A. Benedictus virginis filius,
Replens matrem misericordiae,
Advocatam dans hanc propitius,
Ne quisquam exceptus sit gratiae.

Ad Nonam.

A. Oliva fructifera,
Mater pietatis
Fugans mundi scelera,
Stella claritatis,
Per quam cuncta prospera
Dantur nobis gratis,
Nos tandem in aethera
Transfer cum beatis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Omnis fidelis anima,
Lauda Dei magnalia,
Cujus misericordia
A saeculo in saecula.
Quae respexit
Mariae humilitatem,
Quam exaltavit
Ditando matrem virginem;
Ejus prece ac meritis,
Christe, miserere nobis.

Brev. ms. Secoviense anni 1380. Cod. Graecens. 1424. add. saec. 15. A. — Brev. ms. Lubicense saec. 15. Cod. bibl. civ. ol. 72. B.

In 1 V. **A** 1—5 fehlen B; dafür:

A. Veni, dulcis virguncula,
Radicis Jesse virgula,
Columba sine macula,
Regis aeterni filia,
Columna templi fulgida,
Placens et viva hostia,
O decora infantula,
Maria splendidissima.

R Gaude et laetare etc. B. — In 1. Noct. **A** 2, 4 Christi gloriam A. — **R** 2, 1 O quam praeclegit A. — **R** 2, 3 Ipsa in templo A. — In 2. Noct. **R** 1, 1 Maria miris A. — **R** 1 in B;

R. Offertur sanctum Domino vivens holocaustum
Divini totum spiraminis igne crematum
V. Hoc super altare dulci fit odore suave.

R 2, 1 Dei ardens A. — **R** 2, 6 dedita A. — **R** 3, 5 Effloret ergo A. — **R** 3, 6 pia regina A. — In 3. Noct. **A** 1—3 prosaisch B. — **R** 1. Miris varietatibus etc. B. — **R** 2. Ave gemma etc. B. — **R** 3 prosaisch B. — **R** 3, 2 Nobilissima civitas A. — **R** 3, 3 Jerosolyma fehlt A. **R** 3, 9 sq. pia virgo fehlt A. — Ad Ben. **A** in B = Ad Tertiam **A** in A. — Ad Horas **AA** fehlen B. — Ad Primam **A**, 3 virginitas fehlt A. — Ad Tertiam, 1 sancta Maria A. — Ad Tertiam, 5 te duce A. — Ad Sextam, 4 Nequisquam deinceps A. — Ad Nonam, 1 fructifera Maria A. — Hymnus in 1. Vesp: Omnes fideles, ad Noct.: Sacrae parentes virginis; in Laud.: O Dei sapientia. A.

19. De praesentatione BMV.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Ave, nubes empyrea,
Ex humilitatis vapore
Levaris ad aethera
Veri solis calore,
Quem pelle tegis lucida,
Virginitatis decore.

2. Per te rigantur arida
Ex flebili livore,
Per te vetusta macula
Lavatur a squalore,
Tu cuncta tollis jacula
A sceleris ultore.

3. Tu sola soli pervia
Integritatis flore,
Tu pia sis intervia,
Ne solis in furore,
Flamma nos urat torrida
In diei fervore.

4. Tu, pia, per umbracula
Ducis ab errore
Ad pacis habitacula
Ab Aegypti pavore.
Viam monstras per devia
Solis in pallore,
Quem protulisti pervia
In Israel decore.

5. Tu flante sancto pneumate
Pura ab Evae rheumate
Ad templi pergis limina,
Ad sponsi tui servimina,
Cujus aulam subisti;
Ex aula tui corporis
Deus homo prodiit.

R. Alma coeli imperatrix,
Quae creatoris tui facta es genitrix,
Merito tibi obediunt omnia,
Nam tibi obedivit,
Qui cuncta regit entia.

V. Surge, regina gloriae,
Tuo trahe levamine
Ad te flentes de lacu miseriae.

Ad Magnificat.

A. Mater multarum gentium
In hac valle degentium,
Ad templum nos tecum suscipe.

Mentes nostras sic perfice.
Ut adaequetur voluntati
Nostrum velle tui nati,
Ut post templum temporale
Mereamur aeternale
Tuo ductu ingredi.

Ad Nunc dimittis.

A. Fons hortorum puteus,
De quo fluxit Christus natus,
Jam ad templum praesentatur,
Per quam mundus liberatur
Ab infernorum clibano.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Templum Dei cum Maria,
Venite, subintremus,
Jubilemus summo regi
Laetantes cum Maria.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lunam plenam illustravit
Sol, qui mundum visitavit
Apparens hominibus,
Paulo minus minoratus
A supernis civibus.

2. In sole tabernaculum
Carnis per umbraculum
Christus collocavit,
Rex de suo solio
Tamquam sponsus de thalamo
Laetus permeavit.

3. Haec est, quae sine macula
Ad Dei tabernacula
Nutu Dei dirigitur,
In aeternum non commovebitur.

Responsoria.

1. Ad aeterni patris templum
Laeta permeavit
Jam Maria, Christi templum,
Quod filius post triduum
Resurgens reparavit.

V. *Gloriosa dicta sunt de te civitas Dei.*

2. Virga non naturae more
Sed fecunda coeli rore
Profert fructum salvo flore,
Qui gustum Adae terminat.

V. *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus.*

3. O tempus salutare,
Quo coeperunt commeare
Parentes cum filia
Ad Dei domicilia;
Jam Abraham gavisus.
Resultat paradisus.

V. Salve festa dies,
toto venerabilis aevo.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Adducentur regi
Virgines post eam,
Per amorem Dei
Imitantes eam,
Per florem deitatis
Ad templum claritatis.

2. Vivus fons civitatem Dei
Laetificavit coelitus,
Per quem potatur penitus
Sitis antiquae spei.

3. O felix Dei civitas,
In te virtutum unitas;
Quam gloriosa dicta
Sunt de te, benedicta,
Ut virgo conciperes
Et virgo Deum pareres.

Responsoria.

1. O formosa florens rosa;
Ad sodales
Gratiosa,
Inter quales
Nulla tibi similis

V. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.*

2. Ista Rebecca filio
Lenitiem membrorum
Tanto tegit consilio
Pelliculis hoedorum,

Patris benedictionem
Tulit ad nostram generationem.
V. *Benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui.*

3. Castitatis genitrix
Christi suavissima nutrix
Post te vagientes respice,
Te sitientes refice
Tui fructus dulcedine.
V. Solve puella regia,
Larga matris ubera,
Quae balsami dulcedine
Haustum stillant laetitiae.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Afferte Domino gentium
Patriae honorem,
Afferte Deo gloriam
In virginis decorem.
2. Exsultaverunt filiae
In hac formosa virgine,
Quae Dei per judicia
Filiarum consortia.
Splendide decoravit.
3. Recordatus hodie
Deus misericordiae
Sponsam suam subarrhavit,
Quam in templum complantavit
Inter spinas lilium.

Responsoria.

1. In hac die, quae sunt Dei
Et quae regis, dantur ei.
Dum Maria templum Dei
In tributum summo regi
Per parentes traditur;
V. Cujus est haec imago?
Vere Caesaris virago.
2. O regina crystallina,
Quam informat lux divina,
Infirmorum medicina,
Mentem perduc a ruina,
Corpus a languoribus;
Fac, ut dicam te amicam,
In hoc festo memor esto,
Servulum tuum respice.
V. Dignare me laudare te,
Virgo sacrata,
Da mihi virtutem
contra languores meos.
3. Psallat altitudo coeli,
psallant omnes angeli,
Quidquid est virtutis usquam
psallat in laudem Dei,
Nulla linguarum silescat
vox et omnis insonat
Saeculorum saeculis.
V. O larga rerum bonitas,
O cuncta ducens caritas,
Est haec dilecta civitas,
In qua placatus habitas,
Agimus tibi gratias.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Domum tuam, Domine,
Decet sanctitudo,
Quam posuit in homine
Dei fortitudo.
2. Introivit in conspectu
Dei cum exsultatione
Puella parens in directu
Dei dispositione.
3. In terra deserta et invia
Apparuit Maria,
Ut gloriam Dei cerneret
Et virtutem susciperet.
4. Benedicat terra Dominum,
Quia salus hominum
A terra carnis originem
Traxit per hanc virginem.
5. Deum laudent coelestia,
Simul quaeque terrestria
Congratulentur invicem
Per hanc Mariam virginem,
In qua summis infima
Confoederanter omnia.

Ad Benedictus.

A. O felix progenies,
Quae ad hoc electa es,

Ut ex tuo semine
Gigas naturae geminae
Trabem carnis sumpserat,
Sicut olim promiserat;
Per virginem disposuit,
Quod ab aeterno proposuit.

Humilitas, sanctitas,
Castitas, virtus, victoria,
Fides, spes et caritas,
Benignitas, temperantia, patientia,
Spiritalis disciplina
Et obedientia.

In 2. Vesperis.

R. O virgo virginum,
Castitatis lilium,
Medicina criminum,
In te est omnis gratia.

V. Per gratiam, quam invenisti,
Salva nos, regina coelorum,
Laudantes te, mater
Et spes orphanorum.

Antiph. ms. Borkense A 8. saec. 15. A. — Antiph. ms. Borkense A. 2. saec. 15. B. — In 2. Noct. **A** 2, 1 Vivi fontis AB. — **A** 2, 2 Laetificat A. — In 3. Noct. **A** 1, gentium fehlt AB. — **A** 1, 4 virginis gentium AB. — Hymnen: ad Vesp.: Ave Christi cella; ad Complet: Quam summa coeli curia.

20. De desponsatione BMV.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Adest desponsatio
Dei genitricis,
Fugit qua damnatio
Evae peccatricis.

2. Celsi secretaria
Joseph desponsatur
Nos ubique gratia
Ejus consolatur.

3. Isaias credidit
Virginem futuram
Et, ut clare cecinit,
Deum genituram.

4. Illa virgo virginum
Caput serpentinum
Primo per auxilium
Lacerat divinum.

5. Omnibus compatitur
Et favet tentatis,
Quae totius dicitur
Mater veritatis.

Ad Magnificat.

A. O jucunda novitas
Virgo desponsatur,
Cujus summa castitas
Prole fecundatur.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Jubilemus omnium
Deo creatori,
Laudant hoc conjugium
Angelorum chori.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quando nos coinquinat
Scelus vel peccatum.
Maria nos ordinat
Gratiae in statum.

2. De ejus virtutibus
Multa possem fari,
Vacat totis nisibus
Verbo salutari.

3. Virgo novi, veteris
Tuba testamenti,
In qua vox prae caeteris
Sonat documenti.

Responsoria.

1. Maria totaliter
Votum conservaret,
Nisi Deus aliter
Ei revelaret,

Seque tam sublimiter
Deo commendaret,
V. Illius ut pariter
sedem super astra locaret.

2. Deus singulariter
Virginem dilexit,
Quando eam taliter
Per gradus direxit
Et a casu firmiter
Teneram protexit.
V. Sidera sic pariter
illam super alta revexit.

3. Maria virtutibus
Multis renitebat,
Sanctitatis moribus
Haec proficiebat
Et devictis hostibus
Neminem laedebat.
V. Angelicis manibus
nutrimen tunc capiebat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Rigavit ecclesiam
Doctrinae fluentis,
Vocat nos ad gratiam
Christi resurgentis.

2. In gradu novissimo
Virgo constituta
Ex Dei adjutorio
Ascendebat tuta.

3. Sacerdotis manibus
Tandem est oblata,
Multis cum virtutibus
In templo morata.

Responsoria.

1. In templo remanserat
Domino dicata
Virgo, dum emiserat
Pontifex mandata,
Quaeque domum remeat
Nuptui parata.
V. Quam felix inerat
huic parvae gratia grata.

2. Joseph dum est proditus
Et virgam portavit,
Florem mox divinitus
Illa germinavit,
Almus illam spiritus
Copulam sacravit,
V. Et chorus angelicus
Hoc festum concelebravit.

3. Joseph sponsus virginis
Crevit sanctitate,
Fama sui nominis
Sparsus erat late,
Dum divini numinis
Fretus ubertate
V. Expulsis vitiis
praefulget virginitate.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ista virgo dogmata
Haeresum compressit,
Contra mundi vitia
Constanter processit.

2. Divinae se obtulit
Inspirationi,
Transgredi non potuit
Modum actus boni.

3. Perfectum conjugium
Est in sanctitate,
Quando matrimonium
Stat inviolate.

Responsoria.

1. Virgo mater Domini
Joseph desponsata,
Fructu salutiferi
Ventris fecundata
Et ex verbis angeli
Digne nuntiata,
V. Illius est uteri
semper proles venerata.

2. Dives ab orbe redit
virgo paupercula mundo,
Grata nimis Domino,
celso sublimis Olympo
V. Praesidet aeternos
ibi regnatura per annos.

3. Sponse Joseph inclite
Virginis Mariae,
Fac nos non deficere
Hujus cursu viae,
Sed tibi concinere
Atque sponsae piae.
V. Possumus ut valide
verae servire sophiae.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Virgo nobilissima,
Spes immensi poli,
Fac nos tuae, optima,
Adhaerere proli.
2. Quando est a crimine
Animus oppressus,
Tutus est a virgine
Ad Deum accessus.
3. Tantum in hac igitur
Durat spes reorum,
Recte quod extollitur
Ad astra coelorum.
4. Ex hac sine scelere
Natus est Messias,
Olim ut depromere
Coepit Isaias.
5. Collaudate omnia
In terra et in caelis
Tam sancta conjugia
Virginis fidelis.

Ad Benedictus.

A. Laudibus aeternis
tua, virgo, festa canamus
Ne nos in terris
vitiis aut morte ruamus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gloria de coelo
nobis praestabitur alto
Fac, o virgo pia,
genitrix generosa Maria,
Possumus ut festis
semper inesse tuis.

Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519. — In 1. Noct. **R** 1, 5 Se tam sublimiter. — In 3. Noct. **R** 1, 5 Ex verbis. — In Laud.: **A.** 5. 1 Collaudant. — Zweimal (In 3. Noct. **R** 3 und in 2. Vesp. ad Magn.) findet sich der Schrecken der Schulmeister ut mit dem Indikativ; eben weil er sich zweimal und ganz in gleicher Weise findet, wird man den Gedanken an einen rettenden Schreib- oder Druckfehler aufgeben und sich mit dem Indikativ versöhnen müssen. — Hymnen zu diesem Officium in 1. Vesp.: Gaude, proles Davidis; ad Matut.: Haec dies celeberrima.

21. Historia de Domina in sabbato.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Stella, Maria, maris,
paris expers, nos tuearis.
2. Nescia, virgo, maris
paris, hinc merito dominaris.
3. Sis lumen mentis
gentis solamen egentis.
4. Nos, virgo munda,
munda de criminis unda.
5. Nobis propitia
pia sis in morte Maria.

Ad Magnificat.

A. O fons hortorum,
flos florum, gemma polorum,
Gloria sanctorum,
vas morum, spes miserorum,
Splendor coelorum,
nos duc ad culmen eorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Votis voce pie,
plebs Christi, psalle Mariae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Novum vas es veterum
Manibus allatum,
In quo salutiferum,
Fuit sal locatum.

2. Florens es et eminens
Hortus voluptatis,
Lignum vitae continens,
Fontem pietatis.

3. Ligno vitae refice
Tibi servientes,
Fonte dignas effice
Mentes sitientes.

Responsoria.

1. Mystice prophetica
Te signarunt ora,
Stella non erratica
Jacob praefulgora,
De stirpe Davidica
Surgens ut aurora.
V. Te vox angelica
commendat, virgo decora.

2. Mundi lux primaria,
Decor creaturae,
Te praecessit nuntia
Per modum figurae,
O lumen et gloria
Humanae facturae,
V. Nobis irradia
dans vitam ducere puram.

3. Urna mannae, mentibus
Unde dulcis esus,
Igneis ardoribus
Rubus es illaesus
Monsque, sine manibus
De quo lapis caesus;
V. Est ex visceribus
castis natus tibi Jesus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Propitiatorium
Arcam Dei velans,
Fac nobis propitium
Deum carne celans.

2. Salomonis ferculum,
Moysi fiscella,
Sis nobis vehiculum
A mundi procella.

3. Juxta pium residens
Throno Salomonem
Nostrae paci providens
Fac petitionem.

Responsoria.

1. Margarita fulgida,
Rosa sine spina,
Virgo, virga arida,
Florens vi divina,
Ex te crevit sapida
Nux amygdalina,
V. Infirmis placida
quae nobis sit medicina.

2. Pulchra es ut Cinthia,
Ut Venus scintillans,
Dulcis in memoria,
Favus mel distillans,
Fiat tua gratia
Firma mens vacillans,
V. Ne trahat in vitia
nos hostis fraude cavillans.

3. Coloris sapphirii
Tu es firmamentum,
Ubi thronus filii
Tuum ornamentum,
Reis urbs refugii,
Aegrorum fomentum,
V. Hujus in exsilii
latebris remove nocumentum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Signum magnum femina
Est amicta sole,
Sic refulgens Domina
Gloriosa prole.

2. Oliva fructifera,
Decus castitatis,
Claudis intra viscera
Deum majestatis.

3. Ut Hesther propitia
Coelorum regina,
Aures ad suspiria
Tuorum reclina.

Responsoria.

1. Paradisi janua,
Vitae spes et via,
Tibi servit cernua
Coeli hierarchia,
Te decet assidua
Laus, regina pia;
V. Nobis, virgo, tua
prece detur gratia dia.

2. Miris rex aethereus
Te ditavit donis,
Thronus es eburneus
Coeli praestans thronis,
Expers flos virgineus
Fuit laesionis,
V. Vellere quando Deus
se vestivit Gedeonis.

3. Maria viventium
Puteus aquarum,
Fons crescens in fluvium,
Vena veniarum,
Riga prata mentium
Rivis gratiarum;
V. Vitae principium,
Fons horti deliciarum.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. In te, Jacob situla,
Ros descendit caeli,
Dum fuisti credula
Misso Gabrieli.

2. Hortus es aromatum
Delectans dilectum,
Dulcis fons charismatum
Dulcorans affectum.

3. Austro flante floridus
Es conclusus hortus,
Fons signatus, placidus
In procellis portus.

4. Nubes levis, bajula
Domini, fuisti,
Quem cum carnis nebula
In mundum vexisti.

5. Fons et mater gratiae.
Gratiam propina,
Quae nos hic in acie
Servet a ruina.

Super Benedictus.

A. Virgo decus virginum,
Potens imperatrix,
Sis post luctus terminum
Mitis consolatrix.

Brev. Roschildense imp. Parisiis 1517 A. — Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519 B. — Brev. Lundense imp. Parisiis 1517 C.
In 1. Vesp. A 2, 1 virgo Maria A. — In 2. Vesp. ad Magn. A keine ABC.

22. In divisione apostolorum.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Viri vere portendentes
Principes ecclesiae,
Verbum vitae continentes,
Disperguntur hodie.

2. A se vadunt non divisi,
Quibus unus spiritus,
Ab aeterno sic provisi,
Sic electi coelitus.

3. Hi bis seni fide pleni,
Semina justitiae
Dum dispensant, recompensant
Fructibus laetitiae.

4. Semen sanctum, verbum Dei
Quia duris mentibus
Depulerunt, sunt Judaei
Relicti sub sentibus.

5. Gaudent gentes attendentes
Fidei doctrinae,
Error cedit et obedit
Gratiae divinae.

R. Christi testes et amici
Nimis honorati,
Super omnem inimici
Nimis confortati
In verbo virtutem,
Coelum claudunt, reserant,
Verbo ligant, liberant,
Verbo dant salutem.

V. Quorum linguae coeli claves,
Pia prece nostros graves
Excessus operiant
Et nobis aperiant
Ad vitam ingressum.

Ad Magnificat.

A. Mira Dei gratia
Dispersis apostolis
Per terrarum spatia
Gloriosae sobolis
Collegit ecclesiam
Et sic idolatriam
Fidei subegit.

Super Nunc dimittis.

A. Corruscante fidei
Luce per apostolos,
Testes veritatis,
Infidelitatis
Tenebrae fugerunt.
Et gentes viderunt
Salutare Dei.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In apostolorum
exsultemus gaudiis
Et in psalmis jubilemus
regi saeculorum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In messem discipulos
Deus, sator omnium,
Mittit, ut manipulos
Inferant fidelium.

2. Ibant flentes et cum luctu
Semina mittebant,
Veniebant et cum fructu
Gaudia metebant.

3. Hi sunt fontes populum
In Helim potantes,
Nobis rite poculum
Vitae propinantes.

Responsoria.

1. Romam Petrus consecravit,
Paulum habens socium,
Una dies ambos stravit,
Quos in unum complantavit
Fidei consortium.

V. Laetus his pro gloria
Dies est pro merito,
Tyranni pro victoria.

2. Andreas, vir mitissimus
Et crucis amator,
Gaudet in supplicio
Christi sine vitio
Verus imitator.

V. Sic respondens vocabulo
Populum docebat
Pendens in patibulo.

3. Filii tonitrui
Meruere cernui
Faciem videre
Christi transformati
In figurae speciem
Gloriae futurae.

V. Jacobus in gladio
Triumphator caesus,
Johannes in dolio
Dolore non laesus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. His innixa fundamentis
Surrexit ecclesia
Et imbuta sacramentis
Profecit in gratia.

2. Isti sunt lenunculi
Throni Salomonis,
Qui in suis singuli
Sunt sessuri thronis.

3. Ut leonum rugiet
Fremitus eorum,
Dum in malos saeviet
Vox judiciorum.

Responsoria.

1. Thomas vero jam non nutans
Nec a Deo fidem mutans,
Gentibus salutem
Praedicavit et monstravit
Fidei virtutem;
V. Declarando veritatem,
Quam palpando majestatem
Et vidit et credidit.

2. Jacobus Alphaei
Vultu frater Dei
Merito succedit
Fratris pontificio,
Philippus in filio
Patrem esse credit;
V. Ad Eunuchum spiritu
Jubente condescendens
Et, quem in propheta
Legerat, ostendens.

3. Judas Christum indicans
Et baptismi gratiam,
Bartholomaeus praedicans
Fidei justitiam
Gentibus ostendit
Et eas a diaboli
Cultura suspendit.
V. Aquis poenitentiae
Flebiles emundans,
Fructibus justitiae
Steriles fecundans.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. His alumnis nos nutriti
Fidei doctrinis,
His columnis stabiliti
Vitae disciplinis.

2. Hi vere duodecim
Cophini fuerunt,
Qui fragmenta literae
Spiritu legerunt.

3. Quibus dum gentilitas
Pasta convalescit,
Judaeorum caecitas
Misere tabescit.

Responsoria.

1. Ad apostolatus
Gratiam vocatus
Levi thronum meruit,
Dum statim deseruit
Statum, quem habuerat,
Ab eoque fuerat
Subito mutatus.

V. Mutatos Aethiopes
Fide vestit gratiae
Fonte dealbatos.

2. Simon Chananaeus,
Virtutis zelator,
Torculus Thaddaeus
Cordis habitator,
Cultor castitatis,
Gloriosi facti sunt
Testes veritatis,

V. Agonistae fidei
Et cognati sanguinis
Et amici Dei.

3. Dono Dei nobis datus,
Loco proditoris
Est Matthias subrogatus,
Nam locus honoris;
Honor loci hunc decebat,
Quem sors signo praeferrebat
Meriti majoris.

V. Iste talis est electus,
Ut sacrati compleretur
Numeri defectus.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Patriarchae victoria
Hos in typo posteris
Erant praetendentes
Populi parentes.

2. Ut ex illis plurimi
Carne propagati,
Sic ex his in numeri
Spiritus renati.

3. Hi sunt bovem aeneum
Mare supportantes,
Baptismi mysterium
Mundo praedicantes.
4. Ad versanda gentium
Corda destinatis
Jugum est impositum
Suave caritatis.
5. Missi contumeliis
Fortiter affecti,
Gaudent Christi servuli
Taliter effecti.

Ad Benedictus.

A. Electos ecclesiae
Architectos hodie
Dominus divisit
Et in viam misit
Gentium, ut gratis
Fundamenta jaciant
Et ut opus faciant
Novae civitatis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Duodenae margaritae
Portae nobis sanctae vitae
Fidei doctrina,
Dum de mundo vos elegit
Et a carne vos abegit
Gratia divina,
Quaesumus devote,
Memorum vestrorum
In sorte justorum
Memores estote.

Brev. ms. Monacense 23275 saec. 15. A. — Brev. ms. Monasteriense 201 (204) saec. 15. B. — Brev. Monasteriense imp. s. l. 1489 C. — Antiph. ms. Sanctense s. sign. saec. 13. add. saec. $^{14}/_{15}$. D. — Antiph. ms. Borkense A 2 saec. 15. E.

In 1. Vesp.: **A** 1, 1 procedentes A. — **A** 3, 3 recompensant fehlt A. — **A** 3, 4 Fructus A. — **R**, 5 Merito virtutum B. — Ad Nunc dim. **A** = in 2. Vesp. ad Magn. A: In 1. Noct. **A** 1, 1 discipulos fehlt A. — **A** 2, 3 Veniebant fehlt A. — **R** 1, 1 Quoniam Petrus A. — **R** 1, 5 fidei negotium B. — **R** 2, 3 in supplicio fehlt A. — **R** 3, 4 fehlt A. — In 2. Noct. **R** 1, 2 fehlt A. — **R** 3, 8—11 fehlen A. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** fehlt A.

23. In festo trium regum.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Magorum praesentia,
Agrippina, gaude,
Summi regis gloria
Psalle regum laude.
2. Gentium primitiae
Confessores Christi
Tempore infantiae
Primi fiunt isti.
3. Lingua dicti patria
Hi sunt Magusaei,
Illustrati gratia
Luminis fidei.
4. Fidi fidis mentibus
Dominum adorant,
Tribus cum muneribus
Parvulum honorant.
5. Aurum Deo offerunt,
Regem signant thure.
Humanati deferunt
Myrrham sepulturae.

R. Fidelium primitiae,
Regis cultores gloriae,
Reges orientis,
Lucis latores gratiae,
Luce virtutum patriae
Lucent occidentis;
V. Per tria tres dona
regnant cum rege corona.

Ad Magnificat.

A. O Magi magnifici,
Fide, vita incliti,
Viri virtuosi,
Regni cives coelici,
Regi Christo placiti,
Reges gloriosi,

Plebi date supplici
Gratiam paracliti,
Donis gratiosi.

Super Nunc dimittis.

A. O spes et pax omnium
Lumen, Christe, gentium,
Gloria magorum,
Post hujus carnis spatium
Dona nobis gaudium
Meritis sanctorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Plebs fidelis hominum
Jubilans in laudibus
Regi psallat gloriae,
Quem adorant Dominum
Magi cum muneribus
Fidei primitiae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Prophetavit Balaam,
Stellam orituram
Ex Jacob et Abraham
Lucem dare puram.

2. Nocte scandunt culmina
Quidam viri gentis
Exspectantes lumina
Primi Orientis.

3. Suis in temporibus
Signum dari credunt,
Et defunctis patribus
Filii succedunt.

Responsoria.

1. Stella Magis apparuit,
Magos locuta docuit
Verae viam lucis,
Judaeam ire monuit,
Forma parvuli claruit
Signum habentis crucis;
V. Visio coelestis
digne monstratur honestis.

2. Fidem Magi concipiunt,
Dona reges accipiunt
Tres ex Oriente,
Iter viri arripiunt,
Jerosolymam veniunt
Stella praecedente;
V. Christum quaerentes
credunt in lumine gentes.

3. Lux stellae prius habita
A Magis est abscondita
Urbe in Helia;
Christi origo inclita
Scribis clarescit prodita
Teste prophetia;
V. Gens fidei crescit,
misere Judaea tabescit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hierusalem exeunt
Magi visa luce
Et Bethlehem adeunt
Summo ducti duce.

2. Stellae stante radio
Supra domum nati
Magno gaudent gaudio
Taliter juvati.

3. In domo inveniunt
Puerum cum matre,
Quem regnare praesciunt
Coelitus cum patre.

Responsoria.

1. Procidentes humiliter
Magi pii fideliter
Dominum adorant,
Aurum, thus, myrrham pariter
Offerentes subtiliter
Parvulum honorant;
V. Aurum regi, Deo
thus, fertur myrrha trophaeo.

2. Biennio pergentibus
Profectis inquirentibus
Christum magistris tribus,
Sumptis in peris sumptibus
Non deficit sumentibus
Potus neque cibus.

V. Vera fide sanis
dat vitae prandia panis.

3. Herodis ob malitiam
Viam pergunt per aliam
Angelo monente,
Revertentes in patriam
Christi enarraut gloriam
Sua coram gente.

V. Divinas leges
firmant per saecula reges.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Donum sancti spiritus
Post triumphum Christi
Viventes divinitus
Consequuntur isti.

2. A Thoma baptismate
Spiritu renati
Adjutores dogmate
Plebi fiunt grati.

3. Orientis patria
Studens in divinis
Magorum justitia
Fulget et doctrinis.

Responsoria.

1. Thomae dono apostoli
Salutis testes symboli
Christum praedicantes
Patres cunctis benevoli
Ab hostis dolo subdoli
Liberant errantes;

V. Effulgent signis
victis virtute malignis.

2. Decurso enim spatio
Coelesti digni praemio,
Vita approbati,
Relicto mundi stadio
Sanctorum sancti gaudio
Gaudent coronati;

V. Victuri Christo
mundo tolluntur ab isto.

3. O patriarchae gentium,
Prophetae Magi omnium,
Fidei doctores,
Apostoli fidelium,
Martyres per obsequium,
Christi confessores,
Virgines voto mentium,
Plebem ferte credentium
Regni ad decores.

V. Patres regales
primates pontificales,
Sanctis aequales
nos pascite spirituales.

Tropus.

O reges justitiae,
Fidei primitiae,
Lucis inventores,
Viri sanctimoniae,
Novae testes gratiae,
Verbi assertores,
Orientis patriae
Lux vera, spes veniae,
Vitae largitores,
Magi sapientiae,
Praesules ecclesiae,
Legis defensores,
Principes potentiae,
Summae cives gloriae,
Omnium priores,
Judices clementiae,
Gemmae regis propriae,
Omnium pastores;
Gentes a pernicie
Ducite perfidiae,
Tollite errores,
Vestrae throno curiae
Nos locate hodie,
Vestros laudatores.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Confessores Domini
Collaudentur primi,
Praesentati lumini
Gloriae sublimi.

2. Vivunt in coelestibus
Saeculo defuncti,
Culti a fidelibus,
Tumulo conjuncti.

3. Firmant fidem populis
Patria delati,
Signis et miraculis
Deo decorati.

4. Regna lustrant varia
Gentium salute,
Illustrantes omnia
Coelitum virtute.

5. Laudans omnis spiritus
Dominum de caelis,
Nos post nostros exitus
Regni jungat melis.

Ad Benedictus.

A. Illuminator gentium
In tenebris sedentium,
Deus lux magorum,
Illuminator omnium
In magis te laudantium
Luce meritorum,
Ut post carnis excidium
Pacis des nobis gaudium,
Gloriam sanctorum.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Fidei primitiae,
Magi sapientiae,
Lucis inventores,
Primi patres gratiae,
Nobis date gloriae
Coelitum honores.

Ad Tertiam.

A. Principes fidelium,
Reges Magi gentium,
Testes veritatis,
Gemmae regis omnium,
Ferte nos ad gaudium
Summae claritatis.

Ad Sextam.

A. Veri Christi milites,
Magi et antistites,
Populi lucernae,
Nos per vitae limites
Ducite ad coelites,
Lucis lux aeternae.

Ad Nonam.

A. Confessores Domini,
Deo regi homini
Dona deferentes,
Magi pacis lumini
Jungite intermini
Vestros servientes.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sancti Magorum spiritus
Exsultant Deo coelitus
Regno claritatis,
Primi colentes penitus
Natum mundo humanitus
Regem majestatis;
Poenis exutos penitus
Nos regnare divinitus
Faciat cum beatis.

Brev. ms. Melitens. in Pedepontis Pragens. 8. anni 1398 A. — Brev. ms. Monasteriense 201 (204) saec. 15. B. — Brev. Monasteriense imp. s. l. 1489. C. — Matutinale Monasteriense imp. s. l. et a. D.

In 1. Vesp. Ant. fehlen A und selbstverständlich D. Ad Complet. Ant. nur B. — Invit, 3 Regi psallat gaudia. A. — In 1. Noct. ℟ 3, 3 Helia = Aelia. — In 3. Noct. ℟ 3, 12 sq. nur A; ebenso Tropus und ad horas Ant. — Hymnen: Vergente mundi Vespere (Vesp.); Hymnis laudum (Noct.); Stella lucente (Laud.).

24. De 24 senioribus.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Gratuletur plebs fidelis,
Cujus exstat spes in caelis.
Quatuor sex nunc seniorum
Festum agens praedecorum;
Pro hac stent ut ante thronum,
Postulantes dari donum
Sacri flatus, ut reatus
Omnis cedat et non laedat
Sacram hanc plebeculam.

R. Contendunt rite quatuor
evangelia simulque
sex dierum opera
Inclitos viginti quatuor
seniores legis binae,
ecclesiae pastores.
V. Coelestes hi periboli
Sunt in salutem populi,
Coeli rore fecundati
Summae dulces majestati.

Ad Magnificat.

A. Radix David sede sedens,
Dextra sancta librum tenens,
Solus potens omnia,
Hic captivus et occisus
Ac a morte redivivus
Libri pandit abdita;
Hunc adorant venerando,
Vultus suos submittendo
Quater seni proceres,
Adsunt ei reverenter
Adorando et decenter
Quatuor animalia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ornatibus refectis
actuum et morum
In laudem viginti
quatuor seniorum
Venite, suavissimum
Adoremus Dominum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In lege Dominica
Electi meditantur,
Quorum oris folia
Fixe profundantur,
Impiorum devia
Quando ventilantur.
2. Reges atque subditi
Ab his erudimini,
Ne irascatur Dominus
Propellat vosque eminus;
Beatus qui perstiterit,
In ira si exarserit.
3. In tribulatione
Corde dilatati,
In persecutione
Juste animati,
Sopore dulci dormiunt
Et in pace requiescunt.

Responsoria.

1. Duodecim apostoli
Bis sex a Jacob filii
Typo gerunt liquido
A primaevo saeculo
Quater senos seniores,
Omni laude digniores.
V. *Pro patribus tuis nati sunt filii, propterea populi confitebuntur tibi.*
2. Unum atque sex considera,
Quater sex connumera,
Uno trino exstant omnia;
Coelum, terra, astra, maria.
Unum, duo, tria
Generant senarium,
Bis sex delibuunt
Vasti orbis populum.
V. *In omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terrae verba eorum.*
3. Depasta hi sunt lilia
A superis elata,
Mala quoque rosea
Ab impiis truncata,
Hi pauperum refugia,
Nam florent super aethera.
V. *Laudate Dominum in sanctis ejus, laudate eum in firmamento virtutis ejus.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Fulti cordis gemitum
Et fervidum clamorem
Hausit in his Dominus
Et abstulit livorem,
Scutum praestans gratiae
Et coronam gloriae.

2. Vere admirabilis,
Tota ineffabilis
Gratiae piscina,
Omnia subdens homini,
Is ut vero lumini
Non subtrahat divina.

3. Ingressi sine macula
Aeterna tabernacula
Tenent confidenter,
Grandescunt vitae poculis
Videntes mentis oculis
Deum reverenter.

Responsoria.

1. Cingunt bis duodecim
sedentem in throno,
Caritate praediti
largitatis dono,
Aureis coronis
et bysso decorati,
Nobis pro suffragio
in aeternum dati.

V. *Nimis honorati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum.*

2. Sedes sunt ecclesiae
horum seniorum,
Aurea corona
pro lucta vitiorum
Valet, rubet, splendet
aurum miro decore
Typicans sanctorum
dotes suo tenore.

V. *Mirabilis Deus in sanctis suis; Deus Israel, ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suae.*

3. Corporis immortalitas
Albus est amictus,
Quam dabit Christi dignitas,
Praesul benedictus,
Cum ceteris munusculis
Corpusculi per maximis.

V. *Non fecit taliter omni nationi et judicia sua non manifestavit eis.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hi sunt qui principe
Utuntur in decore
Ejusque affatu
fruuntur ex amore,
Eorum patrocinia
Fecundant terrae spatia.

2. Innocentes manibus
et corde mundati,
Vanitatis profugi
plagas vulnerati
Tractaverunt jugiter,
ne essent ingrati.

3. Laetantur in Domino
delictis remissis,
Corpore exsultant
cum cunctis benedictis,
Triticeis cibantur,
Triumpho gloriantur.

Responsoria.

1. Fulgura et tonitrua
thronus tunc emisit,
Dum Christus apostolos
in orbem divisit,
Docuerant et unxerant
Oleo laetitiae,
Quos spiritu excusserant
Fermento malitiae.

V. *Annunciaverunt opera Dei et facta ejus intellexerunt.*

2. Quatuor animalia
Deum collaudabant,
Quater seni proceres
quibus resonabant,
Erant sine requie,
nequaquam cessabant
Laudisque frequentiam
requiem putabant.

V. *Exsultationes Dei in gutture eorum et gladii ancipites in manibus eorum.*

3. Genitor ingenitus,
Cunctorum instaurator,
Natus unigenitus,
Lapsorum reformator,

Spiritus non genitus,
Moestorum consolator,
Laudetur ab omnibus
Solus inthronisator.

V. *Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Quatuor animalia
et seniores
Ecclesiarum primates
atque rectores
Jugiter sanctus proclamant,
Quem venerantur et amant.

2. Salutem qui dat regibus,
Illi jubilate,
Et moritur pro gregibus,
Laetius cantate.

3. Prae luce surgentibus
Deus misereatur,
Reis atque [nocentibus]
A se benedicatur,
Viam aeterni luminis
Cognoscant ut intenebris.

4. Benedicite suaviter
Lumen coelorum
Et omnes cives pariter
Regni polorum,
Ut de valle miseriae
Pateat inter gloriae.

5. Sessor sedis adoratur
Sinceris cum conatibus,
Laus et honor proclamatur
A sanctis senioribus,
En corona terrae datur
Non sine flexis mentibus.

Ad Benedictus.

A. Quatuor animalia
patriarchales
Quatuor sunt ecclesiae,
nec plures tales,
Sed sedes viginti quatuor
figurant seniorum
Sedes ceterorum.
Benedictus rex Israel
hos benedixit,
Quibus et benedicere
nobis edixit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Dixit primus seniorum:
Vicit leo, radix David,
Arcanum arcanorum
Summi patris emanavit
Terrigenis qui miseris
De sublimi sinu Dei,
Ut hos daret requiei
Altissimi itineris.
Hic est agnus, quem adorant,
Cui sanctus et proclamant
Quator seni nobiles;
Totus orbis in decore
Huic psallat hoc tenore
Mellico Magnificat.

Brev. Lubicense imp. s. l. et a. — In 1. Vesp. R, 2 simul quoque. — In 1. Noct. **A** 1, 1 lege domini. — **R** 3, 1 Depanda; ob statt depannata? — In 3. Noct. **A** 1, 1 principem. — Ad Ben. **A** 10 sq. et nobis benedicere.

25. In festo sororum BMV.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ecce dies gloriosa,
Dies mundo gratiosa,
Qua sorores matris Dei
Meruerunt sursum vehi;
Deum orent propitium
Pro salute fidelium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Jubilemus in hac die
Dignis Deo laudibus,
Qui claris virtutibus
Regnum dat sororibus
Matris virginis Mariae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gratuletur civium
Coetus supernorum
Festivans solemnia
Sanctarum sororum.
2. Hodie celebritas
datur toti mundo,
Exsultemus igitur
pectore jucundo.
3. Almae matris nomine
vocatae sorores,
Sanctitate nominis
pollent gratiores.

Responsoria.

1. Solemnitas beatarum
Matris Christi germanarum
Celebratur hodie,
Quas invitat ad superna
Christus luce sempiterna
Fruituras gloriae.
V. Ob felicium par sororum
Chorus gaudet supernorum.
2. Ante regis solium
Adstat purpurata
Per duarum puellarum
Fulta ministerium
Hesther delicata.
V. Hae puellae duo flores,
Matris Dei sunt sorores.
3. Hodie Mariae Jacobi
Et Mariae Salome
solemnitas celebratur,
Quarum societate
coelum gloriatur,
Quarum patrociniis
terra laetatur,
Quarum gloriosis meritis
ecclesia coronatur.
V. Ad earum igitur memoriam
totis viribus recurramus,
Ut ipsarum consortes
effici valeamus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Maria de Joachim
fuit primogenita,
Quae Dei postea
mater fuit inclita.
2. Maria Jacobi
minoris est mater,
Cui fuit Cleophas,
homo justus, pater.
3. Mariae Sálome
proles erudita
Paterno sic nomine
fuit insignita.

Responsoria.

1. Maria Magdalene
duaeque sorores
Emerunt aromata,
mysticos odores,
Cupientes stigmatum
ungere livores.
V. Et dicunt ad invicem:
Quis revolvet silicem
Ad sepulchri fores?
2. Mirandae propagines,
Tres ex una vite
Generantur palmites,
Ex quibus sex homines
Et creator vitae.
V. Sic ex Anna tres puellae,
Omnes dictae maris stellae.
3. Super thronum Salomonis
Sedile componitur,
Sub quo firmae stationis
Duplex manus sculpitur
Brachiis formatis,
Quod in hora passionis
Christi factum noscitur:
V. Virgo mater pietatis
Sororibus amplexatis
Duabus innititur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Maria primogenita
Joseph desponsata,
Sine viri semine
fuit fecundata.

2. Maria mater Jacobi
minoris Alphaeo,
Sed Maria Salome
datur Zebedaeo.
3. Ex hac ergo Jacobus
major fuit natus,
Et alter discipulus
a Deo plus amatus.

Responsoria.

1. O Jesu, deiferae
Lucis instrumentum,
Olivae fructiferae
Dulce condimentum,
Quem duae materterae
Mane quaerunt ungere
Portantes unguentum.
V. Hae super candelabrum
Duae sunt olivae,
Post crucis umbraculum
Testes carnis vivae.
2. Orto solis radio
Mulieres visio
Clara consolatur
Angelus terribilis,
Veste delectabilis,
Amoto signaculo,
Reserato tumulo
Eas sic affatur:
V. Non est hic, quem quaeritis,
Sed prout videbitis,
Surgens gloriatur.
1. Gaudeamus hodie,
Immensae laetitiae
Laudes extollantur,
Dum reginae gloriosae
Sorores egregiae,
Annae duo filiae,
Coelo coronantur.
V. Felices materterae,
Sorores Christiferae,
Cum virtutum munere
Ad nos applicantur.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Cum Maria Magdalene
Sorores venerunt,
Et unguentum fide plenae
Mane portaverunt.
2. Ad sepulchrum Domini
Sociae beatae
Corruscante veniunt
Solis claritate.
3. Hae cum aromatibus
Intrant monumentum,
Ubi corpus Domini
Non fuit inventum.
4. Et intrantes splendidum
Juvenem sedere
Vident stola candida
Et obstupuere.
5. Quis revolvet lapidem
Ab ostio, quaerunt,
Revolutum lapidem
Jam cito viderunt.

Ad Benedictus.

A. Mulieres angelus
leniter affatur,
Et ultra ne paveant,
blande consolatur,
Dicens, Jesum quaeritis
credentes hunc mortuum,
Jam surrexit, non est hic,
ecce locum vacuum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O lux luce clarior,
Gemina lucerna,
Caeteris splendidior
dies hodierna,
Qua sorores strenuae
scandunt ad superna.
Gaudentes assidue
luce sempiterna.

Brev. ms. Carmeli Abenspergani anni 1482. Clm. Monac. 2502. A. — Brev. ms. Tornacense XXI saec. 14. B. — Brev. Carmelitarum imp. Venetiis 1579. C. In 1. Vesp. **A**, 5 Ut Deum orent C. — In 1. Noct. Invit. Prosa B. — **A** 1, 3 fehlt C. — Ad Laudes **A** 1, 2 fehlt C. — Dies Officium stammt aus der Provence. Es ist aber in seiner Urform von der vorliegenden Fassung so verschieden, dafs es angezeigt scheint, jene einem späteren Bande vorzubehalten.

26. De sancto Achatio.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gloriosa recolitur
Dies, in qua grex mittitur
Aethereis ovilibus,
Constans ex decem milibus
Fortissimorum militum,
Quorum insigne meritum
Juvando nos laetificat
Et Dominum magnificat.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad Dominum vigiles
cuncti convertite mentes,
Tot sua qui pugiles
elegit castra sequentes.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Achatius legem Dei
Meditavit jugiter
Et cum suis semper ei
Militavit humiliter,
Caesaris tormenta rei
Pertulit viriliter.

2. Principes dum conveniunt,
Achatium inveniunt
Cum acie christicola
Despicientem idola.

3. Invocantes se Dominus
Exaudivit hos cominus,
Dum Christi nomen colerent
Et Deos vanos spernerent.

Responsoria.

1. Dum Romae teneret vanus
Rerum culmen Adrianus,
Christi persequens famulos
Libare cogit idolis,
Plures ingerens stimulos
Tormentorum Christicolis.

V. *Beatus dux suam Achatius legionem animavit prius.*

2. Videns Romae dux Augustum
Immolantem daemoniis
Elongavit agmen justum
Ejus a caerimoniis,
Coelorum regem colendum
Docens solique credendum.

V. *Quoniam Domini vir erat et illi soli semper servierat.*

3. Dum mandaret imperator
Christi servos interfici,
Achatius gubernator
Exercitus magnifici
Consensu turmae comparis
Edicta spernit Caesaris.

V. *Qui sacro baptismate pridem imbutus fidem Christi tenebat, a qua jam flecti nullatenus poterat.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ut scuto coronabitur
Hoc agmen et locabitur
Cum angelorum coelibus
In gaudiis perennibus.

2. Nomen tuum mirabile,
Jesu, cor laudat stabile,
Te duce decem milia
Coeli scandunt sedilia.

3. In monte sancto Domini
Quiescunt, suo nomini
Qui sese totos dedicant,
Quem moriendo praedicant.

Responsoria.

1. Propter irrefragabilem
Firmitatem veritatis
Caesar sanctis mirabilem
Vim intulit feritatis,
Sed victus a martyribus
Est regis Christi viribus.

V. *Nec fecit Caesaris furor dirus, ut a Domino deviaret dux fortis milesque mirus.*

2. Hortante beatissimo
Exercitum Achatio
Baptismatis post lavacra
Despiciunt simulacra.

V. *Multum enim valet adhortatio ducis assidua.*

3. Vere beatos milites,
Qui ut fierent coelites,
Omnes Christi pertulerunt
Poenas, et apparuerunt
Cuncta, quae sunt visa pridem,
Dum in cruce vicit idem.

V. *A Domino sunt iterata propter hos martyres atque renovata.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Deus suos mirificat,
Voluntate dum applicat
Sibi sic decem milia,
Morte sibi similia.

2. Haec justa generatio
Coeli fulget palatio,
Se mente probans aciem
Quaerentem Dei faciem.

3. In Christo laetamini
Martyres perenniter,
In quo gloriamini
Triumphantes fortiter.

Responsoria.

1. Hodie dux Achatius
Et Hermolaus episcopus
Cum his, quos baptizaverat,
Crucis tormenta tolerat,
Intrans per hanc victoriam
Cum illis coeli gloriam.

V. *Ecce vere Israelita qui suos praeit ita.*

2. Sanctus ductor cum acie
Dono triumphans gratiae
Decem praecessor milium
Nobis praestet auxilium
Ut superatis hostibus
Coeli reddamur postibus.

V. *Innocens acies vincens in cruce, quae non expavit tot poenas pro Christo duce.*

3. O felix exercitus,
Qui crucem imperterritus
Conscendis unanimiter,
Te colentes suppliciter
Christi commendans nomini
Nos infer regno Domini.

V. *Memor esto tibi servientis familiae, quam precibus tuis nunc et semper protege, Christe.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. In his regnavit Dominus,
Et isti nihilominus
Passi sibi similiter
Cum eo regnant jugiter.

2. Hi sancti Deo jubilant,
Nullaeque res obnubilant,
Qui coeli petunt gloriam
Per celebrem victoriam.

3. In Deum sancti sitiunt,
Quem jugiter adspiciunt,
Nec sitis haec est anxia,
Nec saties dat taedia.

4. Creata benedicite
Deum, qui tanto milite
Coeli stipat palatium
Insignem per Achatium.

5. Istorum per memoriam
Intremus coeli gloriam,
Ubi Deum medullitus
Collaudat omnis spiritus.

Ad Benedictus.

A. Christi miles Achatius
Deos spernens audacius
Cum suis crucifigitur
Et angelis conjungitur;
Ergo victis tortoribus
Adsit sui memoribus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Achati, dux strenue
Tibi devotis annue,
Sacris cum decem milibus
Da dexteram humilibus
Nos solvens a piaculis
Et omnibus periculis.

Brev. ms. Lambacense CLXIV. saec. 15. (Monastische Form.) A. — Brev. ms. S. Floriani XI 401 saec. 14. B. — Brev. ms. Pragense VI F 12 saec. 14. C. — Brev. ms. Voraviense 122 saec. 14. D. — Brev. ms. Aquilegiense saec. 15. Cod. semin. Brixinens. s. sign. E.

In 1. Vesp. ad Magn. **A**, 4 Gloriosa colitur D. — Invit., 2 Tot sua pervigiles B. — 1. Noct. **A** 1, 2 Meditando jugiter CD. — **A** 1, 3 suis semper sanctis D. — **A** 1, 4 militans D. — **A** 1, 5 rei fehlt BD. — **R** 3, 6 spernens A. — 2. Noct. **A** 2, 1 tuum admirabile A; dum admirabile B. — **A** 3, 2 ejus nomini A. — **A** 3, 3 Cui se totos A. — **R** 3, 5 quae visa sunt BC. — **R** 3, V Memor esto jejunantium tibi, quos annum petisti complesse per hoc jejunium Christe. B (in 1. Vesp.) C. — **R**, 3. O felix legio, quam Christi more litatam | Summa tenet regio jubilans certans et beatam. V. Te Deus in coelis ornat tua turba fidelis. B. — Ad Laudes **A** 1, 3 Passi sunt similiter AC. — **A** 2, 1 Deo nunc A. — **A** 2, 4 Per eorum victoriam A. — **A** 5, 1 Justorum per B; Istorum per D. — Ad Ben. **A**, 5 Qui junctus tot victoribus BC. — In 2. Vesp. **A**, 1 Achati dux C.

A hat infolge seiner monastischen Form noch folgende Zusätze: 1 Noct. **R** 4: Isti sunt sancti; de comm. — 2. Noct. **A** 3: In Domino laudabitur | Et coelo coronabitur | Milium decem agmina | Vincens pro Deo maxima. — **A** 4: Verba tunc praevaluerunt | Iniquorum super hos | Sed nunc isti pervenerunt | Ad honores superos. — In 1. Noct.: Ad cantica Ant.: Gaudent in coelis acies fidelis | Quae Christi se libere plebem fassa | Pro ejus amore tormenta libenter passa | Ideo ipsorum pietas non est cassa.

C hat noch folgende Abweichungen: 2. Noct. **A** 3: In Domino laudabitur wie A. — 3. Noct. **A** 3: Horum sanguis est effusus | A crucifixoribus | Quos baptizans Christus [sic] usus | Est aequis honoribus. — **R** 3. Dum exercitum Caesar cum duce | Saevus cendi [sic] faceret quemvis in sua cruce | Universa mox apparuerunt | Christi quae morte visa sunt. **V.** Tamdiu quippe gloriosum agmen illud pendebat in cruce | Quousque mirarentur [sic] omnia mortis dominicae.

Die Hymnen, die zu diesem Officium gebraucht wurden, de comm. mit Ausnahme ad Vesp.: Fidelis universitas. Mone 757. Das ganze Officium findet sich desgleichen in Antiph. ms. Hafniense Gl. Kongl. 3449 saec. 16. und Brev. ms. Lubicense saec. 16. Stadtbibl. No. 62 alter Signatur.

27. De sancto Achatio.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sub vexillo militantes
Coelestis imperii,
Jesu morti complantantes
Se typo supplicii,
Meruerunt triumphantes
Coronam martyrii,
Regi regum conregnantes
Angelorum socii
Perfruuntur exsultantes
Majestate praemii.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Pro martyrum victoria
Crucifixorum hodie
Jubilemus magnalia
Laudantes regem gloriae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tanquam lignum fructificant
Secus fluenta consitum,
Cum se cruci dedicant
Carnis per interitum.
2. Reges et terrae principes
Adversus Christi milites
Steterunt et participes
Malitiae satellites.
3. Quorum durum imperium
Viri fortes despiciunt,
Dum promissum auxilium
Desuper accipiunt.

Responsoria.

1. Dum terreno militant
Regi, cedunt a proelio,
Quos credentes suppeditant
Angelico praesidio;
V. Occiduntur gladiis
Et demerguntur fluviis.
2. Conscendunt ad sublimia
Duce coelesti praevio,
Imbuendi scientia
Et fidei mysterio;
V. Adest doctrix gratia
Illuminans praecordia.
3. Hinc ad regum praesentiam
Accersitos velocius,
Ad fidei constantiam
Hortatur dux Achatius,
V. Contemnere supplicia,
Minas et dona regia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Post vanam idolatriam
Renati sine macula,
Defendunt per justitiam
Justorum tabernacula.
2. Quos Dominus virtutibus
Et signis dum mirificat,
Mille cum militibus
Theodorum justificat.
3. Sic rex potens in proelio
Suum augens exercitum
Animum in supplicio
Donat imperterritum.

Responsoria.

1. Lapidum sancti ictibus
Premuntur et verberibus,
Sed feritur tyrannica
Plebs ultione coelica,
V. Arentes manus pereunt
Et saxa jacta redeunt.
2. Auget suorum militum
Numerum et meritum
Christus per millenarium
Sacrum complens denarium.
V. Inspirans mille milites
Reddit in fide divites.
3. Servi regis imperio
Multiplices aculei
Substernuntur vestigio
Sanctorum clavi ferrei,
V. Angelico obsequio
Colliguntur de medio.

In tertio Nocturno.

Antiphonae.

1. Gentium et principum
Dissipatur consilium,
Dum coetui fidelium
Hoc jungitur collegium.
2. Perforuntur latera,
Sanguis sacratus funditur,
Sed dulcescunt vulnera,
Quibus ad Deum tenditur.
3. O celebre martyrium,
Coronantur spinea
Corona post ludibrium
Laureandi aurea.

Responsoria.

1. Affixi sunt patibulis,
Et mons motus contremuit,

Sol latet sub umbraculis,
Sic virtus Christi claruit.
V. Renovantur signacula
Crucis et miracula.

2. Vox auditur divinitus,
Qua firmatur petitio,
Quam obtulit exercitus
Crucifixi devotio
V. Pro salute fidelium
Se pie venerantium.

3. Lux fulgens coelo splenduit
Lucisque lux apparuit,
Dans cum dolore gratiae
Sanctis splendorem gloriae.
V. Praesens Christus adfuit
Angelorum multitudine
Et sanctorum agmine.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Mirabilis apparuit
In altis rex altissimus,
Dum funditus contremuit
Mons sanguine pinguissimus.

2. Membra Christi stigmatum
Impressa signaculis
Solvuntur a patibulis
Manibus angelicis.

3. O quam digna sepultura
Martyrum corporibus,
Quae angelorum cura
Expletur et operibus.

4. Mons sacra condit ossa,
Quorum caro cruce fossa,
Spiritus in Deo vivunt,
Cui semper hymnum dicunt.

5. Exsultant nunc in gloria
Post triumphum mirificum,
Pro crucis ignominia
Novum cantantes canticum.

Ad Benedictus.

A. Virtutum rex et gloriae,
Qui triumphum victoriae
Contulisti martyribus,
Praesta tuis supplicibus,
Ut proelia militiae
Praesentis et miseriae
Sic agamus viriliter,
Ut coronemur feliciter.

In 2. Vesperis.

An Magnificat.

In martyrum vulneribus
Tua, o Jesu, vulnera
Ex intimis visceribus
Recolentes munera
Tibi laudis offerimus
Et salvari deposcimus.

Brev. ms. Altovadense LII saec. 14. (Monastische Form.) A. — Brev. Misnense imp. Lipsiae. 1502. B.

Dafs die monastische Form des Officiums nicht die ursprüngliche, beweist der Umstand, dafs die vierten Responsorien sämtlicher Nocturnen und **A** 4, 5 und 6 der zweiten Nocturn prosaisch sind.

Invit.: Adoremus regem regum | Qui per crucis trophaeum | Coronavit in hac die | Decem milia Martyrum. B. — 1. Noct. **A** 1, 1 lignum sanctificavit A. — **R** 3, 6 Minas et domina regina A. — 2. Noct. **A** 2, 2 dum fehlt A. — R 1, 6 jactare demit A. — R 2, 2 Meritum et numerum A. — 3. Noct. Ad cant. Ant.:

Occurre cum tripudio
Et concentu laetitiae,
Felix sanctorum concio,
Triumphanti militiae,
Quae de crucis exitio
Ad te concurrit hodie.

Diese **A** hat B in 1. Vesp. ad Magn., wofür Sub vexillo militantes etc. fehlt. — Ad Laudes **A** 2, 3, 4, 5 hat A ad parvas horas.

28. De sancto Achatio.

In 1. Vesperis.

Super psalmos.

A. Laetetur ecclesia,
Quod per dena milia
Tironum credentium
Plebs crevit fidelium.

R. O Achati, dux beate,
Cujus virtus fraglat late,
Cujus odor ut unguenti,
Cujus sapor ut pigmenti,
Pietati nos divinae
Tu commendes sine fine,
V. Martyr alme, ductor bone,
Cum praeclara legione.

Ad Magnificat.

A. O praeclari milites,
O fecundi palmites,
Verae viti inhaerentes.
O stellae luciferae,
Nos in mortis vespere,
Feliciter gaudentes
Angelicis agminibus,
Christo assistentibus,
Vestris salutaribus
Adjuvate precibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Jubilemus regi Deo,
Glorioso qui trophaeo
Coronavit Achatium
Suumque collegium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Viri sancti consilia
Impia spreverunt.
Cum diis sacrificia
Offerre noluerunt.

2. Singulari spe laetati
Pace sancta dormiunt,
Dum hi sancti tribulati
Vultum Christi sitiunt.

3. Bellatores incliti
Scuto coronantur,
Assecuti meriti
Praemium laetantur.

Responsoria.

1. Orthodoxae fidei
Nave laborante,
Adriano veri Dei
Hoste imperante,
Baptismi dena milia
Sunt abluti gratia;
V. Se cum suis abnegant,
Mundi pompam relegant
Constanti fiducia.

2. Hermolaus presbyter
Veritatis his iter
Docendo monstravit
Et ab idolatria
Vana et nefaria
Benigne revocavit;
V. Mox in fide stabiles
Servi fiunt habiles
Domus Domini.

3. O mirandam militaris
Turbae fortitudinem,
Quae in se vitae saecularis
Necat consuetudinem
Atque poenae temporalis
Parvipendet formidinem.
V. Hi pugnaturi stadio
Se praecingunt strenuo
Crucis Christi gladio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Divino refugio
Sancti inhaeserunt,
Dum regis imperio
Se non subdiderunt.

2. Monte sancto quieverunt,
Zelo Christi dum arserunt,
Cujus sine macula
Intrant tabernacula.

3. Beati vere martyres,
Praeclari Christi calicis
Haeredes et participes,
Jungite nos coelicis.

Responsoria.

1. Imperator praelibatus,
Vir profanus et elatus,
Cum edictis frivolis
Dare jubet idolis
Thuris sacrificia,
Fiant ut propitia,
V. Servos ergo Christi dire
Praecepit demens rex punire.
2. Audiens quod inclitus
Militum exercitus
In Christum simul crederet
Et sua jussa sperneret,
V. Ut vesanos redarguit,
Revocare sic studuit.
3. Illis in fide Christi
Constanter manentibus
Dictaque regis subsanantibus
Jubet omnes denudari
Et flagellis castigari.
V. Furor regis quos detexit,
Hos divinus amor rexit
Et ad palmam provexit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Aeternas portas subiit
Militaris cuneus,
Primus quas introiit
Rex gloriae Deus.
2. Opportuno tempore
Tu, praeclara acies,
Pio nos precamine
Vultu Dei saties.
3. Pro robustis agonistis
Decet laus te, Domine,
Totus mundus plaudat istis
Fuso pro te sanguine.

Responsoria.

1. Tunc inseparabiles
Caesar comprehendit
Tirones spectabiles,
Furor hunc accendit
Et Christo amabiles
Famulos omnes
Crucibus appendit;
V. Ad quorum mox occubitum
Sol clausit suum radium.
2. Facti ergo socii
Christi passionis
Rogant summi gaudii,
Ut fruantur bonis
Memores martyrii
Sui piis donis..
V. Exauditos divinitus
Vox exclamat coelitus.
3. O Achati, Deo grate,
Adjunctis consortibus
Regem regum exorate
Pro vestris supplicibus,
Deploratis ut amare
Omnibus sceleribus
Valeamus conregnare
Supernis virtutibus.
V. Carnis cum materia
Solo computrescat,
Spiritus in gloria
Poli requiescat.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Dominus haec agmina
Induit decore
Large dando praemia
Suo pro labore.
2. Cordis in laetitia
Deo serviamus,
Ut horum martyria
Pie recolamus.
3. Hi carne cum spiritu
Christum sitierunt,
Forti sic anhelitu
Mortem subierunt.
4. Sancti cum humilibus
Corde redemptorem
Benedicant laudibus
Illius ad honorem.

5. Cornu sui populi
Christus exaltavit,
Locum sui tumuli
Signis dum ornavit.

Ad Benedictus.

A. Benedictus sis, Domine,
Qui tanta multitudine
Militum sanctorum
Decorasti regium
Aetheris palatium,
Quaesumus, ut horum
Pio patrocinio
Jungamur coeli gaudio.

Ad Primam.

A. Gaudet in caelis
Acies fidelis
Quae Christi se libere
plebem est fassa,
Crucis pro ejus amore
tormenta libenter passa.
Colere quos pure
pietas non est cassa.

Ad Tertiam.

A. In Christo laetamini.
Martyres, perenniter,
In quo gloriamini
Triumphantes fortiter.

Ad Sextam.

A. Verba tunc praevaluerunt
Iniquorum super hos,
Sed nunc isti pervenerunt
Ad honores superos.

Ad Nonam.

A. Horum sanguis est effusus
A crucifixoribus,
Quos baptizans praesul usus
Est aequis honoribus.

In 2. Vesperis.

R. Salve acies invicta,
Morti quae crucis addicta
Per victoriam
Transiens ad gloriam.
V. Odor bonus Christi
Eras, cui te obtulisti,
Ipsum imitans in morte sua,
Nos defende prece tua.

Ad Magnificat.

A. O felix tirocinium,
Per sanctum Achatium
Christo aggregatum,
O sacrum collegium
Forte per martyrium
Coelo laureatum,
Pacifica saeculum,
Salva cunctum populum
Deo reddens gratum.

Brev. ms. Plagense s. sign. anni 1499. A. — Brev. ms. Plagense s. sign. saec. 15. B. — Brev. ms. Scotor. Vindobon. 59 h 9 saec. 15. B. — Brev. ms. Palat. Vindob. 1962 saec. 15. C. — Brev. ms. Palat. Vindob. 1891 saec. 14. D.

Ebenso: Brev. ms. Claustroneoburgense 967 anni 1369. — Brev. ms. Scotor. Vindob. 54 h 5 saec. 15. — Brev. ms. Gottwicense 463 saec. 15. — Brev. ms. Voraviense 29 saec. 14. — Brev. ms. Monacense 23275 saec. 15. — Brev. Kimense imp. Venetiis 1516. — Brev. Pataviense imp. Augustae 1503.

In 1. Vesp. **A.** O quam felix exercitus est iste | Qui te per mortem imitans tecum gaudet, o Christe. CD; C. hat noch 3 weitere **A** in 1. Vesp.: **A** 2: Opportuno tempore | Tu praeclara acies | Pio nos precamine | Vultu Dei saties. — **A** 3: Bellatores incliti | Scuto coronantur | Assecuti meriti praemium laetantur. — **A** 4: Divino refugio = 2. Noct. A. 1. — In B lautet in 1. Vesp. **A** super Psalmos:

O pastor aeterne,
O martyr egregie,
O virtutum opifex,
O benedicte pontifex,
O praedicator gentium,
Qui decem milia martyrum
Ad veri solis palatium

Vocasti ad consortium,
O sancte pater Hermolae,
Preces nostras suscipe,
Ne damnemur in peccatis misere,
Sed ad vitam tu nos duc lucis perpetuae,
Ut gaudeamus cum beatis in regno gloriae.

Ad Magn. **A** lautet in B ebenfalls abweichend:

O dulcis sanguis martyrum,
O mitis turba militum,
Quae pie propter Dominum
Fudit cruorem nimium.
Pro his orat Achatius
Suis cum consortibus,
Qui ejus solemnia
Celebrant in gloria.

1. Noct. **R** 3, 3 Qua in se B. — 2. Noct. **A** 1, 1 Divino dum refugio A; Divino domino BC. — **R** 2, 6 se studuit A. — 3. Noct. **R** 3 fehlt C; dafür O felix exercitus aus dem Officium „Gloriosa recolitur"; — dies **R** steht auch, aber als **R** 4 in A. — Laud. **A** 3 und 4 verstellt BC. — Ad Ben. hat A zwei **A**, wovon die erste aus dem Officium „Gloriosa recolitur" entlehnt ist. — Die **A** ad parvas horas fehlen C. — An Hymnen nur Fidelis universitas in beiden Vespern nicht de communi.

29. De sancto Achatio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laetare felix hodie
Praerogativae latria,
Festivitas haec gloriae
Commendat decem milia.

2. Gaude terra temporali,
Coelum gaude aeternali
Sanctorum laetitia,
Coelum de praesentia,
Terra de memoria.

3. Dona tributa crucis
victoribus et bona fari
Lingua nequit, ratio
comprehendere, mens meditari.

4. Tot redimita rosis
hilarescit opima chorea,
Qua sine fine sonant
vox, organa, laus jubilaea.

5. Coetus amice Deo,
fer amica juvamina mundo,
Sed tua praecipue
celebrantes festa tuere.

R. Te Deus ista cohors
virtute, fide, nece concors,
Legi dicata tuae
crucis ornat perpete laude,
Christicolis eadem
procuret ubique salutem.

V. *Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam et gloriam magnificentiae regni tui.*

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Surgamus vigili
prece regum psallere regi,
Qui sibi compassis
tribuit diadema trophaei.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cognovit viam Dominus
Tot milium beatorum,
Quos non reliquit terminus
In invio peccatorum.

2. Dum convenerunt principes
Adversus Christum Dominum,
Hi non erant participes
Gentilium libaminum.

3. Invocantes exaudivit
Et in spe singulariter
Constitutos stabilivit
Deus fiducialiter.

Responsoria.

1. Omnes gentes fidei
supplices videte,
Qui sint isti martyres
et fortes athletae,
Qui se subdunt ut oves
iugulo mansuetae.

V. *Iste est currus Dei decem millibus multiplex, et totidem sunt milia laetantium.*

2. Servos Dei cogere
coepit Adrianus
Ad profanas victimas,
coetus Christianus
Non apponit idolis
fidem, corda, manus.

V. *Quoniam rectum est verbum Domini et omnia opera ejus in fide.*

3. Saeva lupi rabies
in ovile saevit,
Sacrilegi cultui
grex non acquievit,
Ergo caerimonias
idolorum sprevit.

V. *Quia non adhaesit ei cor pravum, sed facientes praevaricationes odivit.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Non subvertit corde rectos
Filius iniquitatis,
Coronatos et protectos
Scuto bonae voluntatis.
2. Perfecit Deus ex ore
Sibi laudem tot milium,
Qui mundi cum salvatore
Triumphant passi proelium.
3. Deducitur ad nihilum
Saevitia tyrannorum,
Convertitur in jubilum
Fletus Christi compassorum.

Responsoria.

1. Decem dantur milia
milibus ter denis,
Martyrizent ut ea
tuis, Jesu, poenis,
Vincti post blasphemias
stringuntur habenis.

V. *Quoniam circumdederunt eos canes multi, consilium malignantium obsedit eos.*

2. Illibatas facies
vitiorum luto
Caedunt, velant, inquinant
hostes Dei sputo,
Spinae serto capiti
cruentant acuto.

V. *Infirmata est in paupertate virtus eorum, et omnia ossa eorum conturbata sunt.*

3. Sanctos post ludibria
postque tot livores
Crucifixum rapiunt
impii tortores,
Crucem celeberrimi
bajulant victores.

V. *Hi sunt qui venerunt tinctis vestibus de Edom gradientes in multitudine fortitudinis suae.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Tuae sunt haereditatis
Participes et calicis,
Quos vinculo charitatis
Christe constringens allicis.
2. Quaerens haec generatio
Primipotentis faciem
Currit potens in proelio
Crucis ad interniciem.
3. Refugium Jesus erat
In tribulatione,
Qua suos circumdederat
Consortes in agone.

Responsoria.

1. Distenduntur in cruce,
dissolvuntur venae,

Cedunt vires vividae,
temporales poenae
Sunt respectu gloriae
perpetis amoenae.

V. *A planta pedis usque ad verticem non est in eis sanitas, vulnus et livor et plagae tumentes.*

2. Dum libarent calicem
fellis et aceti,
Transfiguntur lanceis
in agone laeti,
Repraesentant animas
aeternae quieti.

V. *Venientes venient cum exsultatione portantes manipulos suos.*

3. Livor acerbus eos
juvat, improperator honorat,
Ira reconciliat,
species funesta decorat.
Ridet eis lacrima,
tormenta probant opima.

V. *Quam magna multitudo dulcedinis tuae, quam abscondisti timentibus te Domine.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Mors humili cum palma
Dans vitam mortem perdidit,
Societas haec alma
Quam salvatori reddidit.

2. Primates agonistae
Sunt in coelesti curia,
Qui crucis tuae, Christe,
Pressere torcularia.

3. Hos agnus ille regit
Et super eos habitat,
Qui mortis jus infregit
Mundasque mentes visitat.

4. Effectus apud Deum
Possunt impetrare
Athletae, qui post eum
Passu incedunt pari.

5. Coelestis aulae principes
Et merite domestici,
Sortis vestrae participes
Impetrate nos effici.

Ad Benedictus.

A. Benedic et glorifica
Devota cum laetitia,
Coeli terraeque fabrica,
Sanctorum natalitia.
Quae mens, quae penset ratio
Coelicolarum gaudium
Hoc intrante collegio
Coeleste contubernium,
Nam rapuerunt apicem
Coeli solemni titulo,
Qui salvatoris calicem
Biberunt in patibulo.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O benedicti martyres,
Estote nostri memores,
Vestra crux, vestra vulnera
Sint contra nostra scelera
Tutamen ac remedium;
Coeleste beneficium,
Quod impetrastis a Deo,
Procuret homini reo
Solamen, opem, veniam
Et post hoc exsilium
Tranquillitatis patriam.

Brev. Basileense imp. s. l. 1478. — Ad Laudes **A** 4, 2 possunt impetratoris. — In 2. Vesp. Ad Magn. 11 Supernae tranquillitatis. — Die Hymnen zu diesem Officium sind in 1. Vesp: Beata nobis gaudia; ad Complet: Hymnizantes exsultemus.

30. De sancto Achatio.

In 1. Vesperis.

Super Palmos.

A. O rex regum Domine,
In tuo sancto nomine
Alexander cum Marco
Martyrio non parco
Martyrumque dena milia
Se dederunt ad supplicia,
Quos omnes una dies stravit;
Ipsis pie munistravit
Sacri baptismatis opus
Hermolaus episcopus.

Ad Magnificat.

A. O plasmator entium,
Et salvator gentium,
In martyrum honore
Da, quod in moerore
Corporis et animae
Molestemur minime
Et nos pro nostro vitio
Mittere suplicio,
De vita avita
Invita ad vitam
Domus tuae perpetuae,
Qua, solus verbigena,
Quisque te terrigena
Omnisque coelicola
Collaudet per saecula.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Glossa cordi in concordi
Concordet modulo
In Dei jubilo
Honoris sedulo.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum Adriani feritas
Et servorum severitas
In Christi non protervos
Dire saevit servos,

2. Alexander rector
Marcus et protector
Martyrum ipsorum
Sic solabatur acies,
Quod non timebant facies
Adversariorum.

3. Hi constanter cohaeserunt,
Sponte mortem elegerunt,
In fide Christi permanserunt,
Pro quo mortem meruerunt.

Responsoria.

1. Adrianus imperator,
Athletarum trucidator,
Vesano tumens spiritu,
Furiali habitu
Debriatus insanivit
Cum aliis sex regibus
Sibi venientibus
Pravum in subsidium
Proh ad homicidium.
V. Culpam passionis
Hominibus in bonis
Non nullam nescivit.

2. O manus cruenta
Tortorum non lenta,
Martyres hos Christi,
Quos occidisti,
Illos scidisti
Ab Averni
Vinclis aeterni.
V. Passionem concio
Nostra cum revolvat,
Horum intercessio
Semper nos evolvat.

3. Christi agonista
Hermolaus baptista
Martyrum in ista
Totali passione,
Mortis in agone
Athletis confalcatur.
V. Pontificali opere
Hermolaus et caractere
Potitus cruciatur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dei praemirabilis,
Cujus ineffabilis
Majestas gloriosa
Et virtus gratiosa.

2. Suis agonistis
Tormentis in istis
Non defuit solatio
Mercedis erogatio.

3. Nam martyrio in diro
Ipsos modo multum miro
Confortando coluit,
Desinere quos noluit.

Responsoria.

1. Mira Dei potentia
Et gratiosa gratia,
Passionis signa
Sua laude digna
Cuncta tunc claruerant,
Athletae passi cum fuerant.
V. Terra tunc tremuerat,
Solis splendor ebuerat.

2. Turma athletalis,
Tormenti letalis
Poenam ferre debens,
Benevolam se praebens,
Crucifigi fuerat
Deducta in Ararath;
V. Crucis sub equuleo,
Mortis sub aculeo
Poenam consumarat.

3. Hora nona cum corona
Martyrii passionis
Et agonis socii
Tormentis expletis
Capitibusque cletis
Athletae praelaete
Deleto tum leto
Triumpho transmigrabant
Ad vitam, quam optabant.
V. Spiritus ipsorum
Manus angelorum
Vehentes deportabant.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Rex aeternae gloriae,
Nobis confer hodie,
Quod martyrum supplicia
Nostra tergant vitia.

2. Ast ipsorum nobis toto
Affectu cordis devoto
Passionem colere,
Digneris tribuere.

3. Ut nos esse valeamus,
Semper quoque maneamus
Cum ipsis socii
Coelestis palatii.

Responsoria.

1. Iniquitatis filiorum
Operumque nefandorum
Virorum ter dena milia
Duxerunt ad supplicia;
V. Cultores perfidei
Viros verae fidei,
Quos Dei elegit gratia,
Duxerunt ad palatia.

2. Quos gens prava in cruce erexit,
Illos Christus non despexit,
Sed de morte ad vitam vexit
Aeternam dono gratiae.
V. His pro mercede congrua
Coelestis regni janua
Est aperta hodie.

3. Sancti Christi martyres,
Iniquitatis milites
Quos sunt prosecuti,
Vestris protectionibus
A persecutoribus
Semper simus tuti,
V. De dono promissionis
Vestrae petitionis
Peccatis absoluti.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Ante exitum fundentes
Orationes ingentes
Christum petebant cernui

Athletae, quod digni frui
Hi sint intus atque foris
Bonorum et honoris
Mercede fructuosa,

2. Et corporis salute
Et animae virtute
Utantur et dotentur
Dote copiosa,

3. Eorum diem passionis
Qui operibus cum bonis,
Panis et aquae jejunio,
Devoto colant obsequio.

4. Una dies jejunii
Haec laxat purgatorii
Annum poenitentialis.

5. Nec hos laedant visibiles
Hostes et invisibiles,
Sed laetentur et solventur
Omnibus a malis.

Ad Benedictus.

A. Vobis dico rursum,
Vox venit de sursum
Athletis dicens istis:
Illud, quod petistis
A Deo, sitis tuti,
Hoc estis consecuti.

Brev. ms. Monasteriense 201 (204) saec. 15. A. — Brev. Monasteriense imp. s. l. 1489 B.

In 1. Vesp. s. ps. **A**, 6 Sederunt A. — In 1. Noct. **R** 2, 7 Vinculis B. — In 2. Noct. **R** 1, 6 cum passi A. — Ad Laudes **A** 5, 1 Nec nos AB. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** dieselbe wie in 1. Vesp. — Eigentümlich ist dem Officium, dafs nicht mit jeder Antiphon ein neuer Satz beginnt, sondern ein und derselbe sich durch mehrere Antiphonen hinzieht.

31. De sancto Adalberto.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Benedic regem cunctorum,
Conversa gens Vandalorum,
Te splendor illuminavit,
Quem oriens destinavit,
Adalbertus Christi verna
Tua exstitit lucerna.

Ad Magnificat.

A. Magnificet te, Domine,
Tuo redempta sanguine
Christianae laetabundae
Plebis anima
Adalberti votiva
Celebrans solemnia,
Cujus morte pretiosa
Devote promit gaudia,
Ut per ejus suffragia
Tua impetret beneficia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum regem adoremus,
Quem confessus Adalbertus
Triumphat in coelestibus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus Adalbertus
Claris ortus natalibus,
Piorum parentum filius,
Virtute micuit clarius.

2. Cujus devotam infantiam
Praestando Deo gratiam,
Ne male placeret saeculo,
Pio castigavit gladio.

3. Quem parentes continuo
Deo voventes in templo,
Propter salutem parvuli
Matrem obsecrant Domini.

Responsoria.

1. Gloriosum in beato
Fulget decus Adalberto,
Quem genus et vita praesulem,
Fides consecravit martyrem.

V. *Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.*

2. Christo puer dedicatus,
Ad salutem reparatus,

Jam devotis parentibus
Vota Deo solventibus
Salutari scientia eruditus,

V. *Scire malum reprobare et eligere bonum.*

3. Acceptis sacris infulis
Gerebat munia praesulis
Adalbertus gratia praeditus,
Lucens doctrina et exemplis.

V. *Annuntians in Sion nomen Domini et laudem ejus in Jerusalem.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus puer Adalbertus
Doctrinis instans scholaribus
Devotus puerilibus
Abstinebat operibus.

2. O beata simplicitas,
Quae sanctas fudit lacrimas,
Vestita tacta virgine
Damna flens pudicitiae.

3. Electum Dei famulum
Confessus in episcopum,
Quem vexabat, incolumem
Daemon reliquit hominem.

Responsoria.

1. Sanctus claruit monachus,
Dum ministravit fratribus,
Sanum collapsum et plenum
Fragile levat poculum.

V. *Cum cecidit non est collisus, quia manum supponit Dominus.*

2. Mater nam in caritate
Visus sanctus, sumere
Praecipiens cibum admissum,
Restauravit panis esum

V. *In nomine Domini Jesu Christi.*

3. O felix et beatum
Adalberti meritum,
Qui duos choros coelorum
Rubrum cernens et aethereum,
Audit haeres consortium
Et sui meriti praemium,

V. *Vitam quorum et gaudium videbo, laudate Dominum.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus praesul Adalbertus
Sanctis instabat actibus,
Corpus mactans inedia,
Precum instans frequentia.

2. Ecce substantiam
Partitus quadrifariam,
Bissenos pauperes quotidie,
Multos alebat solemni die.

3. Semineci atque nudo,
Quod praestaret, non habendo,
Quod invenit oportunum,
Pulvinar dedit sericum.

Responsoria.

1. Benedictus Deus sanctum
Benedixit Adalbertum,
Qui virtutum gratia
Praesul factus est hostia,
Pro Christi testimonio
Coronatur martyrio.

V. *Talis quippe decebat ut pontifex esset, sanctus, innocens, ut intraret sancta sanctorum.*

2. O quam praedicanda ac laudanda
In sancto Adalberto excellentia
Coelestis gratiae radiat
Cum in aevo sit teneriori
Et in divo sacerdote
Sancto martyre
Deo munus acceptabile.

V. *Fit in puero oblatio, sacrificium in praesule, holocaustum in martyre.*

3. Alme praesul ac beate,
Dei martyr Adalberte,
Confer opem petentibus,

INSTITUTE OF MEDIAEVAL S...
ST. MICHAEL'S

Mala pelle, bona posce,
Praesta pacis incrementum,
Sanae vitae gaudium.

V. *Ut sub tuo protecti patrocinio gloriemur in laude Dei perpetuo.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Sanctus lugens Adalbertus
Plebis obstinatae scelus
Nomen pastoris exuit,
Grex quod sequi se renuit.

2. Accepto tali consilio
Coelesti tamquam oraculo,
Leonis magisterio
Ritu vivit monastico.

3. Humilibus humilior,
Sanctus sanctis fit sanctior,
Praestans virtutum studiis
Aegris opem fert salutis.

4. Reginae coeli munere
Tam thalami quam purpurae
Mysterium martyrii
Sui sensit et praemii.

5. Ad Christi vocans gratiam
Prussiae gentis perfidiam,
Gaudet caesus atque victus,
Grates reddit Adalbertus.

Ad Benedictus.

A. Athletae Christi vulnificis
Perforantur membra jaculis,
Morte sacra victoriosam
Fundens Adalbertus animam,
Martyrum inter purpuras
Atque praesulum infulas
Stolam adeptus fulgidam,
Gaudens exspectat reliquam.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Sancte praesul et beate,
Coelestis consors Adalberte,
Qui passione gloriam,
Morte meruisti vitam,
Tuo devotos natalitio
Tuere plebem patrocinio,
Quo secura pace sacculi
Pacem mereamur Domini.

Brev. ms. bibl. Jagellonicae 1256 saec. 15. A. — Brev. ms. bibl. Jagellonicae 1258 saec. 15. B. — Brev. ms. bibl. Jagellonicae 1255 saec. 15. C. — Brev. ms. Capit. Cracoviens. 22 saec. 15. D.

Das ganze Officium mit 3 Nokturnen nur in A zum Feste der Translatio S. Adalberti; in BCD zum Feste selbst, weil dieses in die österliche Zeit fiel, 1. Noct. und Laudes. Die Hymnen de comm.; temp. pasch. Chorus novae Jerusalem.

In 1. Vesp. super Ps.: Gloria Christo Domino, qui beatum Adalbertum episcopum passionis suae testem fecerat, de cujus meritis et miraculis sit benedictus Dominus A; scheint urspr. **A** ad Bened. — Sup. ps. **A** 2 gens Polonorum B. — Ad Matut. Invit. Alleluja, regem martyrum omnes adoremus, cum quo felix Adalbertus etc. D. — In 1. Noct. **R** 2 fehlt D, dafür R 3. — **R** 3: Magno plebis voto | Adalbertus electus est | Magno omnium gaudio | Pontifex effectus est | Quia Daemon confessus est | Electionem illius. D. — Ad Laud. ad Ben. eine prosaische **A** hat D. — Völlig verschiedene Antiphonen ad Laudes finden sich in dem Brev. ms. Capit. Cracoviens. 21 saec. 14, das ein sonst ganz prosaisches Officium hat. Sie lauten:

A 1. Sanctus Adalbertus pastoris culmine fultus,
Dum legis jure gregis arcet devia pure
Nec repulit mores, cathedrales spernit honores.

A 2. Nomine pro Christi certamina multa subisti,
Martyr Adalberte, dum fit nova plantula per te.

A 3. Pruthenas partes divinas instruis artes,
Nescia gens veri te quaerit morte teneri.

A 4. Dum solito more ferves caritatis amore,
In fidei cura perimit te lancea dura.

A 5. Inde coronatus, felici sorte beatus,
Virgineos flores patriaeque resumis honores.

32. De sancto Alberto Carmelita.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Alberte, norma munditiae
Puritatis et continentiae,
Ora matrem misericordiae,
Ut in ista valle miseriae
Nos defendat a pravo scelere,
Ut exuto mortali corpore
Perfruamur aeterna requie.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem Christum Dominum
Adoremus dulciter,
Cum quo beata vita
Albertus Carmelita
Vivit aeternaliter.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In sancto proposito
Stans Albertus firmiter
In lege dominica
Meditatur dulciter.

2. Sancto sumpto habitu
Ingenti tunc fervore
Jesu Christo studuit
Servire in timore.

3. Tribulatus acriter
Tentamentis Satanae,
Christum clamans dulciter,
Laeditur a nemine.

Responsoria.

1. Claritate divini luminis
Illustratus Albertus humilis
Spreta pompa mundani culminis
Vestem sumpsit Mariae virginis.

V. Confortatus puer affabilis
Vestem sprevit veteris hominis,

2. Ne foedetur corpus luxuria,
Sensus domat cum abstinentia,
Vinum vitat et aqua frigida
Carnem nutrit in poenitentia,

V. Sicque vincit cum efficacia
Hostem, mundi et carnis vitia.

3. Actu firmus et mente stabilis,
Occupatus in Dei laudibus
Contemplatur devotus, humilis
Lacrimosis orationibus;

V. Caritate fit exaudibilis,
Dum precatur curvatis genibus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cordis cum laetitia
Accinctum puritate
Mirificavit Christus
Patenti probitate.

2. Fidelitatis scuto
Catholicae protectus
Legis evangelicae
Defensor est effectus.

3. Sancti sacerdotii
Coronatus gloria
Repletur virtutibus
Et divina gratia.

Responsoria.

1. Hostis pravus studet evertere
Ferventem in sancto servitio,
Sed ne posset ipsum exstinguere,
Nunquam vacat Albertus otio.

V. Dei laudes non cessat promere
Sancto semper vacans servitio.

2. Obsidetur Messana civitas,
Plebi famis adest poenalitas,
Sed dum orat Alberti sanctitas,
Mox in portu patet fertilitas.

V. Dum timetur hostis severitas,
Statim adest divina bonitas.

3. Plebs laetatur grandi laetitia,
Rex et proceres congratulantur
Admirantes haec beneficia,
Sancti meritis quae condonantur;

V. Laudes promunt in reverentia,
Deum in sancto cum venerantur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sine cordis macula
Dei tabernaculum
Fulgens velut facula
Possidet in saeculum.

2. Vitam sibi placitam
Christus ei tribuit,
Hujus mundi semitam
Exiens cum obiit.

3. Quasi nubes lucida
In coelum elevatur
Sancta ejus anima
Et sanctis sociatur.

Responsoria.

1. Crescit ardor crescit devotio
Turbarum ad ipsum currentium,
Fit signorum multiplicatio
Ac Deum in sancto laudantium,

V. Vexatorum mira curatio
Fit et diversorum languentium.

2. Terrenum relinquens corpusculum
Felix anima petit aeterna,
Mirificus odor per circulum
Diffunditur virtute superna,

V. Fluunt cuncti ad ejus tumulum,
Quibus patet ut clara lucerna.

3. Jesu dulcis, Alberti meritis
Tuam nobis infunde gratiam,
Ut relictis turpibus solitis
Paradisi condones gloriam,

V. A poenarum solutis debitis
Paternalem tribue veniam.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Cum Albertus nascitur,
Thus redolet in mundo,
Exultemus igitur
Pectore jucundo.

2. Puro corde jubilet
Carmeli religio
Jugiterque pullulet
In sancto servitio.

3. Tua sancta dextera,
Jesu, nos suscipiat
Et Alberti precibus
Gratiose protegat.

4. Excellentem Dominum
Benedicant singuli,
Cujus servi meritis
Liberantur languidi.

4. Deum omnis spiritus
Laudet in coelestibus,
Quem Albertus possidet
Cum beatis patribus.

Ad Benedictus.

A. Gressus nostros prospere dirigat,
Christi servus, Albertus coelitus,
Pacis viam plene nos instruat
Suis prebens lumen fidelibus,
Dignas preces ad Christum porrigat
Nosque claris ditet virtutibus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Tu Alberte, pater egregie,
Semper gaudens de dono gratiae,
Te laudantes in terra respice,
Nostra vota clementer suscipe.

Brev. Carmelit. imp. Venetiis 1579. — In 1. Vesp. Sup. Ps. **A**, 4 ut in hac valle. — 2. Noct. **A** 2, 3 profectus. — Ad Laudes **A** 1, 4 Pectore mundo.— 2. Vesp. **A**, 4. Et nostra vota.

33. De s. Ambrosio Cadurcensi.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ambrosi, pie confessor,
Esto noster intercessor,
Esto noster advocatus,
Quibus judex est iratus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum regem adoremus
Et beatum collaudemus
Praesulem Ambrosium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Piscem captum exenterat,
Qui comedendum emerat,
Et ex ipsius patulo
Clavis exit ventriculo.

2. Omnis stupet et miratur,
Cui clavis ostendatur,
Quid hoc signo portendatur.

3. Rumor exit in populum,
Et ad tale spectaculum
Fit grande conventiculum.

Responsoria.

1. Felix dies hodie
Illuxit ecclesiae,
Qua coelestis patriae
Fit civis Ambrosius;
V. Quem in suam laetus chorum
Frequens coetus angelorum
Receptavit hodie.

2. Ambrosio nomen dedit
Coelestis ambrosia,
Cujus succu delibutus
Et perfusus gratia,
Pubescentis juventutis
Restrinxit incendia.
V. Virginalis carnis florem
Dei servans ad odorem
Puer bonae indolis.

3. Praesul factus Cadurcensis
Pastor bonus et insomnis
Verbo studet et exemplis
Dei plebem pascere
V. Et a caulis lupos sacris
Precibus abigere.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Agrippinus hoc audito
Exit domum, currit cito,
Ferro laetatur agnito.

2. Clavem videns exsultavit
Et sermonem memoravit,
Quem vir Dei prophetavit.

3. Petiit ergo vir Dei
Rem mirandam ferens ei
Novitatem tantae rei.

Responsoria.

1. Scelerosa servum Dei
Cum tentaret femina,
Risit Evae suggerentis
Impudica famina,
Nec assensit vir pudicus
Ad incestus crimina.
V. Sed quae venit ardens igne
Sulfurantis Veneris,
Redit casta, redit lugens
Culpas vitae veteris.

2. Dum pastoris larga manus
Sumptibus assiduis
Templi stipem dat egenis,
Orphanis et viduis,
In pastorem plebs et clerus
Ardet zeli furiis.
V. Et quem sequi debuissent,
Persequuntur odiis.

3. Declinavit malignantum
Dei servus odia,
Templo juncti se corarctans
Domatis angustia,
Homo frugi corpus jugi
Macerans inedia.
V. Ibi virtus floruit,
Ubi signis claruit
Nec latet sub modio.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Praesul sanctus ut audivit,
Quod de pisce sic exivit
Clavis, laetus exsilivit.

2. Certus, Deo placuisse,
Se in specu latuisse
Et sic corpus afflixisse.

3. Exit ergo de caverna,
Ne lateret haec lucerna
Amplius sub modio.

Responsoria.

1. Ulcerosa lepra fugit,
Caecus videt, surdus audit,
Omnis sana mente plaudit
Visis mirabilibus.
V. Pars subsannat Dei virum
Et discedit opus mirum
Dei sancti gratia.

2. Videns ergo perditorum
Murmur ingravescere,
Quos exemplis, verbis, signis
Nequivit compescere,
Sese studet absentando
Causam mali tollere.
V. Fugit pastor malum gregem,
Contemnentem Dei legem,
Et amando Christum regem
Manet solitarius.

3. Elongavit fugitivus
Et in solitudine,
Mansitavit diu clausus
Rupis in foramine
Prope pontem Cadurcensem
Vicinante flumine.
V. Hic invisus nostro soli
Servit Deo, solus soli,
Spernit sordes nostri soli.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Corpus stringens in cathena
Clavem jacet in profunda,
Sorbet piscis, rapit unda
Projectam claviculam.

2. Et hoc fore dicit signum,
Quod se Deo sciret dignum,
Si visenda rursus mundo
Clavis migret de profundo.

3. Eremita dignus Deo
Caeco latet in spelaeo
Uni notus Agrippino.

4. Hic ministrat servo Dei,
Terni post cursum diei
Panem siccum ferens ei
Aquae potum non Lyei.

5. Humi cubat cilicio
Utens pro lectisternio,
Triduano jejunio
Carnem domat decennio.

Ad Benedictus.

A. Tenebrosus esset specus
Et aeterna nocte caecus,
Sed de coelo missum lumen
Viro Dei dat solamen.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Quem putabat obiisse,
Videns quasi recepisse
Et de busto prodiisse,
Grex pastorem recognoscit
Et praeesse sibi poscit.

Brev. ms. Voraviense 157 saec. 14. — In 1. Noct. **A** 2, 3 pordentatur. — In 2. Noct. **R** 1, 8 Veneris fehlt. — **R** 3, 9 Nec lucerna latet. — Die Antiphonen und Responsorien führen nebeneinander einen verschiedenen Faden der Erzählung fort.

34. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Novum sidus jubare
radians divino,
Reginae coeli genitrix
a Seraphin camino
Ignem venit mittere
in terram gelidorum,
Sedentibus in tenebris
lumen et viam morum.

2. Anna de prosapia
regum oriunda,
Tres in Christo ducens viros,
per quos fit fecunda,
Tres filias genuit
mundo laetabunda.

3. Senescentis saeculi
luxus aspernata
Fit typus maris aenei
moribus ornata,
Sanctitatis indoli
studens illibata.

4. Nunquam cum ludentibus
totius honestatis
Speculum se miscuit,
sed formam bonitatis
Sancta Anna se praebuit
et normam pietatis.

5. Virga Jesse protulit
germen verae vitae,
Dum Anna nobis genuit
Mariam, matrem rite.

Ad Magnificat.

A. Felix terra pariens
coelum trinitatis,
In quo corporaliter
fons divinitatis
Habitare voluit;
reos a peccatis
Solvens duc ad patriam
summae claritatis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sion sancta, jucundare
Laudum in praeconiis,
Annam sanctam venerare
Largam patrociniis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Annam vocatam gratiam
Gratanter invocemus,
Ut datam sibi gloriam
Post gratiam speremus.

2. Nam meritis et precibus
Dat aviae dilectae
Rex Christus, natae filius,
Quidquid optatur recte.

3. Hinc nascitur de gratia
Vas juste plenum gratia,
Pro cujus abundantia
Mensuram transit copia.

Responsoria.

1. Gloriosa de te dicta
Scimus, radix benedicta,
Radix illustrissima,
Radix Jesse, qua inflicta
Finem habent maledicta
Pro culpa primaria.
V. Ex te consurgens virgula
Dei per virtutem
In flore fructum protulit
Cunctis in salutem.

2. Haec est coelum, in qua stella
Ortum duxit, quem pagella
Praedixit Mosaica,
Quae servata a procella
Merces servat et in cella
Reponit vinatica.
V. Ora mater filiam
Summe benedictam,
Ut ducat in patriam
Plebem hic afflictam.

3. O quam caris et praeclaris
Arca lignis et insignis
Est compacta coelitus,
Urnam veram quae gestavit,
In qua panis se locavit
Vitae, Dei filius.

V. O proles, pulcherrimi
cella paradisi,
Fructum vitae poscimus
peccatis illisi.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quis ergo nunc de venia
Fiducia carebit,
Cum tam mater quam filia
Rem nominis implebit.

2. Accedat reus propere
Non deserens olivam,
Quae novum fructum gratiae
Produxit in spem vivam.

3. Ad rivum, unde fluvius
Ortum produxit maximus,
Aeterni fontis cupidus
Currat miser intrepidus.

Responsoria.

1. Quis condigne turturis
Matrem collaudabit,
Cujus vox in superis
Audita vocavit
In consortem miseris
Deum, qui sanavit
Vulnus culpae veteris
Et vitam donavit.

V. Benedictus filius,
Annae qui de filia
Nobis nasci voluit.

2. Felix mater, quae figuris
Tot et tantis in scripturis
Praesignata legitur,
Utero de cujus curis
Observatis in obscuris
Lux egressa creditur.

V. Sedentes in tenebris
Vallis hujus miserae
Lucis lucem gerula
Fac videre prospere.

3. Funde vinum desolatis,
Phiala laetitiae,
De qua novae desperatis
Rivus fluxit gratiae,
Ut de regno claritatis
Detur spes fiduciae.

V. Liberalis liberali
Preces funde sedulas.
Qui paratus est largiri
Satis plus quam postulas.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. O Anna felix, annue.
Ut festa recolentes
Tuae dulcis memoriae
Te videant gaudentes.

2. Tu cisterna de Bethlehem,
Cujus aquam sitivit
Rex David, in Hierusalem
Qui de torrente bibit.

3. Tu gloria Hierusalem,
Quae peperisti virginem,
Quae Deum dedit hominem
Naturae praeter ordinem.

Responsoria.

1. Gaude felix radix Davidica,
De qua nata stirps est balsamica
In qua virga crevit mirifica,
Quae fructum tulit virtute coelica.

V. Invocemus filiam
gratiae, quam gratia
Fons implevit gratiae
gratis donans omnia.

2. In aeterno speculo
Praevisa sed saeculo
Data senescenti,
Dulcis Anna, sedulo
Subvenire populo
Prompta sis egenti.

V. Tu gloria Hierusalem
in gloria locata,
Degentes in miseria
sustolle manu data.

3. Hesther nostra non innixa
Duabus puellulis,
Super suum sed innixa
Dilectum et cellulis
Meritorum jam transcensis
Regis gestans insignia,
Dispensatrix pro expensis
Cunctis ipsam poscentibus
Largitur patrocinia.

V. Caecis visus reformatur
Ejus beneficiis,
Claudis gressus restauratur,
Vita datur mortuis.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Gaude, mater praeoptata,
Cui sedes in gloria
Ab aeterno est parata
Felici memoria.

2. Serviamus Deo nostro
cordis cum laetitia
Dulcis Annae recolentes
festiva solemnia.

3. Ad te lucem increatam
Nostra sitit anima,
Claritatem ut optatam
Nobis cum dulcissima
Dones Anna, vitis ubi
crescit optatissima.

4. Benedictam benedicat
omnis creatura
Super omnes mulieres,
cujus genitura
Benedicta, Deum prodit
in nostra natura.

5. Novum canamus canticum
Laudantes regem Dominum
Concordi melodia
Omnes, cujus in adspectu
Supernorum cum conventu
Mater regnat cum filia.

Ad Benedictus.

A. Benedictus sit Dominus,
Qui quod per os antiquitus
Promisit sanctorum,
Plene persolvit homini
Ad laudem suo nomini
Erigens sonorum
Cornu David in genere,
Quo sempiterno foedere
Conjuncti simus dexterae
Regis angelorum.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Ad ortum lucis Dominum
Oportet adorare,
Annam, lucis vehiculum,
Qui lucem jam intrare
Fecit, a quo principium
Hoc sumpsit luminare.

Ad Tertiam.

A. Adesto, sancte spiritus,
Te nobis invocantibus
Ob Annae precem piam,
Ut igne tui radii
Succensi laeti stadii
Hujus curramus viam.

Ad Sextam.

A. Qui matutinum splendidum
Meridiem et igneum
Facis, lucis creator,
Exstingue flammas litium
Per Annae gratae meritum
Nobisque sis salvator.

Ad Nonam.

A. Qui sine motu stabilis
Mensuras motus temporis
Manans semper immotus,
Fac aviae laudabilis
Ut meritis sit fragilis
Sexus tibi devotus.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Laudes Deo decantemus
Hac die laetitiae,
Jucundanti conformemus
Coeli nos militiae,
Et beatam predicemus
Rivum dantem gratiae.

2. Exaltare dignum duxit
Deus hanc veraciter,
Fontem vivum quae produxit
Redundantem largiter,
Quem influxit et effluxit
Verbum mirabiliter.

3. Haec est Anna Deo plena,
Ex qua nobis oritur
Veniae et vitae vena,
Per quam nunc reficitur
Cujuscunque mens serena,
Quo sitita quaeritur.

4. O terra vere beata,
Fructus almus, quem dedisti,
Satiet nos in patria
Dulcedine Jesu Christi.

5. Ad te, mater laetitiae,
Confugimus securi,
Tolle causam tristitiae
Dans boni spem futuri.

R. Lauda, mater, et exsulta,
Fidelis ecclesia,
Dies haec est, qua exculta,
Super solem filia,
Transit Anna grata fulta
Dilecti praesentia.

V. Insistentes Annae laudi,
Jesu dulcis, nos exaudi,
Nos exclusos patria.

Ad Magnificat.

A. Magnificemus cantico
Mariae genitricem
In carmine magnifico,
Ut nos per adjutricem
Precem matris et filiae
Dator coronet gloriae
Post gratiam victricem.

Ad Nunc dimittis.

A. Nunc dimitte, Jesu care,
Servis lapsus criminum,
Qui te verum salutare
Precantur et Dominum,
Et cum Anna te laudare
Detur praeter terminum.

Antiph. ms. Lubicense. saec. 14. Cod. bibl. civit. s. sign. A. — Brev. ms. Lubicense saec. 15. Cod. bibl. civit. s. sign. B. — Nocturn. ms. Lisbornense saec. 15. Cod. Monasteriens. 225 (400) ordo monast. C. — Diurn. ms. Rostochiense saec. 15. Ms. theol. 26. D. — Brev. Swerinense. imp. Rostochii 1429. E. — Brev. Osnabrugense imp. Maguntiae 1516. F. — Brev. Halberstadiense imp. Norimbergae 1515. G. — Brev. Roschildense. imp. Parisiis 1517. H. — Brev. Lundense imp. Parisiis 1517. I. — Brev. Havelbergense imp. Lipsiae 1518. K. — Antiph. ms. Sanctense s. sign. saec. 13. add. saec. 14. L.

In 1. Vesp. alles wie im Brevier von Odensee im Officium „Terra pontus astra mundus“ HIL. — Invit.: Devoto corde Christo jubilemus et ore | Annam qui sanctam coeli transvexit ad arcem K; Jubilando repellamus | Soporis ignaviam | Annam ut devote Christi | collaudemus aviam HI. — In 1. Noct. R 3, 1 quam claris HIK. — In 2. Noct. A 1, 1 Quis ergo vivens de vinea HI. — R 2, 9 Luce lucis gerula | Fac gaudere ABGK. — R 3 in AR:

Avia sancta Dei, stirps Jesse, locum requiei,
Quem possedisti, quod praestet gratia Christi,
Obtineas genti te puro corde colenti.

In 3. Noct. R 2, 1—3 also verstümmelt: In aeterno saeculo tu praevisa sed senescenti saeculo es data. HI. — R 3 in K:

O mater nostra, ter sancta quaterque beata,
Cum prece devota famulantum suscipe vota
Jam Christo juncta natoque suo sociata.

In HI lautet dasselbe:

R 3. Eja vitae verae principium,
Concede lapsis precis auxilium,
Ut ad verae vitae solstitium
Attrehi mereamur per natae filium.

V. Ad te tristes exsules Evae clamant filii,
Quos deterrent daemones Et labor exsilii.

Ad Laudes haben III folgende Antiphonen:

1. Sanctam Annam induit Dominus decore
Et sedem ejus posuit In gloria et honore.
2. Laeta atque jubilans Haec sancta introivit
Domum, quam desiderans In terra concupivit.
3. Praegustavit, Domine, De rivo, sed sitivit.
Nunc pleno fruens flumine De torrente bibit.
4. Fratres, benedicite Huic sanctae matronae,
Consortes ut efficiat Aeternae nos coronae.
5. In excelso solio Dominum de caelis
Laudemus de suffragio Patronae fidelis.

Ad Horas **AA** in 2. Vesp. super Psalmos **AA** und ad nunc dimittis **A** nur L. — In 2. Vesp. ad Magn. lautet in HI:

O plena dies gaudio,
In qua de mundi medio
Matris Christi armarium,
Anna, spes turbae pauperum,
Gaudium nepotis intravit;
Nunc pleno plaudit jubilo,
Nunc claro videt oculo
Lumen indeficiens,
Jesum, summe reficiens,
Quem gremio gestavit.

35. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Annae sanctae celebremus
Inclita solemnia,
Ut per eam impetremus
Natae patrocinia.

R. Anna, Jesse plantula,
Ex te crevit virgula,
Quae produxit lilium,
Verum Dei filium;

V. Felix illa dies fuit,
Prolem hanc qua genuit.

Ad Magnificat.

A. O beata Christi ava,
Sordes nostras prece lava,
Tuae natae interventu
Ut locemur in concentu
Beatorum omnium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sit laus nostro salutari,
Qui per Annam generari
Matrem sibi voluit.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Anna pio viro munda,
Diu tamen infecunda,
Copulatur Joachim.
2. Simul ergo, quae habebant,
Peregrinis dividebant
Templis et egentibus.
3. Sic per annos duodenos
Peragebant et octenos
Caelibe conjugium.

Responsoria.

1. Ex Nazareth originem
Joachim produxerat,
Annam sed in Bethlehem
Clara stirps produxerat,

V. Ambo aeque nobiles,
Devotos et dapsiles.

2. Quadam die soli stanti
Angelus apparuit
Et, ne fleret, contristanti
Joachim prohibuit,

V Exauditas nuntiat
Preces, quas obtulerat.

3. Joachim ex nuntio
Tremiscens angelico
Senem sese cogitabat,
Intra sese haesitabat
V. Ob prolixa tempora
Et exstincta femora.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Illis non habentibus
Prolem cum gemitibus
Domino voverunt.
2. Se daturos tenerum
Habituros puerum
Templo serviendum.
3. Assecuti proprium
Tandem desiderium
Coelitus fuerunt.

Responsoria.

1. In exemplum statim Saram
Angelus proposuit,
Edidit prolem quae caram
Nec aetas prohibuit.
V. Sic Racheli factum fuit,
Joseph quando genuit.
2. Fidem ergo confer dictis
Nec discedas ut confictis,
Annae namque gravidus
Tunc apparet uterus.
V. Felix illa dies erit,
Prolem cum genuerit.
3. Cum producet illa foetum
Totum mundum reddet laetum
Inde salus prodiet
Quae nunquam deficiet.
V. Gignet enim filiam
Gratia plenissimam.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Legis improperium,
Dum ad sacrificium
Simul eunt, audiunt.
2. Infecundos arguit
Sacerdos et respuit
Oblatum munusculum.
3. Hunc et illam consolatur
Angelus, dum spes donatur
Nasciturae sobolis.

Responsoria.

1. Laetus ergo praestolatur,
Ut effectu compleatur
Promissum mirificum
Allatum per angelum.
V. Sic et uxor gravida
Partum exspectat avida.
2. Tandem Anna sobolem
Parturivit nobilem
Et juxta oraculum
Indidit vocabulum,
V. Quae peracto triennio
Coeli dicatur obsequio.
3. Jesu Christe, nepos cujus
Tu es, ob amorem hujus
Molem tergens peccatorum
Regno transfer nos polorum
V. Fecundatos inclitis
Castitatis meritis.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Sedem Anna Domino
Decoram paravit,
Intra quam a saeculo
Manens se locavit.
2. Terra laudet Dominum,
Virginem qui virginum
Nasci de Anna statuit.
3. Obstruxit Deus omnium
Os Joachim dicentium
Maledicto obnoxium.
4. Israeli convenit
Deum benedicere,
Qui de ipso voluit
Matrem sibi sumere.
5. Vobis, Sion filiae,
Magnae sint laetitiae
Dei pro hospitio
Praeparato filio.

Ad Benedictus.

A. Miserendi patribus
Tempus adventabat,
Mariam cum angelis
Venturam monstrabat,
Quae cum matre postulet,
Ut nos pie visitet
Oriens ex alto.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Anna, sonans gratia,
Nobis gratiosa
Sis obtenta venia,
Ne nos criminosa
Ultra premat actio
Sed det satisfactio
Loca gaudiosa.

Brev. ms. S. Floriani XI 478. saec. 15. A. — Brev. ms. S. Floriani XI 401 saec. 14. B. — Brev. ms. Plagense s. sign. anni 1499. C. — Brev. ms. Voraviense. 152 saec. 14. D. — Brev. ms. Scotorum Vindobon. 50 f 29. saec. 15. E. — Brev. ms. Claustroneoburgense 602 saec. 15. F. — Brev. ms. Oenipontanum 628 G. — Brev. ms. Plagense VI F. 16. saec. 15. H. — Brev. ms. Pataviense saec. 15. Clm. Monac. 11047 L. — Brev. ms. Augustanum saec. 15. Clm. Monac. 3902. K. — Brev. ms. Monacense. 23275. saec. 15. L. — Brev. Chimense imp. Venetiis. 1516.

In 1. Vesp. 5. Antiphonen, die aber dem Officium „Gaudete Sion filiae“ entlehnt sind IKL. — Als **R** in 1. Vesp. meist **R** 3. noct. 3; das eigene **R** aus G. — Invit. laus Deo salutari BC; nostro salvatori H. — In 1. Noct. A 1, 1 virgo munda ABM. — **A** 1, 2 tamen fehlt B. — **R** 2, 4 perhibuit AB. — **R** 3, 3 Senes sese B. — **R** 3, 4 Intra se sic B. — **R** 3, 5 O prolixa BC. — In 2. Noct. A 1, 1 In illis A. — A 2, 2 habiturum C. — A 3, 3 voverunt C. — **R** 1, 3 Edidit quae prolem B; edidit enim prolem C. — In 3. Noct. **R** 3, 5 sq. Quem peracta A; vielleicht Quam . . . dicant zu lesen. — Laudes **A** 3, 3 Maledicto legis ACD. — In 2. Vesp. **A**, 3 Sis o beata femina A.

An Hymnen kommen zu diesem Officium vor: In 1. Vesp.: Ave vitae vitis E, Gaude visceribus AB; ad Laudes: Hujus obtentu AB.

36. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaude, felix progenies,
Ex qua Anna nata est,
Per cujus uteri fructum
Ingressus est Deus mundum.
2. Haec est mater virginis,
Quae sine labe criminis
Jesum Christum genuit,
Cujus festum celebremus
Et solamen imploremus.
3. O mater pia, nos defende,
Anna, scutum apprehende
Contra malos homines,
Cedant hostes tuis minis,
Fiant omnes tamquam cinis
Ante venti turbines.
4. O felix mater Anna, gaude,
Quia tu es digna laude,
Per te venit templum Dei,
Adest, currunt omnes rei,
Ut ab hoste liberentur,
A quo capti detinentur.
5. Ave, Anna, mater pia,
Per te venit vitae via,
Ex te venit coeli porta,
Per quam vera lux est orta,
Per hanc portam fac nos ire
Et ad Deum pervenire.

R. Felix felicem
mater genuit genitricem
Pastoris summi,
Qui tollit crimina mundi,
Pro nobis ora,
Christi mater benedicta.

Ad Magnificat.

A. Ave mater gloriosa,
Ex te venit rubens rosa,
Cujus odor est vitalis
Medicina immortalis,
Pro nobis ora, pia mater,
Ut nos salvet Deus pater,
Cum de mundo hoc transimus,
Ut nos certi ibi simus
De aeterna gloria.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Christum laudemus
festumque pie celebremus,
Ut nobis Anna
procuret gaudia summa.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gaude, felix mater Anna,
Per te venit nostra spes summa,
Ora pro nobis Jesum Christum,
Ut possimus mundum istum
Habere sub pedibus.

2. Haec est illa felix mater,
Quam tam dignam fecit pater,
Ut tam mundam generaret,
Quae filio carnem ministraret.

3. O beata mater, gaude,
Tu es enim digna laude,
Quia per tui uteri fructum
Ingressus et Dominus mundum.

Responsoria.

1. Salve stirps sancta,
venerabilis atque beata,
Ex qua virgo crevit,
in qua Dominus requievit,
V. Nobilis et clara
stirps ac Domino quoque
cara.

2. O felix Anna,
tu lux et fulgida gemma,
Ex te processit,
in qua Dominus requiescit,
V. Nos cum matre pia
benedicat virgo Maria.

3. O lampas mundi,
te fecit gratia summi,
Ut per te totum
faceret clarescere mundum,
V. Te, pia, felicem
fecit Dominus genitricem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ave, mater placens Deo,
Felix absque crimine,
In justorum curia
Tu habitas cum filia,
In qua nunquam habitat,
Qui non juste militat
Adversus vitia.

2. O pia mater, me conserva,
Qui draconis vi proterva
Conturbor assidue,
Qui peccatis semper premor,
Ut sim tui semper memor,
O dulcis mater Mariae.

3. Haec est pia mater Anna,
De qua processit coeli gemma,
Cujus beati oculi
Respiciunt in pauperem
Opem ferendo celerem.

Responsoria.

1. Annam felicem
fecit Dominus genitricem,
Ejus felicis
et dilectae genitricis
V. Matrem formavit
Dominus, qui cuncta creavit.

2. O mater digna,
tu dulcis atque benigna,
Prolem dedisti,
per quam tam digna fuisti,
V. O felix Anna,
mulierum lucida gemma.

3. Anna, tuus fructus
est a Domino benedictus,
Ex illo panis
est confortans fide sanis,
V. Felix est partus,
venerabilis atque beatus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ave, mater virginis,
Quae pudice concipit
Et parit cum gaudio
Regem, regum dominum,
Qui suum introitum
Servavit et exitum,
Ne pateret laesio.
Jesum Christum Dominum
Pro nobis cum filia,
Te rogamus, rogita.
2. Haec est beata femina,
De cujus prole sanctissima
Deus carnem induit,
Ad quam preces effundamus,
Ut per eam evadamus
Aeterna supplicia.
3. O beata mater Anna,
Ex te processit spes summa
Cum ipsa prole sanctissima
Pro nobis ora, piissima.

Responsoria.

1. Anna supra solem
pulchram genuit quoque prolem,
Quam Deus ornavit,
prae cunctis magnificavit;
V. Pro nobis, Anna,
rogita cum prole beata.
2. O mater, gaude,
felix es dignaque laude,
Tu matrem Christi,
dulcis mater, genuisti;
V. O mater Anna,
ter sancta quaterque beata.
3. Qui spes est summa,
Christum tu pro nobis, Anna,
Pro nobis ora,
succurre tuis sine mora,
V. Ut simus mundi,
digni quoque gratia summi.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Gaude, felix mater Anna,
Per te venit coeli gemma,
Per te venit pia mater,
Ad quam misit Deus pater
Suum dilectum filium,
Ut salvaret saeculum.
2. O pia mater, nos dignare,
In tua laude confirmare,
Ut nos simus per te digni,
Puri semper et benigni.
3. O Anna felicissima,
Omni laude dignissima,
Cum prole sanctissima
Pro nobis ora piissima.
4. O dulcis mater Anna, gaude,
Tu es enim digna laude,
Quia tu sola meruisti
Generare matrem Christi.
5. Ave, felix mater Anna,
Ex te processit spes summa,
Pro nobis ora, mater pia,
Cum tua dilecta filia,
Ut nos festis rex coelestis
Societ angelicis.

Ad Benedictus.

A. O Anna felicissima,
Cum prole sanctissima
Pro nobis roga, regem Christum,
Qui redemit mundum istum,
Ut nos solvat a peccatis
Et det locum cum beatis
In regno suae claritatis,
Ubi tu cum filia
Permanes in saecula.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gaude, mater digna laude,
Jucundare, manu plaude,
Quia talem genuisti
Et tuo lacte hanc pavisti,
Ex qua nasci voluit,
Qui lucis auctor exstitit.
Pro nobis roga, domina,
Cum ipsa prole sanctissima,
Ut mereamur consequi,
Quo nos gaudeamus perfrui.

Brev. ms. Graecense 256 saec. 15. — In 1. Noct. ℟ 1, 6 stirps a Domino quoque clara. — Hymnen zu diesem Officium In 1. Vesp.: De stella sol oriturus; ad Noct.: O felix mater; ad Laudes: O gloriosa mater Anna, von dem dieser Anfang zwar citiert ist, der aber in der Handschrift sich nirgends findet.

37. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Terra, pontus, astra, mundus
Laetum dent obsequium,
Chorus psallat laetabundus
In Annae praeconium.

2. Stirpe natam ex regali
Vir accepit nobilis
Instituto de legali,
Dignitatis parilis.

3. Sed quos foetu desperatos
Lex naturae prodidit,
Partu sacro non privatos
Rex naturae reddidit.

4. Prole tandem fecundatur
Consecratus uterus,
In quo proles consecratur
Ante partus gemitus.

5. Adjunge tibi Domina
Piae natae suffragia,
Jam ipsis comitantibus
Nihil negabit Dominus.

Ad Magnificat.

A. Gaude mater et exsulta,
O felix ecclesia,
Dies adest, qua exculta
Ad coeli palatia
Angelorum coetu fulta
Dei transit avia.
Ora clemens, ut indulta
Nostra sint peccamina;
Quamvis magna, licet multa,
Tua prece cedunt cuncta
Comprecante filia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Christum regem,
Quem Maria genuit,
Cujus Anna mater sancta
Hac prole resplenduit.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sol aeternus Annam Christus
praeelegit taliter
Genitrix ut matri suae
fieret carnaliter.

2. De stirpe patriarcharum
contraxit originem
Et sanctorum proles regum
ornavit propaginem.

3. Ex hac ollam spei nostrae
figulus composuit,
Qua decoctas dapes vitae
orbis terrae rapuit.

Responsoria.

1. Celebremus hodiernam
Diem cum laetitia,
Qua beata mater Anna
scandit ad coelestia,
V. De qua virgo est exorta
et vitae puerpera.

2. In redemptionis nostrae
et salutis opere
Anna felix velut radix
videtur in arbore,
V. Ex qua virga traxit ortum
pariens amygdalum.

3. Mediante Anna nobis
mediator nascitur,
In cujus nativitate
mundo salus oritur,
V. Quod promisit, adimplevit,
misereri voluit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Abrahae beati senis
et David promissio
Adimpleta est per Annam
in Mariae filio.

2. Hic ager, quem de supernis
benedixit Dominus,
Germinat odorem vitae
in virtutum floribus.

3. Annam Juda germinavit,
Anna virgam regiam,
Virga florem, flos decorem,
decor vitam coelibem.

Responsoria.

1. Bethlehem natale solum
matris Annae colitur,
Quae domus aeterni panis
et coelestis dicitur,
V. Qui supernos pascit cives
et in terra homines.

2. Sindonem virginitatis
Anna manu texuit,
Quam enixa maris stella
Deo patri vendidit,
V. Hic in carne patris verbum
matris esse praemium.

3. Quam jucundum et insigne
est Annae praeconium,
Dum Maria nuptiarum
dat formam coelestium,
V. Cui de ventre matris Annae
fecit Deus thalamum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec ad opus matris Christi
purpura contexitur,
De qua toga summo regi
pretiosa conditur.

2. Linea virginitatis
ex hac tela prodiit,
Verbum Dei factum caro
quam in carne subiit.

3. Dignum genitrici suae
fabricat palatium
Urbis artifex aeternae,
reparator omnium.

Responsoria.

1. Genealogia Christi
dum texit historiam,
Ad Annam ex abundanti
respicit egregiam,
V. Ut sit meta tersa nube
et legis et gratiae.

2. Inter legis sacramenta
Salvatorem vetera
Contectum in patriarchis
diu clausit litera,
Donec virgo sine viro
genuit puerpera.
V. Mediatrix datur Anna,
quae vocatur gratia,
Grata cujus omnis mundus
sentit beneficia.

3. Felix Anna, quae prophetam
Samuelem genuit,
Sed felicior est ista,
quae Mariam edidit:
V. Illa nobis impetratum
Nazaraeum genuit,
Ista matrem Nazareni,
qui Nazareos consecrat.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Ad legis metas
fideique vetus ruit aetas,
Cum genus Anna David
splendoribus irradiavit.

2. Concives, late
regi Domino jubilate,
Coelesti manna
per quem sacra vescitur
Anna.

3. Anna Deo vigilavit eo-
que lucis alumna
Hanc genuit, quae virgo fuit
vitaeque columna.

4. Ex Annae celebris
natalibus agmina plebis
Hanc habeant dotem,
sibi pacificare nepotem.

5. Laudem de caelis
exspectat quisque fidelis,
Qui meritis sanctae
refoveri postulat Annae.

Ad Benedictus.

A. Omnipotens deitas
de coelis Israelitas
Visitat et gratis
manibus rapit impietatis,
Cum loris Annae
vinctus, funeste tyranne,
Morte tua victa
Christo sunt sceptra relicta.

Brev. Othinense imp. Lubecae 1497. — In 2. Vesp. ad Magn. befindet sich eine prosaische Antiphon.

38. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Quasi stella matutina,
Aurorae praenuntia,
Et sicut rosa in spina
Fulsit Anna eximia,
Quae nobis divina
Det cum prole pia.

Ad Magnificat.

A. Aeterni patris filium
Coetus laudet fidelium
In sanctae Annae laudibus,
Quae suis nos juvet precibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Devoto corde
Christo jubilemus et ore,
Annam qui sanctam
coeli transvexit ad aulam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In sanctae Annae honore
Dominum laudemus,
Corde, animo et ore
Magnificemus.
2. Haec ornavit saeculum
Per solis tabernaculum,
Quod salvat Dei populum.
3. O felix generatio,
Quam sancta Anna genuit,
O beata salvatio,
Quam mundo Maria tribuit.

Responsoria.

1. Refulget Anna beata,
Fructu salutis dotata,
Unde omnis languor pellitur
Et salus aegris redditur.
V. Stirpe Aaron sacrata
Est sancta Anna mundo nata.
2. Anna ex sacerdotali
Et Joachim ex regali
Sunt exorta prosapia,
Quibus nata est Maria.
V. Sacerdos sacrarum legum
Ex hac venit et rex regum.
3. Tu es Anna laudabilis,
Cui poscenti divinitus
Datur proles optabilis,
Qua mundus salvatur perditus.
V. Prolem a Deo postulatam
Dedisti coelis, terris gratam.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Audi, filia, et vide
Nos te laudantes hodie
Et cuncta mala elide
A nobis pacifice.
2. Maria sanctificatur,
Ventre matris dum gestatur.

3. Sola digna tu fuisti,
Generare matrem Christi,
Cui devote deservisti.

Responsoria.

1. Ut novum jubar enituit
Anna et signis claruit,
Venerari promeruit,
Quae Dei matrem genuit,
V. Per quam mors fugata cedit,
Per quam salus nostra redit.
2. Tu quondam Sara sterilis
Sed mater facta fecunda
Fructus tuus amabilis
Omnia dedit jucunda
V. Tuus partus tripudio
Mundum replevit et gaudio.
3. Celebremus devotissime
Mariam Annae sanctissimae,
De qua nostra salus est inchoata,
Et pax a Deo patre nobis data.
V. Laudemus mente, corde et ore
Jesum in sanctae Annae honore.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christo psallant omnia,
Qui venit nos salvare,
Pro sanctae Annae gloria
Plaudant astra, tellus, mare.
2. Cum Domino
Anna exsultabit
Et cum eo
Sine fine regnabit.
3. Dominum magnificemus
Et canticis collaudemus,
Qui fecit mirabilia
In sanctae Annae filia.

Responsoria.

1. Sidus Anna tres lucernas
Erranti mundo attulit,
Cum fecunda mater ternas
Filias claras protulit,
Quarum virgo Maria dignior,
Ut sol stellis fulget clarior.
V. Haec mater regis gloriae
Et plena omnis gratiae.
2. Tu domina benedicta
Exstas coelesti lumine,
Varia circumamicta
Virtutum pulchritudine,
V. Sidus aureum produxisti,
Stellam maris, matrem Christi.
3. Sancta Anna laude digna,
Regnans in coeli curia,
Exora Jesum benigna
Pro nobis cum prole pia,
V. Nos te laudantes hodie
Juva clementi facie.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Dominus sedem gloriae
Sanctae Annae praeparavit
Et in regnum laetitiae
Perpetuae locavit.
2. Haec est portis coelestibus
Introducta cum laudibus,
Juncta sanctorum coetibus.
3. Anna terra pretiosa
Dat fructum medicinalem,
De qua exorta est rosa
Spargens odorem vitalem.
4. Omnis creatura
Aeternum laudet patrem
Pro sanctae Annae genitura,
Portantis Dei matrem.
5. Anna, Sion filia,
In rege suo exsultabit,
Quam secum cum gloria
Super coelos exaltavit.

Ad Benedictus.

A. In sanctitate servivisti
Christo Anna eximia,
Quae conregnans possedisti
Vitae perennis gaudia
Nobis opem defer Christi
Cum prole plena gratia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Exsulta, Anna, in Jesu pio,
Dei prolisque tuae filio,
Cum qua prole magnifica
Pro nobis Christo supplica,
Ut ablatis criminibus
Salvemur tuis precibus.

Brev. ms. S. Annae Pragensis saec. 16. Cod. Pragens. XI D 3. A. — Antiph. ms. Coelestinorum saec. $^{15}/_{16}$ Cod. Pragens. VIII C 15. B. — B giebt natürlich das Officium in forma monastica; dafs diese nicht die ursprüngliche, erhellt daraus, dafs in jeder Nokturn R 4. de communi; dafs in der 2. Nokt. je zwei Psalmen sub una antiphona. Die A. super Ps. in der ersten Vesper erscheint in der 3. Nokt. als A ad cantica. Von Hymnen bietet zu diesem Officium A ad Laudes: Sancta Anna benedicta.

In 1. Vesp. ad Magn. **A**, 4 nos suis A. — In 1. Noct. **A** 3, 1 Felix generatio B. — **R** 3, 2 Poscenti cui A. — In 2. Noct. **R** 1, 1 Et novum B. — In 3. Noct. **R** 2, 3 circumdata B.

39. De sancta Anna.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Felix Anna, cella munditiae,
Lumen mundi, vena clementiae,
Spes salutis, porta laetitiae,
Nos divinae commenda gratiae.

Ad Magnificat.

A. Haec est radix Anna pia,
Virga florens est Maria,
Christus flos est inclitus:
Digna radix est honore,
Cujus virga tali flore
Fecundatur coelitus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad sanctae matris
Annae memoriam
Omnes Christo
canamus gloriam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Chori plaudant alacriter
angelorum et hominum
Congratulando pariter
matri reginae virginum.

2. Pater praecelsae virginis
Joachim erat nomine,
Mater Annaque nobilis
regali fulsit semine.

3. In tres partes dividunt
sic rerum substantiam:
Dant templo, dant pauperibus,
servant sibi tertiam.

Responsoria.

1. Felix Anna, flos hortorum,
Mira nitens specie,
Regum surgit antiquorum
Ex clara progenie,
Quae medelam vitiorum,
Matrem gessit gratiae,
V. Haec beata miserorum
Succurrat inopiae.

2. Matronarum haec matrona
Claruit in saeculo,
Nunc in coelis est patrona
Pietatis titulo,
Cujus partu cuncta bona
Provenerunt populo.
V. Anna parens esto prona
Cunctis in periculo.

3. Ex conceptu conjugali
Anna miro ordine,
Radix boni, finis mali,
Spirat uno gernime,
Felix, quae fuisti tali
Impregnata virgine,
V. Nos in hora fac finali
Mori sine crimine.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Annos quoque plurimos
ducunt in conjugio
Steriles atque tristes
sub legis opprobrio.
2. Exprobrabrat hinc pontifex
Joachim, quod sisteret
Infecundus cum fecundis
seque eis jungeret.
3. Joachim ex opprobrio
de templo tristis exiit,
Nec ad donum vel uxorem,
sed ad pastores transiit.

Responsoria.

1. Ex Judaea crevit spina
Haec matrona nobilis,
Spina tamen officina
Claruit mirabilis,
De qua prodiit regina
Coeli venerabilis;
V. Nos a fraude serpentina
Salvet mater humilis.
2. Quam potens esse diceris
In regno beatorum,
Quae genitrix agnosceris
Reginae angelorum,
Insignis quippe diceris
Patrona miserorum;
V. Impetra nobis miseris
Veniam peccatorum.
3. O quam digne veneraris
Ab humano genere,
Quae Mariam mundo paris
Magno Dei munere;
Ipsa virgo singularis
Dignetur succurrere,
V. Anna, mater salutaris,
Fac nos Christo vivere.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Joachim et conjugi
angelus apparuit
Dolentesque nimium
dulciter compescuit.
2. Preces vestrae sunt acceptae
habebitisque filiam,
Per quam Deus magnifice
praestabit cunctis gratiam.
3. Hinc cognoscunt se mutuo
conjugali foedere
Et agunt laudes Domino
pro concesso munere.

Responsoria.

1. Eva mater corruptelae
Pomi fit edulio,
Deformavitque sequelae
Lineam contagio,
Anna confers spem medelae
Sacro puerperio;
V. Esto memor clientelae
Hujus in exsilio.
2. Anna, mater matris Christi,
Nos pie considera,
Quae Mariae meruisti
Propinare ubera,
Ecce felix ascendisti
Super cuncta sidera;
V. Tu in hora mortis tristi
Nos ab hoste libera.
3. Beata virgo virginum,
Matris tuae precibus
Remissionem criminum
Procura supplicibus
Et fac post vitae terminum
Laetos in coelestibus,
V. Succurre penes Dominum
cunctis assistentibus.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Omnis sanctorum concio
Matrem collaudet virginis,
De cujus puerperio
Salus processit hominis.

2. Haec prolem devotissime
Petit a patre luminum
Et meruit dignissime
Mariam, decus virginum.

3. Ex Joachim, quem habuit
Vitae virum eximium,
Anna Mariam genuit,
Matrem regis justitiae.

4. Stirps Jesse clara deluit
Evae matris opprobrium,
Dum Anna prolem genuit,
Florem sanctorum omnium.

5. Anna floret ut lilium
In summi regis curia,
Thronum adepta regium
Cum immortali gloria.

Ad Benedictus.

A. Anna stellam matutinam
Magni regis et reginam
Peperit clementiae,
Cum qua vere jucundatur,
Quia Deum contemplatur
Revelata facie.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Anna florem portavit gratiae,
Flos odorem spirat munditiae,
Almae preces matris et filiae
Nos conducant aeternae gloriae.

Brev. Aberdonense imp. Edinburgae 1510. A — Brev. FF. Praedicatorum imp. Venetiis 1514. B. — In 1. Noct. **A** 3, 2 Suarum rerum B. — **R** 1, 6 Matrem vixit B. — In 2. Noct. **A** 2, 1 Exprobrabat hunc A; Exprobrat nam B. — **R** 3, 2 humano germine AB gegen den sonst reinen Reim. — In 3. Noct. **A** 2, 3 u. 4 Per quam magnifice praestabitur | Cunctis divina gratia. — **R** 3, 4 Procura tuis B. — Ad Ben. **A**, 2 Magni matris A. — Zu diesem Officium gehören die Hymnen: Ave mater Anna, In Annae puerperio und Felix Anna prae aliis.

40. De s. Antonio Eremita.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Paulum quaerens eremita,
Antoni, tene precibus,
Ut purgemur in hac vita
A peccatorum faecibus,
Quatenus servemur ita
A gehennae necibus.

Ad Magnificat.

A. O beatum virum talem,
Bellare qui didicerat
Carnem, hostem infernalem
Et mundum supervicerat,
Dum in mundo sine mundo
Immutatus vixerat;
Nobis mundum tam immundum
Evitare doceat.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adorare Dominum
Attentius venite,
Beatum per Antonium
Qui donat dona vitae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir non adiit
Consilium impiorum,
Idcirco nunquam abiit
De numero proborum.

2. Qui in coelis habitat
Irridens amentem,
Virum hunc elegerat
Spiritu egentem.

3. Fide fortis tribulantes
Multiplicatos vicerat,
Vicit et insidiantes
Iturus, quo nescierat.

Responsoria.

1. Deo credens, spe firmatus
Arripuit Antonius
Iter membris fatigatus,
Quae sustentavit baculus.
V. Paulum quaerens cepit ire
Viam, quam nescierat,
Quem monstrum perterrens dire
Ad iter demonstraverat.
2. Lupam sequens, quem optavit,
Invenerat Antonius;
Advena ut affectavit
Introitum avidius,
Paulus cera obfirmavit
Ostium diligentius.
V. Et quamvis non meruerim
Conspectum tuum visere,
Postquam te nisi viderim,
Scias me non recedere.
3. In Domino habentibus
Spem firmam, fidem bonam,
Christus suis militibus
Duplicavit annonam.
V. Et corvus panem integrum
Attulerat egenis,
Ferebat quem dimidium
In annis ter vigenis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hunc invocantem Dominus
Quam libens exaudivit,
In tribulationibus
Constantem quem praescivit.
2. Scuto bonae voluntatis
Munitus hic Antonius
Vestem verae paupertatis
Custodit diligentius.
3. Hunc coronavit Dominus
Gloria et honore
Prae multis eminentibus
Virtutum in decore.

Responsoria.

1. Pro deferendo pallio
Paulus Deo carissimus
De se misso Antonio
Obierat laetissimus;
V. Quod verebatur accidit,
Antonio absenti
Quod factum facto notuit
Hinc plane revertenti.
2. Justus nunquam derelictus
Permansit in tristitia,
Christus pia prece victus
Luctum mulcet laetitia;
V. En leones feritate
Deposita ingenti
Cooperari sunt parati
Justum sepelienti.
3. Paulus cessit intestatus,
Haeres fit Antonius,
Veste sua tunicatus
Festis in solemnibus.
V. Testamentum nullum fecit,
Paupertatem habuit,
Quia spiritu profecit,
Non carne uti maluit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic senex venerabilis
In Domino confisus
Fit cunctis formidabilis
In monte Dei visus.
2. Tu cordis desiderium
Sibi, Christe, tribuisti,
Post hujus vitae transitum
Quem ad vitam recepisti.
3. Hunc cuncta super maria
Tu, Domine, fundasti,
Quem temptamenta varia
Devincere curasti.

Responsoria.

1. Hic solus ad exuvias
Pauli senex invitatur,
Huic Christus ad exsequias
Per leones cooperatur,

V. Modo discreti hominis
Humum temptant qui cavare,
Locum unius corporis
Sic capacem praeparare.

2. Corde totus quam devotus
Antonius defleverat
Mortem Pauli, tarde notus
Quem humo sepelierat.

V. Seniles artus oneri
Curavit applicari
Et Pauli corpus mortui
Ad fossam deportare.

3. Vere justum deportavit
Per vias rectas Dominus,
Hujus vitae dum vitavit
Vitam noster Antonius,
Heremitam, coenobitam
Reddens se devotius,

V. Immortalem praeelegit
Sic vitam vitae veteri,
Totum Christo se subegit
Non vivens sicut ceteri.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Indutus pulchritudinem
Et vestimenta varia
Regnat per fortitudinem
In coelesti curia.

2. Omnis terra, jubilemus
Antonii pro gloria,
Deo nostro laboremus
Servire cum laetitia.

3. Deus, ad te vigilavit,
Sitivit cujus requiem,
Apud quem desideravit
Et in aestu temperiem.

4. Gaudentes benedicite
Vestro pro consortio,
In hymnis laudem dicite,
Angeli Dei, Domino.

5. Laudet omnis praeceptorem
Subductis cunctis velis
Creatura creatorem
Et Dominum de caelis.

Ad Benedictus.

A. Antonium, pro meritis
Quem visitavit Dominus,
Nunc nostris pro demeritis
Oremus diligentius;
Nobis nostra deleantur
Sua per precamina
Et a Christo remittantur
Omnia peccamina.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vale, vitis ubertatis
Antoni, pater pauperum,
Rosa mitis caritatis
Et castitatis lilium;
Mansuetudo vitae detur
Nobis ob tuum meritum,
Quietudo condonetur
Aeterna post interitum.

Antiph. ms. S. Katharinae Hamburgens. 431. saec. 15. — In 1. Noct. **A** 1, 4 reproborum. — **R** 1, 4 Inter membris. — **R** 2, 3 affectaret. — Ad Laudes **A** 1, 1 fortitudinem. — Hierzu der Hymnus: Impetra nobis gaudia beata.

41. De s. Antonio Eremita.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Antoni, cultor eremi,
Fortis athleta Domini,
Victor daemoniorum,
Fac nos devotos servulos
Mundi spretores sedulos,
Victores vitiorum.

2. Coepit aetate tenera
Ferre squalentis onera
Deserti zelo Christi,
Temptator quem aggrediens
Victusque mox insaniens
Abscedit mente tristi.

3. Hic sanctus carnem domuit
Christumque passum gemuit,
Quem cupit imitari,

Fert crucem poenitentiae,
Rigoris, abstinentiae,
Qua sperat exaltari.

4. Scuto protectus fidei
Vult charitate indui
Zelo salutis cinctus,
Vicit mundum cum vitio
Tegens carnem cilicio,
Spe galeatus intus.

5. Hic creaturas monuit
Verbo vitaque docuit,
Laudare creatorem;
Laudemus ergo Dominum,
Quem scimus esse omnium
Communem redemptorem.

Ad Magnificat.

A. O pater humilium,
O castitatis lilium,
In hac carnis acie
Nobis dona vires;
Tu procul absentibus
Solis arcana fratribus
Occulta conscientiae,
Quasi corda scires;
Per te Christus radians,
Per te miranda perpetrans,
Pulsos reddit spiritus
Vitae defunctorum.
Nos, Antoni, visita,
Duc ad sanctorum inclita
Dona, quibus unicus
Regnat rex justorum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem laudemus omnium
Voce cordis et oris,
Qui sociat Antonium
Patriarcharum choris.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic vir in patris laribus
Nutritus est decenter,
Plus suis nutritoribus
Christum quaerit ferventer.

2. Excelsi desideriis
Fragrans servis uniri
Non literarum studiis
Se sinit erudiri.

3. Orbatus est parentibus,
Cum duodeviginti
Esset annorum, sentibus
Relictis orbis tincti.

Responsoria.

1. Altitonans Antonius,
Quem orbis fama tonat,
Cultor fit angelicus,
Repente sua donat
Egentibus, quem Dominus
Coeli mitra coronat;
V. Regem sectatur gentium
Mane Deum unicum,
Ut ejus verbum sonat.

2. In angusto coenobio
Sororem consecravit,
Lux ipse non sub modio
Saeclum illuminavit,
Aegyptum dato otio
Sermone vitae pavit.
V. Monachorum collegio
Spreto mundi consortio
Anhelans se dicavit.

3. Temptator hunc persequitur,
Conatur impedire,
Non patienter patitur,
Signa demonstrat irae,
Qui est abbas, sic loquitur,
Tyranne, cessa irae.
V. Sputo patris polluitur,
Crucis trophaeo pellitur
Festinat jussus ire.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hostis de nocte luminis
Lucis invadit virum,
Facta suadet criminis,
Morbum recusat dirum.

2. Venit ut puer horridus,
Ut carbo niger tinctus,
Cujus vultus [est squalidus],
Tuus sum, inquit, vinctus,

3. Amore vicit spiritus
Et fornicationis
Sua recedit territus
Prece devotionis.

Responsoria.

1. Dum hora nona circiter
Ab angelis in spiritu
Sensit se captum ferri,
Nigri currunt velociter
Vim facientes fremitu
Vocum non telo ferri.
V. Culpas opponit nequiter
Ab alvi matris exitu,
Poenas pro his mereri.
2. Amicum Christi comites
Angelici veracibus
Sermonibus tutantes
Illos fallaces obices
Pellunt cum suis fraudibus
Coeptum iter complentes.
V. Fugantur falsi daemones
Sacris orationibus
Quod nequeunt minantes.
3. Furens cruenter carnifex
Maximianus gladio
Christicolas occidit,
Sed hos bonorum opifex
Coelorum ditat gaudio.
Quod oculus non vidit.
V. Hos sequitur Antonius
Optatque fore socius,
Sed secus rex providit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Donis divinae gratiae
Antonius repletus
Mandat se poenitentiae
Pellit peccatum vetus.
2. Zelo currit martyrii
Palmam sperans victorum,
Quos in odium fidei
Mactat rex iniquorum.
3. Hujus nos sancti meritis,
Christe, duc ad coronam,
Cujus accepit monitis
Vitae mundus annonam.

Responsoria.

1. Carnem terit, contemnit vilia,
Fructum carpit spernitque folia,
Coeli petit albata lilia,
Ubi gaudent sanctorum milia.
V. Vivens carne Christo junctus
Coelo regnat vita functus.

2. In paupertate glorians
Falsas sentes cupidinum
Sacro combussit caumate,
Post haec in mundo radians
Fugat catervas daemonum
Patris relicto domate.
V. Mundum linquens, polum scandens,
Recto conscendit tramite,
Sed et coeli rex congaudet
In coronato milite.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Sanctus pater Antonius
Post patris funus lenius
Carnis spicam non colit,
Sed, ut exemplum praebeat
Igne sanctoque caleat,
Frangens terensque molit.
2. Post hoc Aegyptum circuit.
Viam salutis docuit,
Languentes mentes sanat,
Antra deserti monachis
Claret, devotis canticis
Terram replet et ornat.
3. Sequitur soror Dominum
Clausa cum turba virginum
Fratre jubente duce,
Mirisque signis rutilat,
Cura solerti vigilat,
Deus, ad te de luce.
4. Doctus a patre luminum
Dei fit doctor faminum,
Viam perfectionis
Docet plus lingua operum,
Corpus castigans tenerum
Virga correctionis.

5. Laudare Christum studeat,
In ejus laudem prodeat
Haec concio fidelis,
Quam hujus almi sanctitas
Ditat, ut vera deitas
Nos visitet de caelis.

Ad Benedictus.

A. Christi regis ave,
pugil et commilito fortis,
Adjutor validus
nostrae velis esse cohortis,
Confer et auxilium
nobis in tempore mortis.

Brev. ms. Franciscan. saec. 15. Cod. bibl. Rossianae s. sign. — In 1. Vesp. **A** 4, 2 charitatem. In 1. Noct. **A** 2, 1 desiderio. — **R** 3, 5 alloquitur. — In 2. Noct. **A** 2, 3 Lücke von 4 Silben. — **A** 3, 2 Et fehlt. — **R** 1. 9 Poenas probis. — **R** 2, 9 Quod nequerunt minuantes. — In 3. Noct. **A** 1, 3 se fehlt. — In 2. Vesp. ad Magn. wie in 1. Vesp. — Hymnen: In 1. Vesp.: Antra saltus petit altus; ad Noct.: Plaude mater ecclesia; ad Laudes: Exsultet coelum laudibus. — Das Officium ist auf das Schema des Franciscusofficiums „Franciscus vir catholicus" gemacht und somit vermutlich von einem Franciskanerdichter.

42. De s. Antonio Patavino.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaudeat ecclesia,
Quam indefunctorum
Sponsus ornat gloria
Matrem filiorum.
2. Sapienti filio
Pater gloriatur,
Hoc et in Antonio
Digne commendatur.
3. Qui dum sapientiam
Saeculi calcavit,
Prudens summi gloriam
Patris exaltavit.
4. Augustini primitus
Regulae subjectus,
Sub Francisco penitus
Mundo fit abjectus.
5. Quorum vitam moribus
Hic profitebatur,
Gloriosis patribus
Jam congloriatur.

Ad Magnificat.

A. O proles Hispaniae,
Pavor infidelium,
Nova lux Italiae,
Nobile depositum
Urbis Paduanae,
Fer, Antoni, gratiae
Christi patrocinium,
Ne prolapsis veniae
Tempus breve creditum
Defluat inane.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Jam Christum chorus humili
Alacrius
In jubilo collaudet,
In quo sacerdos nobilis,
Antonius
In veritate gaudet.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quasi secus alveum
Rivuli plantatus
Fructum temporarium
Dedit hic beatus.
2. Monte Sion praedicat
Domino praeceptum,
Et talentum duplicat
Coelitus acceptum.
3. Conterit miraculis
Peccatorum dentes,
Sponsam Christi patulis
Rictibus molentes.

Responsoria.

1. Funditur insontium
Sanguis a paganis,
Fitque morientium
Merces vitae panis,
Rumor ad Antonium
Volat non inanis.
V. In minores gladium
Fratres dat in odium
Christi rex immanis.

2. Optans fore socius
Gloriae victorum,
Quos occidit impius
Rex Marochiorum,
Sequitur Antonius
Vitam defunctorum.
V. Felix quem non gladius
Ferit sed in melius
Mutat iniquorum.

3. Fervet ad martyrium,
Dum rex terrae saevit,
Sed hoc desiderium
Servi non complevit,
De quo rex regnantium
Aliud decrevit.
V. Tandem in simplicium
Coetu per judicium
Fama veri crevit.

Responsoria.

1. Dono sapientiae
Plenus, arrogantiae
Fastum qui timebat,
Sub indocti facie
Tantumdiu gratiae
Lumen abscondebat;
V. A se prorsus gloriae
Sibi temerariae
Sumere volebat.

2. Pauper in collegio,
Pauper in principio,
Spiritu probatus,
Verbi ministerio
Non injectu proprio
Datur sed vocatus;
V. A quo sit haec datio,
Fiunt testimonio
Mors et incolatus.

3. In doctrinae poculis
Justus sua singulis
Reddens affluebat,
Loquens magnis, parvulis,
Veritatis jaculis
Aeque feriebat;
V. Potior miraculis
Virtus haec in oculis
Omnium clarebat.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Grave cor quaerentium
Nugas, vanitatem
Discit per Antonium
Vitae veritatem.

2. Contra virum sanguinum
Clamat et dolosum,
Quod hoc genus hominum
Deo sit exosum.

3. Laus perfecta profluit
Ex lactentis ore,
In quo Christus destruit
Hostem cum ultore.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gaude quondam saeculi
Transiens viator,
Summi tabernaculi
Nunc inhabitator.

2. Nobis fac propitium,
A quo recepisti
Cordis desiderium,
Vitam, quam petisti.

3. Duc in montem Domini,
Ora, nos, Antoni,
Junctos Deo-homini
Loco sancto poni.

Responsoria.

1. Vitam probant vilitas,
Simplex innocentia,
Cura disciplinae;
Zelo juncta caritas,
Veritas modestia,
Testes sunt doctrinae;
V. Sed signorum claritas
Probat haec probantia
Multiplex in fine.

2. Si quaeris miracula,
Mors, error, calamitas,
Daemon, lepra fugiunt,
Aegri surgunt sani;
Cedunt mare, vincula,
Membra resque perditas
Petunt et accipiunt
Juvenes et cani.
V. Pereunt pericula,
Cessat et necessitas,
Narrent hi, qui sentiunt,
Dicant Paduani.

3. Sanctus hic de titulo
Crucis et suppliciis
Dulcis Jesu modulo
Dulci praedicabat,
Cum pater in aere
Se Franciscus filiis
Absens novo genere
Signi praesentabat,
V. Tamquam in patibulo
Crucis ipse brachiis
Tensus, hoc signaculo
Eum consignabat.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Domus ab Antonio
Supra petram Dominum
Posita perstabit,
Quam maris elatio
Fluctus seu vox fluminum
Ultra non turbabit.

2. Laetus tuo jubilat
In conspectu, Domine,
Quo jam introivit,
Lumen, quod es, similat
Hunc tibi, qui lumine
Fruitur, quo vivit.

3. Totus in te sitiens,
Deus, ad te vigilans
Exstitit de luce,
Tu fons indeficiens,
Tu lux illi rutilans,
Qui sitis in cruce.

4. Coeli, terrae, marium
Benedicant Dominum
Cunctae creaturae,
Qui tot per Antonium
Signis auget hominum
Vitae spem futurae.

5. Sono tubae, tympano,
Cythara, psalterio
Cymbalisque Deum
Choro, chordis, organo
Laudet in Antonio
Mystice cor meum.

Ad Benedictus.

A. Gaude, felix Padua,
Quae thesaurum possides,
Cujus in altario
Dignum fore loculum,
Visio monstravit.
Tu signis irrigua
Tot in tuo provides
Miseris Antonio,
Serva rei titulum,
Quae sic te ditavit.
Sed tu nos ad ardua,
Pater, hic qui praesides,
Quorum es possessio
Transfer, quos hic vinculum
Mortis inclinavit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Jesu, perpetua
Lux, tot in Antonio
Signis dans splendorem,

De quo non incongrua
Nobis gloriatio
Tibi dat honorem,
Gratia per hunc tua
Nos in vase proprio
Ferre da liquorem,
Lampade non vacua
Lumen det opinio,
Charitas ardorem;
Frustra virgo fatua
Glorians in alio
Quaeret venditionem.

Brev. ms. Francisc. saec. 15. Cod. Mus. Czartoryski Cracoviae O. 1211. A. — Brev. ms. Francisc. saec. 15. Cod. bibl. Rossianae. s. sign. B — Brev. ms. Francisc. saec. 14. Cod. Voraviensis 157. C. — Brev. ms. Francisc. anni 1464. Cod. Admontensis D. — Antiph. ms. Francisc. saec. 15 Cod Strahoviens. H I 1. E. — Noct. 1 und 2 fehlen E. — In 3. Noct. R 3 nur B. — In 2. Noct. A 1, 3 Dixit per A. — R 2, 2 Pauperum in A. — R 2, 8 Fuit testimonio A. — Hymnen: En gratulemur hodie (1. Vesp.); Laus regi plena gaudio (Noct.); Jesu lux vera mentium (Laud.).

43. De sancta Apollonia.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Dulci cantu noster chorus
Christo jubilet sonorus
Martyris Apolloniae
Festa tractans in hac die.

R. Eusebius imperator
Prolis hujus propagator
Exstitit clarissimae,
Quam a primaeva aetate
Nutriebat delicate,
Sed haec amarissime
Suum deflebat reatum,
Virtutibus vitae statum
Ornans instantissime,

V. Sponso nubens Christo pia
Felix haec Apollonia.

Ad Magnificat.

A. Pater virginis peaeclarae
Studuit hanc exornare
Auro fulvo, margaritis,
Pannis quoque exquisitis;
Sed haec aurum, margaritas,
Vestes quoque exquisitas
Despiciens propter Deum,
Toti mundo praefert eum,
Nomen ejus benedictum
Magnificans et invictum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laudemus nos in hac die
Virginis Apolloniae
Sponsum Christum in psalmorum
Jubilo Deum deorum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hujus virginis germani
Fratres tres, corpore vani,
Querela sororem acri
Suae deferebant matri.

2. Ingenuam mater natam
Ob fidem Christi delatam
Sibi corrigebat dire
Differentem obedire.

3. Sancta habitu mutato
A Leonino beato
Baptismi suscepit undam
Mentem Deo servans mundam.

Responsoria.

1. Tunc ad patris aures natam
Mater deferens beatam
Refert, quod sit baptizata,
Christo fide desponsata;

V. Odiens qui natae actus
Supra modum stupefactus
Viribus corporis mire
In hanc coepit desaevire.

2. Respondit Apollonia
Matri suae virgo pia
Procul pulso omni dolo:
Christum verum Deum colo,

V. Idola surda et muta
Licet fuerim secuta.

3. Ad Jovis filiam templum
Gentilibus in exemplum
Ducens pater, ut adoret
Jovem, monet, et imploret.

V. Martyr sancta fide functa
In cinerem vertit cuncta.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hominibus tradens natam
Diris tunc abjudicatam
Virgis et flagellis caesam
Pater videbat illaesam.

2. Addens pater poenas poenis
Tortoribus mandat saevis,
Corpus natae laniari,
Cordis profanus amari.

3. Non defuit miserator
Sponsae suae liberator
Vulnera sanando pius.
Jesus Mariae filius.

Responsoria.

1. Caesar multas vocans gentes
Jussit linguam atque dentes
Evelli ab ejus ore
Satanae ardens furore;

V. Faculis mammae cremantur
Virginis, consequestrantur
Ferro oculi puellae
A capite mox tenellae,
Oleo, sulphure, sale
Tractat corpus triumphale.

2. Ave sectatrix quietis
Vocibus Dominum laetis
Laudabas sustinens graves
Poenas corporis insuaves;

V. Caesa pectinibus diris,
Virgo, a nefandis viris.

3. Infelicem fremens natam
Pater ferreis ligatam
Vinculis equis calcari
Mandat hanc et trucidari
Et sic trahi per plateas
Dicens: pro Christo pereas.

V. Tunc calce unus equorum
Patrem tangens praemissorum
Interfecit, qui beatae
Precibus revixit natae.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pater, mox ut suscitatur,
Cum uxore baptizatur,
Cum natis et familia;
Sit Deo laus et gloria.

2. Rem audite inauditam,
Ad hanc castam margaritam
Loquebatur equus ille
Benedicendo pusillae.

3. Omnes gentes tunc per gyrum
Resuscitatum hunc virum
Prece audientes natae,
Fidei se dant beatae.

Responsoria.

1. Caesar Decius tunc isti
Virgini occurrens Christi
Digitos mandat praecidi
Manuum postque elidi
Manus, brachia et crura.
Vulnera infligens dura;

V. Odiens salutis actus
Rotas parit vir praetactus.

2. Percusso Decio morte
Talior praesidens sorte
Throno tunc imperiali,
Machinator omnis mali,
Plantas pedum clavis diris
Mandat perfodi virginis.

V. Illi sed adfuit pie
Natus virginis Mariae
Taliorem pro excessu
Puniens cum complicibus.

3. Viro saevo gehennali
Taliore tunc letali
Plaga fracto Numerarius
Imperabat nefarius,
Qui tres boves diros fecit
Fieri, in quos projecit
Virginem Christi ligatam
Ferventissimos, sed gratam
Sponsam sibi Jesus pie
Liberavit ipsa die.

V. Sancta martyre orante,
Omni populo adstante
Frigefacti boves isti
Non nocebant sponsae Christi.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Caesare morte prostrato
Virgo corde delicato
Sponsum suum coeli regem
Laudat veram tenens legem.

2. Angelus huic absque mora
Apparens sub ipsa hora
Passionis sanat piam
Virginem Apolloniam.

3. Poenis diris tunc devictis
Martyr Christi benedictis
Vocibus Christum laudabat,
Vox in coelis resonabat.

4. Egregiae rex Persarum
Virgini occurrens, clarum
Vultum ut est contemplatus,
Mox est lumine privatus.

5. Longissimis poenis fractam
Virginem ense praetactam
Absanor ut decollavit,
Christus Jesus coronavit.

Ad Benedictus.

A. Prostrata in loco mortis
Sponsa aeternalis sortis
Preces fudit pro devotis
Servulis viribus totis
Dicens: Meae passionis
Qui fecerit memoriam,
Proficiat hic in bonis,
Coeli videat gloriam.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ejus currite ad festa,
Corda qui habetis maesta,
Quae cunctorum consolatrix
Est et omnium imperatrix;
A Christo Jesu gratiam
Nam in suae hora mortis
Victrix obtinuit fortis,
Omnis ut exaudiatur
A Christo, qui hanc precatur.

Antiph. ms. Pragense XII A 9. saec. 15. A. — Brev. ms. Melitensium in Pedepontis Pragens. 8 anni 1398; add. saec. 15. B. — Brev. ms. S. Jacobi Brunensis 26. saec. 15. C.

In 1. Vesp. **R**, 11 Felix Apollonia A; Sola haec Apollonia B. — In 1. Noct. **A** 1, 4 suae fehlt A. — **R** 3, 1 Beata Apollonia habitu B. — **R** 1, 1 aurem A. — **R** 1, 7 und 8 fehlen B. — **R** 3, 5 Martyr instructa B. — In 2. Noct. **R** 2, 4 fervore AC. — **R** 2, 1 Aeternae sectatrix B. — **R** 2, 4 Poenas corporis. ABC; insuaves ergänzt, da sonst ausnahmslos der achtsilbige Vers gewahrt ist. — **R** 3, 1 Infelix fremens A. — **R** 3, 5 trahi fehlt B. — **R** 3, 6 verstellte Wortfolge B. — In 3. Noct. **A** 1, 4 fehlt. — **R** 1, 4 manuum pedum postque AB. — **R** 1, 8 vir infectus A. — **R** 2, 2 praesidens forte A. — **R** 2, 7 sq. pie Natus fehlen A. — **R** 3, 2 Talioro A. — **R** 3, 3 Numerianus B. — **R** 3, 13 Fervefacti A. — Ad Laudes **A**, 2 Absanora A; sine mora C. — Hymnen zu diesem Officium: In 1. Vesp: Apolloniae virginis; ad Noct.: Orbis splendor per climata; ad Laudes ist in A ein Hymnus erwähnt, der mit „Laetare“ beginnt.

44. De sancta Apollonia.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Adest dies laetitiae,
In qua ad thronum gloriae
Meritis fulgens benignis
Apollonia scandet insignis.

Ad Magnificat.

A. Laudemus Christum Dominum,
Quem genuit Maria,
Pro quo tormenta varia
Suffert Apollonia;
Ut post carnis interitum
Nostrum delens reatum
Nobis per ejus meritum
Regnum donet sacratum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Corde et ore pie
Christum laudare venite,
Qui Apolloniae
donavit gaudia vitae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. In Apollonia Deum
Laudemus admirabilem,
Qui sua gratia statum
Dedit ei laudabilem.

2. Apolloniae actio
Exstitit angelica,
Ejus nos deprecatio
Vehat ad regna coelica.

3. Cujus virtutum opera
Splendebant super sidera,
Salutis exercitia,
Quae in se gessit sedula.

Responsoria.

1. Tu hostium triumphatrix,
Vera Christi imitatrix,
Apollonia precatrix,
Sis pro nobis exoratrix;
V. Nam virtutum operatrix
Es et fidei amatrix.

2. Gaude tu Apollonia,
Martyr invictissima,
Per te nobis coeli via,
Puella castissima,
Sit aperta de praesenti
Prece tua praevia,
Nam servulo te petenti
Adjutrix es largissima.
V. In hac valle miseriae
Succurre nobis hodie.

3. Laus tibi Christe mirabilis,
Per quem triumphat sexus fragilis,
Cui contra hostis injuriam
Palmae donasti victoriam,
V. Gloria virtutis
tu es et verae salutis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Exaudi, Apollonia,
Impetra coeli gaudia,
Memor sis te laudantium
Et pie invocantium.

2. Tu templum sancti spiritus,
Illustrata divinitus,
Christi martyr egregia,
Perduc nos ad coelestia.

3. Mortua est triumphalis,
Memoria immortalis,
Erue nos a cunctis malis,
Martyr Christi perennalis.

Responsoria.

1. Sancti spiritus unctio
Salutis unxit oleo
Te, o Apollonia,
Quae constans in supplicio
Coelesti desiderio
Fervebas semper pia.
V. Cunctis nunc lassis,
virgo clementissima, assis.

2. Haec spretis mundi lubricis
Congaudet cum hymnidicis
Angelorum choris,
Nullis parentum vitiis
Sed castis pudicitiis
Subornando thoris.
V. Gaudet bonis coelicis
Simul et magnificis.
3. Martyr Christi atque verna,
Pace gaudens sempiterna
Coelorum in patria,
Nobis obtine superna
Vitae simul et aeterna
Sanctorum consortia,
V. Translata ab exsilio
Dotata Dei filio.

In 3. Nocturno

Antiphonae.

1. Omni desiderio
Tendens ad coelestia
Perfruitur gaudio
In superna gloria.
2. Ejus exaltatio
Christus erat jugiter,
Cujus operatio
Crescebat salubriter.
3. Cumque Deum fortius
Corde haec dilexit
Ad coelos velocius
Christus eam vexit.

Responsoria.

1. Thesauro sui sanguinis
Margaritam comparavit,
Quam Christus, dator luminis,
Superis associavit.
V. Apollonia nobilis
Haec patitur immobilis.
2. Pro Christo suis dentibus
Privata a tortoribus
Salis simul cum oleo
Liquore ferventissimo
Mox adusta conspergitur
Et sic ad coelos graditur.
V. Levatis sursum oculis
Linguae carens officio
Aeternis gaudet poculis
Dei conregnans filio.
3. O tu invictissima
Martyr Jesu Christi,
Dulcis Apollonia,
Quae poenas vicisti,
Tibi devotos conserva
Famulos, Deo commenda.
V. Te precibus pulsamus
Devote exorantes,
Ad te nunc proclamamus
Et corde suspirantes.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Induta Apollonia
Virtutum pulchritudine
Perfruitur laetissima
Beatorum solamine.
2. De valle tristitiae
Regnum intrans laetitiae
Cum rege regnat gloriae
Apollonia hodie.
3. Ad Christum regem omnium
Apollonia veniens,
Culpas haec planat criminum
Precatrix indeficiens.
4. Sana medetur miseros
Nunc Christi invicta,
Curat simul pestiferos
Beatis nunc addicta.
5. Laus, honor, virtus, gloria
Regi sit saeculorum,
Cujus nunc Apollonia
Gaudens intravit chorum.

Ad Benedictus.

A. Virtutibus decorata
Apollonia beata
Sponsum suum nunc adivit;
Ibi gustat, quod sitivit,
Adornata serto caeli
Poena devicta crudeli.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Apolloniam nobilem
Christus exaltavit,
Ancillam suam humilem
Ad coelos elevavit
Digne immarcessibili
Serto hanc exornando
Et supernorum agmine
Clemens associando.

Brev. ms. Olomucense 155 saec. 15. A. — Brev. ms. S. Floriani XI 429 saec. 15. B.

In 1. Vesp. ad Magn. 2 quem gessit A; 6 deleat reatum A, dolens reatum B. — In 1. Noct. **A** 1, 1 In sancta Apollonia AB. — **A** 2, 4 coelestia B. — **R** 1, 3 Apollonia pro nobis peccatoribus sis exoratrix B. — **R** 2, 4 sanctissima B. — **R** 2, 5 apte de praesenti vitae! B. — **R** 3, 1 Laus tibi Christe Deus A. — **R** 3, 3 hostis inimicitiam A. — In 2. Noct. **A** 1, 2 coeli fehlt B. — **A** 1, 4 fehlt A. — **A** 3, 4 fehlt A. — **R** 1, 6 Fruebaris semper A. — **R** 2, 3 nunc in pudicis A. — **A** 2, 4 perennido vitiis A. — **A** 2, 5 castitatis pudicitiis B. — In 3. Noct. **A** 1, 4 sempiterna gratia A. — **A** 3, 1 Tunc quod corde A. — **R** 1, 4 Supernis AB. — **R** 1, 6 patratur A. — **R** 2, 5 spargitur A. — **R** 2, 5 in graditur B. — Ad Laudes **A** 3 fehlt B. — Ad Ben. 3 suum ut audivit A.

45. De sancto Arsacio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Hymnum cum grandiloquia
Cantet laude ecclesia
Gubernanti omnia
Arsacii ob merita.
2. Mediolanensium
Multarum clausa mentium
Hic lumine coelestium
Lustrat et Theodosium.
3. Primus post Ambrosium
Verbigenam fert Dominum,
Curam spernens hominum
Caracter fit credentium.
4. Gloriose credidit,
Dum fidem genti tradidit,
Quia virgo exstitit,
Quae Jesum Christum prodidit.
5. Suam hic substantiam
Ob fidei instantiam
Liquit, amans animam
Quaesivit Dei gratiam.

R. Gavisus est Ambrosius,
Quod credidit Arsacius,
Qui unxit hunc divinitus
Ut sit Christianissimus;
V. Arsacius plenus
divo spiritu confortatus.

Ad Magnificat.

A. Eo die Arsacius,
Quo coepit praedicare,
Verbum Dei divinitus
Salvifice narrare
Patrem suum attentius,
Dictum Eustorianum,
Matrem Laudinam legimus
Convertit et germanum,
Eustorium magnanimum
Ejusdem et uxorem,
Rimariam, et plurimum
Baptismatis per rorem
Qui insuper catholice
Ad fidem convertebant
Trecentos et in ordine
Bissextus attrahebant.

Ad Nunc dimittis.

A. Gaudet multum Ambrosius,
Quod credit Arsacius,
Qui grates flexis genibus
Reddit Deo humilius.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Solemnia Arsacii
hoc festo celebrantes
In laude Dei Domini
junge parsevereantes.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gratia Arsacius
spiritus divini repletus
Immemor est vanae
artis et philosophiae.
2. Catholice praedicat
et Dei verbum enarrat
Inquiens Arsacius,
Christus de virgine natus.
3. Destructor vani
erroris Mediolani
Convertit plures
ad fidem hic civitates.

Responsoria.

1. Orat sanctus Ambrosius,
Quod firmetur Arsacius,
Per quem lustretur populus
Incredulus divinitus;
V. Curat errorum
Arsacius Mediolanum.
2. Dum fidem firmant Racius,
Timet Procax, Persuasius,
Ne laedat hos exercitus,
Educit mox securius.
V. Concludam thalamum,
cogitat Procax, beatorum.
3. Educti clausis januis,
Visis Christi miraculis
Reducti sunt sub clausulis,
Laus Deo sit in coelicis.
V. Angelus eduxit,
famulos sic Dei reduxit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic consedentes
clausi visa memorantes,
Quae, cum exirent,
patri Ambrosio narrent.
2. Procax facta horum
in somnis vidit sanctorum
Ac ostium clausum
reperit, misit ut sigillatum.
3. Tunc januam aperit
Procax et sanctos educit,
Qualiterque, cogitat,
cum honore ad domum remittat.

Responsoria.

1. Haec petit cum instantia,
Ut et fiat pedissequa
Matris, qui regit omnia
Nunc et in aeva saecula,
V. De virgine pura
crede et es effecta [secura].
2. Procax est factus credulus
Sanctorum atque cominus
Et lupus jugo subditus;
Haec studuit Arsacius.
V. Animal indomitum
Arsacius facit subjectum.
3. Praesul tunc Vercellensium
Rogat sanctum Arsacium,
Ut a morbo saltantium
Curet hic suum populum.
V. Praesul Arsacium
perduxit sanctum ad domum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In virginis claustrum
perpetue locat patibulum
Adductum sanctus
Arsacius atque beatus.
2. Secus vallem, sua
uxor ubi est tumulata,
Arcam Eustorius
cum magis locat beatis.
3. Ambrosii aemulus
est a serpente detentus
Alterum usque diem,
impetrat Arsacius idem.

Responsoria.

1. Simplicianus praecipit,
Arsacius quod advenit,
Obviam illi currit,
Quem digna laude suscipit.
V. Narrat Ambrosius
mortem his flentibus illi.

2. Simplicianus humilis
Resignat praesulatum,
Tunc cleri in conciliis
Cernunt omnes beatum,
Arsacium concilium
Tunc creat in praelatum,
Canendo laudis canticum,
Confirmans confirmatum
V. Angelus cum aurea
super caput fulsit corona
Arsacii, Dei
cari servique dilecti.

3. Amavit eum Dominus,
Quem vocat celerius,
Ut praesul in coelestibus
Regnet juge Arsacius.
V. Statuit discessum
a terris ad coelos accessum.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Arsacius moritur
spiritus sed ad coelos portatur.

2. Nullo tangente
resonant ibi quaevis campanae.

3. Coelesti flamma
incenditur omnis candela.

4. Corpus insigne
fertum Arsacii digne.

5. Sanctorum corpora
corpori tunc cedunt in tumba.

Ad Benedictus.

A. Plura miracula
de meritis sunt ibi facta
Quae Deus altissimus
fecit per hunc — — —.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Nunc in excelsis Domino
Laudes demus altissimo
Quod singula cum optimo
Concludat finis termino;
Det nobis hic solatium,
Scire coeli palatium,
Sanctum duxit Arsatium.
Sic nos post hoc exsilium.
Ora, Arsati optime,
Pro servis tis familiae.
Ut per te meritorie
Vivamus tecum coelice.

Brev. ms. Ilminense anni 1437. Clm. Monacens. 7391. — Der Text strotzt von Fehlern und Unmöglichkeiten; nur wenn wider Erwarten eine zweite Handschrift sich finden sollte, ist auf eine halbwegs befriedigende Entwirrung zu hoffen. — Von Hymnen gehören hierher In 1. Vesp.: Jucundemur melodia, zum Completorium erwähnt die Handschrift einen Hymnus: „Sancti Arsacii recolentes festa digna“, ut supra in translatione, den ich aber nicht auffinden konnte.

46. De sancto Augustino.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gratuletur omnis mundus,
Clara lux de tenebris,
Ab immundo venit mundus,
De profano celebris.

2. Augustinum dum de patre
Gentili Patricio
Deus vocat et a matre
Audita est oratio.

3. Annis puerilibus
Decursis in errore

Mox crevit in virtutibus
Et Domini timore.

4. Sollicitans Ambrosium
Mater Augustini,
Doctor doctorem optimum
Facit verbi divini.

5. Statim coepit fructum ferre
Scripturae clausa reserans
Et in fines orbis terrae
Fidem Christi praedicans.

Ad Magnificat.

A. O flos cleri principalis,
Dux et via exsulum,
Augustine, specialis
Lux et decor praesulum.
Tu vitae canonicae
Canon et decretum.
Nos, pater pie, respice,
Ad Christi duc secretum.

Super Nunc dimittis.

A. Turris David ascenditur,
Qua fides propugnatur,
Scala Jacob conscenditur,
In qua spes elevatur,
Columna ignis advenit,
Caritas inflammatur.
Gaudeat ecclesia,
Jam duplicat talenta
Fidelis servus in vita
Coelitus obtenta.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Verum lumen adoremus,
Christum regem Dominum,
Qui Augustinum lumen fecit
Ecclesiarum omnium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Augustinus respuit
Consilium impiorum,
Dum Manichaeos destruit
Et vias peccatorum.

2. Fortunato praedicat
Domini praecepta,
Quem ratione superat
Divinitus accepta.

3. Contrivit lima fidei
Dentes peccatorum,
Adversantes et ei
Ense necat verborum.

Responsoria.

1. Studens in liberalibus
Aetate juvenili
Augustinus artibus,
Mente quas subtili
Capit et sic proficit,
Ut stupeat natura,
Nam totum per se didicit,
Quod indit in scriptura.
V. Quis compar isti
fuerit, numquid meministi?

2. Augustinus presbyter
Hipponensis factus.
Coelestis regni monstrat iter
Igne divino tactus,
Scribit in ecclesia
Libros triginta mille,
Volumina innumera
Et componit ille;
V. Perquam famosus
mundo fit et operosus.

3. O lumen ecclesiae,
Beate Augustine,
Nobilis prosapiae
Doctor legis divinae,
Tu pie sine mora
Pro nobis Deum ora,
V. Augustine bone
pater et venerande patrone.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mirificare voluit
Deus hunc beatum,
Ad mortem quando doluit
Curans inbaptizatum.

2. Mendaces ille destruit
Verbo veritatis,
Et fidem illis instruit
Sanctae trinitatis.

3. O quam admirabilis
Hic praesul et laudandus,
Qui assumptus est ab angelis
In coelis coronandus.

Responsoria.

1. Vitam apostolicam
Hic doctor renovavit
Describendo regulam,
In qua declaravit,
Vivere sub imperio
Caste sine proprio;
V. Ut docet iste pater,
sic debes vivere frater.

2. Multum renitens suscipit
Curam pastoralem,
In qua tantum proficit,
Ut miseris talem;
Virtus virtuti succedit,
Consurgit ad labores,
Docet, scribit, libros edit,
Sic honor mutat mores.
V. Hic flos doctorum,
fidei tuba, regula morum.

3. O martyr desiderio,
Nam pati petivisti
Multa neque gladio
Cujusquam tu cessisti,
Te necare cupiens
Donatus ira saevit,
Sed de te omnipotens
Melius decrevit.
V. Ut nos fulcires
saeva nec morte perires.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In tuo tabernaculo
Hic, Christe, habitavit,
Multiplici miraculo
In terris corruscavit.

2. Post coronam praesulis
Hujus temporalem
Pro suis, Christe, meritis
Das huic aeternalem.

3. Hic innocens manibus
Cor habens accensum,
Praedicat hominibus
Coeli docens ascensum.

Responsoria.

1. Consors apostolorum,
Corona martyrum,
Tu gemma confessorum,
Ornatus virginum,
Scientia tu Cherubim,
Vox coeli, lingua Christi,
Hodie a Seraphim
Assumi meruisti.
V. Augustine pie
Paulo par sic et Eliae.

2. Aquilina facie
Vidit Augustinus
Subtili mentis acie,
Quod Deus unus trinus,
Unus in essentia,
Trinus in personis,
Cuncta creans entia
Summae perfectionis.
V. Ne cessent esse,
qui singula servat in esse.

3. O pater, pauper spiritu
Sed dives in virtute,
In tuo, ora, transitu
Tu nostra pro salute;
Tuo sic provideas
Gregi, pastor bone,
Ut te sequentem videas
In merito coronae
V. Et tecum pone
finito carnis agone.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Augustinum induit
Dominus decore
Et sedem ejus posuit
In gloria et honore.

2. Laetus atque jubilans
Hic sanctus introivit
Domum, quam desiderans
In terra concupivit.

3. Praegustavit Domine
De rivo, sed sitivit,
Nunc pleno fruens flumine
Te torrente bibit.

4. Fratres benedicite
Beato Augustino,
Qui nos de mundi turbine
Tulit, de camino.

5. In excelso solio
Dominum de caelis
Laudemus de suffragio
Patroni fidelis.

Ad Benedictus.

A. O plena dies gaudio
In qua de mundi medio
Spiritus sancti armarium,
Patronus turbae pauperum
Gaudium intravit.
Nunc haurit pleno poculo,
Nunc claro videt oculo
Lumen indeficiens,
Vinum summe reficiens,
Quod prius praegustavit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O per omnia laudabilis
Pater et patrone,
Toti mundo venerabilis,
Augustine bone,
Fruens cibo grandium
Habens omne gaudium,
De praesentia sponsi Christi,
A torrente voluptatis
Ebrius summae trinitatis,
Commenda Dei filio,
Quos hic in exsilio
Te sequi voluisti.

In translatione s. Augustini.

Ad Magnificat.

A. Multiplici miraculo
Deus gloriosum
Augustinum populo
Fecit et famosum,
Cum fertur de Sardinia
Locandus in Papia;
O pater, nostra gloria,
Custodi nos in via.

Brev. ms. Augustin. Brunens. V saec. 15. A. — Liber viaticus saec. 15. Cod. Archivii episcop. Secoviens. s. sign. B. — Brev. ms. Secoviense saec. 15. Cod. Graecens. 1548. C. — Antiph. ms. Oenipontanum 21 saec. $^{15}/_{16}$. D. — Brev. ms. Diessense saec. 15. Clm. Monac. 5546 a E. — Cod. S. Petri Salisburgens. a IV 42 saec. 15. F. — Brev. Osnabrugense imp. Maguntiae 1516 G. — Cod. S. Mariae ad arborem saec. 15. Cod. Sanctens. Reg. XVI ms. 2. H.

In 1. Vesp. **A** 2—5 fehlen G. — Super Nunc dim. A nur H. — Invit.: Exsultemus | Adorantes Dominum | Qui hodie ad Seraphim | Vocavit Augustinum. H; prosaisch B. — In 1. Noct. **R** 2, 9 Per quem famosus A. — In 3. Noct. **A** 1, 3 Dum multiplici A. — Ad Laudes **A** 1, 3 in fehlt A.

47. De sancto Augustino.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Sancte pater Augustine,
Nobis confer medicinae
Coelestis auxilium,
Ut ad hierarchiae trinae
Arcem tuae per doctrinae
Tendamus vestigium.

R. Salve, gemma sacerdotum,
Salve, decus praesulum,
Audi vota et devotum
Gregis tui populum,
A peccati labe lotum
Duc ad vitae speculum.

V. Doctor veri, ductor cleri,
Gregis tui sedulas

Audi preces, terge faeces
Peccati et nebulas.

Ad Magnificat.

A. Magnificet Dominum,
Ipsum patrem luminum,
Omnis creatura,
Qui per suum famulum
Fidum, sagum, sedulum
In sacra scriptura,
Nos dignatur pascere
Dans cibum in tempore
Tritici mensura.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Exsultantes jubilemus
Deo, regi gloriae,
Augustini laudes demus
Devotas memoriae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Augustinus, vir beatus,
Christi legem meditatus
Fructum dat justitiae
Instar ligni irrigati,
Rore coeli complantati
Secus aquas gratiae.

2. Constitutus super montem
Sion Christi praedicator,
Duxit vitam hic insontem
Verus fidei zelator.

3. Hic dum fidem tribularent
Multi et hanc impugnarent
Errorum fallacia,
Dentes contrivit eorum,
Molas frangens peccatorum
Dei fultus gratia.

Responsoria.

1. Deus, qui perpetua
Mundum ratione regit,
Sanctum sua gratia
Augustinum praeelegit,
Per quem in ecclesia
Plurima insignia
Magnaque peregit,
V. Hic est vas electionis,
In hunc benedictionis
Dei donum se collegit.

2. Augustinus mirifico
Puer pollens ingenio
Prudentia vigebat,
Dono Dei magnifico
Major majorum senio
Scientia crescebat;
V. Annorum aevo juvenis,
Animo vir, instar senis
Sensu senes vincebat.

3. Adolescens strenuus,
Professor conspicuus
Septemplicis sophiae,
Ejus in gymnasiis
Fulsit nactus studiis
Fastigium archiae:
V. Gloriose docuit,
Longe late claruit
Gemma philosophiae.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Exaudivit invocantem
Hunc Deus justitiae
Consolando exsulantem
In valle miseriae,
Vultus sui lumine
Signando exsultantem.

2. Scuto bonae voluntatis
Tuae, Deus majestatis,
Sanctum tuum coronasti
Benedicens justo donis
Tuae benedictionis,
Quibus ipsum sublimasti
Et ditasti
Dextrae tuae donis.

3. Nomen tuum, Domine,
Mirabile probatur,
Quod tuo in homine
Miranda operatur,
Augustino tribuens
Gloriam et honorem,
Verbis ejus destruens
Tam hostem quam ultorem.

Responsoria.

1. Piae matris pia vota
Deus pius exaudivit,
Quae salutem nati tota
Flagrans mente concupivit:
V. Quem carne pepererat,
Mente parturivit,
Cui Deus non dederat
Dans, quod flens petivit.
2. Audit ille praedicantem
Praesulem Ambrosium,
Virum stupens elegantem
Verbis et egregium,
Gemit deflens se peccantem
Hactenus et impium.
V. Dei tactus gratia
Sacrum per eloquium
Mundana solatia
Respuit et gaudium.
3. Adhuc catechumenus,
Quo praecepit Dominus,
Ritu baptizatur,
Sacro plenus flamine
Toto mox conamine
In Christum mutatur.
V. Veterem jam penitus
Hominem exutus,
Mutatus divinitus
Novum est indutus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dum pararent in obscuro
Peccatores jacula,
Zelo multis profuturo
Exarsit ut facula
Hic vir docens veritatem
Et confutans falsitatem,
Cujus vultus diligens
Vidit aequitatem.
2. O Dei vernaculum,
Cujus habitaculum
Intrans sine tabe
Corde, ore, opere
Sategit proficere
Et in Dei scandere
Montem sine labe.
3. Deus, tua in virtute
Certus sua de salute
Sanctus sic laetatur,
Signum sui praemii
Lapidis eximii
Cui corona datur.

Responsoria.

1. In divino opere
Sategit proficere
Ad culmen sanctitatis,
Fortis athleta Dei,
Fortis tiro fidei
Et doctor veritatis.
V. Cunctas per dioeceses
Exstirpavit haereses,
Radices falsitatis.

2. Vitae vernans sanctitate,
Verbi fulgens veritate
Ad cathedram attollitur,
Praesulatus dignitatem
Decorans per sanctitatem,
Pastor bonus cognoscitur.
V. Pascens gregem, ut per legem
Hunc ad regem
Christum perducat, nititur.

3. Decurso mundi stadio
Nunc fruens coeli bravio,
O Doctor veritatis,
Expleto hoc exsilio
Fac nos frui palatio
Coelorum cum beatis,
V. Innitentes vestigio
Tuo aeternae radio
Conjunge claritatis.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Collaudantes Augustinum
Laudes demus sedulas,
Qui ut sidus matutinum
Fulsit inter nebulas.

2. Ab augendo recte dictus
Augustinus creditur,
Dextra Dei benedictus
Auctus non minuitur.

3. Auctus Dei gratia
Crevit in immensum,
Plenus sapientia
Carnis vicit sensum.

4. Grandis factus grandium
Cibo est cibatus
Et mutari nescium
In ipsum mutatus.

5. Doctor veri, ductor cleri,
Norma aequitatis,
Nos post fatum duc ad statum
Summae caritatis.

Ad Benedictus.

A. Iste Dei famulus
Prudens et fidelis
Directis feliciter
Hujus vitae velis
Intravit in gaudium
Domini in caelis,
Benedictus Dominus
Deus Israelis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Augustine, disciplinae
Norma, clericorum
Institutor, persecutor
Pervigil errorum,
Sectae vanae et vesanae
Fac vitare chorum
Tuum gregem et ad regem
Perduc angelorum.

Antiph. ms. Sanctense s. sign. saec. 13. add. saec. 14. — Hymnus: Exsultet aula coelica.

48. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Jubiletur orbis gyrus
Amoena fundens cantica,
Cum de throno fulgens kyrus,
Propinans dona coelica,
Rosam sibi desponsavit,
Quam in monte coronavit
Aureo antidoto.

2. Aureo splendore
Poma legit punica,
Bysseo decore
Sponso tulit unica,
Quae in sinu redolebant
Et unguenta excellebant
Virtutum ex pomerio.

3. Haec in prima juventute
Castitatis
Florem foverat,
Gaudens serena virtute
Puritatis
Rivum noverat.

4. Odor aromaticus
Ore respirabat,
Amor nardi pisticus
Corda inflammabat.
Vultus lunaris
Mundo solaris
Paganismo floruit.

5. Nata de stirpe gentilica
Fidei oleum sumpserat,
Ardens lampade angelica
Thesaurum sponsi dilexerat,
In gazophylacio
Fundens spem cum pretio.

R. O sol eclipsim nesciens,
Castitate figuraris,
Tu rivus indeficiens,
Caritate designaris,
Pincerna favum tribuens
Mundo demonstraris,
Nectar divinum largiens
Aegris adaptaris.

V. *Adstitit regina a dexteris tuis in vestitu deaurate circumdata varietate.*

Ad Magnificat.

A. Rosa de spinis floruit
Cinnamomum germinando,

Erroris umbram abluit
Stolam sponso propinando,
Virtutis veste claruit
Simulacra respuendo,
Cancellos trinos posuit
Trinitatem contestando.
Salomonis thronus
te signavit,
Solus chorus solis
te beavit
Corona patientiae
Manu sapientiae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Exsultemus hymnizantes
Festum rite venerantes,
Quo beata Barbara
Regnat super aethera.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virgo rore irrigata
Fidei rivum hauserat,
Coram agno baptizata
Errorem patris spreverat.

2. In divis oraculis
Corpus maceravit
Et immensis miraculis
Vita corruscavit.

3. Rationis eloquentia
Verbum patris obumbrabat,
Salomonis sapientia
Cor duratum fulminabat.

Responsoria.

1. Germen justum non adustum
Terram siccam irroravit,
Spinas binas non divinas
Rosa prosa exstirpavit,
Dans muscatum praeamatum
Ex amoris stipite,
Dicens patri nec non praesidi:
Ex hoc fonte bibite.

V. Venite jucundanter,
Credite confidenter,
Hic est salus gentium.

2. In furore non amore
Tumor patris tonuit,
Hanc acerbis nimis verbis
Apostatae monuit,
Sed a sponso subarrhata,
Scuto morum praearmata
Artus partus renuit.

V. Ex mente columbina
Fluit lex divina
Memorem patri generans.

3. Nocturna tempestate
Lux in nube claruit,
Amoena suavitate
Cherubim apparuit.
Puellam divinis
In caminis
Flamma confortavit,
Quam pater flagellis
Non tenellis
Dire cruciavit.

V. Malleo et incude
Cordis petram humectavit,
Fundamenta lucide
Margaritis fabricavit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. In decore et fulgore
Praeses admiratur,
A furore genitoris
Nympha praesentatur.

2. Suasit praeses fide deses
Hoc Falernum
Ut amaret et mutaret
Cor paternum,
Ne corpus ferris caederet.

3. Beata refutabat
Verba et probabat
Deum solum esse,
In cujus messe
Gentiles non existerent.

Responsoria.

1. Aurigá voluptatum
Ducens currum inquinatum
Rosam fecit macerari,

Nervos tauris prorogari
Et lucernis concremari,
Post hoc dari ergastulo.
V. Auram bibit tunc amaram,
Mentem vexit haec avaram
Legendo pira coelica.

2. Radix medicinae
Medelam rosae fluxerat,
Mane repentine
Cum ad tribunal pergerat,
Patrem angelorum
Cum argumentis affirmavit,
Qui unguentis coelorum
Hanc odore satiavit;
Quod praeses diis signavit
Hoc sacris improbavit.
V. Rosa mitis
Goliam excaecavit,
Verbi vitis
Scripturis abundavit.

3. Bos mugire et rugire
Cepit cum fulgore
Cordis et dolore
Tradens puellam
Mundi stellam
In carne lacera
Mamillis spoliari
Et tormentis flagellari
Vestimentis denudari
Et post ad locum
Patri notum
Ense decollari.
V. In claro bysso tegitur,
Cum sponsus imploratur,
Conductu luctu vehitur,
A patre decollatur.

In 3. Nocturno
Antiphonae.

1. Aurora turrem scandidit
A patre cursitando,
Amoena verba pandidit
Christum invocando.
2. Rex acumen inclinavit
Illaesa permanente,
Post ad locum ambulavit
Patre nesciente.
3. Ex ore pastor
vernam publicavit
Pro quo oves rex prostravit,
Ut artem arte vinceret.

Responsoria.

1. Hamo delicato
Unicornum per nocturnum
Caste attemptavit,
Horto paleato
Per odorem cordis florem
Sponsum agitavit,
Qui cum honore et decore
Ad coenam agni veram
Sponsam invitavit.
V. Ach, pincerna, da Falerna,
Ad tabernam te lucernam
Hospes collocavit.

2. Ex nube fulmen jacuit
Jove corruscante,
Et Kain vilis tangitur
Igne comburente,
Samsonis caput cingitur
Poena gehennali,
Susanna mitis pungitur
Vultu virginali,
In throno serto cingitur
Flore festivali.
V. David Sebad. decollavit
Abysai Sunamitem
Adamavit.

3. Nardus temperantiae,
Lecythum fundens gratiae,
Rosa patientiae,
Amicta solis facie,
Nutrimentum castitatis,
Firmamentum Sanctitatis,
Harmonia purpuratis
Et sophia trinitatis,
Squammas cordis ablue,
Ramos morum insere,
Hospitia tu mundare,
Ut corpus Christi habitare
In nobis possit ad extremum;
Da gaudia nunc et in aevum.

V. Juniperus amoris
Christum fructu satiasti,
Paradisus dulcoris
Voluptatem procreasti.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Rubra veste claruit
Virgo gratiosa,
Testa patris aruit
Felle tumorosa.

2. In agone petivisti
Dona implorantibus,
Corpus Jesu Christi
Corde te amantibus;

3. Cum rerum abundantia
Vitae sanitatem
Et frugum opulentia
Amorum honestatem.

4. Et ut nullus veste nudus
Condemnetur neque spolietur,
Qui recordatur et miratur
De tuis diris verberibus.

5. Factor sponsam consolatur,
Verbis mitis hanc affatur:
Veni, dilecta, praelecta,
Verba tua sunt perfecta.

In 2. Vesperis.

R. Ave mente seraphina
Medelam aegris tribuens,
Amoris adamantina
Corda petrosa molliens,
Ebur candens castitate,
Margarita puritate,
Ut regem digne invitares
Et amanter pertractares,
Cinnamomo, cardamomo
Escas condidisti,
Cum muscatis praeamatis
Nectar miscuisti
Cordis ex cellario.

V. Cum amoenis symphoniis
Et divinis harmoniis
Mensae delicias
Sponso tribuisti.

Ad Magnificat.

A. Coeli jubar corruscavit
Sponsam mite conducendo,
Quam in throno coronavit
Matri suae committendo;
Coram agno, patre magno
Lucis hymnizando,
Impetrare et rogare
Fontem largiendo,
Ut de rivis fontis vivis
Possimus inebriari.
Et aeternis sine guerris
Sertis coronari.

Antiph. ms. Raigradense $\frac{F}{K}$ I α 1. anni 1325. — In 2. Noct. **R** 2, 5 sub arratam Hs. — In 3. Noct. **A** 1, 1 u. 3. Ich weifs nicht, ob ich Gelehrten à la Misset zur Beruhigung anführen mufs, dafs ich die klassischen Verbalformen hier, wie oben **R** 2, 4 geschehen, bewundert und — nicht geändert habe? — **R** 2, 9 ringitur Hs. — Eine Antiphon ad Benedictus fehlt.

49. De sancta Barbara.

In 1. Vesperis.

R O amica pudica
Dei sancta Barbara,
Roga Christum sacrum
Ex virgine Maria natum,
Ut nostrorum delictorum
Cuncta purget crimina,

V. Ut sanctorum angelorum
Largiatur consortia.

Ad Magnificat.

O felix martyrium,
Barbara quod pertulit,
Carnis per supplicium
Cum se gratis obtulit

Deo sacrificium,
Quam pater interimit
Ducis ob imperium,
Ideoque meruit
Sempiternum gaudium
Magnificans Dominum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regum omnium,
Cum quo sancta Barbara
Per sacrum martyrium
Regnat super aethera,
Adoremus Dominum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beata virgo Barbara,
Quae non sedit pestifera
Malignorum in cathedra,
Sed renuit consilia
Impiorum et numina.
2. Dixit populus insanus,
Fallax, mendax et profanus:
Sacrilegam comprimamus,
Quia Deus ejus vanus
Ac in eo non est salus.
3. Cum te, Deus, invocarem,
Me audisti, dum clamarem
In tormentis ac rogarem
Et te sponsum adamarem,
Certe nunquam refutarem.

Responsoria.

1. Virgineo flore
vernans roseoque decore
Barbara fervore
mentis sanctoque pudore
V. Dilexit Christum
mundum contempsit et istum.
2. Verbis tristatur
genitoris et haec sibi fatur:
Tolle tuum velle
dicendo pudenda puellae,
V. Nolo virum capere,
magis opto casta manere.
3. Quendam magnatem,
pater inquit ei, locupletem,
Insignem juvenem
te desponsare volentem,
V. Accipe, nata, virum
te digna conjuge dignum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. O Deus ineffabilis,
Coelo terrae laudabilis,
Qui malis es terribilis
In sanctisque mirabilis,
Esto mihi placabilis.
2. Confidens Deo Barbara
Lictorum spernit aspera
Tormenta, saeva verbera,
Ut conscendat ad supera
Victrix et martyr aethera.
3. Virtus tua, Jesu Christe,
Rex aeternae gloriae,
Mihi praestet idolatras
Me vexantes vincere,
Tu scis enim, quod sum nupta
Tibi casto corpore,
Et conservo tibi fidem
Corde, ore, opere.

Responsoria.

1. Unde pater patriam
proficiscitur in peregrinam,
Cujus erat turris
Celsis in condita muris,
V. Quamvis sit binis
cito consummanda fenestris.
2. Cunctis mercedes
operantibus atque labores
Solvit et hortatur
omnes miniumque precatur
V. Ut sit opus factum
cum venerit atque peractum.
3. Qua virgo clausa
nec pergere deforis ausa,
Arte Dei fulta,
digitis cruce marmore sculpta,
V. Assiduis stabat
Dominum precibusque roga-
bat.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Canticum laetitiae
Cantent omnes populi
Rectoresque ecclesiae
Laudent nomen Domini
Festum quoque Barbarae
Ejusque martyrii
Celebrantes hodie,
De quo gaudent angeli.

2. Confundantur adorantes
Propria sculptilia,
Erubescant venerantes
Simulacra vacua,
Conturbentur operantes
Idola fictilia,
Quae subintrant proferentes
Daemones mendacia.

3. Nota fecit Dominus
Divina mirabilia
In conspectu gentium;
Simplex Dei agnicula
Regum infidelium
Superavit proelia,
Per sanctum paraclitum
Operantem talia.

Responsoria.

1. Piscinam lavacri
struxit ei Barbara sacri,
Quo baptizavit
sese et purificavit
V. In patris et geniti
communione spiritus almi.

2. Cumque pater rediit
cur, nata, Dioscorus inquit,
Jussisti vetitas
fieri tres turre fenestras?
V. Namque Deus trinus
tribus significatur et unus.

3. Hunc qui detexit,
illum cito cum maledixit
Barbara pastorem,
sumpsit lapidisque rigorem
V. Illius mutata
pecus speciemque locustae.

Ad Laudibus.

Antiphonae.

1. Regnante Maximiano,
Principante Marciano
Fit saeva persecutio
Et sanguinis effusio
In Christiano populo.

2. Erat solis civitas
Versus orientem,
Qua vigebat falsitas
Prava inter gentem,
Quibus inest feritas
Sanctos persequentem.

3. Hac urbe Dioscorus,
Vir nobilis et potens
Morabatur, subditus
Tamquam servus humilis
Repletus daemonibus
Et manufactis idolis.

4. Hic habebat filiam
Gratam Deo, Barbaram,
Turri quam incluserat
Propter elegantiam
Vultus ac statuerat
Eidem custodiam.

5. Virgo Deum exorabat,
Tota mente quem amabat,
Orationi vacabat,
Diu, noctu nec cessabat.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus,
Agnus sine macula,
Quem ex totis viribus
Dilexit agnicula,
Actu, vita, moribus
Sancta, virgo Barbara.
Cum plena daemonibus
Exsecratur idola
Immundosque spiritus
Ducentes ad tartara,
Hanc pater Dioscorus
Falsa colens numina,
Ferus, nequam, barbarus
Manu truncat propria;

Felix cujus spiritus
Transit super aethera,
Ubi vivit coelitus
Cum Deo per saecula.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificemus Domini
Potentiam mirabilem,
Qui dat in sexu fragili
Victoriam laudabilem;
Nam per beatam Barbaram
Infideles populi
Linquentes idolatriam
Conversi sunt innumeri
Ad fidei constantiam;
Qui cum palma martyrii
Intravit Dei gloriam
Habens in morte parili
Julianam consociam.

Brev. ms. Capit. Cracoviens. 20. saec. 15. A. — Brev. ms. bibl. Jagellonicae. 1256. saec. 15. B.

In 1. Vesp. **R** fehlt B; R, 7 Ut nobis A. — In 1. Noct. **A** 1, 4 et munera B. — **R** 1, 5 Dixit Christum B. — **R** 2, 1 Verbis instatur B. — In 2. Noct. **A** 2, 4 superna A. — **R** 1, 6 Cito consummare AB. — In 3. Noct. **A** 1, 2 Domino cantant AB. — **A** 1, 5 Festum Barbarae A; festumque Barbarae B. — Ad Laudes **A** 4, 6 Ei AB. — In 2. Vesp. ad. Mag. 4 Laudabilem victoriam AB; 12 parili fehlt AB; 13 sociam A, consortiam B. — Zum Officium der Hymnus: Pange lingua gloriosae.

50. De sancto Bartholomaeo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Rex perennis gloriae,
Qui sceptrum victoriae
Insigni apostolo
Dedisti Bartholomaeo,
Dum mundum coepit colere
Verbi tui vomere,
Ob cujus praeclara merita
Tua nos ducat gratia,
Ubi vitae pocula
Bibemus per saecula.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regum Christum,
Sicut dignum est, adoremus,
Cujus honore sanctum
Bartholomaeum veneremur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dona Dei caeli
dum narrat voce fideli,
In finem mundi
sonus exit Bartholomaei.

2. Vir mundi cordis
simul intrat delubra sordis,
Indii turbantur,
quia daemonum ora ligantur.

3. Dum nutu Domini
manet in specie peregrini,
Templis jam mutis
claret per signa salutis.

Responsoria.

1. Beatus Bartholomaeus,
Orientis ingens decus,
Ut Indiam ingressus est,
In tenebrarum patria
Fulsit ut lux clarissima.
V. Jam medium sidus chori
Cum ipse sit duodeni.

2. Dum miseros hos responsis
Deluderet fallax hostis,
Ad ingressum apostoli
Muta fit vox oraculi;
V. Quia lucis ad tenebras
Nulla manet societas.

3. Quam accepta fuit Deo
Justi hujus oratio,

Qua, dum hostis se incendi
Per os clamat pseusticii,
Pulsus linquit plasma Dei.
V. Multum enim assidua
Valet oratio munda.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Divinae legis
doctorem filia regis
Agnoscit, vita
per eum meliore potita.
2. Sospite rex plaudit
nata, fert munus et audit,
Ditandus Christo
quod munere non eget isto.
3. Vox nova sermonis
simul est audita colonis,
Noscere verba fidem
cupiunt, amor omnibus idem.

Responsoria.

1. Jam precibus lunatica
Curata regis filia,
Bartholomaeus munera
Sprevit in Christo tenera,
V. Diligens Christi mandatum
Super aurum et topasion.
2. Doctor verus ait turbae,
Deum verum cognoscite;
Si salvi esse cupitis,
Simulacra conteratis.
V. *Quoniam omnes dii gentium daemonia, Dominus autem coelos fecit.*
3. Cum oraret apostolus,
Splendens effulsit angelus,
Sculpens sanctae crucis signum,
Credentibus adorandum.
V. Vobis, inquit, remedium
Hoc salutis dabit signum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Jam miser ille deus,
quem cogit Bartholomaeus,
Ne sibi thus detur
clamans sua vincla fatetur.
2. Idola dum frangit,
delusa, quam metus angit,
Laudat turba Deum
Credens per Bartholomaeum.
3. Virtus quanta Dei
Micuit prece Bartholomaei,
Qua sunt salvati
Morbo quocumque gravati.

Responsoria.

1. Ingens exemplum fidei
Credentes admiramini,
Christi sumit ut baptisma,
Rex deponit diadema.
V. *Et nunc reges intelligite, eruditimini qui judicatis terram.*
2. De praeclara fide fratris
Indignatus rex Astrages
Apostolum jubet caedi,
Confitentem nomen Christi,
V. *Considerat peccator justum et quaerit mortificare eum.*
3. O militis praedicanda
Fides, virtus et gloria,
Qui vivens decoriatus,
Et capite tandem caesus,
Jam victima munda factus,
Coelos scandit laureatus.
V. Hujus, Christe, per merita
Ab occultis nos emunda.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Stans decus indutus
virtutum Bartholomaeus,
Non timet Astragi
coelitus acta loqui.
2. Jussu fracta meo
sunt idola daemone victo,
Plebs cum laetitia
Serviat ut Domino.
3. Dum minui nequeat,
quem metu mundus adorat,
Dum tua, rex, minuo
Numina, crede meo.

4. Hinc furit ad poenam
rex turpem quippe ruinam
Numen non noscit,
Quod miser ipse colit.

5. Sic athleta Dei
donatus laude trophaei,
Quem docet orbe coli,
laudet in arce poli.

Brev. ms. Capit. Cracoviens. 20 saec. 15. A. — Brev. ms. bibl. Jagellonicae. 1258 saec. 15. B. — Brev. ms. Meldense saec. 15. Cod. Parisien. 1054. C. — Brev. Misnense imp. Lipsiae 1502. D. — In C nur die RR. poetisch. — In 1. Noct. R 3, 4 clamat saeviendi ABD. — In 3. Noct. A 1, 1 Nam miser ille D. — R 3, 7 sq. Cujus nostri per merita | Ab occultis Christe munda. C.

51. De s. Berchtoldo Garstensi.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Ad nova festa Dei
praesentis honore diei
A foedis lota
concurrunt aurea vota.

R. O dux praeclare,
fac ad portum remigrare
Fluctivagos mundi,
cum sis exemplar eundi.
Nosque, tuam partem,
transpone salutis ad arcem;

V. Junge scholis Christi,
rector quibus ipse fuisti.

Ad Magnificat.

Laudibus insignis,
meritis clarissime dignis,
Par confessorum,
dulcis mixtura bonorum,
Da prece servorum
votis, Perchtolde, tuorum
Saecula plena bonis,
coelestibus aurea donis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sors dedit aeterna
Perchtoldo jura superna,
Plebs cognata choris
ad opus consurgit honoris.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Iste beatus vir
est divinitus quasi lignum,
Quod fructum profert
aeterno germine dignum.

2. Hic Domino placuit
per gaudia juncta timori,
Quae contrarietas
divino servit honori.

3. Cujus, Christi, caput
tua gloria vexit ad astra,
Da per eum membris
vitae solemnia castra.

4. Eja, sancte pater,
quam vera pace quiescis,
In spe dispositus
Domini marcescere nescis.

5. Adstabat mane
Domino Perchtoldus, at ille
Sero refudit ei
coelorum praemia mille.

6. Te, pater alme, beat
aeterni laurea floris
Nobiscum partire tui
diadema decoris.

Responsoria.

1. Hic Domini servus
districto calle viarum
Transiit ut cervus
ad fontes currit aquarum

V. Nam sitiit rivum
coelesti nectare vivum.

2. O dignum dignis,
o nullo turbine victum,
Qui manibus mundi
retinentem liquit amictum,

V. Ne possit nimium
legis dissolvere dictum.

3. Justitiae cursum
coelorum limite sursum

Sanctus adimplevit
ubi pacis in orbe quievit
V. Et patriae laetam
celebrat sine fine dietam.
4. Quam carus Christi,
Perchtolde, miles fuisti
Qui faciens mundi
fallentis pectora tundi
Militiae zonam
non solvis adusque coronam.
V. Fac ita pugnare,
quos te cognoscis amare.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Justus, qui loquitur
verum de corde fideli
Absque doli maculis,
intrat solatia caeli.
2. Hic non accepit
animan sub pondere vano
Sed meritis gravidam
virtutum robore sano.
3. In virtute tua
sanctus laetabitur iste,
Quem tua praevenit
dulcis benedictio, Christe.
4. In Dominum justus
quoniam sua vota reclinat,
Ille sibi sine defectu
bona summa propinat.
5. Te decet omnis honor,
rex dives in arce polorum,
Qui fidei servum
sociis adscribis eorum.
6. Cum Dominus fuerit
judex in mente profunda,
Serva nos, Perchtolde, tuos
a morte secunda.

Responsoria.

1. Sanctus Perchtoldus
subiit quasi Martha laborem,
Praedulcem tamen ejus agens
in corde sororem;
V. Contemplando bibit
verbi coelestis amorem.
2. In terris velut in coelis
pia mens habitabat,
Justus enim patriae meritis
in carne vacabat,
V. Coelitus assumi
dignus quasi virgula fumi.
3. De nebulis stellaque clarens
de luce novella
Emicat expresse,
Perchtoldus creditur esse,
V. Fama jucundus
et ab omni pulvere mundus.
4. Pastor praedigne,
pater o Perchtolde benigne,
Transfer ab errore
famulos illoque tenore
Justitiae serva,
quo simus grata caterva;
V. Fac nos aequales
Domini fervore sodales.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Gaudia sanctorum
latissima, nescia finis,
Flore sub aeterno
nullis damnanda pruinis,
Jam, pater, intrasti;
fac nos procul esse ruinis.

Responsoria.

1. Justum describunt
titulis miracula clara,
Corde stupenda nimis,
novitas origine rara;
V. Lusit in electo
de coelis gratia cara.
2. Corporis in cella
radians purissima stella
Frondibus elisum
dat claro sidere visum,
V. Liberat obsessos,
curat languore repressos.

3. Crevit in ecclesiae
pelagus sanctissima stilla,
Nam sacra post carnem
plus est operata favilla;
V. Sic Deus exaltat
servos de morte pusilla.

4. Post habitum carnis
post reddita terrea jura
Induit aeternis
Perchtoldum coelica cura
Ipse sic auxilio
nobis in morte futura.
V. Ne nos involvat
Domini sententia dura.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Jam velut aurora
consurgens luce decora
Progreditur justus
operum candore venustus.

2. Sub radiis laxis
jam volvitur aureus axis
Coelica per dona
justi fulgente corona.

3. Ecce viam pandis,
per quam, pater inclite, scandis
Ad lumen verum
supremo jure dierum.

4. In nobis aestum
domans, Perchtolde, molestum
Per ventum roris
medium depone caloris.

5. Alme pater, sero
stans coram judice vero
Perpetuae morti
nos subtrahe robore forti.

Ad Benedictus.

A. Gaudet in caelis
animarum turba fidelis
Laude Dei plena
tanto concive serena,
Cujus honore David
cornu sublime paravit
Per bona virtutis
et munera vera salutis.

In 2. Vesperis.

R. O nova Jerusalem,
Domini structura superna,
Quae non admittis
Babylonis jura veterna,
In te Berchtoldus
paradisi tempora verna
Securus celebrat,
qui nos pietate paterna
Dirigat in fine
tamquam praeclara lucerna.
V. Ne trahat errantes
mortis tenebrosa caterva
Nobis prodesse
digneris ad omne necesse.

Ad Magnificat.

A. O pater, o rector
coelesti dives honore
Quem primi colimus,
de primo cordis amore
Nos tibi deferimus
jam corda repleta pavore.

Cod. Mellicensis 617 saec. 15. — Die zu diesem Officium gehörigen Hymnen vgl. Analecta Hymnica IV, 204 sqq.

52. De s. Bernhardino Senensi.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Torrentem sapientiae
Sanctae vir conscientiae,
Beatus Bernhardinus,
In via bibit praedicans,
Legem et factis operans,
Jesu praeco divinus.

2. Escam dedit timentibus
Se miserator Dominus
Et clemens ipse Deus,
Dum cunctis venerabile
Hic sanctum et terribile
Praedicat nomen ejus.

3. Disponit absque vitio
Sermones in judicio,
Cujus erat paratum
Sperare cor in Domino,
Dum luci sine termino
Se totum offert gratum.

4. Hic puer Deum coluit
Et adolescens timuit
Et senex adamavit,
Et corde, ore, opere
Omni loco et tempore
Jesu nomen laudavit.

5. Urbes et castra circuit
Et praedicando docuit
Laudare Deum gentes,
Cujus misericordia
Est confirmata gratia
Super nos poenitentes.

Ad Magnificat.

A. Nomen tuum hominibus
Manifestavi, pater,
Coelorum quod agminibus
Salutis est caracter,
In te nunc felix exitus
Exultet, lumen luminum,
Magnificet ut penitus
Anima mea Dominum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Praedicatorem Domini
Devote collaudemus,
Cujus flectentes nomini
Venite adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ex alto datus homini
Sanctus hic est clementer,
Cujus in lege Domini
Voluntas fuit semper.

2. Tener aetate prendidit
Salutis disciplinam,
Nec viam justam perdidit
Iram timens divinam.

3. Rex militum victoria
Illius fit susceptor,
Exaltans caput gloria
Assiduus protector.

Responsoria.

1. Vergente mundi vespere
Deus nos visitavit,
Magno donavit munere,
Dum sanctum hunc legavit,
Humanum novo sidere
Genus illuminavit.

V. Sena praeclarum genere
Atque virtutis opere
Sublimem procreavit.

2. Remansit hic infantulus
Unicus absque matre,
Septem agens puerulus
Annos fit absque patre,
Cum linquitur pauperculus
Nutrici timoratae.

V. Orationi sedulus
Se tunc dat Christi servulus
Matri intemeratae.

3. Docendus puer traditur
Humanae disciplinae,
Qui gratia perficitur
Melioris doctrinae,
Hic dum praecepta sequitur
Sacrae legis divinae.

V. Ut ratione utitur,
Virtutem mox amplectitur,
Qua felix fit in fine.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Linguam fantem mendacium
Cogit ad veritatem
Et cor grave loquacium,
Ut linquat vanitatem

2. Fidelis praeco clamitat,
Quod Deo non est dignus
Nec juxta ipsum habitat
Injustus et malignus.

3. Voce Jesus amabile
Praedicavit sincera,
Quod nomen est mirabile
In universa terra.

Responsoria.

1. Suspirat ante virginem
Orationum studio
Devote genu flectens,
Mane ejus imaginem
Solus sine fastidio
Frequentat adolescens.
V. Tobia si rubiginem
Sentiret carnis dubio
Explorat gressu sequens.
2. Hic peste laborantibus
Se praebet in servitium
Exercens pietatem.
Et cunctis aegrotantibus
Se sponte dat propitium
Amplexus caritatem.
V. Exemplum dat spectantibus,
Dum fugit omne vitium
Et facit bonitatem.
3. Ostensam sibi coelitus
Francisci patris regulam
Devotus vir intravit,
Mundum relinquens penitus,
Divitias tuniculam
Et cordulam putavit.
V. Laetus mente divinitus
Vitam agit pauperculam,
Qui Deo se dicavit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Odit vana spectacula
Zelator hic bonorum
Et vitam sine macula
Ingreditur minorum.
2. Gustet verbi dulcedinem
Perquam justus et reus,
Dierum longitudinem
Tribuit ei Deus.
3. Ut nobis sancti gloriam
Cuncti participemus,
Sanctam ejus historiam
Mundo corde cantemus.

Responsoria.

1. Summi regis conductus vinea,
Haec Bernhardinus calcans terrea,
Vinum purum a molle ferrea
Intrat loca coeli siderea.
V. Arta diu vita functus,
Vitae fuit morte junctus.
2. Christi fideles pabulo
Praeco salutis satiat,
Monet mentem famelicam,
A lege ne deficiat,
Iter pandit ad gloriam
Et vitae viam ampliat.
V. Pro caritatis copia
Pauper abscessit patria
Gregem gregi substituens,
Quos hic ditat inopia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Ecce coram principibus
Et Israel et gentibus
Ut vas electionis
Portavit nomen Domini,
Sub quo fit salus homini
Supernae regionis.
2. Ab universo populo
In loco foris patulo
Desuper praedicantem
Signum de coelo noscitur,
Fulgere stellam cernitur
Clara luce micantem.
3. Totis hic Deum sitiens
Conatibus et cupiens
Salutem viatorum,
Paratis mandat imbribus,
Ut gratum tempus auribus
Concedant auditorum.
4. Vidit nutricis spiritum
Absens per mortis transitum
Ad coelum evocari,
Turbam tunc stupens hominum,
Ut benedicant Dominum,
Non tardat exhortari.

5. Sena laudare studeat
Et Aquila non taceat
A laude conditoris,
Quae urbes vir propheticus
Ornat, hic praeco coelicus
In laudem salvatoris.

Ad Benedictus.

A. Hic vir despiciens
mundum et terrena triumphans
Divitias coelo
condidit ore manu.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Bernhardine pater,
saecli contemptor honorum,
Humanae speculum,
vitae, nova planta minorum,
Sorte tuis precibus
fac nos gaudere bonorum.

Brev. ms. Franciscan. Graecens. T 12° 2. saec. 15. A. — Diurn. Francisc. saec. 15. Cod. Pragens. VII H 8. B.

In 1. Vesp. **A** 3, 5 Dum laetissime A. — In 1. Noct. **A** 2, 1 prehendit A. — **A** 3, 2 suscepta A. — In 2. Vesp. ad Magnificat hat A die Antiphon: O splendor pudicitiae etc. — Hymnen zu diesem Officium: In 1. Vesp.: Lux ex Olympo prodiens; ad Laudes: O Sena vetus civitas.

53. De sancto Bernwardo.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Bernwardus, pontifex in Hildeshem,
Ad coelestem scandit Jerusalem,
Videt regem coeli in decore,
De cujus hic languebat amore.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad laudem solis veri
Bernwardus nos invitat,
Qui cum civibus caeli
Exsultando jubilat.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lignum ferens vitae fructum
Intra hortum ecclesiae,
Bernwardus trahens ortum
De Saxonum progenie.

2. Bonae puer indolis,
Quo se declinavit,
Saporem dat generis,
A quo pullulavit.

3. Edoctus in studiis
Bene philosophicis
Pascitur in liliis
Sacris theologicis.

Responsoria.

1. Radix, ex qua Bernwardus floruit,
Generosa et nobilis fuit,
Fulget plus ejus vitae bonitas,
Quam stirpis dignitas.

V. Tamquam matutina
stella resplenduit
Ex fide divina
quam semper tenuit.

2. Vas, virtutum speculum salutis,
Erat hic ab aevo juventutis,
Unde Caesarem, quem educavit,
Virtutibus armavit.

V. Sancti spiritus fuit organum
Istud beatum germen Saxonum.

3. Delicatus iste Dei tiro
Plusquam servi servit more miro
Aegro avo et, quamdiu vixit,
Ab illo non recessit.

V. Ex omni corde suo laudavit Deum
Et dilexit eum, qui fecit illum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Defensor sagax patriae,
Provisor rei publicae,
Pater erat viduarum
Et medicus animarum.
2. Angelicam faciem gerebat,
Tribulatos benigne fovebat,
Pereuntes ipse erigebat.
3. Margaritam Christum emit
Cum omnibus, quae possedit,
Dum suum patrimonium
In usum dedit pauperum.

Responsoria.

1. Mundum cordis habebat scrinium,
Unde ipsum coetus fidelium
Devote statuit episcopum
Super Hildeshemensem populum;
V. Ordinante gratia superna
Sublimabatur ista lucerna.
2. Nova clavis gazae Dei
Suspirium est Bernwardi,
Dum gemit pro ligno crucis,
Portat sibi angelus lucis.
V. Erat enim corde et animo
Fiduciam habens in Domino.
3. Memor esto tui gregis
Ante thronum summi regis,
Qui salvavit tua prece
Multos de vicina nece,
Dum fuisti in acie
Caesaris Ottonis Romae.
V. Elegit mortem pro republica
Manu sumpta hasta dominica.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Dietim mendicos
Centum recreavit,
Debiles per vicos
De mense sua pavit.
2. Almus vir opprobriis
Quorum replebatur,
Pro his mox cum lacrimis
Deum precabatur,
3. Turres et muros
Suae civitatis,
Totam terram protexit
Barbaris debellatis.

Responsoria.

1. Suspensus in laude creatoris,
Templum miri construxit decoris,
Quem constringunt vincula amoris
In supernis choris.
V. Veros hic fecit amicos
Cum rebus suis angelicos.
2. Obitum suum cum praevideret,
Ut hanc vitam devote compleret,
Felix pastor Christi ovium
Se ferri jussit in oratorium.
V. Pium ibi emisit spiritum,
Ubi sumpsit monachi habitum.
3. Hierarchiae angelorum
Laudant Dei essentiam,
Quae ornavit coeli chorum
Per Bernwardi praesentiam;
Duc nos, pater, ad tuorum
Concivium laetitiam.
V. Opem nobis, praesul bone,
Fer in nostris angustiis
Et nos salva in agone
Ab aeternis suppliciis.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Praesens dies sit jucundus,
Quo Bernwardus corde mundus
Creatorem suum vidit,
In quo haurit, quod sitivit.
2. Arcem coeli penetrat
Praesul mente pius,
De quo languidis manat
Sanitatis rivus.

3. Turbam ejus quaeritant
Debiles et aegri,
Sed ab ipsa remeant
Sospitate pleni.

4. Rexit bis naufragantes
Ipsum invocantes,
Sedavit fluctus saevos,
Salvat desperatos.

5. Ordo coelestis patriae
Collaetetur nobis,
Laudemus Deum gloriae
Pro nostris patronis.

Ad Benedictus.

A. Nocte mortalis vitae finita
Ut sol refulgens in vera vita,
O Bernwarde, transfer te laudantes
Ad immortalem solem contemplantes.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O gemma Saxoniae,
Norma pietatis,
Decus tuae patriae,
Bernwarde, dux pacis,
Nos oppressos erige,
Succurre turbatis
Et ad Christum dirige,
Fontem bonitatis.

Brev. Sleswicense imp. in Sleswic 1512. — In 1. Vesp. ad Magn. **A**, **1** Hildensem. — In 3. Noct. **R** 1, 3 vinculis. — Hymnen zu diesem Officium: In 1. Vesp.: Aula coelestis patriae; ad Laudes: Amor Dei praecordia.

54. De sancta Clara.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Jam sanctae Clarae claritas
Splendore mundi cardines
Mirifice complevit
Cujus perfecta sanctitas
In devotas propagines
Velocius excrevit.

2. Mundi totius gloriam
Ut Christum lucrifaceret
Vile quid arbitata
Finibilem laetitiam,
Ne infinitam perderet,
Semper est aspernata.

3. Haec in paternis laribus
Puella sacris moribus
Agebat coelibatum,
Quam praedocebat unctio
Sine magistro medio,
Cor Christo dare gratum.

4. Sacra spirat infantia
Magni regis connubia
Virtute promereri
Moxque Francisci studia
Sectatur et in gratia
Conatur exerceri.

5. Hanc et papa Gregorius
Fovit et Innocentius
Patrum more piorum,
Quam Alexander inclitus
Adscripsit motus coelitus
Catalogo sanctorum.

Ad Magnificat.

A. O decus, o gaudium,
O virginale lilium,
Tu jubar ecclesiae,
Gemma claritatis,
Floridum virginibus
Fers speculum prudentibus
Specialis gloriae,
Splendor sanctitatis,
Vitae signis radians
In te pie delicians
Requievit spiritus
Dulcis pietatis,

Pia mater humilis,
Clara praeclara, nobilis,
Post praesentes gemitus
Junge nos beatis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi qui carnem induit
Sit laus cordis et oris
Cujus in Clara claruit
Perfecti vis amoris.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec una de prudentibus
Praefulsit virgo prudens
In annis puerilibus
Christo placere studens.
2. Excelsi servus virginem
Franciscus incitavit,
Amare Deum hominem,
Quem amor humanavit.
3. Cuncta pro Christi nomine
Contemnens crine tonso
Coram altari, Domine,
Nubet aeterno sponso.

Responsoria.

1. Francisci prima plantula
Mire fructificavit
In orbe cum discipula
Clara, quam informavit,
Castitatis per saecula
Cultum multiplicavit.
V. Virgo sub sacra regula
Multarum jam praeambula
Se Deo consecravit.
2. In via poenitentiae
Glebas terit membrorum,
Semen serit justitiae,
Lumen diffundit morum,
Lucratur sic quotidie
Thesauros meritorum.
V. Cujus ferventer hodie
Gressus devotae filiae
Sequuntur exemplorum.
3. Haec paupertatis titulo
Pollens intitulata
Post Christum sine sacculo
Currit exonerata,
Relicto foris saeculo
Mens intus est ditata,
V. In paupertatis nidulo
Nostri praesepis parvulo
Pauperi conformata.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Oblata per Gregorium
Refutat possidere
Nihilque transitorium
Cum Christo vult habere.
2. Parat magistra vasculum,
Ut oleum quaeratur,
Mox vero per miraculum
Vas plenum coelo datur.
3. Hortatur haec, ut pauperes
Pauperis matris natae
Nequaquam sint degeneres
A matris paupertate.

Responsoria.

1. A civibus obsidio
Removetur ob lacrimas
Et preces sanctae Clarae,
Dum cinere, cilicio
Jubet sorores optimas
Ad Deum exclamare.
V. Orationum proelio
Meretur gentes pessimas
De claustro deturbare.
2. Amica crucis plangere
Crucifixum novitias
Docet, quem ipsa plangit,
Crux ei digno pondere
Majores dat delicias,
Quo major dolor angit.
V. Haec Christi sui munere
Morbos atque molestias
Fugat, dum cruce tangit.
3. Vivens in mundo labili
Sponso conjuncta nobili
Sursum deliciatur

Clausoque carne fragili
Tamquam in vase fictili
Thesauro gloriatur.
V. Sic in rota versatili
Fulta virtute stabili
Cum Christo delectatur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cor verbis sapientiae
Medullitus apponit,
Cum praedicator gratiae
Verba vitae proponit.
2. Trahit de testa nucleum,
De litera saporem,
De petra sugens oleum,
De spina legens florem.
3. Format Clara discipulas
Coelesti disciplina,
Cujus est ad juvenculas
Convictus pro doctrina.

Responsoria.

1. Carnis templo soluto spiritus
Coelos scandit et patet aditus,
Benedictus sit talis exitus,
Multo magis talis introitus.
V. Vivo pani morte juncta
Vita vivit vita functa.
2. De pane pascit unico
Turbam sororum pauperum,
Claret signo mirifico
Virtus signorum veterum,
Dum cibat ex tam modico
Magni conventus numerum.
V. Pro tenui viatico
Mensa laetatur superum,
Regno beatur coelico
Pro vilitate cinerum.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Post vitae clarae terminum
Clara cum turba virginum
Ad coelos evolavit,
Suum complexa Dominum
Regnat in regno luminum,
Quo Dominus regnavit.
2. Agnes ad agni nuptias,
Ad aeternas delicias
Post Claram evocatur,
Ubi per Sion filias
Post transitas miserias
Aeterne jubilatur.
3. Sicut sorore praevia
Christi passi vestigia
Sectatur gaudens cruce,
Sic dum haec signis rutilat
Agnes post ipsam vigilat,
Deus, ad te de luce.
4. Honorat Christi dextera
Per sanitatum munera
Virginis mausoleum,
Sanat morbos et vulnera,
Ut benedicant opera,
Quae fecit Deus, Deum.
5. Laudans laudare studeat,
In laudem semper prodeat
Plebs ista salvatoris,
Quam tanta ditat sanctitas,
Non cesset ipsa civitas
A laude conditoris.

Ad Benedictus.

A. Novum sidus emicuit,
Candor lucis apparuit,
Lux claritatis adfuit,
Coeli splendor enituit,
Nam lux, quae lucem influit,
Claram clarere voluit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Salve, sponsa Dei,
virgo sacra planta minorum,
Tu vas munditiae,
tu praevia forma sororum;
Clara, tuis precibus
duc nos ad regna polorum.

Alia.

A. Duce coelesti numine,
Matre favente virgine,
Clara, re clara, nomine,
Spreto paterno limine,

Spreto nativo sanguine
Est in sanctorum lumine
Ac beatorum agmine;
Gloria tibi, Domine.

Alia.

A. O virgo clarens vespere,
Praeclaris clara meritis,
Liga perfecto foedere
Nos in amore Christi;
Da membra fore capitis
Et sensibus et moribus
Jesu, quem dilexisti.

Alia.

A. Clara, Dei famula,
Florens rosa, primula
Puellarum Christi,
Sub Francisci cordula
Pii patris aemula.
Mundum subegisti.

Brev. ms. Francisc. saec. 15. Cod. bibl. Rossianae s. sign. A. — Brev. ms. Francisc. anni 1464. Cod. Admontens. 851. B. — Brev. ms. Francisc. anni 1474 Cod. Hilariens. CXII. C. — Antiph. ms. Francisc. saec. 15. Cod. sem. Olomucens. VII. D. — Antiph. ms. Francisc. saec. 16. Cod. Strahoviens. H I 1. E.

In 1. Vesp. Ad Magn.: Duce coelesti numine etc. AE; D hat folgende A, die auf dasselbe Schema gedichtet, wie die aus B in den Text aufgenommene, aber ungleich ungefügiger und jedenfalls nicht dem Officium ursprünglich ist.

O Clara, lux, gaudium,
O fides vera mentium,
Tu nostrae militiae
Spes omnis gratiae,
Nobile collegium
Tu sacrum privilegium,
Lex obedientiae,
Flos conscientiae.
Tu nostrum refugium
Et beatum subsidium,
Regula paupertatis,
Intercede [natis]
Pro nobis ad Dominum,
Beata Clara, terminum
Obtine cum beatis
Luce claritatis.

Die beiden letzten (ad libit.) Antiphonen der zweiten Vesper finden sich nur in C.

55. De ss. Cyrillo et Methodio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Gaudet plebs Christianorum
De tanto solemnio,
Dum Cyrillus coeli chorum
Intrat cum Methodio,
Sociantur beatorum
Agmini cum gaudio.

Ad Magnificat.

A. Laetetur plebs Moravorum,
Genus simul Bohemorum,
Devotis nunc vocibus
Regem laudemus angelorum,
Dedit qui sanctum decorum
Sanctis pontificibus
In superna hierarchia,
In qua gaudent sedulo
Cyrillus cum Methodio,
Magnificat oratio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Qui vexit ad coelestia
Cyrillum et Methodium,
Dulci vocis symphonia
Christum laudemus Dominum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Secus decursus aquarum
Plantata mens pontificum
In laudem regis gloriae
Se levabat quotidie.

2. Disruptis sic tenebrarum
Vinculis a Moravis
Coelestium gratiarum
Vim donavit redimitis.

3. Invocabant Deum verum
Moravi tunc pro salute,
Cyrillum et Methodium
Sequentes omni virtute.

Responsoria.

1. Adest sacra lux diei,
Respiremus omnes rei
Et cantemus laudes ei,
Qui regnat in saecula,
V. Pro Cyrillo nobis dato
Et Methodio sacrato.

2. In hoc festo praesulari
Decet Christo modulari,
In quo simul extollendi
Sunt patroni Moravorum
Et devote praecolendi
Destructores idolorum;
V. Hi a gentili errore
Gentes nostras abstraxerunt.

3. Pretiosas margaritas,
Virtutibus expolitas,
Rex aeternae majestatis
Vera fide decorando
Genti misit Moravorum,
Idolaque refutando
Christum colit, Deum verum;
V. Bohemorum gens exsultet,
Per hunc Christum credens
Deum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. A quibus percipitur
Via veritatis,
Et simul abjicitur
Secta pravitatis
Per sanctos pontifices
A gente Moraviae,
Quam clari opifices
Ornarunt multifarie.

2. Omnipotens mirabilis
Divinitatis opere
In sanctis laudabiliter
Sectas coepit dispergere
Simulacrorum varias,
Fidei Christi gratia
Virtutes multifarias
Dilatans in ecclesia.
3. Inhabitant coelestia
Hi sancti tabernacula,
Quorum verbis Moravia,
Felix simul Bohemia
In Christum credunt Dominum,
Regem regum altissimum.

Responsoria.

1. Venerandus Cyrillus
Cum fratre Methodio
Donati divinitus
Moravorum populo
Virtutibus atque signis
Florebant magnificis,
Exhortantes hos benignis
Verbis et salvificis.
V. Et Bohemorum patriam
Ad fidem praeclarissimam
Hi trahebant pontifices.
2. Felix praesul Cyrillus
Cum fratre Methodio
Destinatus coelitus
Moravorum populo
Dignitate praesulari
Se ipsum non extulit,
Sed virtute singulari
Suae plebi praefuit.
V. Amando Christum
Mundum refutando istum.
3. Mira Dei potentia
Sacravit continentia
Cyrillum cum Methodio
Praesenti in corpusculo,
Qui terminato corpore
Coeli laetantur munere,
V. Virtutum per insignia
Fulgentes in Moravia.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Conserva, pie salvator,
Gregem tibi acquisitum
Pontifices per praeclaros,
Cyrillum et Methodium.

2. In te, Christe, glorientur
Fide tua decorati
Per Cyrillum et Methodium
Ab errore renovati.

3. Confer benedictionem,
Christe, genti Bohemorum
Per dignam orationem
Pontificum nunc tantorum.

Responsoria.

1. Hos fertiles agros multum,
Qui ampliaverunt cultum
Christi in Moravia,
Dignum est, ut extollamus
Et in dulces prorumpamus
Voces cum melodia.

V. Benedictus omnis erit,
Qui haec festa digne gerit,
Nam in ipsis Christus serit
Fructum centenarium.

2. Hymnis sanctis exsultemus,
Voce dulci personemus
Eorum nunc gloriam,
Qui nos fidem docuerunt
Et virtute ornaverunt
Per divinam gratiam;

V. Magno digni sunt honore,
Qui a gentili errore
Nos retraxerunt penitus.

3. Apostoli Moravorum
Et patroni Bohemorum,
Qui nos fidem imbuistis
Et baptismo abluistis,
Christo reconciliate
Nos et sursum elevate,

V. Ut salute perfruamur,
Qua frui gloriamur.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Apostoli Moravorum,
Cyrillus et Methodius,
Juncti regi angelorum
Laetantur felicius.

2. Jubilet suavius
Alma nunc ecclesia,
Cyrillus et Methodius
Quod intrant coelestia.

3. Haec germana fraternitas
Virtutum in frequentia
Spernit mundi delicias
Hujus divina gratia.

4. Benedic, Moravia,
Regem angelorum,
Qui beatos gloria
Decorat sanctorum.

5. Laudes solvat ecclesia
Multiplici cum jubilo,
Christo quod ornat gloria
Cyrillum cum Methodio.

Ad Benedictus.

A. Quam benigna, quam suavis
Fraterna connexio,
Quam beata praesularis
Haec fuit electio,
Quae placere Deo claris
Studendo virtutibus,
Fruitur nunc aeternalis
Domini aspectibus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Summae Deus clementiae,
Rector universorum,
Origo sapientiae,
Per merita sanctorum
Conserves nos pontificum
Cyrilli et Methodii,
Duc nos ad regnum coelorum
Ferens opem remedii.

Cod. Pragens. (ol. Trebonens.) I E 25 saec. 15. — In 1. Noct. **A** 1, 1 aquarum fluentium. — **A** 2, 1 Disruptis sanctis tenebrarum. — **A** 3, 4 omni fehlt. — **R** 1, 6 Methodio quoque sacrato. — **R** 3, 2 Dignitatum virtutibus. — In 2. Noct. **R** 1, 3 Donat divinitus. — **R** 3, 7 Virtutum praesignia. — In 3. Noct. **A** 3, 1 sq. Christe benedictionem. — Die Hsch. schreibt die Namen der beiden Apostel stets Cirulus et Metudius. — Hymnen hiezu: Festa celebria colit ecclesia (Vesp.) und: Gaudet mater ecclesia (Noct.).

56. De sancta Dorothea.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Ave, gemma virtuosa,
Dorothea, vernans rosa,
Mundae vitae patens glosa,
Sis pro nobis, speciosa,
Interventrix gratiosa.

2. Paradisi de viridario
Rosas mittis notario,
Quem tali cum solario
Coeli jungis sacrario;
Rogamus ut a vario
Nos liberes contrario.

3. Sancta virgo Dorothea,
Peccatorum de morphea
Tua prece nos emunda
Et compunctionis unda
Poenitentes nos adsperge,
Cunctas cordis labes terge.

4. Omni laude virgo digna,
Tua prece nos consigna,
Ne vorago Stygis laedat
Nec antiquus hostis caedat,
Sed in coelesti gloria
Tua locet victoria.

5. Dorothea Christo grata,
Afflictorum advocata
Et adjutrix, sis rogata,
Ut defectus et peccata
Nostra per te sint ablata.

Ad Magnificat.

A. O castitate fallerata,
Humilitate coronata,
Patientia ornata,
Virtutum floribus fulcita,
Temperantia polita,
O pretiosa margarita,
Sancta virgo Dorothea,
Cor in nobis mundum crea.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In hoc Dorotheae festo
Voce pura, corde praesto
Ad psallendum Christo rite
Mentis jubilo venite.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nomen tuum laudabile
Deus et admirabile,
Dum ex ore virgineo
Laudari vis in populo.

2. Enarrant coeli gloriam
Dei propter victoriam
Dorotheae martyris,
Laudes pangat vox celebris.

3. Cordis cum puritate
Promissi veritate
Manuum innocentia
Cum summa sapientia
Castique cordis jubilo
Haec placuit altissimo.

Responsoria.

1. Laetare, Caesarea,
Civitas beata,
Illustrat te martyrio
Dorothea nata,
Quae de clara nascitur
Stirpe senatoria,
Omni laude pascitur
Felix ejus memoria

V. Praedecora facie
Fulges et venusta,
Procuratrix gratiae,
Casta, mitis, justa.

2. Populus in tenebris
Ambulans ingentem
Lucem vidit splendidis
Radiis fulgentem,
Castitatis lilio
Fidei decore
Virginem sub gladio
Vincentem cum thriumpho.

V. Mox ut sentit credulus
Veritatis lucem,
Imitatur sedulus
Haesisantem ducem.
3. Inclinare Dorotheam
Praeses studet idolis,
Tunc germanis mittit eam
Novellis apostatis,
Spondet illis condonare
Gazae multitudinem,
Dolens eam jugulare
Propter pulchritudinem.
V. Sed perversae convertuntur,
Crucem tollunt et sequuntur
Christum, pro quo moriuntur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Justitiam dilexisti,
Iniquitatem odisti,
Ideo prae tuis consortibus
Unxit te rex altissimus.
2. Venite et videte
Victoriam athletae,
Quae vicit antiquum
Castitatis inimicum,
Phlegetontis serpentem
Contra justos saevientem.
3. Dicta sunt de te gloriosa,
Dorothea gratiosa,
In te manet benignitas,
Tu puritatis civitas.

Responsoria.

1. Dum Dorothea generosa
Christiana cernitur,
Propter Christum furiosa
Mortis poena sternitur,
V. Dum clamat: cuncti confundantur,
In idolis qui gloriantur.
2. Sub mense Februario
Rosas mittit orario
Cum frondibus notario,
Clamat in bivio plateae:
Fortis est Deus Dorotheae,
En dona dat angelica,
Cum rosis mala coelica;
V. Omnes gentes, properate,
Jesum Christum adorate.
3. O flos amoenitatis,
Jubar serenitatis,
Rosa claritatis,
Solutos a peccatis
Junge tuis consortibus
Cunctis coelorum civibus.
V. O benigna pacis cella,
Dorothea, flagrans stella,
Pro tuis servis interpella.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nil territa supplicio
Sic loquitur Fabricio:
Tua ficta sculptilia
Sunt barathri daemonia;
Coelos fecit solus Deus,
Qui est rex et sponsus meus.
2. Lux orta est in Cappadocia,
Dum angelorum socia
Dorothea generatur,
Rectis corde laetitia datur.
3. Carmen novum decantate,
Deo nostro jubilate,
Nam fecit mirabilia
Cum vera Sion filia
In conspectu gentium
Idolis credentium,
Revelans prodigia
Ducens hos ad fidei vestigia.

Responsoria.

1. Multi credunt paganorum,
Cultum linquunt idolorum,
Quando regem angelorum
Praedicat Theophilus;
Christum qui persequebatur,
Lupus in agnum mutatur,
Dorotheam comitatur
In fide neophytus.
V. Hoc factum est laudabile
A Deo et mirabile.
2. Dum sub ense praestolatur
Mortis ictum, deprecatur
Pro his, a quibus veneratur
Suae necis memoria,

Ut abundent temporalibus,
Solvantur a mortalibus
Culpis et criminalibus,
Post hoc vivant in gloria.

V. Expleta tunc oratione
Exauditur in agone
Domini promissione.

3. Contristatus est praefectus,
Regni scriba dum electus
Factus est catholicus;
Neque mundum neque Deum
Timet, morte necat eum
Homo diabolicus.

V. Et livore justi tactus
Caritatis odit actus.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Virgo prudens et formosa,
Dorothea generosa,
Totius fraudis inscia,
Cappadociae provincia
Imbuta fide Christiana
Idola contempsit vana.

2. Illis in temporibus
Regnavit Fabricius,
Cui ducitur captiva,
Quia Christum voce viva
Constanter profitetur,
Poenas nihil veretur.

3. Ad tribunal vinculata
Virgo ducta fit sacrata
Reddens ad interrogata:
Dorothea sum vocata,
Jesu Christo desponsata.

4. Clamant omnes: Blasphemavit,
Deos nostros dum negavit
Et se Christo desponsavit,
Quem Judaea morte stravit.

5. Quem coeli terrae maria
Adorant, de Caesarea
Elegit Christus vernulam
Sanctissimam Dorotheam.

Ad Benedictus.

A. O praeclara sponsa Christi,
Tres tyrannos quae vicisti,
Nos ut ipsos superemus,
Tibi quoque conregnemus,
Tua prece tu dignare
Clemens nobis impetrare.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave candens margarita
In corona regis sita,
Quae in aula nuptiali,
In conventu virginali
Locum tenes praeparatum,
Sponsum nobis fac placatum.

Brev. ms. S. Floriani XI. 429 saec. 14. A. — Brev. ms. S. Floriani XI 478 saec. 15. B. — Brev. ms. Lambacense CLXXVII saec. $^{13}/_{14}$ f. monast. C. — Brev. ms. Teplense anni 1353 Cod. Pragens. VII G 23. D. — Brev. ms. Claustroneoburgense 967 saec. 15. E. — Brev. ms. Diessense saec. 15. Clm. Monacens. 5547. F.

In 1. Vesp. **A** 1, 2 Dorothea virgula vernans A. — **A** 2, 5 sq. Petimus ut a vario | Nos liberes (solvas) animae contrario BC. — **A**. 4, 2 Cor nostrum pace Christi consigna. B. — **A** 4, 3 Ne nos draco stygis laedat. — In 2. Noct. **A** 1, 3 prae ceteris consortibus B. — **R** 3, 2 sqq. dos divinitatis | Rosa puritatis | Nos nantes in peccatis | Quos labis fluctuat ratis | Adjungito beatis C; Rosa claritatis | Quos mundi quatit ratis | Junge tuis consortibus | Cunctis coelorum civibus. B. — Ad Laudes **A** 3, 2 Virgo ducta fit sacrata = sie wird geführt. Germanismus? — „Historia propria de s. Dorothea canitur ad binos ad preces venerabilis Dni. Dni. Chunradi Muratoris praepositi hujus loci in Diessen.“ E. — Hymnen: Festum nunc celebre (1. Vesp.). — Teile dieses Officiums zu einem Gedichte verarbeitet in Cod. Pragens. XIII E 3 fol. 212 b, das seinerseits einige Lesearten beglaubigt, so: Ne nos draco Stygis laedat; Nos solvas animae contrario; Ideo prae tuis consortibus.

57. De sancto Emmerico.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Laetare, Pannonia,
Mater et nutricia,
Cole cum laetitia
Tuae prolis gaudia;
Gaude et Sclavonia
De tui ducis gloria,
Deo vota dulcia
Solve laude varia;
Jesu bone, praemia
Da de coeli curia
Populo praesentia
Colenti solemnia.

Ad Magnificat.

A. Ave, flos nobilium
Sacrae stirpis virgula,
Salve spes humilium,
Sidus sine macula,
Lucerna fidelium,
Rubens mundi rosula,
Vale, candens lilium,
Pigmentorum cellula,
Solamen flebilium,
Prece nobis sedula
Fer, Emmrice, praemium,
Repelle pericula.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Confessoris Emmrici
Laeta natalitia
Per orbem mirifici
Celebret ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Legem Dei jugiter
beatus Emmricus
Nocte die meditans
Deo fit amicus.

2. Disciplinam Domini
puer apprehendit
Et mentem coelestibus
devotus intendit.

3. Corpus negat subdere
nocturno sopori,
Laudes vigil solvere
curat creatori.

Responsoria.

1. Ex regali prosapia
Dux Emmricus oritur,
De radice pius pia
Surculus progreditur
Et in patris proles via
Recto calle graditur.

V. Sidus sole gignitur
Et odor ex Libano,
Dum de rege nascitur
Emmericus Stephano.

2. Rubum flamma comprehendit,
Comprehensum non incendit
Divino miraculo;
Sic Emmricum non offendit
Ardor carnis, sed defendit
Deus a piaculo;

V. Sic hiems laurum
non urit nec rogus aurum.

3. In Aegypto vanitatis
Novus Joseph castitatis
Conservando lilium
In se duplex tam aetatis
Quam carnalis voluptatis
Edomat incendium.

V. Virgo vivit illibatus
Virginis in gremio,
Igne non est aestuatus
Ignis manens medio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vanitatem respuens
haeret veritati
Falli docens homines
datos vanitati.

2. Quia pie sobrie
juste conversatur,
Voluntatis Domini
scuto coronatur.
3. O quam admirabile,
quod passibus sic tutis
Pertransivit juvenis
viam juventutis.

Responsoria.

1. In quadam basilica
Sanctus dat se pronum
Orans fusis lacrimis
Ante Dei thronum,
Mente tractat, Domino
Quod vel quale bonum
Offerat, cum coelitus
Hunc audivit sonum:
Res grata virginitas,
Hanc da mihi donum.
V. Scripto cepit protinus
Spem posteritatis,
Custodire titulum
Suae castitatis.
2. Puer igne coelici
succensus amoris
Mundi spernit gloriam
pro spe melioris,
Diadema respuit
labilis honoris,
Conjugalem copulam
respuit uxoris,
Mente Deo militat,
dux vocatur foris.
V. Osculorum numero
monachorum merita
Patri puer disserit
et probatur ita.
3. Supremi regis filius
nostri regis natum
De se specialiter
ostendens amatum,
Ne fallat malitia
spiritum beatum,
De macula transtulit
sed non maculatum,
Regne mutans stabili
mobilem ducatum.
V. Ne vel levem sentiat
in vita reatum,
Vitae dedit juvenis
finem properatum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vitae vitat maculam
loquens veritatem,
Carnis vicit faculam
per virginitatem.
2. In virtute Domini
Emmricus laetatur,
Quia virgo virgini
Christo sociatur.
3. Hic innocens manibus
et in corde mundus
Coeli junctus civibus
gaudet laetabundus.

Responsoria.

1. Virum ligat pro peccatis
papalis sententia,
Quod lorica corpus cingat,
hac cum poenitentia
Loca sacra lustret pergens
per terrarum spatia,
Poenitenti vel sic parcat
divina clementia;
V. Hoc pro signo datur reo
sui ferri fractio,
Quod concessa sit a Deo
peccati remissio.
2. Currit aeger spiritalis
causa medicaminis,
Ora rigat utriusque
gemens imber luminis,
Fert in membris pondus ferri,
mente massam criminis,
Passim quaerit, nil invenit
sperati solaminis.
V. Per Emmrici confessoris
santissima merita
Tam poenarum quam culparum
huic laxantur debita.

3. Ascendentem miserae
vallis ab exsilio
Sursum ducit jubilans
angelorum concio,
Contradicens daemonum
confutatur legio,
Coelum scandit libere
liber omni vitio,
Sic Emmricus jungitur
sanctorum consortio.

V. Clara Dei coelitus
licet miranda visio
Caesarea praesuli
monstratur Eusebio.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. In hoc die laetitiae
Mater plaudat ecclesia,
Sanctus Emmricus hodie
Viam mutavit patria.
2. Fit salutis semita,
Via juniorum,
Via morum inclita,
Tuba seniorum.
3. Joseph fugit dominam
Crimen detestatus,
Iste suam feminam
Causa coelibatus.
4. Quasi David dejicit
Funda Philistaeum,
Dum de carne perficit
Emmricus trophaeum.
5. Res est mira penitus,
Quod per vim virtutis
Superatur funditus
Ardor juventutis.

Ad Benedictus.

A. Dulcis Dei spiritus,
Cujus magistratu
Dux Emmricus praeditus
Vitae coelibatu
Conservatus penitus
Exstat a reatu;
Nos ure medullitus
Ejus pro precatu
Coelique divinitus
Docens incolatu.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O norma justitiae,
Limes aequitatis,
Decor innocentiae,
Lima puritatis,
Gemma pudicitiae,
Flos virginitatis,
Castrum castimoniae,
Campus caritatis,
Regem cernens gloriae
Regno claritatis,
In loco miseriae
Nobis collocatis
Defer donum gratiae
Gratis et ingratis.

Brev. ms. Albense saec. 15. Cod. Lambacens. LXXXIX. A. — Brev. ms. Palat. Vindob. 1829. B. — Brev. ms. Stephani de Naglak anni 1489. Cod. Mus. Hung. Pestini s. sign. C. — In 2. Noct. R 1, 1 igne coeli AB. — Hymnen: Plaude parens Pannonia (Vesp.).

58. De sancta Erentrude.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Virginei flores
mutant virtute labores
In sponsi requie
cupientes alta sophiae;
De quibus Erntrudis
percepit gaudia lucis,
Nos fervore precum
faciat post vivere secum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Jam fontem vitae
cuncti sitientes adite,
Quo capit Erntrudis
vigili prece dona salutis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virginis ornatae
coelesti nobilitate
En colimus festa,
purgentur exinde scelesta.
2. Clara stirpe nata,
virtutibus accumulata,
Ora, manum, mentem
direxit ad omnipotentem.
3. A primo flore
Christi fundatur timore,
Cum stabili cura
transcendit carnea jura.
4. Sic victrix fortis
devicit spicula mortis,
Tota Deum caeli
quaesivit corde fideli.
5. Vitutum meritis
gliscens procedere mitis,
Ad Christum tendit,
cruce qui pro gente pependit.
6. Actibus ornata
fuit comparibus grata,
Praecellit amore
omnes seduloque labore.

Responsoria.

1. Sidus ut in caelis,
sic fulsit virgo fidelis
Erntrudis, Christo
dum mundo vixit in isto;
V. His opibus functa
despexit noxia cuncta.
2. Stemmate Francigena,
Christi fundamine plena,
Moribus ornatur
simul et virtute probatur;
V. In coelis visum
fixit quaerens paradisum.
3. Post in matrona
Deus agens coelica dona,
Ornatu morum
matrem dedit esse suorum;
V. Juste vivebat,
subjectos pace regebat.
4. Vilibus ablatis
cum consensu pietatis
Noxia destruxit,
sensus super aethera duxit;
V. Nil fuit his litis,
cavit id mater, quia mitis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hinc premit antiquus
harum mentes inimicus
Atque parat lites,
studuit sic premere mites.
2. Heu ruit in pejus
grex, mater roborat ejus
Mentes hortando,
grex obstat corde nefando.
3. Virgo simultates,
declinat impietates
Ac cum Rudberto
discessit patre deserto.
4. Mellis nempe favum
cepit haec visendo Juvavum,
Sanctis ancillis
Christi matrem dedit illis.
5. Divitias patriae
mutans in morte Mariae,
Christo servivit,
studium semper repetivit.
6. Quae foret et qualis,
docet auctor spiritualis
Qui vult laudari,
sed a sanctis venerari.

Responsoria.

1. Ordo monasterii
succrescens subditur illi,

Semper dona precum
quia vexit ad aethera secum;
V. Laudant sol et luna
Christum de virgine pura.
2. Fletibus, orando,
jejunando, vigilando
Prava coercebat,
bona congrua quaeque docebat.
V. Captant doctrinam
moniales ac medicinam.
3. Deponunt mores
faces fugiendo sorores,
Pennis justitiae
volitant ad summa sophiae;
V. Praevalet ista pia
complures hac theoria.
4. Haec Christi donis
fugiens calicem Babylonis
Ebibit ecclesiae
potum de fonte sophiae;
V. Vitae pincerna
fuit omnibus atque lucerna.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Virgo, sponsa Dei,
rutilans virtute fidei,
Moribus ablutis
captabat dona salutis;
Nos purgando prece
sic eruat undique faece.

Responsoria.

1. Sorde fuit munda
hac lacrimabilis unda,
Fletibus et pura
prece tergens et his nocitura,
V. Viribus ornata,
fidei purgamine grata.
2. More Sareptenae
Deus hanc fecundat habere
Pauperibus danda,
Quae non sunt hic reprobanda,
V. Dividit in mensa,
sic tu de paupere pensa.
3. Pauperis et pueri
studet ulcera saepe mederi
Ac manibus sacris
purgans haec ista lavacris,
V. Infundat pro se
vel pro cunctis studiose.
4. O rex coelorum,
qui destruis acta malorum,
Hanc revocas ad te,
manet in coelestibus apte;
Nos prece conservet,
quae cum justis modo fervet,
V. Ut sibi jungamur
et coelica post mereamur.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Debora sub palma
sic plebem recreat alma,
Erntrudis clare
studuit Dominum praeamare.
2. Ista Sion nata,
Christi virtute probata,
Dissimilis Dinae
nunquam fuit apta ruinae.
3. Haec studiosa bonis
diadema capit Salomonis,
Laetitiae donis
gaudet quasi sponsa coronis.
4. In cultu caeli
par exstitit ista Racheli,
Unaquaque die
perfecerat acta Mariae.
5. Tunc bona quae gessit,
haec laude bona pie pressit,
Fecerat occulte
spe mercedis sibi multae.

Ad Benedictus.

A. Christe tuo more
trahe nos a daemonis ore,
Ut post in caelis
vivamus ut ista fidelis,

Quam dilexisti,
cui coelica jura dedisti,
Laetitiae plena
quam vitis pascit amoena.

Florent lilia gaudent milia
cum pietate,
Erntrudis pia sancta patet via
et coelica vita,
Ista via sit mente pia
quae patet polita;
Nobis aeterna
prece des et nostra guberna.

In 2. Vesperis.

A. Summi filia sprevit vilia
virginitate,

Cod. S. Petri Salisburgens. b VI 3. saec. 15. A. — Cod. Palat. Vindobon. (ol. Lunaelacens.) 3761 anni 1453 B. — In 1. Vesp. ad Magn. 3 fehlt A.

59. De sancta Euphemia.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Euge, felix Euphemia,
Sis felicitatis via
Nobis in exsilio,
Auge vires nostrae spei,
Qui in multis sumus rei,
Ut post istam vitam Dei
Conjungamur filio.

Ad Magnificat.

A. Idolis Apellianus,
Vir malignus et profanus,
Vota jubet fieri,
Quem rex Diocletianus
Statuit ad hoc insanus,
Et sic cultum ingeri
Diis; sic virgo patuit,
Euphemia, quae despexit
Hujus jussum inconcussum
Gerens cor, quod bene rexit;
Sic claruit, quae latuit
Omnique sorde caruit.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem sponsum virginum
Adoremus Dominum,
Qui beatam Euphemiam
Sublimavit
Supra sortes hominum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec virgo prudens curabat
Verbis sacris fragiles,
Quos in fide sic firmabat,
Ut pugnarent agiles.
2. Judicem hinc arguit,
Ad palmam sodales
Sibi quod praeposuit
Vix tamen aequales.
3. Educta de carcere
Cum non vinciretur,
Clamat, ut quid parcere
Sibi niteretur.

Responsoria.

1. Euphemia immobilis,
Nata senatoris
Philoformis nobilis,
Firmum vas pudoris,
Non assentit turpibus
Feminis in urbibus,
Hostibus honoris,
V. Mentis servans puritatem,
Vitae simul sanctitatem.
2. Jussu Prisci caeditur
Alapis nec laeditur,
Dicens ad tyrannum:
Tua manus areat
Nec jussis tuis pareat,
Mortis imple bannum;

V. Quia servis daemoni,
Miser, parcis nemini.

3. Virgo mitis et benigna
Aure Dei prece digna
Repente sic adfuit,
Manum quod restituit
Prisco judici revera,
Die quidem altera;
V. Hoc effecit apud Deum,
Quia diligebat eum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Post haec Hypatus vocatur,
Cui Priscus sic effatur:
A me tu ditaberis,
Si eam corruperis.

2. Euphemiam ille laetus
Clauso quaerit carcere,
Sed diabolo repletus
Priscum laesit verbere.

3. Suasit tunc Appellianus,
Ut Marti sacrificet
Virgo vel tortoris manus
Hanc poenis mortificet.

Responsoria.

1. Ardens rota praeparatur,
In qua virgo collocatur
Sed prorsus non tangitur,
Intra rotam constitutus
Et in ipsa devolutus
Rector rotae frangitur.
V. Dolor, quem dictaverat,
In hunc se converterat.

2. Euphemia gratulatur
Et laus Deo consignatur
Ab ea sincerius,
Fide manet stabilis,
Deo quam amabilis
Justi credunt verius.
V. Nova namque vident signa,
Quae sunt omni laude digna.

3. O beata Deo grata
Virgo, gaude, propere
Angelus ex opere
Salvatoris hoc congessit,
Quod incendium repressit,
Quo debebas cruciari;
Petimus per te salvari,
V. Apud Christum, tuum sponsum,
Vitae postula responsum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Igne consumpto cernerent
Hanc cum sane stare,
Nec eam esse crederent
Cepit praedicare.

2. Unde multi sunt conversi
Et ab idolis detersi,
Christum vere confitentes,
Ex devotione flentes.

3. De poenis eripere
Virginem volentes,
Prohibebat libere
Mortem respuentes.

Responsoria.

1. Apellianus igitur
In se crucifigitur,
Adscribens arti magicae,
Perfecit mirifice
Quod divina gloria
Pro virginis memoria;
V. Larga Dei gratia
Nobis det palatia.

2. Porro necari virginem
Ejusque fundi sanguinem
Suasit tunc sophista,
At virgo, Dei filia,
Cum minis consilia
Parvipendet ista.
V. Poenas quippe non timescit,
Culpae quia pondus nescit.

3. Gloriosa sponsa Christi,
Euphemia, devicisti
Quae tormenta singula,
Placa nobis Christum regem,
Ut conservet suum gregem
Per aeterna saecula.
V. Per tua suffragia
Discedant contagia
Vitiorum omnia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Eam ab arcu tollere
Dum Forbius paravit,
Conantem hanc ascendere
Paralysis turbavit.

2. Sosthenes hanc ascendendo
Coepit adorare,
Dei famula, dicendo,
Mei miserere.

3. Hanc ense quod non laeserat,
Cum argueretur,
Per angelos, responderat,
Cerno, quod tueretur.

4. Sosthenes incarceratur
Et tormentis applicatur,
Sed virgo resumitur,
Conviciis afficitur.

5. In cippo recluditur
Et ad eam mittitur
Juvenum exercitus
Ad illudendum concitus.

Ad Benedictus.

A. Ad hoc Victor deputatus
Fuerat officium
Et juvenibus donatus,
Ut sic exercitium
Illudendi sumerent
Et per eum ruerent
In eam contaminando,
Multis probris cachinando.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Pudicitiae columna,
Dos virtutis et alumna,
Stella fulgens gloriae,
Ora Deum tu devote
Pro nobis, ut mente totae
Deleantur scoriae
Bonitatis cella,
Deitatis mella
Nobis impetra
De petra deserti,
Qui sumus incerti;
Euphemia, corde maesto
Te vocantum memor esto,
Vernans flos munditiae.

Brev. ms. Lubicense saec. 15. Cod. bibl. civit. ol. 62. — In 1. Noct. **A** 1, 1 Virgo prudens. — **A** 3, 2 vinceretur. — Ad Laudes **A** 2, 4 Mis miserere. — Hierzu der Hymnus: Euphemia vere bona.

60. In festo duorum Ewaldorum.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Sanctos Dei et electos
Martyres eum gaudio
Collaudemus, quia rectos
Decet collaudatio.

Ad Magnificat.

A. O concives angelorum
Et Dei domestici,
O de gente Anglicorum
Viri apostolici,
Quorum vita gloriosa,
O Ewaldi gemini,
Quorum mors est pretiosa
In conspectu Domini;
Qui victricem post agonem
Meruistis lauream,
Prece nos ad mansionem
Transferte sideream.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regum adoremus
Christum mente sobria,
Ut Ewaldis conregnemus
In coelesti regia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christianam docta legem
Sub papa Gregorio
Angelorum novit regem
Anglicorum regio.

2. Hi ad Christum se conversos
Monstrantes et credulos
Christi fidem per diversos
Praedicabant populos.

3. Predicante cum bis senis
Sociis de Anglia
Willibrordo est effrenis
Baptizata Frisia.

Responsoria.

1. Sancti duo sacerdotes,
Pariles nominibus,
Per virtutem sacras dotes
Erant pares actibus.

V. Ewaldi nomen proprium
Commune fuit parium.

2. Dilectorum Dei patrum
Idem erat studium,
Sed hunc album, illum atrum
Color fecit crinium;

V. Erat capillo nigrior
Doctrina sacra clarior.

3. Hi praeclari viri duo
Relinquentes Angliam,
Pro natali solo suo
Colebant Hiberniam,

V. Spontaneum exsilium
Ferentes spe coelestium.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Post haec sanctis erat cordi
Barbaros convertere
Ad exemplum Willibrordi
Doctrina et opere.

2. Prompti ergo praedicare
Ibant in Germaniam,
Ut Germanos germinare
Facerent justitiam.

3. Locum in hac adierunt
Antiquorum Saxonum,
Quem prae cunctis invenerunt
Lingua sibi consonum.

Responsoria.

1. Olim naves ascendentes
Bellicosi Saxones
Et Britanniam petentes
Expulerunt Britones,

V. Ex tunc victa Britannia
Vocari cepit Anglia.

2. Hinc egressi patres isti
Saxonum de genere
Saxones ad fidem Christi
Studebant convertere;

V. Hoc suasit Christi caritas
Et prisca consanguinitas.

3. Adventantes ut legati
In vicum Saxonicum
Sunt ibidem hospitati
Sancti apud villicum,

V. Petentes ducem illico
Ad satrapam a villico.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Satrapis gubernabatur
Rege carens regio,
Sed, quo vicus regebatur,
Loco mansit alio.

2. Erat viris parva claris
Sed clara sarcinula,
Vasa sacra et altaris
Gerens vicem tabula.

3. His utentes decantabant
Psalmos, hymnos, cantica
Et devote immolabant
Sacra Deo mystica.

Responsoria.

1. Cognito quod Christiani
Essent novi hospites,
Debachantur convicani
In eos praecipites,

V. Ne alloquentes procerem
Immutent legem veterem.

2. Albus raptim trucidatur
Impiorum gladiis,
Niger diu cruciatur
Variis suppliciis,

V. Occidunt aegri medicos
Et bellici pacificos.

3. O rex coelorum,
via, vita, corona tuorum,
Nostri Ewaldorum
meritis miserere duorum,
V. Quos fera gens stravit,
tulit amnis, lux decoravit.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Sancti ferro interfecti
Saxonum ferocium
Sunt in Rhenum conprojecti,
Ut sint cibus piscium.

2. Princeps viros se quaerentes
Noscens caede mortuos,
Cremat vicum, necat gentes,
Poena ferit nocuos.

3. Amnis eunt contra cursum
Ewaldi divinitus,
Nocte supra eos sursum
Luce missa coelitus.

4. Cui Tylmo nomen erat,
Ewaldorum socio
Panditur, ut eos quaerat
Sub nocturno radio.

5. Hinc translati a Pipino
Mandantur ecclesiae
In loco Rheno vicino,
Colendi Coloniae.

Ad Benedictus.

A. O fons summae bonitatis
Et sanctorum gloria,
Qui Ewaldis pro beatis
Facis mirabilia,
Quorum locum passionis
Fonte novo riguum
Signum pro te fusi ponis
Sanguinis perpetuum;
Nos baptismi fonte lotos,
Si qua foedat macula,
Lavans tibi nos devotos
Conserva per saecula.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

A. O praeclaros Christi testes
Et dignos praeconiis,
Qui quod cives sunt coelestes,
Claret testimoniis
Sancti Bedae et Annonis,
Quem colit Colonia,
Per quos fiunt his patronis
Grata ministeria;
Anno confert a sepulchro
Martyres ad scrinia,
Beda stilo scribit pulchro
Inclita martyria.
Deo laus et gloria.

Brev. ms. Dusseldorpiense C. 60. saec. 14. — Hymnus zu diesem Officium: Votiva mentis gaudia.

61. De sancto Francisco.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Franciscus, vir catholicus
Et totus apostolicus,
Ecclesiae tenori
Fidem Romanae docuit,
Presbyterosque monuit
Prae cunctis revereri.

2. Cepit sub Innocentio
Cursumque sub Honorio
Complevit gloriosum,
Succedens his Gregorius
Magnificavit amplius
Miraculis famosum.

3. Hunc sanctus praeelegerat
In patrem, quando praeerat
Ecclesiae minori,
Hunc spiritu prophetico
Praevisum apostolico
Praedixerat honori.

4. Franciscus evangelicum
Nec apicem vel unicum
Transgreditur nec jota,

Nil jugo Christi suavius,
Huic oneri nil levius
In hujus vitae rota.
5. Hic creaturis imperat,
Qui nutui subjecerat
Se totum creatoris,
Quidquid in rebus reperit
Delectamenti, regerit
In gloriam factoris.

An Magnificat.

A. O stupor et gaudium,
O judex homo mentium,
Tu nostrae militiae
Currus et auriga;
Ignea praesentibus
Transfiguratum fratribus
In solari facie
Vexit te quadriga;
In te signis radians,
In te ventura nuntians
Requievit spiritus
Duplex prophetarum;
Tuis adsta posteris,
Pater Francisce, miseris,
Nam increscunt gemitus
Ovium tuarum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi, quae fecit opera,
Christo confiteantur,
Cujus in sancto vulnera
Francisco renovantur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic vir in vanitatibus
Nutritus indecenter,
Divinis charismatibus
Praeventus est clementer.
2. Excelsi dextrae gratia
Mirifice mutatus,
Dat lapsis spem de venia
Cum Christo jam beatus.
3. Mansuescit sed non penitus
Inprimis per languores,
Qui captis armis coelitus
Ad plenum mutat mores.

Responsoria.

1. Franciscus ut in publicum
Cessat negotiari,
In agrum mox dominicum
Secedit meditari,
Inventum evangelicum
Thesaurum vult mercari.
V. Deum, quid agat, unicum
Consultans audit coelicum
Insigne sibi dari.
2. In Dei fervens opere
Statim ut sua vendit,
Pauperibus impendere
Pecuniam intendit,
Quae gravi suo pondere
Cor liberum offendit.
V. Quam formidante paupere
Presbytero recipere
Abjectam vilipendit.
3. Dum pater hunc prosequitur,
Laetens dat locum irae,
Constanter post agreditur
In publicum prodire,
Squalenti vultu cernitur,
Putatur insanire;
V. Luto, saxis impetitur,
Sed patiens vir nititur,
Ut surdus pertransire.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Pertractum domi verberat
Plus cunctis furens pater,
Objurgans vincit, carcerat,
Quem furtim solvit mater.
2. Jam liber patris furiae
Non cedit effrenati,
Clamans, se voluntarie
Pro Christo mala pati.
3. Ductus ad loci praesulem
Sua patri resignat
Nudusque manens exsulem
In mundo se designat.

Responsoria.

1. Dum seminudo corpore
Laudes decantat Gallice
Zelator novae legis

Latronibus in nemore
Respondit sic prophetice:
Praeco sum magni regis;

V. Audit in nivis frigore
Projectus: Jace rustice,
Futurus pastor gregis.

2. Amicum quaerit pristinum,
Qui spretum in coenobio
Tunicula contexit,
Contemptu gaudens hominum
Leprosis fit obsequio,
Quos antea despexit.

V. Sub typo trium ordinum
Tres nutu Dei praevio
Ecclesias erexit.

3. Audit in evangelio,
Quae suis Christus loquitur
Ad praedicandum missis;
Hoc, inquit, est quod cupio,
Laetanter his innititur
Memoriae commissis,

V. Non utens virga, calcio
Nec pera, fune cingitur
Duplicibus dimissis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cor verbis novae gratiae
Solliciter apponit
Verbumque poenitentiae
Simpliciter proponit.

2. Pacem, salutem nuntiat
In spiritus virtute
Veraeque paci sociat
Longinquos a salute.

3. Ut novis sancti merita
Remunerantur natis,
His nova tradit monita,
Viam simplicitatis.

Responsoria.

1. Carnis spicam contemptus area
Franciscus frangens terens ter-
rea,
Granum purum excussa palea
Summi regis intrat in horrea.

V. Vivo pani morte junctus
Vita vivit vita functus.

2. De paupertatis horreo
Sanctus Franciscus satiat
Turbam Christi famelicam,
In via ne deficiat,
Iter pandit ad gloriam
Et viae vitam ampliat;

V. Pro paupertatis copia
Regnat dives in patria,
Reges sibi substituens,
Quos hic ditat inopia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Sanctus Franciscus praeviis
Orationum studiis,
Quid faciat, instructus,
Non sibi soli vivere
Sed aliis proficere
Vult Dei zelo ductus.

2. Hic praedicando circuit
Et, quem non homo docuit,
Fit doctis in stuporem,
Virtutum verba loquitur,
Novumque nova sequitur
Militia ductorem.

3. Tres ordines hic ordinat
Primumque fratrum nominat
Minorum pauperumque,
Fit dominarum medius,
Sed poenitentum tertius
Sexum capit utrumque.

4. Doctus doctrinae gratia,
Doctus experientia,
Quae sunt perfectionis,
Haec fratres docet omnia
Tam factis quam frequentia
Melliflui sermonis.

5. Laudans laudare monuit,
Laus illi semper adfuit,
Laus inquam salvatoris;
Invitat aves, bestias,
Et creaturas alias
Ad laudem conditoris.

Ad Benedictus.

A. O martyr desiderio,
Francisce, quanto studio
Compatiens hunc sequeris,
Quem passum libro reperis,
Quem aperuisti;
Tu contuens in aere
Seraph in cruce positum,
Ex tunc in palmis, latere
Et pedibus effigiem
Fers plagarum Christi;
Tu gregi tuo provide
Qui post felicem transitum
Dirae prius et lividae
Glorificatae speciem
Carnis praedendisti.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O virum mirabilem
In signis et prodigiis,
Languores cum daemoniis
Quoslibet pellentem,
Dat aurem suis avium
Praedicans silvestrium
Verbis intendentem.
O vitam laudabilem,
Qua fide sic magnificat
Sed et multos vivificat
Mortuos defunctus,
Francisce, nos coelestium
Fac consortes civium,
Quibus es conjunctus.

Infra Octavam.

Ad Magnificat.

A. Salve, sancte pater,
patriae lux, norma minorum,
Virtutis speculum,
recti via, regula morum,
Carnis ab exsilio
duc nos ad regna polorum.

Brev. ms. Francisc. saec. 15. Cod. bibl. Rossianae s. sign. A. — Brev. ms. Francisc. anni 1464. Cod. Admontens. 851 B. — Brev. ms. Francisc. saec. 14. Cod. Griesens. 27. C. — Brev. ms. Sitanstettense CIX saec. 15. D. — Antiph. ms. Francisc. saec. 15. Cod. sem. Olomucens. VII. E. — Antiph. ms. Francisc. saec. 16. Cod. Strahoviens. H I 1. F.

B, das überhaupt von anderen Franziskanerbrevieren stark abweicht, hat nach der 9. Lektion vier Responsorien, von denen das 3te als R 3. Noct. 3. auch in C:

R 1. Sex fratrum frater septimus
Absorptus luce coelitus
Futura contemplatur,
Inter minores minimus,
Quis parvi gregis exitus,
Praeclare speculatur;
V. Quadrans quoque novissimus
Culparum sibi penitus
Dimitti revelatur.

R 2. Arcana suis reserans
Octavum tandem recipit
Et ad diversas gentes
Binos mittendos foederans
Humiliari praecipit
Et esse patientes;
V. Grex procidit obtemperans,
Pastor erectos suscipit
Ad oscula gaudentes.

R 3. Euntes inquit in eum,
Qui nutriet vos, Dominum
Jactate cogitatum;
Sic fratribus erroneum
Praecludit et interminum
Callem cupiditatum.
V. Sit curis cor extraneum,
Non providet in crastinum
In zonis aes ligatum.

R 4. Regressis, quos emiserat,
Completur his senarius
Fratrum, dum confirmando
Normam, sanctus quam scripserat,
Jussa dat Innocentius
Papa de praedicando;
V. In mea Franciscus foenerat
Quem dati monet ratio
De lucro reportando.

Dieselbe Handschrift hat des weiteren folgende Ant. ad Benedictus infra octavam:

Sancte Francisce propere
Veni, pater, accelera
Ad populum, qui premitur
Et teritur sub onere,
Palea, luto, latere
Et sepulto Aegyptio
Sub sabulo nos libera
Carnis exstincto vitio.

62. De sancto Gabriele.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Jam protervorum capita
Quassabit Dei filius,
Hinc robustorum abdita
Pandit robustus nuntius.
2. Felix nimis oraculum
Redemptionis gentium,
Quod datur per miraculum
Ad robore coelestium.
3. Exoriente lumine
Recto perfusis flamine
Laus datur magno numini
A septiformi agmine.
4. Quod reverentur omnia,
Nomen coeleste panditur,
Jesu voce praeconia,
Per quem ad coelum scanditur.
5. Psallamus coram angelis,
Qui nobis opem tribuunt
Et cum septem archangelis
Haec omnia distribuunt.

Ad Magnificat.

A. Robur Dei fortissime
Princepsque invictissime,
Robustum sacramentum
Denuntias Christiferae,
Per quod cladi mortiferae
Datur medicamentum;
Quod Abrahae promiserat,
Os tuum clare reserat,
Nostrum oblectamentum,
Jesum vitam et gaudium,
Lumen et ignem cordium,
Hominis complementum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem archangelorum Dominum
Venite adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lex meditanda panditur
In Jesu Dei filio,
Qui sinu matris clauditur
Divo canente nuntio.
2. Jam hodie concipitur
Aeternus fusus homini,
Dum Gabrieli dicitur:
Ecce ancilla Domini.
3. Fuit Deus memor hominis,
Dum ipsum visitavit,
Nobisque tamquam dominis
Terrestria substravit.

Responsoria.

1. Gabriel ut collegium
Cognovit trinitatis
Decrevisse remedium
Nostrae fragilitatis,
Jussus venit ad praedium
Perfectae integritatis
V. Suscipe, virgo, medium
Salutis nostrae et taedium
Fugato humanitatis.
2. Per cuncta semper saecula,
Quae donat Dei digitus,
Prodigia, miracula,
Quibus hostis est territus,
Legem, lucem, oracula
Sancti ministrant spiritus.

V. Robora, signa, fercula
Sacra, ritus, piacula
Et cuncta data coelitus.

3. Portat robur angelicum
Nobis jucunditatem,
Dum in hortum Davidicum
Virgae fecunditatem
Affert et donat medicum
Ad nostram infirmitatem.

V. Suscepit virgo coelicum
Germen et nexum unicum
Et mundi integritatem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Egressus fuit magnificus
A vertice coelorum
Sermo vero deificus
Cum domina angelorum.

2. Robustus rex in proelio
Mariae portam intravit,
Quae tremens in subsellio
Viri vocem expavit.

3. Circumdat bonus angelus
Omnes timentes Deum,
Sed Gabriel archangelus
Matrem, quae gestat eum.

Responsoria.

1. Stabat imago coelica
In horto voluptatis,
Divinorum famelica
In statu dignitatis,
Quam turbavit terrifica
Figura antiquitatis,

V. Sed vox curat angelica
Formata vi deifica
A culpa foeditatis.

2. Certat homo per stadium
Militiae terrestris,
Ut assequatur bravium,
Sed serpens a sinistris
Multos sternit per gladium
Nequitiae scelestis;

V. Sed nuntius coelestium
Nos protegit per radium
Divinum stans a dextris.

3. Orat legatus maximus
In facto nuptiarum,
Quas fauste nos contraximus
In nexu naturarum,
Unde statum erximus
In regnum creaturarum,

V. Jam, Gabriel, conjunximus
Mentem, cum quo dilexinus
Ope precum tuarum.

In 3. Nocturno.

1. Annuntiat in gentibus
Mysteria coelorum
Et populis quaerentibus
Consortia divinorum.

2. Annuntiarunt angeli
Justitiam et pacem,
Viderunt omnes populi
Salutem Dei veracem.

3. Benedicant assistentes
Coelorum opifici
Et obediant ministrantes
Sacrorum artifici.

Responsoria.

1. Praevenit princeps inclitus
Primam juvencularum
Tympanizantem coelitus
Concinia divinarum,
Dum sonat sermo insolitus,
Fit unio naturarum;

V. Cujus corpus chrysolithus,
In vultu fulgor solitus
Ardentium lampadarum.

2. Ecce vir unus Gabriel
In veste figurali,
Sicut prospexit Daniel
Furore prophetali,
Cui subvenit Michael
In facto divinali

V. Et suam medelam Raphael
Affert, quam conflat Uriel,
Pro grege rationali.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Jesus decorem induit,
Quo decorantur omnia,
Mensque coelestis splenduit,
Terrenturque daemonia.

2. Omnes ovantes jubilant,
Dum verbum humanatur,
Et, quod obscura obnubilant,
In luce reseratur.

3. Excussa jam caligine
In luce vigilemus,
Verbumque clara indagine
In carne nunc laudemus.

4. Benedicant archangeli
Tribunal trinitatis
Et homines et angeli
Cum omnibus creatis.

5. Laudet omnis spiritus
Opificem coelorum,
Ex quibus Gabriel inclitus
Fit nuntius sacrorum.

Ad Benedictus.

A. Ascendit jam crepusculum,
Quo lux splendere incipit
Solis, et jussa suscipit
Pacis donandae Gabriel;
Tunc virginis corpusculum
Sensus et cor perterritur,
Dum arcanum detegitur,
Quod pariet Emanuel,
Qui illuminet in tenebris
Euntes et in semitam
Pacis regat, et perditam
Viam collustret Uriel.

Append. ms. saec. 15/16. post „Breviarium secundae correctionis“ Venetiis 1481. A. — Brev. de camera sec. morem Romanae ecclesiae imp. Venetiis 1521 B. — Hymnen: In 1. Vesp.: Mentibus laetis; ad Matut.: En noctis medium; in Laud.: Jam coeli reserat fores. — Eigentümlich ist diesem Officium neben den Vokalverschleifungen des i, dafs es bereits die Elision kennt; ein Zeichen seines geringen Alters.

63. De sancta Gertrude.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Inclita Gertrudis,
generosa stirpe curruscans,
Aegrotos, inopes
fovet hospitio peregrinos.

2. Firmiter ergo dies
in coelo ducit amoenos,
Est sibi summa quies,
vultus videt ipsa serenos.

3. Adveniente Deo,
supremo judice nostro,
Gertrudis placida
prece nos tueare trementes
Et, virgo, nostro
nunquam deleberis aevo.

4. Posce Deum veniam
pro nobis atque quietem,
Suscipias miseros
in summa pericula missos.

5. Nostri, Christe, salus
damnoso tolle reatu,
Nos tenebrosa palus
absorbeat ne cruciatu,
Humanos videat
pietas antiqua labores,
Fac pacis optata,
salvator, luce fruamur.

Ad Magnificat.

A. Optima Gertrudis,
spes o firmissima, quando
Corpore de nostro
miserandus spiritus exit,
Nobis coelestem
tunc miseris fer opem.
Oratrix summa,
facunda voce querelas

Tolle, quibus tremimus
supremo judice coram.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sponso Gertrudis
Christo jubilemus in astris,
Virginibus castis
qui summos praestat honores.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Infirmis vultus
haec ostendebat amicos,
Suscepit multos
simul hospitio peregrinos.
2. Obtulit aeternos
haec flores virginitatis
Intemerata Deo,
carnem compressit et hostem.
3. Te, fortunata
proles, assumere Christus
Ista luce tuis
sollicitat meritis.

Responsoria.

1. Praedico Gertrudem,
praeclara stirpe decoram,
Quae pede funestos
mundi constrixit amores,
Christo doctore
mortalia facta reliquit;
V. O quanta luce
virtutum viva rubebat.
2. Daemonis indomitas
studuit compescere vires
Et carnis, mundi,
virtutum fortis imago,
Clarius ecce Deum
finem cognovit amoris,
V. Vitae mortalis
contemnens virgo decorem.
3. Putre solum mundi
fugit Gertrudis et omnis
Expers ipsa mali
fuit adversaria culpae,
V. Constans, pacifica,
summae virtutis amica.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virgo, multorum
titulis gaudes meritorum,
Clare namque vides
illud, quod semper amasti.
2. Tanto mansura
major tibi gloria coeli,
Quanto curasti
minus haec ludibria mundi.
3. Ignea laetatur
virtus, mirantur et astra,
Foedum tam teneram
mundum vicisse puellam.

Responsoria.

1. Deseruit falsa
labentis gaudia mundi
Et moerore suam
satagit finire senectam
In claustris, longos
non est saturata labores
V. Illa senex Christi,
quam liquefecit amor.
2. Pectore perpetuo
breve sprevit tempus honoris,
Ardenti flagrans
haec religionis amore,
Censuit afflictis
animam praeponere rebus
V. Virgo, post mortem
sedes habitura beatas.
3. Coelum luce magis
virgo dilecta decorat,
Omnia durando
Gertrudis saecula vincit,
V. Quae miseros, inopes
suscipit hospitio.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In planctu totum
cum tu consumpseris aevum,

Post luctus veniet
merito felicior aetas.

2. Aeternam Christo
meruisti judice vitam,
Hoc adversarum
facit patientia rerum.

3. Affecit quanto
Gertrudem Christus amore,
Semper stellatae
demonstrat gloria sedis.

Responsoria.

1. Viribus egregiis
generosae virginis hostis
Tela jacent victa,
dolus, ars, polluta voluptas.
V. Omnibus est nobis
orando causa salutis.

2. Non unquam lautae
placuerunt foedera mensae
Gertrudi, parvo
vixit contenta paratu,
Virtutum cumulis
vitam speciosius ornans.
V. Semper ei castae
miranda modestia vitae.

3. Gertrudi monastica
Vita fuit curae,
Passio dominica
Cordi et puncturae,
Contemplatur coelica
Lucis usu purae,
V. Nostrae magnifica
vitae ductrix periturae.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Spiritui fragilem
carnem servire coegit,
Insultus carnis
summa virtute repressit.

2. In tam praecipiti,
Gertrudis, tempore nobis
Confer opem miseris,
placido cantabimus ore:
Salve, sponsa Dei,
sponso conjuncta supremo.

3. Te duce, Gertrudis,
mortalis vivit egestas,
Fortius in vitia
quam corda tenacia ducunt.

4. Virgo divini
Gertrudis plena timoris,
Casta, decora nimis,
nobis exempla reliquit.

5. Non armis, virgo,
certasti, quando feroces
Sobria mens omnes
digne devicerit hostes.

Ad Benedictus.

A. Gertrudi meritae
dantur praeconia vitae,
Regnum praeclarum
quae servet Dacigenarum,
Ut sibi sit carum
vi virtutum variarum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gertrudis, totum
virgo veneranda per orbem,
Gratior umbra tegat
te Dacigenas venerantes,
Et tua dextra regat
loca per diversa morantes,
Ut tibi, praeclara,
vivat Danmarchia clara.

Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519. — In 1. Vesp. **A** 5, 7 Fac patris. — Invit. 4 praestet. — In 3. Noct. **R** 1, 6 orandae. — Hymnen: In Vesp.: Novo creator siderum; ad Noct.: In votis virgo; in Laudes: Axis stellati.

64. De sancto Gregorio M.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gloriosa sanctissimi
Solemnia Gregorii
Toto corde catholica
Suscipiat ecclesia,
Cujus doctrina aurea
Per mundi splendet climata,
Quam meritis et precibus
Christo commendet, quaesumus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ad Dominum vigiles
cuncti convertite mentes,
Gregorium vigilem
coeli qui vexit ad arcem.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gregorius ortus Romae
E senatorum sanguine
Fulsit mundo velut gemma
Auro superaddita,
Dum praeclarior praeclaris
Hic accessit atavis.
2. Lineam sui generis
Dictis et factis extulit
Bibens in pueritia,
Quod ructavit postea,
3. Adhaerebat moralibus
Seniorum relatibus,
Quos tenaci memoriae
Non cessabat committere.

Responsoria.

1. Fulgebat in venerando
Duplex genus Gregorio:
Senatoria dignitas
Secundum genus saeculi,
Voluntaria paupertas
Juxta praeceptum Domini.

V. *Beatus vir, qui timet Dominum, in mandatis ejus cupit nimis.*

2. Videns Romae vir beatus
Anglorum forte pueros:
Bene, inquit, bene Angli,
Vultu nitent ut angeli,
Oportet illis monstrari
Iter salutis aeternae.

V. *Quoniam Domini est regnum et ipse dominabitur gentium.*

3. Dum oraret in obscuro
Servus Dei latibulo,
Lux immensa super eum
Resplenduit post triduum,
Hoc signo cunctis proditus
Papa urbis efficitur.

V. *Quia misericordiam et veritatem dilexit Deus, gratiam et gloriam dabit Dominus.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gregorius, ut creditur,
Divinitus sic dicitur,
Qui sibi et ecclesiae
Vigilavit catholicae.
2. Studiis liberalibus
Nulli secundus habitus
Praetor urbanus exstitit
Adolescens spectabilis.
3. Hic ab adolescentia
Divina fretus gratia
Anhelare non desiit
Ad regnum vitae perpetis.

Responsoria.

1. Propter intolerabiles
Rerum curas mundanarum
Recusabat praesulatum
Suscipere Romanorum,
Sed victus prece populi
Suscepit jugum Domini.

V. *Nec fecit proximo suo malum et opprobrium non accepit adversus proximos suos.*

2. Orante beatissimo
Ad Dominum Gregorio
Sanata est plebs Romana
A peste inguinaria.

V. *Multum enim valet deprecatio justi assidua.*

3. Vere felicem praesulem,
Verae fidei doctorem,
Quo petente panis Christi
Formam accepit digiti,
Ad firmandam plebis fidem
Versus in cruentam carnem.

V. *A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sex struxit in Sicilia
Vir clarus monasteria
Et infra urbem septimum,
In quo se fecit monachum.

2. His sane monasteriis
Praediis large tributis,
Reliqua tandem vendidit
Et egenis distribuit.

3. Qui solebat in sericis
Incedere in divinis,
Post in abjectis vestibus
Servit pauper pauperibus.

Responsoria.

1. Sanctus papa Gregorius,
Vir totus apostolicus,
Postquam praesedit cathedrae
Pervigil apostolicae,
Carne solutus hodie
Adivit regem gloriae.

V. *Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vanum animam suam.*

2. Hodie praeclarissimus
Deo dignus episcopus
Et Anglorum apostolus
A terrenis separatus
Conjunctus est coelestibus
Cum gloria Gregorius.

V. *Ecce vere Israelita, in quo dolus non est.*

3. O pastor apostolice,
Gregori beatissime,
Tuo posce precamine
Incrementum ecclesiae,
Tuo rigatae dogmate
Ac defensatae opere.

V. *Memor esto congregationis catholicae et dextera Dei plantatae vineae.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Gregorius vigiliis
Confectus et jejuniis,
Etsi marcebat corpore,
At spe vigebat animae.

2. Lentis quidem sed jugibus
Hic aestuabat febribus,
Podagrae nec non syncopis
Pulsabatur incommodis.

3. Coelesti cinctus verbere
Vir mirae innocentiae
Praesumebat, se diligi,
Quod merebatur argui.

4. Bis senos nummos angelo
Hic dedit quasi naufrago,
Hinc scutellam argenteam,
Quam sibi vidit reliquam.

5. Virginum tria milia
Romae pavit sub regula
Exceptis Dei famulis
Longe vel prope positis.

Ad Benedictus.

A. Christi fidelis famulus,
Prudens quoque Gregorius,
Postquam suo in tempore
Vixit ejus familiae,
Coelo reddidit animam,
Terrae carnis materiam.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Gregori, dulcissimum
Sancti spiritus organum
Atque virtutum speculum,
Posce nobis suffragium,
Ut hoc possimus consequi,
Quo te gaudemus perfrui.

Brev. ms. Kremsense saec. 12. Cod. Capit. Olomucens. 258. A. — Brev. ms. S. Floriani XI 429 saec. 15. B. — Brev. ms. S. Georgii Pragens. saec. 13. Cod. Fracens. XII E 5. f. monast. C. — Brev. ms. Palat. Vindob. 1890. saec. 12. f. monast. D. — Brev. ms. Voraviense 290 saec. 12. E. — Antiph. ms. Graecense 211 saec. $^{11}/_{12}$ F. — Brev. ms. Georgii Pragens. saec. 14. Cod. Pragens. XIII E 1. G. — Ebenso: Brev. ms. S. Germani a Pratis saec. 12. Cod. Parisiens. 12035. — Antiph. ms. Nivernense saec. 12. Cod. Parisiens. Nouv. acq. 1236.

In 1. Vesp. super Ps. **A**. Gregorius ut creditur etc. B. — In 1. Noct. **R** 2, 3 Anglici B. — In 3. Noct. **A** 1, 3 Infra urbem B. — **R** 1 und 2 umgestellt A. — **R** 3, 3 Anglorum apostolus B. — **R** 3, 6 defensatae optime B. — In Laud. **A** 1, 4 Ex spe vigebat AG. — **A** 3, 4 Quo merebatur B. — Wider Vermuten scheint die monastische Form des Officiums nicht die ursprüngliche zu sein, da sie zu Einschaltung prosaischer Teile Anlafs wird (cfr. D.). Dies Officium ist eines wie der allerverbreitetsten, so der ältesten und sehr instruktiv für die Entwicklung von Rhythmus sowohl als Reim, so wie für die Behandlung des jambischen Dimeter, in dem es geschrieben ist. Die Antiphonen ad Magnificat in 1. und 2. Vesp., sowie **R** 3 der 3. Noct. stehen als disjecta membra bei Mone 959 und 960.

65. De sancto Gregorio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Lauda, felix mater et filia,
Lauda tuum, Roma, Gregorium,
Laudet suum doctorem Anglia,
Laudet mundus patrem eximium.

Ad Magnificat.

A. Alme praesul, dux sapientiae,
Arcus coeli, splendor ecclesiae,
Gloriosa refulges specie
Inter altas nebulas gloriae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Pellat devotio
Soporis otia
Laudes Gregorio
Cantet ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gregorius alvo dum clauditur
Beatae Silviae,
Benedicti voce praedicitur
Lumen ecclesiae.

2. Romae proles patrum illustrium
Praelustris actibus,
Clarus erat doctrinis artium,
Pollens honoribus.

3. Mundo florens Christo refloruit
Afflatus gratia,
Mundum spernit, opes distribuit,
Fundat coenobia.

Responsoria.

1. Cum aeternus pastor Gregorium
Praevidisset ad curam ovium,

Signo lucis in lucem gentium
Latens est proditus;
V. Lux effulgens per noctem coelitus
Datum prodit patrem divinitus,
2. Vastat orbem coelestis ultio,
Ruunt cives, obsistit gladio
Novus David, cessat quassatio
Et salus redditur.
V. Pius pater in precem sternitur,
Cedit ultor, mucro concluditur.
3. Super gentes et regna positus,
Ut lucerna pontifex inclitus
Ardens lucet per dona spiritus
Ad Christi gloriam.
V. Purgat, ornat, auget ecclesiam,
Plangit, docet, convertit Angliam.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Radiantes gemmarum ambitu
Praetextas abjicit,
Monachali pauper in habitu
Christo se subjicit.
2. Crucifigens carnem cum vitiis
Christo configitur
Et provectus virtutum studiis
Abbas praeficitur.
3. Dum conformis esse jam incipit
Vitae coelestium,
In figura naufragi suscipit
Coelestem nuntium.

Responsoria.

1. Replet terras profusa largitas,
Nec fit exsors superna civitas,
Ut secundi Loth hospitalitas
Sic hospes placuit.
V. Felix mensa, dum multis patuit,
Coeli civem convivam habuit,
2. Sacer panis ut caro cernitur,
Manat cruor, dum panis pungitur,
Equum vexans daemon expellitur,
Magus corripitur.
V. Jam sepultus frater absolvitur
Et Trajano poenæ remittitur.
3. Magis languens morbis dum deficit,
Mens amoris languore proficit,
Crescunt morbi, crescit et afficit
Amor impatiens.
V. Sicut servus ad fontem sitiens
Aestuabat dissolvi cupiens.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Bonus odor coelestis hominis
In mundum prodiit,
Tandem raptus Romani cardinis
Honorem subiit.
2. Sese mundi despecta gloria
Semper humilians
Sectabatur Christi vestigia
Supernis inhians.
3. Christi pugil spiritus gladio
Pro fide dimicat,
Fidem firmat et jugi studio
Mores aedificat.

Responsoria.

1. Terrae praesul ad coeli solium
Sublimatus de valle flentium,
Ex servorum sorte fidelium
Intrat in gaudium,
V. Angelorum choris laudantium
Jungi decet psaltem egregium.
2. Patris almi libros incendere
Quaerit livor, nefas arguere
Audet Petrus, cessant a scelere
Ad pactum initum;
V. Opus probans coelitus editum
Testis verax emisit spiritum.
3. O fons fundens fluenta gratiae,
Doctor veri, doctor justitiae,
In excelsis nunc sapientiae
Te fons inebriat;
V. Sitientes per te reficiat,
Qui post sitim te plene satiat.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Commissum gregem regere
Dum studet vigilantius,
Fecundat nomen opere
Vigil praesul Gregorius.

2. Libens praeesse renuit
Statum amplectens humilem,
Coactus tandem praefuit,
Servum se praebens vigilem.

3. Christi vigil in intimis
Mariae vacat otio
Forisque jungi proximis
Deservit Marthae studio.

4. Pressus laborum pondere
Viget mente robustior
Nec morbis novit cedere,
Cum infirmus, tunc fortior.

5. Jam suis gaudet canticis,
Jam vacat Dei laudibus,
Jam jubilat hymnidicis
Junctus in coelo coetibus.

Ad Benedictus.

A. O sol mundo diffundens radios,
Nostrae mentis tenebras abige,
Verae pacis in viam filios,
Dux et pater Gregori, dirige.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vale, pastor, qui modo pasceris
Collocatus in loco pascuae,
Gregem frui fructu, quo frueris,
Alma prece, Gregori, tribue.

Brev. FF. Praedicatorum imp. Venetiis. 1514. — In 1. Noct. **A** 3, 2 Affatus gratia. — In 2. Noct. **R** 1, 2 Nec sit. — **R** 1, 3 Sicut secundi. — **R** 3, 1 Magus languens. — In 3. Noct. **R** 1, 3 sorde fidelium.

Hymnen hiezu: Pange lingua confessoris (Vesp.); Laudis opus et honoris (Noct.): Exsultet jam angelicus (Laud.).

66. De sancta Helena.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Lignum verum Dominicum
Despecto jacens loculo
Acquisivit divinitus
Helena cum miraculo.

Ad Magnificat.

A. Gaude, felix mater ecclesia,
Adsunt tibi magna solemnia,
Nam dilecta Domini Helena
In coelesti locatur gloria;
Plaude, tota Christi familia,
Tantae laudis agens memoriam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regem collaudemus
In saeculorum saecula
Inventrici suae crucis
conferentem gloriam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Constantinus vir Domini
Matri transmittit Helenae
Fide pollens altissimi,
Ut crucem Christi quaereret.

2. Lignum venerabile
Helena quaerendo
Judaeos incendere
Jubet comminando.

3. Judaei increduli
Judam audientes
Prodeunt laetissimi
Hoc annuntiantes.

Responsoria.

1. Fide pollens beata Helena,
Dum devote crucem desiderat,
Judam vocat promittens varias
Mortis angustias

V. Judae incredulo minatur Helena
In lacu posito promittens varias
Mortis angustias.

2. Dum Judas stetit incredulus
Nil degustans diebus plurimis
Clamat dicens, ut ipsum extrahat,
Quem fames cruciat;
V. Nam compunctus precibus Helenae
Manifestat hoc Dei famulae.

3. Gloriosa hujus solemnitas,
In qua Christi patet benignitas,
Currunt sanctae Helenae obviam
Laudantes gloriam.
V. Nam dilectam Dei famulam
Triumphalis sumpsit societas.

3. Judas Dei famulus
Nomine vocatus
Fuit tunc episcopus
Cum hoc ordinatus.

4. Cyriacus nomine
Post hoc est vocatus
Plenus sacro flamine
Multa dispensavit.

5. Gloriam coelestium
Intrans beatorum
Deum haec familia
Laudat salvatorem.

Ad Benedictus.

A. Constans Christi famula Helena
Adspirante divina gratia
Digna fuit corpore posita,
Invenire crucem Dominicam.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Adest dies laetitiae,
In qua crucis dominicae
Sancta inventrix Helena
Assumpta est in gloria.

2. Vitae suae terminum
Antequam compleret,
Festum hoc magnificum
Voluit habere.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

O quam felix domina,
Quam Deo devota,
Per quam crux Dominica
Omnibus est nota.
Ipsam sapientiam
Prolem Dei patris
Tuis sanctis precibus
Placare ingratis.

Brev. ms. Albense saec. 15. Cod. Lambacens. LXXXIX. A. — Brev. ms. Palat. Vindob. 1829 saec. 15. B.

Das Officium hat mit Rücksicht auf die österliche Zeit nur eine Nocturn. — In 1. Vesp. **A**, 4 Helena immacula A. — Ad Magn. **A**, 3 dilecta Deo A. — **A**, 5 Laudatur tibi familia A. — Invit. 4 conferentes B. — In Noct. **A** 1, 4 crucem sibi A. — **A** 2, 3 Judaeos incendi A. — **A** 2, 3 Proderent laetissimum A. — **R** 2, 2 Nihil cogitans diebus B. — **R** 2, 3 ut ipsum extraheret AB; ut per ipsum B. — **R** 2, 6 hic Dei famulae A; hoc famulae Dei B. — Ad Laudes **A** 1, 2 qua fehlt A. — **A** 2, 3 Festum honorificum A. — **A** 3, 2 nomine miratus A. — **A** 4, 2 postea remansit A. — **A** 5, 2 in omnes sanctorum A. — Ad Ben. 1 Christi beata Helena A. — In 2. Vesp. ad Magn. 8 placare magnatis A. — Das Officium ist auf das Schema des Officiums des hl. Dominicus, wenn auch mit kleinen Abweichungen, gearbeitet. Man vergleiche nur **R** 1, 3 u. 4:

Servum mittit promittens varias | Vitae delicias.
Judam vocat promittens varias | Mortis angustias.

67. De sancta Hemma.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Collaudemus in amore
Dei providentiam,
Quae attraxit cum honore
Hemmam sibi famulam,
Ut per eam quam terrenae
Dedit vitae gratiam,
Nobis quoque sempiternae
Largiatur gloriam.

Ad Magnificat.

A. Larga dispensatrix, gaude
Meritorum praemio,
Cum fideli plena laude
Quae convivas Domino,
In hoc festo memorare
Tibi supplicantibus,
Regem coeli mitigare
Pia tuis precibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Amatorem largitatis,
Deum, fontem pietatis,
Ipsum nobis ut placemus,
Concinentes adoremus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Filia prudentiae,
Hemma, clara genere,
Fontem sapientiae
Suxit matris ubere.

2. Crevit multis ad honorem,
Inventutis postquam florem
Vertit fructus in odorem
Spem amplectens et timorem,

3. Timor ejus dulcoratur
In amoremque mutatur,
Dum cor ejus sublimatur
Eo, quo sol illustratur.

Responsoria.

1. Sparsit Hemma visu fletum,
Manu Deo munera,
Lingua preces, corde votum
In perseverantia,
Ut laetitiam sanctorum
Meteret in gloria.

V. Multum enim seminavit,
Quia multa spe speravit,
Nec spes eam defraudavit.

2. Verbum Dei valde sane
Spectans cordis oculo,
Nec amplectens illud vane
Clam horarum thalamo,
Imo carum quaerens mane
Unguendum diluculo,

V. Aure bonum auscultatum,
Mente probans esse gratum,
Facto reddens confirmatum.

3. Duc orandum tu sodales
Hujus festi, domina,
Regem regum, quia vales,
Ut nos coeli curia
Justis reddat coaequales
Relaxando crimina,

V. Tua festa recolentes,
Tua laude congaudentes
Et virtute confidentes.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Illa pudicitia,
Largitate socia
Morumque constantia
Fulsit Dei gratia.

2. Laborare non cessavit,
Die, nocte nec vacavit,
Aut egenis ministravit,
Aut orando vigilavit.

3. Jucundis in precibus
Hanc attendens Dominus
Et virtutum dotibus
Ditavit uberius.

Responsoria.

1. Misit virum justa pium
Pertransire maria,
Hic terrarum ut sacrarum
Visitaret limina,

Infra gnara mente clara
Struxit hospitalia.

V. Ponens cuncta sapienter,
Non elate sed decenter
Consummavitque prudenter.

2. Sexagenoque triceno
Gaudet digna munere,
Viduali, conjugali
Quaeque vixit ordine,
Bina lege Christo rege
Fruens grata sobole;

V. Quem haeredem collocavit
Cuique sua condonavit
Et prae cunctis quem amavit.

3. Dum devota Deo nota
Intellectum didicit,
Summum bonum esse donum
Hoc, qui Deum diligit,
Toto nisu, voce, visu
Caritatem petiit.

V. Quid cordetenus intendit,
Hoc operibus ostendit,
Dum virtutem apprehendit.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Auro sapientiae
Tecta regis, ut gloriae
Nuptiali chlamyde
Mensam possit accedere.

2. Pia mater pauperum
Hic miseris solatium
Fecit, ut convivium
Coeli gustaret centuplum.

3. Pretiosa margarita
Corde nitet redimita,
Quam invenit in hac vita,
Sibi auro conquisita.

Responsoria.

1. Thesaurum agro comparatum
Sinu laeta condidit,
Tandem bene propalatum
Misit, quod emicuit,
Largitoris ob mandatum
Nec latere potuit.

V. Ait enim verbigena:
Lucerna palam posita
Decet et non abdita.

2. O felix pedissequa,
Veritatis quae praecepto
Liquit oblectamina
Mundi cuncta, Domino
Credens vivit jam gavisa
Fructu centenario.

V. Praeloquentem verum scivit,
Quare sequens hunc adivit
Et accepit, quod petivit.

3. Tollit Dominus cordata
Et sublata pie mundat,
Docet etiam mundata.
Docta spiritu fecundat,
Amat enim fecundata,
Ut amata sibi jungat.

V. Opus magnae pietatis,
Donat cuncta bona gratis
In virtute caritatis.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Laudes ei personari
Decet ab hominibus,
Quae jam plene sublimari
Scitur in coelestibus.

2. Huic a Deo est concessum
Mutis vocem reddere,
Caecis visum, claudis gressum
Atque surdis sapere.

3. Cujus largitas abunde
In Gurcensi cathedra
Visa est et aliunde,
Quo donavit praedia.

4. Benedictus ergo digne,
Qui suis pauperibus
Favens instruit benigne
Fidelis virtutibus.

5. Laudent coelo congaudentes
Nostri vice Dominum,
Quo amore deprecantes
Nobis coeli gaudium.

Ad Benedictus.

A. O quam mitis et suavis
Est coelorum Dominus,
Qui dilectis dat in coelis
Gloriam fidelibus
Et pro illis fit terrenis
Pius ac propitius.
O fidei devotio,
Corda fruens intima;
O spei consolatio,
Grata movens gaudia,
O fulgida dilectio,
Multa donans praemia;
Veni reple viscera,
Voto suavi facias
Nos cum Hemma sedula
Laude dare gratias
Sibi in cuncta saecula,
Qui manet vera caritas.

Offic. ms. S. Hemmae sacc. 14. Cod. arch. episc. Gurcens. s. sign. — In 1. Noct. R 1, 1 Sparsa. — R 1, 3 corda. — In 3. Noct. A 3, 4 Sibi conquisita. — R 3, 1 corda. — Hymnen: In Vesp.: Consurgat laeta concio; ad Laudes: Omnis decora pectore.

68. De sancto Hidulpho.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gloriosa pii patris
Hidulphi solemnia
Toto corde veneretur
nunc praesens ecclesia,
Per quem vera mereamur
adipisci gaudia.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Semper adoremus
Christum, veneremur, amemus,
Hidulphus per quem
Mundi contempsit amorem.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir beatus impiorum
declinans consilium
In divina lege suum
adhibebat studium.
2. In honore disciplinae
cum Deo servierit,
Non timebit sed confidet,
dum iratus venerit.
3. Invocantem exaudivit
hunc Deus justitiae
Et ostendit illi bona
in pace et requie.

Responsoria.

1. Rex coelorum, chorum nostrum
da sinceris mentibus
Hoc praeclaro festo tuis
interesse laudibus,
V. Fac nos, Christe, vitiorum
expiatos sordibus.
2. Diem festum hunc festive
studeamus colere,
Quo processit corporali
Hidulphus e carcere,
V. Hodierno sempiternum
possimus aequirere.
3. Hic praeclarus ex praeclaris
exortus natalibus
Genus suum venerandis
decoravit moribus,
A. Adolescens informatus
doctrinis scholaribus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Scuto bonae voluntatis
munitus a Domino
Adstabit hic et videbit
eum sine termino.
2. Mirabile nomen tuum,
Deus, laudent omnia,
Qui honore sanctum tuum
coronas et gloria.

3. Confidentem in se Christus
ad hanc traxit gloriam,
Cujus vidit aequitatem,
dilexit justitiam.

Responsoria.

1. Quia mundi blandimentis
vanitatem respuit,
Inter pares et coaevos
ut sidus emicuit,
V. In amorem conditoris
dum totus incaluit.

2. Praesulatum Treviorum
fugiens elabitur,
Sed reductus, velit, nolit,
antistes efficitur,
V. Plebs devota fugientem
ardenter insequitur.

3. Omni die defunctorum
agebat memoriam
Et divinam exorabat
pie his clementiam
V. Salutarem et pro vivis
immolabat hostiam.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Loquebatur veritatem
vivens sine macula,
Habitabit et quiescet
in coelis per saecula.

2. In virtute tua, Deus,
hic sanctus laetabitur,
Cui dierum longitudo
cum vita tribuitur.

3. Mundo corde semper orat
nec dolum exercuit,
Hinc a Deo salutari
benedici meruit.

Responsoria.

1. Pastoralem demum sedem
pro Christo deseruit
Et in loco Mediano
pauper Christi latuit,
V. Votum vetus sed dilatum
adimplere studuit.

2. Multi vitam inquirentes
erepti de saeculo
Adhaerere Dei magno
decrevere famulo,
V. Tunc Johannes et Benignus
Cuvronites cum Spinulo.

3. Deodatus viro Dei
per visum aparuit,
Et, quod finis vitae ejus
instaret, edocuit
V. De coelorum cura sanctum
vir sanctus praemonuit.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Dum decorem puritatis
se praecingens induit,
Sedem tuam, dominator,
hic parare meruit.

2. Omnis terra jubilando
tibi, Christe, serviat,
Cujus vultus hunc de sua
visione satiat.

3. Hic sitivit, rex, ut tuam
inveniret gratiam
Et accepit, ut videret
virtutem et gloriam.

4. Universa creatura
benedicat Dominum,
Qui vocavit hunc in sortem
beatorum agminum.

5. Laudet illum ordo rerum,
laudet omnis spiritus,
Cui sanctorum servit chorus
ex amore subditus.

Ad Benedictus.

A. O confessor venerande,
Jesu Christi vernula,
Fac nos illi sic placere
tua prece sedula,
Ut cum ipso mereamur
gaudere per saecula.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O sacerdos almifluc,
Gemma lucis perpetuae
Servis in te sperantibus
Sacris adesto precibus,
Vitae posce suffragium,
Finem malorum omnium.

Brev. ms. S. Deodati saec. 16. Clm. Monacens. 10909. — In 2. Noct. ℟ 3, 4 pie eis. — In 3. Noct. ℟ 1, 3 loco anediano. — In 2. Vesp. ad Magn. 5 posce ergänzt. — Von Hymnen zum Officium citiert die Handsch. folgende Initia: In 1. Vesp.: Hymnorum Domino; in 2. Vesp.: Adstante, vel: Ad sacrum cujus.

69. De sancto Longino.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Alma mater ecclesia,
Christi fundata sanguine,
Nova excepit gaudia
In Longino sancto milite,
Nam ex vase contumeliae
Fit vas purum coelestis gloriae.

Ad Magnificat.

A. Deo salutari meo
Laudes promat ecclesia
Et Longino sancto pio
Magnificet solemnia,
Qui synagogae miles
Christi apperuit latus,
Militantis ecclesiae
Pugil fit beatus;
Conversus se rectificat
Fidem Christi praedicando,
Implorantem omnem laetificat
Morbidos sanando.
O patrone, te rogamus,
Recole qualis fuisti;
Te gementes invocamus,
Junge nos faciei Christi.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ducem rubri exercitus martyrum
Adoremus Dominum Jesum Christum,
Qui militem suum strenuum
Coronavit sanctum Longinum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ab Isauria provincia
Claro exortus genere
Fulcitusque militia
Pilati haesit curiae.

2. Tandem duris laboribus
Visus privatur lumine,
Sed limpidis obtutibus
Christi dotatur sanguine.

3. Vitae instructus dogmate
A sanctis apostolis
Sacro lotus baptismate
Fit lucerna populis.

Responsoria.

1. Mundi spreta militia
Sub arta observantia
Militavit Domino
Se substernens animo,
V. Abjecto jugo saeculi
Onus gestavit Domini.

2. Vigil servus et fidelis
Vivens justus abs querelis,
Dispensator talentorum
Prudens corda populorum
Lucrifecit Domino
Retrahens a saeculo;
V. Grandis haec mutatio
A solo facta Domino.
Ex actore malitiae
Doctor fit ecclesiae.

3. Spretis carnis artubus
Lumen gestans in manibus,
Sic lucebat populo
Velut lux in patulo
Vita et miraculo;
V. Pavit gregem sic pascendo,
Quod docebat, operando.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Adstans saevis praesidibus
Christum Deum adstruit,
Lingua orbus et dentibus
Disertius asseruit.
2. Tortus corde gratulatur
Tamquam in deliciis,
Quia vitam praestolatur
Pressus a miseriis.
3. Ramus velut verae vitis
Plus praecisus germinat,
Sic vir mentis praesincerae
Poenis fructum cumulat.

Responsoria.

1. In petra firmissima
Fide solidissima
Domum stabilivit,
Spe rata munivit,
Amore fulcivit;
V. Nec hunc dulcor voluptatis
Potuit corrumpere,
Neque pavor majestatis
A bono retrahere.
2. Arbitratus omnia
Sita in mundi machina
Veluti lutum vilia,
Ut Christum lucrifaceret
Et se acceptum redderet;
V. Larga divina gratia,
Dum coeli substantia
Datur pro penuria.
3. Robusto hic vir pectore
Certando legitime
Cum carne, mundo, daemone
Victor celebris exstitit
Et vitae palmam percipit;
V. O felix militia,
Cui per victoriam
Aeterna datur laurea.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Contumeliis et verbere
Hic lapis adtunditur,
Ut coelesti fabricae
Sit aptus, disponitur.
2. Hoc est iter viatorum
Ad perennem patriam.
Ire callem per moerorum
Ad coeli laetitiam.
3. Ecce mirum commercium,
Pro tristis vitae modulo
Datur coeli solatium
In futuro saeculo.

Responsoria.

1. Laetare, ecclesia,
De tanta Dei gratia,
Nempe drachmam decimam,
Olim per culpam perditam,
Invenisti hodie
Lucerna clementiae
In domo tuae gloriae
V. Ovemque centesimam
In deserto deviam.
2. Ad amoenae regnum vitae
Christum sequi gestiens
Crucem suam tulit rite
Poenas duras sufferens;
V. Arta quippe via ista
Quae ducit ad gaudia.
3. Vere felix apertio
Christi Jesu lateris,
Qua solvitur nexus criminis
Velamen duplicis
Caecitatis adimitur
Et visio felicitatis
Aeternae confertur;
V. Felix revera culpa militis,
Quam munus subsequitur
Tantae caritatis.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Regnans a ligno Dominus
Hunc militem elegit,
Illuminans clementia
A nece redemit.

2. Exstirpat hic idola,
Plantator ecclesiae,
Et expurgat vitia,
Zelator justitiae.
3. Noctis taetram caliginem
Eliminat a cordibus,
Christo gratam progeniem
Procreat ex gentibus.
4. Cuncta rerum plasmatura
Benedicat Dominum,
Suum poena et pressura
Qui redemit famulum.
5. Judaeae provincia
Lactetur de martyre,
Gaudeat Moravia
De sacro ejus corpore.

Ad Benedictus.

A. Sine hostili timore
Serviamus in amore
Et in cordis sanctitate,
Qui nos a mortis potestate
Sua redemit pietate.

Brev. ms. Capit. Olomucens. 301 saec. 15. A. — Brev. ms. Capit. Olomucens. 314 anni 1419. B. — Brev. ms. S. Jacobi Brunens. 28 saec. 15. C. — Brev. ms. S. Jacobi Brunens. 26 anni 1499. D.

In 1. Vesp. super Ps. **A** lautet in C:

Adest dies clementiae,
Quo rex excelsae gloriae
Clarae virum militiae,
Longinum quippe nomine,
Coronavit hodie
Lancea victoriae
In aula coeli gloriae.

Ad Magn. **A**, 2 mater ecclesia AB; prosaisch C. — In 1. Noct. **A** 1, 4 adhaesit curiae B. — **R** 2, 2 absque querelis ABC. — ℟ 2, 9 u. 10 fehlen A. — In 2. Noct. **A** 1, 2 Deum asseruit A. — **A** 1, 4 Disertius affuit B. — **A** 3, 1 Romanus velut A. — ℟ 3, 3 mundo et daemone A. — In 3. Noct. **R** 1, 6 Lucernam AB. — Ad Ben. **A**, 3 in cordibus A. — Zugehörige Hymnen: Verbum aeternum (Vesp.).

70. De sancta Ludmilla.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Ecce jubar matutinum
Veri solis praevium
Fulget in Bohemia,
Diem fidei vicinum
Monstrans per martyrium
Alacri in gaudium
Ore psallentium
Jubilet ecclesia.
R. Prima noctis vigilia
Transmeat in gaudia
Felix haec matrona,
Haec sunt sacra solemnia,
Gaudeat Bohemia
In tanta patrona.
V. Pretiosa mors Ludmillae
In conspectu Domini,
Cujus prece nefas vile
Relaxatur homini.

Ad Magnificat.

A. Quasi stella matutina
In medio nebulae
Et ut uter in pruina
Vita Christi famulae,
Nam in gravi tempore
Fidem opprimente
Castigato corpore
Munda luxit mente;
O Ludmilla, mater bona,
O Bohemorum patrona,
Tuis beatis precibus
Nos serva a nocentibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adsunt solemnia
Ludmillae beatae,
Cantat ecclesia
Cum jucunditate.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Firma fide praeambula
Sudat in operibus
Ludmilla, Christi famula,
Serviens pauperibus.

2. Servans castimoniam
Semper cordis meri,
Dilatat ecclesiam
Facta nutrix cleri.

3. Haec est illa vidua
Dans duo minuta,
In datis praecipua
Laude Christi tuta.

Responsoria.

1. Gaude, coelum, primo flore
Carpto de Bohemia,
Cujus sancta grato rore
Roratur ecclesia.

V. Ista Christi famula,
Veritatis aemula,
Veri veris fit primula.

2. Nobilis ex genere,
Fide sed nobilior,
Quam conservans tenere
Fit Christo propinquior,

V. Haec ancilla veri Dei
Fit dilatrix fidei.

3. In virtutum culmine
Stetit elevata,
Sanctitatis lumine
Procul dilatata;

V. Ut columba sine felle
Caritatis fluens melle.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec est Judith vidua
Jejunans frequenter,
Coeli petens ardua
Et orans ardenter.

2. Omni carens infamia
Vitam conservabat,
Per fletus et jejunia
Corpus macerabat.

3. Nunquam cum ludentibus
Haec commiscebatur,
Sed juncta moerentibus
Hos consolabatur.

Responsoria.

1. Haec Jahel mirabilis
Sisaram prostravit,
Clavum figens in tempora,
Dum insuperabilis
Carnem edomavit
Dure deducens tempora.

V. Pietati studuit,
Largitate claruit.

2. Haec est prima propaginum
Quas vidit pincerna,
Ex qua manat vitae vinum
Petente superna;

V. O propago fructu grata,
Vite clara generata.

3. Quamvis in divitiis
Non tamen in deliciis
Carnis efflua,
Abstinens a vitiis
Et vanis blanditiis
Casta vixit vidua
Resecans superflua.

V. Res tenebat non ad fastum,
Sed ad tegmen et ad pastum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Si quaeratur femina
Fortis, haec est una,
Quae devincens crimina
Fulget velut luna.

2. Ludmilla felix matrona,
Digna laude varia,
O Bohemorum patrona
Nos illustra gratia.

3. Munda manens penitus
Finem praestolatur.
Cui mortis coelitus
Tempus revelatur.

Responsoria.

1. Mortis ante praescia
Munda conscientia
Sumit eucharistiam
Ad augendam gratiam,

V. Cum cordis fervore
Psallens mente, psallens ore.

2. Fune demunt non mucrone
Vitam ejus cum gumone
Tumba mortis avidi
Praemisso duro sermone
Tamquam canes rabidi.

V. In Christi collegium
Confirmantes odium,
Sic tortores isti
Premunt ovem Christi.

3. Mors lictorum velox et varia,
Subsecuta facta nefaria
Et odoris mira fragrantia,
Sunt honores ejus indicia

V. Ad sepulchrum luminaria
Divinitus descendentia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Laudes canens Davidicas
Praestolatur interitum,
Per quem in aedes coelicas
Reddit beatum spiritum.

2. Immersus funis gutturi
Torquem collo fert auream
Huic viduatae turturi;
Jesu, salva nos per eam.

3. Sic Hesther inter regia
Graditur palatia
Facta regni socia.

4. Haec est prima gratia,
Quod lictores varius
Interemit gladius
Cum omni familia.

5. Laus coelestis resonet
Cui terra consonet
In Ludmillae gloria
Per varia gaudia.

Ad Benedictus.

A. Salutem ex inimicis
Dedit patriae felicis
Praedilectae famulae
Mysticae Jahel
Benedictus Deus Israel.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

O mater Bohemiae,
Ludmilla flos gratiae,
O felix patrona,
O coeli curiae
Consors et gloriae
Fulgens sub corona,
O quam laeta facie
Cernis regem gloriae
Supra carnis morem,
Coelis sedis hodie
Cum palma victoriae
Possides decorem;
Nos tuo juvamine
De mundi caligine
Perduc ad honorem
Sanctorum splendorem.

Brev. ms. Pragense VII A 12 saec. 14. A. — Brev. ms. S. Georgii Pragens. saec. 14. Cod. Pragens. VII G 7. — Brev. ms. Pragense VIII B 9 saec. 15. C. — Brev. ms. Pragense XII G 11 a. saec. 14. D. — Brev. ms. S. Georgii Pragens. XIII E 1 saec. 14. E. — Brev. Pragense imp. Venetiis 1517 F.

In 1. Vesp. **A**, 6 Altatur in gaudium ABD. — Ad Magn. **A**, 12 serves A. — In 1. Noct. **A** 2, 4 facta fehlt A. — In 2. Noct. **A** 1, 3 pandens ardua F. — **R** 1 u. 2 umgestellt F. — In 3. Noct. **A** 3, 2 Fidem praestolatur F. — **R** 1, 5 cum furore F; das Wort fehlt B. — Hiezu die Hymnen: In Vesp.: Jesu Christe auctor vitae; ad Noct.: Votiva cunctis.

71. De sancto Magno.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Praedico te Magnum
generoso sanguine natum,
Est tua finita
per mortis vulnera vita.
2. Devotis precibus
intenti Magnus et ejus
Conjux, ambo Deum
perfecto corde requirunt.
3. Magni vitales
fugiunt cum sanguine vires,
Est felix, quem sors
Coeli collegit in oras.
4. Justitiae cultor,
moris servator honesti,
Sponte sua Magnus
eligit ipse mori.
5. Magnus quaesitos
nunquam dimittit honores,
Pro Christo passi
redeunt in gaudia mille,
Pro nobis monstrant
rorantia sanguine membra.

Ad Magnificat.

A. O coeleste decus,
generosa fronte decora
Cervix crudeli
splendet percussa bipenne;
Terminus extremae
jam Magni venerat horae,
Saecula nulla manent
ejus tracitura labores.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Supremum, Christe,
tibi decantemus honorem,
Nobis succurre,
coelorum maxime rector.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Martyris alma Dei
rorarunt sanguine membra,
Omnia vincebat
virtutum summa cupido.
2. Quando non meruit
culpa comes inclitus iste
Ista luce rapi,
scit formidabilis ultor.
3. Fulgentes oculi
caligant sanguine Magni,
Huic auctor coeli
decus immortale ferebat.

Responsoria.

1. Salve pacifera
Dacorum gloria gentis,
Vera Dei proles,
precibus jam flectere nostris,
Nobis inspira
divinum, martyr, amorem,
V. Lubrica ne carnis
nos turbent pondera nostrae.
2. Pectore sub tacito
gessit cum conjuge Magnus
Virgineos habitus
mortali labe solutos,
Haec manifesta fides,
thalamos iniere pudicos.
V. Illorum probitas
celeberrima tempus in omne.
3. Hakonem rapuit
ardens infernus avarus,
Mille modis miserum
nimis ultrix poena fatigat,
V. Heu, vox tantorum
non est audita laborum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Casta, decora nimis
cum sacra conjuge Magnus
Omnibus exempla
nobis memoranda reliquit.
2. Est ardens Magni
sacro sub pectore virtus,
Vitae cuncta pati
cupit ulterioris amore.
3. Cum sit finita
per plurima vulnera vita,
Aethera conscendit
martyr mitissimus altum.

Responsoria.

1. Pressus humi laudem
summe canit inclitus auctor,
Est passus duros
in mundo mille labores;
V. Ergo manet nostro
semper memorabilis aevo.
2. Dedecorem vitam
fuit amplexusque nefandam
Infelix Hako,
damnosi criminis auctor;
Quam dire scelerum
debet meminisse suorum,
Insatiabilibus
sua complens saecula poenis;
V. Non minor est merito
poena relicta viro.
3. Spiritus illustris
coelum sublime petivit,
Gaudia quanta tenet,
testatur gloria coeli.
V. O felix vita,
felicia praemia ducis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Martyris excelsi
jam saeva languida morte
Effigies habitum
Magni mutaverat oris.
2. Laetus crudeles
accessit martyr in ictus,
Fecit in adversis
virtus miracula Magni.
3. Aegros sanavit
generosi sanguinis unda,
Dum Magni ruptis
sanguis cadit undique venis.

Responsoria.

1. Sedibus ecce suis
est conditus ille sepulchro,
Affatur Magnus
sponsam, quam tellus habebat
Cede parum socio,
virgo castissima conjunx.
V. Conjugis exemplum
venerandae praedico semper.
2. Quam decus est ingens,
rapitur de corpore martyr.
Gaudet adhuc animus
noster de martyre tanto;
V. In coelo meriti
Magno reddantur honores.
3. Sancti membra viri
pendent lacerata bipenni,
Martyris in saeclo
pallescunt lumina vultu
Adstantes quaerula
pia per suspiria dicunt:
V. Triste nefas, justum
manibus tractare nefandis!

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Fluxit purpureus
Magni de corpore sanguis.
Mortuus in nuda
Magnus tellure jacebat.
2. Hic summa mundum
refugit gravitate caducum,
Ast ope virginea
ducit sua praemia secum.
3. Ibat in hostiles
Magni clementia vires,
Vulneribus praestando caput
dignatur apertum.
4. Horruit audito
trepidans hoc vulnere tellus.
Martyrii sacro
madefactum sanguine pectus.
5. Hoc pro tot meritis
te solum, Magne, precamur,
Pro nobis vota
miseris effunde salutis.

Ad Benedictus.

A. Virtutes Magnus
puer ingeniosus ad omnes.
Factus vir magnus
cupit has ostendere factis,
Praemia factorum
modo percipit ipse suorum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Haec est illa dies,
qua fata novissima Magnum
Urgent, purpureus
color ejus et ora reliquit;
Magnus in optato
jam coeli gaudet honore,
In terra cujus
agitur victoria mortis.

Brev. Aarhusiense imp. Aarhusiae 1519. — Hymnen zu diesem Officium: In 1. Vesp.: Aeterna Magni gloria: ad Noct.: Meritis totum gloria martyris; ad Laudes: Martyris cervix.

72. De sancto Magno.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. In hymnis fidelium
vox pulset coelestia,
Magni dum recolitur
martyris victoria.
2. Duplicis martyrii,
quem probat constantia:
Tam mortis supplicium,
quam carnis munditia.
3. O res mira, juvenis
virginis cubiculo
Annis decem floruit
castitatis titulo.
4. Immolandus paulo post
redit ab exsilio
Futurorum praescius
divino praesagio.
5. More Christi traditus
falso pacis basio,
Innocens occubuit
gravis hostis gladio;
Astra scandens superum
sic migrat de proelio
Cum palma martyrii
et pudoris lilio.
Qui vixit decem annis
in thoro cum virgine,
Virgo castus, Magnus martyr,
grato Dei munere,
Poscat nobis ab eodem
secum semper vivere.

R. Alme Dei miles,
tua festa tuere colentes,
Archadis alme comes,
digne rege te venerantes,
Pelle, pater, pestes.
nostras pius ablue sordes,
V. Funde preces, tecum
regnemus ut omne per aevum.

Ad Magnificat.

A. Lux dicata Magni martyrio
Instat, jugi colenda gaudio,
Qua mutatur grato commercio
Mors in vitam, in plausum
passio.
O mors felix, cujus supplicium
Vitae reddit aeternae praemium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Sancti Magni
colentes solemnia
Regis regum
laudemus magnalia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Magnus ex prosapia
magna procreatus,
Actu, vita, moribus
major est probatus.

2. Praedis vacans primitus
pravorum instinctu,
Ut Paulus convertitur
in viae procinctu.
3. Saulus ecce Paulus fit,
praedo fit patronus,
Persecutor factus est
plebis rector bonus.

Responsoria.

1. Nova mundo resultat gloria,
Sancti Magni plaudens victoria,
Qua exsultat coelestis curia;
V. Gaudet tellus, felix Archadia,
Novae lucis refulgens gratia.
2. Mali bonos solent pervertere,
Quibus victus primaevo tempore
Praedis Magnus coepit insistere.
V. Sed electum Deum eripere
Non moratur de mortis foedere.
3. Magnus praedo mutatur penitus,
De raptore fit pater inclitus,
Agnus redit ad caulam perditus.
V. Sacri plenus afflatu spiritus
Gregem regit hic vervex redditus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir sanctus in comitem
digne sublimatus,
Carnem per continuos
domat cruciatus.
2. Justus, pius, humilis,
largus et modestus,
Ipse suis praefuit
exemplis honestus.
3. Magnus inter ceteros
gratia divina,
Plenus fulsit veluti
stella matutina.

Responsoria.

1. Praeter carnem in carne vivere
Studet Magnus divino munere
Miro paene se domans genere.
V. Annis decem in thoro virginis
Labe carens mansit libidinis.
2. Hako Magni terras et praedia
Sibi subdens invasit omnia,
Contra mitem furit insania;
V. Nulla Magnus fractus injuria
Cuncta perfert mira constantia.
3. Cessit Magnus furentis odio,
Rex Anglorum quem sumptu
regio
Suo digne fovet palatio.
V. Anni redit transacto spatio
Nutu Dei tutus martyrio.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir sanctus ad propria
reversus componit
Cum Hakone perfido,
qui fraudem disponit;
Expetit ecclesiam,
qua fraude comperta,
Paratus hostiam se
Christo fert spe certa.
2. Hostem turbat comitis
mora salutaris,
Hostia dum refici
exspectat altaris;
Sanctum trahunt, rapiunt
templum irrumpentes,
Sacro plenum pabulo
extrahunt amentes.
3. Hakonis presentiae
Magnus praesentatur,
Sitit agni sanguinem
lupus fore satur,
Protulit sententiam,
ut morti tradatur,
Et lictori traditur,
ut hanc sequatur.

Responsoria.

1. Nova Judae regnat perfidia,
Alter Abel fratris invidia
Ruit, victor regnat in gloria,
Plangens ista plaudit Archadia.
V. Hako Magno sub pacis basio
Mortem parat fraudis consilio.

2. Hostis movet Magni collegium
Propulsare zelus nefarium,
Sanctus victor, quam ferre taedium,
Mavult gratis pati martyrium.
V. Servis pacem laetus obtinuit,
Dum grex abit, pastor occubuit.
3. Jesu pie, nos Magni precibus
Noxae reos absolve nexibus,
Condemnati carnis operibus
Ne privemur supernis sedibus.
V. Mentes nostras illustra moribus,
Pacem dona nostris temporibus.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Favus stillans frangitur
mellis dans dulcorem,
Mala quaeque fugiunt
cujus per odorem.
2. Vir sanctus occiditur,
cujus dant stuporem
Signa, caecos luminat,
temperat furorem.
3. Surdi, muti precibus
Magni reparantur,
Claudis datur sanitas,
leprosi mundantur.
4. Ferro vincti martyris
ope relaxantur,
Naufragantes nexibus
mortis liberantur.
5. Fit moestis laetitia,
aegris medicina,
Spes firma periculis,
salus in ruina.

Ad Benedictus.

A. Magne pater, conforta flebiles,
Ope pia sustenta debiles,
Casu mortis erige fragiles,
Regno vitae ne simus exsules.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

Salve, Magne, martyr egregie,
Miles Christi, cultor justitiae,
Plebis rector, tutor ecclesiae;
Salve felix comes Archadiae,
Fac nos tuae consortes gloriae.

Brev. Roschildense imp. Parisiis 1517. A. — Brev. Lundense imp. Parisiis 1517. B. — Brev. Aberdonense imp. Edinburgae 1510. C.

In 1. Vesp. nur **A** 1. C. — **R**, 1 Magne Dei miles C. — In 2. Noct. **R** 2, 1 Hostes C. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** fehlt C. — Hymnen zu diesem Officium: In 1. Vesp.: Hymnis praedulcibus Magni praeconia; ad Laudes: Exsultemus concrepantes.

73. De sancto Maximiliano.

In 1. Vesperis.

Super Palmos.

A. Congregemur laetabundi,
Veneremur hujus mundi
Evictorem non profanum
Et doctorem Christianum,
Fidei florem diaphanum,
Praesulem et martyrem,
Sanctum Maximilianum.

Ad Magnificat.

A. O protoflamen
Laureacensis,
Recreamen
Celeiensis,
Martyrisamen
Sustines ensis,
Plebis ovamen
Pataviensis,
Cui relevamen
Valde valens sis
Dando solamen,
Quod petit. Amen.

Ad Matutinum.

Exsultando chorus
Christo sit laude sonorus,
Cordis in arcano
jubilans Maximiliano.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus impiorum
Viis non adhaerens
Transit ad coeli chorum
Legem Dei quaerens.

2. Inania non meditans
Cor in Deum fixit,
Cui sancte militans
Plebem benedixit.

3. Uterque Dei pax adsit ei
perfert cruciatus,
Vir fidei, virtute spei
pater ille beatus.

Responsoria.

1. O et eja jucundemur
De Celeia quod fovemur
Sanctae prolis munere
Nobili de genere,
V. Vita novanus
oritur Maximilianus.

2. In domo Dei nomen regi
Juste coaptavit,
Nam maxima libavit,
Fide pura, spe secura
Offerens se sacravit
Morti, quam gustavit,
V. Maximus in mille
virtutibus emicat ille.

3. Nobilis ex genere
se fecit nobiliorem,
Dum veterem morem
studuit sectando tenorem
V. Virtutum florem
suscipiens propter odorem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cum invocat Deum
Exaudivit eum
In tribulatione,
Sibi post hanc viam
Reddens vicem piam
In retributione.

2. Viam hujus in victore
Vultus sui in splendore
Christo collocabat,
Nam intrabat cum timore
Domum Dei, cum fervore
Cordis adorabat.

3. Hic honore et decore
Praesulatus coronatus
In superna gloria,
Aeterna memoria
Est glorificatus.

Responsoria.

1. Quamquam a parentibus,
Quibus erat unicus,
Delicate nutriretur,
Abstraxit se deliciis,
Infantiae stultitiis
Ne unquam notaretur,
V. Effulgens rite
clarae medicamine vitae.

2. Decurso septennio
Presbytero Oranio
Mirae sanctitatis
Imbuendus tradebatur,
Quem docendus sequebatur
In lege deitatis;
V. Et studuit mire
virtutibus se redimire.

3. Cujus ab hoc mundo
dum migrarent parientes,
Praedia corde pio
distribuit inter egentes,
V. Quoslibet exsilio
cupiens recreare dolentes.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In Deo confidit,
Cujus vultum vidit,
Et dilexit veritatem
Hujus atque aequitatem.

2. Largiaris vitam
sanctam sibi, Christe, petitam
Uncto in ardore
firmando cordis honore.

3. Dei tabernacula
Intrans sine macula
Monte sancto quievit
Operans justitiam
Per cordis munditiam
Nihil doli sevit.

Responsoria.

1. Denique infantiae
Atque pueritiae
Annis consummatis,
Cavit adolescentiae
A viis petulantiae
Nec non vanitatis,
V. Nil mundum reputans,
sua blandimenta refutans.

2. Dissolutum et pollutum
Cum incestis et scelestis
Aspernens contubernium,
Morum tutum tulit scutum
Cum modestis et honestis
Exercens colloquium,
V. Et fidei vitam
didicit retinere pudicam.

3. O tiro Christi,
pro cujus amore necaris,
Ne barathro tristi
poenis damnemur amaris,
V. Consocia isti
gaudens, cui sonsociaris.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Induat nos Dominus
virtute atque decore
Firmans nos flore
Fidei prece praesulis hujus.

2. Omnis terra Deo
cum laetitia jubilate,
Procurare reo
veniam per hunc properate.

3. In quantum quivit,
anima quoque sitivit,
Cernere virtutem
Domini propriamque salutem.

4. Glorificet, laudet,
superexaltet, benedicat
Coelicus, aethereus,
terrenus, spiritualis.

5. Corde non vanus
laudat Deum Maximilianus.

Ad Benedictus.

A. Laus resonet Patri,
quia magna contulit isti
Praemia sanctorum
cum culmine laudis eorum.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificemus Dominum,
Salvatorem omnium,
Qui de sede majestatis
Et aeternae pietatis
Respicit humilia
Confortat et debilia,
Cujus misericordia
Pataviae ecclesia
Gaudet se patronum
Hunc habere sanctum
Maximilianum.
Asta, pater et patrone,
Tiro Christi, pastor bone,
Nobis mortis in agone,
Agonista Christi
Maximiliane.

Brev. ms. Plagense s. sign. anni 1499. A. — Brev. ms. Oenipontanum 628 anni 1486. B. — Brev. Kimense imp. Venetiis 1516. C.

In 1. Vesp. super Ps. **A.** 3 O victorem ABC. — Ad Magn. **A** Viam hujus in victore etc. C. — Ad Magn. **A**, 6 Sustines ensem AC. — **A** Cui fehlt AC. — Ad Noct. omnia de communi C. — In 1. Noct. **A** 3, 2 Profert cruciatus AB. — **R** 1, 3 liberavit A. — In 2. Noct. **A** 1, 4 post hanc vitam AB. — **R** 1, 6 usquam vacaretur A; usquam notaretur B. — **R** 2, 4 Imbuens A. — **R** 3, 2 migrarent parentes AB. — **R** 3, 5 Quoslibet ex illo A. — In 3. Noct. **R** 1, 1 De infantiae AB. — **R** 3, 5 Consociaris isti C. — In 2. Vesp. ad Magn. **A**, 8 Patavius ecclesia A; Patavis ecclesia B. — **A**, 10 Hinc sanctum A; Habere sanctum B. — **A**, 13 Christi et pastor AB.

74. De sancto Procopio.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Laetare, Bohemia,
Jubilorum studio
Patroni solemnia
Colens cum tripudio,
Laude multifaria
Prolis contubernio
Paterna commercia
Extolle praeconio,
Loci thesauraria
Sacri glebae pretio
Dona confert varia
Morbidis suffragio;
Ergo, coeli gloria,
Procopii praemio
Da intrare gaudia
Tua patre praevio.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regi regum jubilemus
Et has laudes decantemus
Propter pium Procopium,
Nobis patrem propitium.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir Procopius,
Mundum animo solerti
Vitans legis cultor pius
Petiit antra deserti.

2. Excelso degens in monte
Jussa Dei praedicavit,
Fugans hostes crucis fronte
Basilicam dedicavit.

3. Caput humile extulit
Signorum per miracula,
Neces daemonum expulit
Virtutum per signacula.

4. Mirificavit pugilem
Tribulationis mora,
Lactificavit vigilem
Dominus in mortis hora.

5. Voci ejus rex intendens
Scuto coronavit diro,
Locum triumphi impendens
Gaudio vallavit miro.

Responsoria.

1. Quasi vitis fructifera
Bohemia pullulavit,
Cum palmes salutifera
Procopium germinavit,
De quo vina lactifera
Rex populo propinavit;
V. Pauper sinu pausit
Sub stellato solio,
Aquam vivam hausit
De coelesti dolio.

2. In caverna Christi servus
Regulorum calcat taetra,
Fatigatus duce cervus
Refugit tutus in petra,
Lassus potum petit nervus,
Vino cedunt aquae metra.
V. Latibuli loculo
Jesus ut in Cana
Ostendit in poculo
Signorum arcana.

3. O Procopi, o vir Dei,
Solamen desolatorum,
Plectendus capitis rei,
Stragem dum fugit tortorum,
Se subdit paternae legi,
Cum venia delictorum;
V. Aestas iter glaciem
Moesto pandit fugienti,
Ut Pharaonis faciem
Mare praebet abeunti.

4. Surge, decus salutare,
Purga specus solitare,
Fulgens secus fluminare
Sazawae naufragia,
Petunt caecus luminare,
Surdus, mutus numinare
Christo coetus ruminare
Laudes per suffragia.

V. Ordo, sexus, omnis aetas
Currunt ad paternas metas.
Grates Deo solvunt laetas
Consequentes bravia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Ingressus sine macula
Quievit in sancto monte
Vir, caritatis facula,
Dans imbrem de vitae fonte.

2. Vitam aeternam petiit,
Quiescens in Christi cultu,
Mansiones regis adiit
Delectatus in ejus vultu.

3. Transit aethera vir de mundo,
Israelita sine dolo,
Culmen transcendens corde mundo
Degit sub trinitatis polo.

4. Cultor rerum omnium
Intrans cum victoria,
Pauper gustat Dominum
Suavem in gloria.

5. Fulgens doctorum corona
Laudatur in patriis,
Quam confecit arte bona
Assumptus in atriis.

6. Caritatis in clibano
Virtutes probantur almae,
Crescunt cedri in Libano,
Florent ut in Cades palmae.

Responsoria.

1. Agens Henoch crucis ritus
Mittit vernulae ad litus
Navem cursu agili.
Quam digna res meritorum,
Suscitator mortuorum
Fit in carne fragili.

V. Ad glebam locatus
Puer suscitatur,
Prior procreatus
Per quem recreatur
Petens voce vagili.

2. O insignis gentis rector
Tuae felicis patriae,
Erroris patens detector
Ingentis idolatriae,
Daemoniorum ejector,
Vasis collator gratiae;

V. Tu errantium protector,
Regi nostro sis adnector,
Hunc videre facie.

3. Transit zelator Elias
Paradisi latebras,
Prophetat casu Abdias
Advenarum tenebras,
Tutor noster Ananias
Claudit lucis palpebras;

V. Opprimentes maledicit
Servorum terrestria,
Docens mundo valedicit
Amare coelestia.

4. O sacerdotum columna
Juxta morem regis Salem,
Verna Christi et alumna
Pacis novae Hierusalem,
Offerens vinum et panem
Benedictor populorum,
Contemnens vitam inanem
Es collega angelorum;

V. Fortis athleta Domini,
Pulsus prece filiorum
Da laudem tuo nomini,
Pandens his regna polorum.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Age, mater ecclesia,
Tanti festa gaudii,
Quae decorant solemnia
Merito Procopii,
Cujus nobis auxilii
Adsunt patrocinia,
Quem non vicerunt varii
Status accidentia.

Responsoria.

1. Salve, medice aegrorum,
Visu, lingua, gressu, nece,
Tuorum corda servorum
Mundans a peccati faece,
Fiscellas daemoniorum
Tua purgans sancta prece;
V. Te pastorem amant
Oves redeuntes,
Te hostes inclamant
Vasa exeuntes.
2. Mittit Romam rex legatos
Fratres paterna ab aede,
Hortos virtutum rigatos
Glorificare a sede,
Praesul Urbanus negratos
Sentit languorum a caede.
V. Minatur dissolvi
Pater delinquentem,
Exclamat absolvi
Facta poenitentem.
3. Spes miranda, quam dedisti
Mortem tuam plangentibus,
Dum futuram promisisti
Te tribulandis fratribus,
Solve, pater, quod dixisti,
Nos tuis juvans precibus.
V. Ad te clamant filii
Corde circumspecto,
Opem fer auxilii
Doloris in lecto.
4. Solutum granum palea,
Purgatum nexu luteo,
De Bohemorum area
Infertur coeli horreo,
Aureola virginea
Fulget in sancto cuneo;
V. Hic sidus ex superis
Micans turbae generis,
Hostibus exsuperis
Fugat cultum Veneris.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Laudes jubar matutinum
Regi solvat in decore,
Plebs omnis patrem divinum
Corde extollat et ore.
2. Servivit in laetitia
Deo parens ejus portis,
Quem ab omni moestitia
Liberavit hora mortis.
3. Christo vigilans de luce
Dexterae ejus adhaesit,
Ad gloriam ipso duce
De exsilio pervenit.
4. Benedicit corde humilis
Deum in camino ignis,
Ardendo Seraphim similis
Caritatis fulgens signis.
5. Laudat aeger Dominum coetus
Veniens ad tumbam sancti,
Sospitate remeans laetus,
Spe cernentes gaudent cuncti.

Ad Benedictus.

A. Salutem ex inimicis
Derelictis tribuit
Gentis protector felicis,
Quam spe firma imbuit;
Cum praelatum suae vicis,
Quem pro eo induit
Rex, Germanum natione
Hunc infula praeferens,
Cui sanctus in visione
Apparens nil deferens,
Plagat, movet jussione,
Inde loco efferens;
Fuga pestem, pugil bone,
Hostes nostros conterens.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O lumen Bohemiae,
Doctor veritatis,
Tu norma justitiae,
Lima pravitatis,
Rosa pudicitiae,
Gemma castitatis,
Codex sapientiae,
Cella claritatis,
Instita laetitiae,
Dulcor caritatis,
Ora regem gloriae
Nostris pro peccatis,
Ut det donum gratiae
Nobis cum beatis.

Brev. ms. S. Georgii Pragens. saec. 14. Cod. Pragens. XIII C 1 a. A. — Brev. ms. Pragense VII A 12 saec. 14. B. — Brev. ms. Altovadense LII saec. 14. C. — Brev. ms. Altovadense LXIII saec. 14. D. — Brev. ms. Raigradense $\frac{D}{K}$ 1 a 17 anni 1342 E.

In 1. Vesp. Super Ps. **A**: O Procopi mit abweichenden Rhythmen B; dieselbe **A** ad Cant. CD: Age mater ecclesia als **A** in 1. Vesp. D. — Ad Magn. **A** fehlt E. — Invit. in CD: Exsultemus regi regum | Venerantes patrem pium | Nam ipse conditor legum | Coronavit Procopium. — In 1. Noct. **A**, 6: De convalle hujus mundi | Pennis virtutum levatus | Montem coeli sicut passer | Domino (sic) transmigravit BCD. — **R** 1, 3 Ut palmes B. — **R**, 3. O insignis B. — **R**, 4 prosaisch BCD. — In 2. Noct. **A**, 4—6 prosaisch CD. — **R**, 1 Transit zelator CD; o Procopi B. — **R**, 2 Salve medice CD; Agens Henoch B. — **R**, 3 Surge decus CD; Transactis horis B. — **R**, 4 prosaisch CDB. — In 3. Noct. **R**, 1. Spes miranda CD; Transit zelator B. — **R**, 2. Solutum granum CD; Salve medice B. — **R**, 3. O sacerdotum CD; Salve medice B. — **R**, 4. prosaisch BCD. — Ad Laudes **A**, 2—5 ad horas verteilt CD, obschon die Antiphonen zu den Laudespsalmen gehören. — Nach dem Officium vereinzelte Antiphonen bald als **A**. per hebdomadam, bald als zur 2. Vesper gehörig bezeichnet. Ihr abweichender Rhythmus verrät ihre ursprüngliche Unzugehörigkeit, weshalb sie hier fortgeblieben. In der Anordnung der Teile bin ich A gefolgt, weil sowohl aus inneren Gründen ersichtlich ist, dafs die forma monastica, und zwar die des Benediktinerbreviers, die dem Officium ursprüngliche ist, als auch, weil wir den Ursprung dieses Officiums jedenfalls im Sazawa-Kloster zu suchen haben.

75. De sancto Rocho.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave prudens medice
Pestisque profligator,
In morbis epidemiae
Sis nobis sublevator
Et apud regem gloriae,
O Roche, suffragator.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoremus Dominum,
Qui stupenda fecit,
Novum mundo medicum
Rochum quando dedit.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Fuit lignum, quod plantatur
Locis in humentibus
Rochus sacer, dum ornatur
Plurimis virtutibus.

2. Intellexit et servivit
Cum tremore Domino,
Spretis rebus Romam ivit
Solo fultus baculo.

3. Orans demum fert ad Deum:
Tu es mea gloria,
Tu exaltans caput meum,
Tu mea victoria.

Responsoria.

1. Nobilis et multo
Rochus praefulgens honore,
Inclita quae dederat
series rerumque facultas,
V. Omnia contempsit
virtutis amore calescens.

2. Extera jam sitiens
loca visere tendit ad urbem,
Interea Italiam
pestis premit atque Cesenam;
V. Rochus adest miseris,
signo crucis elevat omnes.

3. O pater et vivax
aegrorum cura, medere
Ulceribus nostris,
quae spiritus et caro suffert,
V. Et fer opem famulis,
qui te venerantur amantque.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic, quae stulto placet mundo,
Vanitatem respuit
Et se fructu perfecundo
Servum cunctis obtulit.
2. A mane dieque toto
Christo Rochus adstitit
Et precatu cor devoto
In superna dirigit.
3. Nomen tuum, rex mirande,
Tum in Rocho claruit,
Cum jam mundi mel nefandum
Illi totum aruit.

Responsoria.

1. Tandem Romuleas
post multa pericula in arces
Venit et hic tota
pestis grassatur habena;
V. Viva presbyteri
frontem cruce signat abitque.
2. Inde Placentinam
contendens sanctus in urbem
Hanc simul et reliquas
servavit peste gravatas;
V. Nec mora letifero
Rochus quoque aduritur igne.
3. O qui vivificae
signo crucis erigis aegros,
Nos quoque salvifica,
saevo dum laedimur igne,
V. Qui non Paeonia
confidimus arte levari.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Non hic dolum neque fraudem
Lingua perpetraverat,
Quare Deo cantat laudem,
Cui jam cohabitat.
2. Ejus verbi Christus replet
Cordis desiderium,
Et, quod triste fuit, delet
Omne donans gaudium.
3. Salutari suo junctus
Purget nos a crimine,
Impetret, ut sit compunctus,
Qui se colit intime.

Responsoria.

1. Fit Rocho afflictio,
fons undam, dum canis escam
Attulit et sancto
non defuit alma potestas;
V. Qui sese miseris
et res impenderat omnes.
2. Tum patriam repetens
capitur, jactatur in umbra
Carceris, at vitae
finem ut sibi cernit adesse,
V. Ecce sacerdotem
vocat et Domini capit escam.
3. O qui luminibus
vectaris in aethera sacris,
Et, quid apud Dominum
possis, signante tabella,
V. Nos a pestifero
conserva, Roche, veneno.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Dies adest nunc celebris,
Rochus sacer quo laetius
De mundi transit tenebris
Coeli civis eximius.
2. Afflictis peste profuit
En Rochi invocatio,
Constantiae qua adfuit
Miranda liberatio.
3. Res Venetis notissima,
Quanti sit Rochus meriti,
Et saecula novissima
Voto loquentur perpeti.

4. Adstipulatur eadem
Haec nostra domus firmiter,
Ex qua tunc pestis rabiem
Rochus fugavit fortiter.

5. Sic plurima Picardiae
Loca necnon Parisium
A morbis epidemiae.
Rochi servavit meritum.

Ad Benedictus.

A. Sancti Rochi pia solemnia
Noster chorus promat cum gaudio,
Cujus mira medendi gratia
Totus orbis effulget radio;
Nunc aeterna sanctorum gloria
Gaudet felix junctus collegio.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Rochus migrat laetabundus
Ad regnum post miserias
Christi mensus vestigia,
Quam beatus, quam jucundus
Intrat ad regni nuptias.
Mira pandunt prodigia;
Ergo totus illum mundus
Petat fundendo lacrimas,
Ne furat epidemia.

Brev. Sleswicense imp. in Sleswic 1512. — In 1. Noct. **A** 2, 3 Spretisque rebus. — In 3. Noct. **R** 1, 1 Sit Rocho. — **R** 1, 2 fons nudam. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** furiat. — Hierzu der Hymnus: Rochi conjubilent.

76. De sancto Ruperto.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Praesul Rudberte
fiant modo gaudia per te,
Tu populum totum
rege, duc, trahe, perfice votum.

Ad Magnificat.

A. Ad laudes laetas
concurrat sexus et aetas,
Patria laetetur
gens tota unum veneretur,
Quo duce cognovit
Christum, peccata removit;
Ferre jugum Christi
nos, sancte pater, docuisti,
Fac nos in caelis,
pastor, potrone fidelis,
Tecum gaudere,
fidei secreta videre.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Summum laudemus,
regi Christo jubilemus,
Laudat, adorat eum
Rudbertus agens jubilaeum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gente, fide, genere
clari puerum genuere,
Sed sublime genus
plus extulit ille racemus.

2. Proficit aetate
sanctus puer et pietate
Sub titulo pueri
meritis vix cepit haberi.

3. Mens adolescentis,
imbuta sacris documentis,
Respuit errorem,
Christi concepit amorem.

4. Tempus adesse ratus
messis pater ille beatus,
Intrat in Aegyptum,
docuit novus accola Christum.

5. Luce carebamus,
nos tunc Aegyptus eramus,
Urbe Ratisbona
confert coelestia dona.

6. Arida culta rigat,
vellit, plantat, catechizat,
Primates regni
mundantur fonte perenni.

Responsoria.

1. Ecce viri metas
virtus implevit et aetas,
Vita, genus, mores,
doctrina merentur honores;
Patrem devota
petit hunc Wormatia tota,
A populo, clero
fit episcopus ordine vero,
V. Officio functus
dispensat coelictus unctus.

2. Urbs in monte sita,
resplendet caelibe vita,
Candelabro clare
coepit lampas radiare,
Splendor erat lucis
opus et doctrina salutis,
Forma gregi factus
doctrinam vertit in actus;
V. Actu Martha foris,
ovat intus parte sororis.

3. Dux Noricae gentis,
expers fidei documentis,
Splendorem tantae
non vidit lampadis ante;
Missis legatis
quaerens cultum pietatis,
Spondet ab aurorae
cessare salutis amore;
V. Cervus aquam vivam
sitiens, oleaster olivam.

4. Pratibus in Noricis
gentili labe fugata
Dispergit late,
fert fructum cum pietate,
Dividit in cura
cum Josue mellea rura;
V. Summus pontificum,
Deus hunc sibi fecit amicum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Gente triumphata,
gentili labe fugata,
Sedes monstratur,
ubi gens conversa regatur,
Quo vacet a curis
pater, auctor et anchora juris.

2. Urbs erat ignavo
tunc horrida cive Juvavo,
Quae vel qualis erat
prius integra, fracta docebat.

3. Illuc ingressus
sedit saxo advena fessus,
Gaudens inventa
requie post aucta talenta.

4. Sanctus clamavit,
Deus hunc audivit, amavit,
Nunc exsaltatus
est sursum glorificatus;
Cum sanctis vere
nos semper, Christe, tuere.

5. Hic templum sanctum
fecit de gentibus amplum,
In quo mundantur
pravi, dum justificantur,
Nunc prece mundari
faciat nos, fine beari.

6. Floruit ut palma,
domus hunc susceperat alma,
In superis castris
sanctus laetatur in astris;
Nobis laetitiam
precibus ferat atque sophiam.

Responsoria.

1. Cum duce mox tota
plebs est baptismate lota,
Carne vel mundo
natos parit unda secundo,
Turba renascentum
fuerat quasi milia centum;
V. Vera fides crevit,
populus credens adolevit.

2. Mons incurvatus,
vertex gentis superatus,
Ad majora fidem
patri praestabat eidem,
Idola confregit,
urbes villasque subegit;
V. In populis Istri
sudavit cura magistri.

3. Ad finem gentis
venit doctrina docentis,
Colligit extremos
vindemia sancta racemos,
Gens habuit tota
fidei communia vota;
V. Nil adversatur,
Christus genti dominatur.

4. Dux patriae tandem
sedem donavit eandem,
Hanc primam regni
firmavit jure perenni,
Catholici juris
matrem dedit esse futuris;
V. Nutu divino
fuit haec sedes peregrino.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Lympha potatus,
coelesti pane cibatus,
Internis tactus
fuit omnibus omnia factus,
Aeternum victum
prece nobis det benedictum.

Responsoria.

1. In multa messe
messores vidit abesse,
Hinc pater electus
ad rura paterna profectus
Destinat ad gentes
in lege viros sapientes,
Promptos jussa sequi,
doctores juris et aequi.
V. Ad nos sacratus
rediit pater his comitatus.

2. Pneumate fecunda
fit plebs, quam diluit unda,
Quae dum succrescit,
clarescit, ovans viridescit;
Hinc pater in cura
firmat coelestia jura,
V. Corde repurgata
gens gaudet luce renata.

3. Suscipe vota gregis,
doctor sanctissime legis,
Quos convertisti,
quos in Christo genuisti,
Fac nos sincere
tua Christo lucra placere;
V. Pastor, oves serva,
nos grex tuus atque caterva.

4. Rudbertus Noricos
jam Christo fecit amicos
In mellisque favum
mutans de faece Juvavum
Disponit gratum
sacer iste pontificatum;
V. Primus antistes
mulcens re, famine tristes.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Urbs instauratur,
templum Christo fabricatur,
Ordo sacer cleri
cepit reverenter haberi,
Credentes turbae
populus clarescit in urbe.

2. Sunt quoque sacratae
mulieres urbe locatae,
Quas pater advexit,
Erntrudis eas pia rexit;
Carnis in hoc nexu
merito vir, femina sexu.

3. Vires excessit
labor, unus singula gessit,
Sancti doctores
patris subiere labores,
Est partitus onus
in plures ipse patronus.

4. In tenebris clare
coeperunt astra micare
Mores pravorum
correxit vita bonorum
Crevit ab his fultus
Christi sacer undique cultus.

5. Vinea cultori
respondet, terra labori
Tam fructu plena
laetatur vitis amoena
Gens instructa satis
profert fructum pietatis.

Ad Benedictus.

A. Omnibus expletis
advenerat hora quietis,
Ponit carnis onus
felix in morte patronus
Reddidit expensum
Domino cum foenore censum.
Sortem sanctorum
capit amodo cinis eorum
Intima gustavit
expertus habens, quod amavit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Christe, bonum verum,
fons, ordo, clausula rerum,
Tu nos plasmasti,
tu morte reos reparasti;
Prolapsos iterum
tribuis cognoscere verum
Et per doctrinam
Rudberti das medicinam;
Nos igitur precibus
venerandi praesulis hujus
Terge, lava, munda,
salva de morte secunda.

Cod. S. Petri Salisburgens. b VI 3 saec. 15. A. — Brev. ms. S. Emmerami saec. 15. Clm. Monacens. 14790. B.

In 1. Vesp. **R.** Rudbertus Noricos A. — In 2. Noct. **A** 4: Ferre jugum Christi etc. cfr. in 1. Vesp. ad Magn. B. — **A**, 5 u. 6 prosaisch B. — **R**, 4 in A:

R. Conversos jam ad Christum videns plurimos
Felix antistes ordinavit clericos
Ad tractanda mysteria idoneos.
V. Ejus interventu a sordibus Christe nos emunda
Et electos tibi sacerdotes praepara.

In 3. Noct. **R** 1. Dux patri etc. A. — **R** 2. In multa messe A. — **R** 3 Pneumate fecunda A. — **R** 4. Suscipe vota gregis A. — Ad Laudes **A** 1, 1 Orbis instauratur A; urbis instauratur B. — Hymnus in utrisque Vesp.: Eja, fratres, extollamus.

77. De sancto Servatio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Alto parentum sanguine
Servatius Armeniae
Eluxerat e finibus
Ut magni solis radius.

2. Praeceptorum coelestium
Praedicator per angelum
Directus est ad exteros
Flagrans totus ad superos.

3. Tungris pastore vidua,
Longo luctu dissoluta,
In hoc rerum articulo
Visitatur a Domino.

4. Electionem praesulis
Plebs orbata septem annis
Pari tractat consilio
Die collecta placito.

5. Adest pauper Servatius,
Dives divinis opibus,

Artus sustentans baculo
Quasi jam fessus senio.
R. Romam oratum veniens
Innotuit per evidens
Lumen divinae gratiae
Cum sanitatum munere,
V. Quasi sol inter nebulas
Sic per eum effulserat.

Ad Magnificat.

A. Exsultet omnis spiritus
In Servatii laudibus,
Cujus beatum spiritum
Ad supernum collegium
Assumpsit Christus hodie
Quem pro nobis oret pie.

Ad Nunc dimittis.

A. Ecce cunctis videntibus
Apparuit et angelus
Ad pastoralem baculum
Ipsum vocans Servatium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

In laudem Domini
resonent vox, carmen et hymni,
Ut vigiles animos
foveat Servatius heros.

Ad Nocturnum.

Antiphonae.

1. Ecce, qui in lege
Domini jugiter meditatus,
Fertile ceu lignum
dedit hic in tempore fructus.
2. Servus erat Domini
praesul Servatius almus,
Praedicat hic populis
divini verba timoris.
3. Milia non timuit
populi patriam populantis,
Nam Dominus hunc praeveniens
in pace quievit.

Responsoria.

1. Sacerdos Christi inclitus
Ortus mundo Servatius
Prima aetatis tempora
Ornavit abstinentia
V. Contentus semel in die
Cibo matris ab ubere.
2. Adolescens spectabilis
Secessit, Jerosolymis
Sollicitus vestigia
Perlustrare Dominica.
V. Contemptor hic terrestrium
Spem captabat coelestium.
3. O praesulum clarissime,
Servati sacratissime,
Aeterno regi supplica,
Ut nostra regat tempora;
V. Serva tuo precamine
Christi redemptos sanguine.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. O fortunatum o senem,
Apostolis non imparem,
Cujus vita magnifica
Et mors erat pretiosa.
2. Expansis coelo manibus
Hora nona cum precibus
Triste reliquit saeculum
Migrans ad patrem luminum.
3. Splendor inaestimabilis
Corpus defuncti praesulis
Miranda luce vestiit
Et basilicam complevit.
4. Odor ibi suavissimus,
Omnium spirans naribus,
Omne genus aromatum
Et omne vincit balsamum.
5. Laus in excelsis Domino,
Quem laudat in Servatio
Supernorum concentuum
Compar melos in saeculum.

Ad Benedictus.

A. In sanctitate Domino .
Serviamus altissimo,
Ut servatos a peccatis

Concedat cum Servatio
Canticum suae gloriae
In aeternum personare.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

Inclite Servati,
sicut modo cernere Christum
Es meritus, sic ista tuos
post saecula servos
Cernere perficias,
requies ubi summa laborum
est.
Laus patri genitaeque proli
cum flamine sancto.

Brev. ms. S. Floriani XI 429 saec. 15. A. — Cod. Sitanstettens. CCXXXII saec. 15. B. — Brev. ms. Palat. Vindob. 1963 saec. 15. C. — Brev. ms. Gurcense saec. 15. Cod. bibl. episc. XXX c 5. D. — Brev. ms. Aspacense saec. 14. Clm. Monacens. 3205. E. — Brev. Osnabrugense imp. Maguntiae 1516. F.

In 1. Vesp. **A** 1—5 an dieser Stelle nur E; **A** 1—3 in Laud. die übrigen Hss. **A** 4 u. 5 nur F. — Ad Magn. **A** = Super Ps. **A**. AB; ad Magn. **A** prosaisch AB. — Ad Nunc dim. **A** nur F. — Invit. in E:

Regem Servatii Dominum laudate beati,
Sanctorum laetus cui jubilat numerus.

Ad Noct. **A** 1—5 nur F. 1, 1 Ecce virum qui F. — **R** 3 nur F, sonst R ex 1. Vesp. — In 2. Vesp. Ad Magn. **A** nur F. — Ein erweitertes, halb prosaisches Officium monastischer Form mit 3 Noct. hat Clm. Monacens. (ol. S. Emmerami) 14926 saec. 15. Dasselbe ist eine spätere Überarbeitung.

78. De sancto Severo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Salvatoris gratiam
Veterum devotio
Collaudet et gloriam
Puerorum concio.

2. Omnes gentes Deum laudent,
Qui de tanti sancti gaudent
Miro patrocinio.

3. Animae fidelium
Dei laudent filium,
Qui per suam gratiam
Severum ad perpetuam
Vocavit gloriam.

4. Qui contritos corde sanas,
Sanctum exercentem lanas
Decoras pontificio,
Unde tibi Domino
Decora sit laudatio.

5. Sion Deum suum laudet,
Quia praesul sanctus gaudet
In coelesti patria.

Ad Magnificat.

A. Magnificat fidelium
Conventus Dei filium,
Qui praepotenti gratia
Perficit magnalia,
Pauperem dum sublimavit,
Sublimatum decoravit
Virtute justitiae;
Tua prece nos tuere
Reddens Christi gratiae,
Praesul sacer, o Severe.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Auctorem vitae,
Christum laudare venite,
Pontificem verum
qui vexit ad astra Severum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Beatus vir in Domini
dum lege meditatur,
Ut lignum fructiferum
a Deo transplantatur.

2. Beatus vir dum studuit
Servire Deo, meruit
In coelo coronari.

3. A columba dum signatur,
Per ministros tribulatur
Innocens et adjuvatur,
Dum salutem deprecatur.

Responsoria.

1. Dum Ravennae sedes vacat
Mortuo pastore,
Ordo cleri Deum placat
Pio pro rectore;
V. Beatus in indicio
Domini consortio
Cleri deputatur.

2. O mira Dei gratia,
Dum stat in ecclesia
Vir laicus, ut oret,
Columba visa tertio,
Pauperem in ostio
Vult clerus ut honoret.
V. Ut Joseph hic immutatur
Annuloque decoratur
Praesularis gloriae.

3. Dum beati fama crescit,
Uxoris devotio
Non credit sed obstupescit
Viri sacerdotio;
V. Currit, ut scrutetur verum,
Praesulem videns Severum
Benedicit Domino.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Non mutatur tribulatus,
Dominum invocavit,
Quem honore praesulatus
Deus mirificavit.

2. Introit in domum Dei,
Orat in timore,
Credentes curat servos
Protectus salvatore.

3. Domine mirabilis,
Per te levatur humilis
Et angelis fit similis
Honore sublimatus.

Responsoria.

1. Indicio non creditur
Primo vel secundo,
Dum vir sanctus caeditur,
Fert animo jucundo.
V. Severus stans in ostio
Columbae fit indicio
De paupere praelatus.

2. Uxor cedens saeculo
Famulatur sedulo
Domino cum filia,
Mundum vincunt et relinquunt
Carnis desideria.
V. Quod impossibile est homini,
Fit voluntate Domini.

3. Cordi vocem concordemus,
Laudes Deo decantemus,
Ex ignaro qui scientem
Et te stulto sapientem
Pie commutavit.
V. Vere est laudabilis,
Qui in sanctis
Suis est mirabilis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Habitans Severus
In Dei tabernaculis,
Multis pastor verus
Praeclaret miraculis.

2. Virtutes dum coluit
Pontifex beatus,
Coronari meruit
In Christo confortatus.

3. Hic a Deo benedictus
Christi miles ut invictus
Transfertur ad gloriam.

Responsoria.

1. Transmigrans a saeculo
Vincentia sepelitur,
Post haec sorte simili
Filia potitur.
V. Ex mandatis sancti patris
Comprimuntur ossa matris
Et dant locum filiae.

2. Celebratá missa rite,
Consummato cursu vitae
Sacrosanctum dum complevit
Praesul donum gratiae,
Inter ossa requievit
Uxoris et filiae;
V. Corpus cujus hic putrescit,
Spiritus in spe quiescit
Cunctorum fidelium.

3. O Dei clementia,
Intuere vota pia
Et dignare nos tueri
Precibus pii Severi,
Per patronum quod adjutis
Verae dona des salutis.
V. Hos ope Severi
digneris, Christe, tueri.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Firmatus in justitia
Praesul Dei gratia
Accingitur virtutibus,
Ut regnet in coelestibus.

2. Jubilet fidelium
Grex recolens solemnium
Deprecans pastorem,
Ut fruatur gaudio
In sanctorum atrio
Post vitae laborem.

3. Pastor pius jubili,
Quem corde sitivit,
Quaerens actu simili
Jucundus adivit.

4. Omnis plebs mente fideli
Benedicat Deum caeli,
Qui Severum exaltavit
Et honore praeditavit
Pastoralis gratiae.

5. Instrue, Christe pie,
nos verae laude sophiae,
Tecum lactemur
prece patronique juvemur.

Ad Benedictus.

A. Benedictus pater misericordiae,
Qui Severum praedestinavit
ecclesiae,
Cujus ope nos adjuti,
Ne damnemur, simus tuti,
Et patrono nos jungamur,
Ut cum ipso perfruamur
Coelesti laetitia.

In 2. Vesperis.

Antiphonae.

1. Functus sacerdotio
Virtutum praesidio
Psallit coram Domino.

2. In mandatis tuis, Christe,
Perseverat sanctus iste,
Miles fortis et invictus
Inter sanctos benedictus.

3. Non est Deo similis,
Per quem levatur humilis,
Ut sit cum principibus
Manens in coelestibus.

4. Sumpto Christi calice
Sacrificans mirifice,
Decantat jam cum gaudio
In sanctorum atrio.

5. Multiplicati seminis
Exhibens manipulum,
Christi consors agminis
Exsultat in saeculum.

Ad Magnificat.

A. Domino magnifice
Decantemus, mirifice
Qui in columbae specie
Humili dans gratiam
Ad coelestem hodie
Severum vocat gloriam.

Brev. ms. Hamburgense 1063. saec. 12. add. saec. 14. A. — Brev. ms. Hamburgense 1062 saec. 13. add. saec. 14. B. — In 1. Vesp. **A** 4, 2 lanam A. — Ad Magn. **A** fehlt A. — In 1. Noct. **R** 2, 5 hostium AB. — **R** 3, 2 Uxoris in ostio A. — In 2. Vesp. ad Magn. 6. Severum vocavit.

79. De sancto Sigismundo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Gaudeat ecclesia
de tali jure patrono,
De tanto dono
veneretur virgo Maria;
Festa Sigismundi
regis per climata mundi
Laude recordemur
Christumque Deum veneremur.

R. Ecce Sigismundus,
rex Burgundis oriundus,
Coelitus exsultat,
cui plebs pia voce resultat.

V. Munditiae signum
divino munere dignum.

Ad Magnificat.

A. O beate Sigismunde,
Tuas preces Christo funde
Pro Christiano populo,
Te, sancte rex, flagitamus,
Corde, voce propulsamus,
Serva nos a periculo.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regem regem adoremus,
Cum quo felix Sigismundus
Triumphat in coelestibus.

Ad Nocturnum.

Antiphonae.

1. Beatus vir Sigismundus,
A Burgundis oriundus,
Legem Dei meditatur
Et in fide roboratur.

2. Burgundorum vesania
Meditatur inania,
Dum in regem fremuerunt,
Hunc pro fide perimerunt.

3. Cumque Deum invocaret,
Exauditur, dum oraret,
Propterea sempiternum
Regnum tenet in aeternum.

Responsoria.

1. Ad sacra baptismi
populum cogente lavacra
Rege Sigismundo
necat hunc plebs ob simulacra,
Quae dabat ignibus, hanc
mortem tulit ipse libenter
V. Unde modo vere
vivit regnatque potenter.

2. Turturis est imitata
fidem regina beata,
Se non occultans,
in morte viro sociata.
V. Martyr in arce poli
sponsa fit addita proli.

3. Athleta Christi capitur,
Decollatur et moritur,
In puteum dirigitur,
Sponsa martyr efficitur
Et proles idem patitur;
V. In vigore corporali
Florent intus acephali
Sub spatio triennali.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Fortitudo Dei
regnantis in arce polorum
Mirae Sigismundo
tribuit diadema decorum.

2. Laetitiae jubilo
Domino jubilemus in hujus
Praesenti festo,
subeamus in atria ejus.

3. Nocte dieque vigil
sancti custodia regis
Nos monet, ut sacrae
meditemur dogmata legis.

4. Cuncta creata Deum
benedicite voce suavi,
Exsultent justi,
cessent a crimine pravi.

5. Spiritus omnis in excelsis
in carmine laetus
Excitet hoc sursum
nostros ad gaudia coetus.

Ad Benedictus.

A. Ecce Sigismundus
rex est mire benedictus,
Pro regno coeli
qui mortis pertulit ictus
Inque viam pacis
gressus direxit et actus,
In tenebris nitet
populo lux praevia factus.

In 2. Vesperis.

R. Pallet rubens ut aurora
Sigismundus mortis hora
Ortus stirpe regia,
Micans luna obfuscatur,
Auri nitor obscuratur,
Fulgens per insignia

V. Dormit pastor vigilans
Quasi stella rutilans
Nactus coeli gaudium.

Ad Magnificat.

A. Lux emicat et triplicat
Radios,
Salvificat, clarificat
Alios,
Sponsam ducens et filios
Ad summos architrios.

Infra Octavam.

R. Miles Christi gloriose,
Sigismunde sanctissime,
Tuo pio interventu
Culpas nostras ablue,
V. Ut coelestis regni sedem
Valeamus scandere.

Brev. ms. Pragense VI E 4 a saec. 14. A. — Brev. ms. Pragense VI F 12 saec. 14. add. saec. 15. B. — Brev. ms. Aquilegiense saec. 15. Cod. sem. Brixinens. s. sign. C.

In 1. Vesp. **R**, 4 pia plebs cui resultat A.; 6 munere fehlt A. — Ad Magn. **A**, 6 periculis A. — Invit. de communi B. — In 1. Noct. **A** 1, 1 vir fehlt AB. — Ad Laudes **A** 4, 2 benedicite vocem suam ABC. — **A** 5, 3 Excitet hic B. — In 2. Vesp. **R**, 1 Pollet rubet B. — C hat 3. Noct., jede mit 1 Ant.; **RR** der 1. Noct. de communi; der 2. wie AB; in 3. Noct. **R**, 1. Pollet (sic) rubens; **R**, 2 Miles Christi gloriose; **R**, 3 Ecce Sigismundus.

80. De sancto Simperto.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Eja, praesul alme Dei,
Mundum replens gloria,
Qui virtute speciei
Morbos et daemonia
Mortem pellis, ut diei
Langueat malitia;
Gaude, cujus est jucundum
Nominis praeconium,
Chorum cerne laetabundum
Laudis ad obsequium,
Tabescentem fove mundum
Vitae dans subsidium,
Nos indignos speciali
Jam exemptos saeculo
Vel justorum generali
Fac adscribi titulo.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Ut cum Simperto
capiamus praemia vitae,
Pervigili Christo
modulari corde venite.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Secus fluminum meatus
Stirpe regia creatus

Stetit Christo complantatus
Flos Simpertus, vir beatus.

2. Ab infantia nutritus
In praeceptis Dei tritus
Mundi calcat post vagitus
Coeli munere potitus.

3. Puer docilis et gratus
Jam in Deo dilatatus
Crevit subdere paratus
Menti corporis conatus.

4. Sic synderesi conjunctus
A supernis est inunctus,
Sperans animo compunctus
Crucis gaudet luce functus.

5. Adstans Deo regi mane
Testamentum patris sane,
Plebem urbis Augustanae
Christi confirmavit pane.

6. Non minis virtute miri
Sancti Deus cornu viri
Exaltavit et sopiri
Fecit vires hostis diri.

Responsoria.

1. Stirps regalis lineae
Nobilis Simpertus,
Sacrae Dei vineae
Palmes stat insertus
Et radicis spineae
Cultor est repertus.

V. *In conspectu principum sapiens apparebat et per terras aliegenarum gentium pertransibat.*

2. Vitam agens coelicam
Carolo petente
Navem Petri typicam
Pura regit mente,
Quam per stipem modicam
Reficit repente.

V. *Cognovit eum Dominus in benedictionibus suis et conservavit illi misericordiam suam.*

3. Resarcitis omnibus
Caritate pura
Jam commissis ovibus
Summa fuit cura,
Restaurare sumptibus
Pietatis jura.

V. *Unde in omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria et nomen ejus requiretur in saeculum.*

4. Sancte Dei Simperte,
Virtutum gratia plene,
Spes miserorum,
Decus ecclesiarum,
Intende preces
populi supplicantis,
Ut impetres
veniam pro delictis

V. *Ecce quia super pauca fidelis exstitisti, super multa constitutus in gaudium Dei tui introisti.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Legem servans nullos egit
Dolos, vitia subegit,
Robur tyrannorum fregit,
Quos ad nihilum redegit.

2. Instar pollulans olivae
Dat odorem vitis vivae,
Dum destructam munit cive
Domum Afrae, testis divae.

3. Montem Dei dum conscendit,
Lignum vitae comprehendit,
Opem languidis impendit
Et de culpa reprehendit.

4. Sanctus monet Udalricus,
Hunc exquirat quod mendicus
Spe salutis, quem antiquus
Dolor urget et iniquus.

5. Per beatum virum cedit
Morbus omnis, salus redit
Desperatis, et obedit
Daemon linquens hunc, quem
laedit.

6. Signa satis eloquuntur,
Sanitates, quae sequuntur,
Et incolumes redduntur,
Qui fidei conjunguntur.

Responsoria.

1. Pontifex per gratiam
Legis Leoninae
Regens Allemanniam
Admodum divine,
Ampliat parochiam
Noricorum fine.

V. *Inebriavit partus sui fructum et factus est ei trames abundans.*

2. Consurgens diluculo
Animo ferventi
Bona sine scrupulo
Suae quaerit genti,
Seminans in populo
Verbum sanae menti.

V. *Factus est ignis effulgens et thus redolens in diebus aestatis.*

3. Specialis gratiae
Decus hunc ornavit,
Oleum laetitiae
Totum impinguavit
Et misericordiae
Rivus inundavit.

V. *Similem illum fecit Dominus in gloria sanctorum et contra inimicos dedit ei potentiam.*

4. Salve, pater et patrone,
Tua nos oratione
Christo jugiter commenda
Emendata vitae menda.

V. Morbos aufer, corda muni,
Hostes arce, mentes uni.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Gloriose vir Simperte,
Januae salutis per te
Nobis semper sint apertae
Et coelorum gaudia;
Castris Dei dux inserte,
Noxas, quaesumus, averte,
Tolle forte, confer certe
Precis efficacia.

Responsoria.

1. Vir praeclarus nexibus
Carnis absolutus,
Christum modis omnibus
Libere secutus,
Angelis gaudentibus
Petit astra tutus.

V. *Exsultavit spiritus ejus in Deo salutari suo.*

2. O quae vox, quae poterit
Lingua recensere,
Cui magis concesserit
Muneris habere
Et quem plus extulerit
Custos vitis verae.

V. *In pace et acquitate ambulavit cum Deo et multos avertit ab iniquitate.*

3. Christe, dele debita,
Nostri medicina,
Per Simperti merita
Nos a morte trina
Vacillantes suscita
Et vitae ruina.

V. *Festina, ne tardaveris, Domine, et in hora mortis succurrens libera nos ab hoste.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Vere Dominus regnavit,
Qui Simperti conservavit
Tumbam, staret ut intacta
Inundatione facta.

2. Jubilemus Deo regi,
Qui providit suo gregi
Talem destinans doctorem,
Qui mutavit gentis morem.

3. Pius pater Udalricus,
Vigil lucis et amicus,
De hoc coelitus docetur,
Quod decore collocetur.

4. Benedictus rex coelorum,
Quo praestante vox mutorum
Redit, caeca frons ornatur
Luce, Satan enervatur.

5. Vinclis ferreis laxatur,
Qui salutem praestolatur,
Ad memoriam beati
Restitutus sospitati.

Ad Benedictus.

A. Exactorem non audivit
Hic electus, dum exivit
E mundano turbine,
Nam in Deum totus ivit.
Quem in vita requisivit
Vivens sine crimine.
Nunc devicto Philistaeo
Cum carnali Jebusaeo
Laureatur coelitus
Ac perenni jubilaeo
Unus vere fit cum Deo
In vi sancti spiritus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Novus haeres jubilaei
Dextrae fretus area
Novam Bethel zelo Dei
Scandit purus palea,
Spicae carnis requiei
Jam ingressus horrea;
Cujus precibus adjuti
De peccatis veniam
Mereamur ope tuti
Et misericordiam,
In agone constituti
Palmam post militiam.

Antiph. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Clm. Monac. 4305. A. — Antiph. ms. SS. Udalrici et Afrae anni 1449. Clm. Monac. 4302. B. — Brev. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Clm. Monac. 23161. Nur bis In 1. Noct. A, 5; das Fernere fehlt C.

„Sub taxato abbate Johanne Höchensteiner (1439—1456) canonizatus est noster sanctus Simpertus, Caroli Magni nepos, dux Lotharingiae abbas Morbacensis ordinis s. Benedicti et dignissimus praesul Augustensis, qui rexit XXX annis episcopatum. Quam canonizationem impetravit dominus Petrus de Schamberg cardinalis et episcopus Augustensis a papa Nicolao V tempore anni jubilaei ita dumtaxat, ut infra monasterium nostrum et septa ejusdem loci possimus de eodem S. Simperto cantare ejus historiam et legendam, quae habetur in libraria nostra in antiquissima litera et eadem historia ostensa fuit ab eodem Petro cardinali ac episcopo Augustensi praedicto papae Nicolao V. Nam antea in vigilia anniversarii ejusdem sancti dicebantur Vigiliae mortuorum et in die ejus cantabatur officium defunctorum.“ Fr. Wilh. Wittwer catal. abbatt. mon. SS. Udalrici et Afrae ed. A. Steichele. Archiv. f. Gesch. d. Bist. Augsbg. III p. 204 sq. Augsbg. 1860.

81. De sancto Stanislao.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Dies adest celebris,
Ad lucem de tenebris
Consurge, Polonia,
Pretiosi martyris
Glebam ferens corporis
Laetare, Cracovia,
Stanislai praesulis,
Praeclara miraculis,
Age natalitia.

2. Ortus de Polonia
Stanislaus studia
Legit puerilia
Studiosa mente,
Tandem Christi vernula
Sublimatus infula
Fit virtutum formula
Domino favente.

3. Grandescit fitque minimus
Inter majores maximus,
Dignitate sublimior,

Sanctitate praestantior
Praesul Dei Stanislaus.
4. Corpus domans jejuniis
Frangit panem pauperibus,
Ecclesiae negotiis
Adstat diurnis actibus,
Nocte vacans vigiliis
Instat divinis laudibus.
5. Imitator redemptoris
Quaerens drachmam decimam,
More boni mercatoris
Margaritam optimam,
Stanislaus, vir amoris,
Corpus poenis dans tortoris
Lucrifacit animam.

Ad Magnificat.

A. O beate Stanislae,
Praesul plebis Cracoviae,
Cujus signa victoriae
Late patent Poloniae,
Nam dono Christi gratiae
Pestes curantur variae;
Tua, martyr egregie,
Festa colentes hodie
Regi commenda gloriae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Stanislai pro triumpho
Christo demus gloriam,
Qui martyri de tyranno
Contulit victoriam.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Stanislaus, vir beatus,
Legem Dei meditatus,
Boleslao
scelerato restitit
Et in via
peccatorum non stetit.
2. Dum profanum Boleslaum
Stanislaus arguit
Et mucrone spiritali
feriendum censuit,
Rex impius contra pium
cum suis infremuit.
3. Stanislai Dominus
caput exaltavit,
Vocem ejus sanguinis
ultor exaudivit,
Peccatorum fremitum
et dentes contrivit.

Responsoria.

1. Celebret Polonia
Festiva solemnia,
Veneretur inclita
Passionis merita
Sancti Stanislai,
V. Quem occidit impia
Dei pro justitia
Manus Boleslai.
2. Affluens deliciis,
Largus beneficiis,
Belliger in hostibus,
Tyrannus militibus
Hic fuit Boleslaus,
V. Cujus in temporibus
Plebem Dei legibus
Regebat Stanislaus.
3. Assumptus ex hominibus
Praesul pollet virtutibus
Sanctus Stanislaus,
Rex pro suis sceleribus
Et insontum cruoribus
Sordet Boleslaus.
V. Quem pro suis actibus
Castigat crudelibus
Pater Stanislaus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctum suum Dominus
jam mirificavit,
Cujus in certamine
mentem dilatavit,
Quia Deo victimam
se sacrificavit.
2. Deus virum sanguinum
penitus despexit,
In via justitiae
Stanislaum texit,
Dans palmam victoriae
justo benedixit.

3. O Domine, nomen tuum,
Magnum et mirabile,
Leve jugum passionis
facit et amabile,
Pro quo sanctus martyrium
pertulit laudabile.

Responsoria.

1. Videns regem depravatum,
Gregem suum depraedatum
Jusque thori profanatum
Spiritali sceleratum
Praesul ferit gladio;
V. Patricidae mox futuro,
Deum factis negaturo
Negatar communio.

2. Ad saeva regis opera
Naturae stupent foedera,
Lactat canem puerpera,
Canis pendens ad ubera
Materna torquet viscera.
V. Res inaudita saeculis,
Dat lac humanum catulis
Abjecta prole tenera.

3. Arae Dei dum adstaret
Et divina celebraret
Stanislaus pontifex,
Jugulandum, lacerandum
Boleslaus mittit manus,
Truculentus carnifex;
V. Ter procedit, ter recedit,
Ter invadit terque cadit
Missus necis artifex.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Confisus in Domino
martyr Stanislaus
Hostem vicit moriens
vir victoriosus
Et ad montem Domini
migrat gloriosus.

2. Intrat tabernaculum,
Dei habitaculum,
Martyr sine macula,
Per mortis articulum
Carnis sumpsit vinculum,
Victurus in saecula
Quo lux lucet sedula.

3. Deus, tuo munere
justum praevenisti,
Cordis desiderium
ejus implevisti,
Cum corona gloriae
et vitam tribuisti.

Responsoria.

1. Membra sparsim laniata
Rosae rubent sanguine
Aquilisque deputata
Coelesti munimine
Nocte, die sunt servata
Circumfuso lumine,
V. Sepulturae commendata,
Sana salva restaurata
Dei medicamine.

2. Sanctus iste pro te, Christe,
Rege spreto dato leto
Vir insignis digne signis
Fulget Stanislaus;
V. Martyr caesus gaudet lactus,
Stat invictus, rex devictus
Gemit Boleslaus.

3. Pastor cadit in gregis medio,
Sponsus dormit in sponsae,
gremio
Mater plorans gaudet in filio,
Quia vivit victor sub gladio.
V. Cleri plebisque concio
In patris natalitio
Jubilet in tripudio
Pro tanto beneficio.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Stanislaus in agmine
Martyrum vernans sanguine
Munit scuto passionis
Castra veri Salomonis,
Coronatus martyrio
Regnat in coeli solio.

2. De concive, coelum, gaude,
De patrono, terra, plaude,
Stanislaus pari laude

Sanctorum laetatur
Meritis aequatur.

3. Novis signis Dominus
sanctum decoravit,
Dum custodes aquilas
sibi deputavit,
Et in nocte corporis
partes illustravit.

4. Ad festa patris incliti
populi concurrunt,
Per cujus clara merita
mortui resurgunt,
Caeci, claudi, morbidi,
aegri sani surgunt
Et ad Christi gloriam
laudibus assurgunt.

5. Veri solis radius,
medicus coelestis
Meritorum martyris
auctor est et testis,
In splendore corporis
castitatem signans,
Quod integrum reddidit,
amorem designans.

Ad Benedictus.

A. Martyr Dei Stanislaus,
Gloriosus pontifex,
Quem occidit Boleslaus,
Truculentus carnifex,
Pastor bonus et patronus
Adsit nobis opifex,
Sit virtutum artifex.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vir inclite Stanislae,
Vita, signis, passione,
Plebem tuam, pastor bone,
Fove benedictione,
Guberna protectione,
Salve sancta intercessione.

Brev. ms. Capit. Cracoviens. 21 saec. 14. A. — Antiph. ms. Capit. Cracoviens. 84. saec. 14. B. — Brev. ms. bibl. Jagellonicae 1258 saec. 15. C. — Brev. ms. S. Floriani XI 429 saec. 15. D. — Brev. ms. S. Floriani XI 478 saec. 15. E. — Brev. ms. Melitens. in Pedepontis Pragens. 8. anni 1398. F.

Das vollständige Officium steht in den Krakauer Hss. zum festum Translationis. Am Feste selbst wegen der österl. Zeit nur 1. Noct. Aus demselben Grunde haben die Hss. von St. Florian zu jeder Nokturn nur eine Antiphon. — In 1. Vesp. A, 1—5 fehlen DE; 2—5 fehlen F. — Sehr lückenhaft ist das ganze Officium in F. — In 1. Noct. R 1, 1 Celebret Bohemia etc. F. — Hymnen: In 1. Vesp.: Pollens doxis; in 2. Vesp.: Alma per ejus merita.

82. De sancto Swiberto.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. De patroni gloria
Nostri gloriemur
Et tanti vestigia
Patris imitemur,
Ut in coeli patria
Laeti collaetemur.

2. Debellantem vitia
Coronavit flore,
Coronavit gloria
Deus et honore.

3. Hic in coeli solio
Gaudet sine fine
Serenatus radio
Stellae matutinae.

4. Hic nostri miserias
Miseratus orbis
Fugat pestilentias
Et medetur morbis.

5. O quam in coelestibus
Gloriosus fulget,
Qui tantis mortalibus
Gratias indulget.

Ad Magnificat.

A. Ut levaret publicam
Populi ruinam
Non habentis aliquam
Vitae medicinam,
Suibertus magnificam
Attulit doctrinam.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Jubilet ecclesia
Laudem salvatoris,
Qui Suiberto praemia
Contulit laboris.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Occupans Britanniam
Germen Germanorum
Perfudit Germaniam
Luce filiorum.

2. Haec gens illam genuit,
Sed postremo natis
Primitus emicuit
Lumen veritatis.

3. Derivati genere,
Fide primitivi,
Fontes suos gignere
Desudarunt rivi.

Responsoria.

1. O quanta praeminuit
Sanctitas Suiberti,
Per quem Deus voluit
Populos converti;
V. O quanta viri gratia,
Qui tot convertit milia.

2. Sed Egbertus destitit
Volens praedicare,
Cujus votis obstitit
Coelum, terra, mare;
V. Accepta divinitus
Est visione veritus.

3. Hic licet multiplici
Gratia dotatus,
Per se nihil effici
Moeste contemplatus
V. Duodecimque socios
Prudentes et industrios.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hoc intentu ceteros
Duo praecellebant,
Qui sese presbyteros
Recte perhibebant.

2. Willebrordus presbyter
In supernis totus,
Suibertus aequaliter
Simplex et devotus.

3. Hi sunt, si sermonibus
Insistatur Bedae,
Pares in laboribus,
Pares in mercede.

Responsoria.

1. Willibrordus propere
Romam est profectus,
Cui provenit prospere
Duplex hinc profectus:
V. Papalis benedictio,
Reliquiarum portio.

2. Veram mox exposuit
Rudibus sophiam,
Quos reversus docuit
Veritatis viam,
V. Christi jugo supposuit,
Quos nullus regum domuit,

3. A deserti pabulis
Quibus mors influxit,
Sui Christus praesulis
Animam reduxit,
Qui salvandis populis
Quia cor indulsit,
Signis et miraculis
Coelitus effulsit;
V. Hujus turbam turbinum
Fugiens deserti
Et ad patrem luminum
Gaudens se reverti.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Suibertus prae omnibus
Simplex et discretus,
Clarus erat moribus
Et corde mansuetus.

2. Concordantes invicem,
Quotquot affuerunt,
Ipsum in pontificem
Fratres elegerunt.

3. Non omittens quidpiam
Injunctorum sibi
Perrexit in Angliam
Ordinandus ibi.

Responsoria.

1. Exsul apud Mercios
Pontifex Wilfridus
Morum videns radios,
Sanctitatis sidus,
V. Humilitatis hysopum
Sacravit in episcopum.

2. Praesulis insignia
Digne consecutus
Ad divinos omnia
Procuravit nutus,
V. Viam salutis devios
Docens Boructuarios.

3. Sacris hic afflatibus
Brumas dissipavit,
Congelatis cordibus
Austrum inspiravit,
V. Et a borealibus
Boream fugavit.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Tantis ubi daemones
Bonis inviderunt,
Hanc antiqui Saxones
Gentem devicerunt.

2. Fugiens a facie
Pius impiorum
Se et suos patriae
Tradidit Gallorum.

3. Uxor eo tempore
Dedit huic Pipini
Locum, quem „In litore“
Nuncupant vicini.

4. Haec Blitrudis nomine
Vivens ordinate,
Clara fuit sanguine,
Clara sanctitate.

5. Hunc ut illa similem
Sibi comprobavit,
Sancto locum habilem
Sancta deputavit.

Ad Benedictus.

A. Ibi sacram posuit
Cellulam Suibertus,
Carnemque sic domuit
Animae misertus,
Qui nec mortem timuit
De salute certus;
Ibi vitae terminus,
Ibi vir fidelis
Migravit, quem protinus
Illocavit caelis.

Brev. ms. Luneburgense 90. saec. 14. A. — Brev. ms. Luneburgense 89. saec. 15. B. — Brev. ms. Luneburgense 2. saec. 14. C.

In 2. Noct. **R** 3, 1 In deserti B. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** prosaisch. — Zu diesem Officium der Hymnus: Olim penes nos exsulem.

83. De sancto Theodgaro.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Jucundare, plebs Danorum,
In honore Theodgari,
Per quem tibi rex coelorum
Fidem fecit praedicari
Et in choris angelorum
Modo facit gloriari.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Festa Theodgari
jubilando praedicet orbis,
Qui solet assidue
cunctis succurrere morbis.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Servus Dei Theodgarus
Semper manens Deo carus
Praedicabat in Dania
Salvatoris magnalia.

2. Ex honestis parentibus
Clarus fuit,
Sed exemplis et moribus
Plus claruit.

3. Ad has oras properando
Videns turbam hominum,
Verbum vitae praedicando
Convertit ad Dominum.

Responsoria.

1. Signa Theodgari
divino facta favore
Dania miratur
gaudens ex ejus honore,
V. In confessorem
defigens cordis amorem.

2. Claruit ex ejus
prius ortu terra Thuringa,
Sed docuit gentes
Danorum mellea lingua,
V. In populis brutis
spargebat verba salutis.

3. Ecclesiam primo
castro construxit in isto,
In qua servivit
devoto pectore Christo;
V. Ore docendo fidem
Christi vigilavit ibidem.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Veram habens scientiam
Primus Dei per gratiam
Hic incepit ecclesiam.

2. Nocte, die hic servivit,
Sanctam vitam hic finivit
Propter Jesum, cum quo vivit.

3. Per hunc datur spes indignis,
Ex praeclaris ejus signis
Totus orbis fit insignis.

Responsoria.

1. Quidam per tenebras
rapientes ossa beata
Visu privatur,
donec sunt ossa relata.
V. Nec cernunt lumen
nec praetereunt rate flumen.

2. Quae pro peccatis
nequit ejus templa subire,
Dum rogat hunc mulier,
loca sancta meretur adire;
V. Cuncta quidem scelera
solvit confessio vera.

3. Ossa licet mediis
fuerint injecta favillis,
Non sensere rogum
sed virtus fulsit in illis;
V. Plebs super altare
stupet haec illaesa volare.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Quosdam nautas desperantes
Ad sepulchrum festinantes
De piratis liberavit
Et in portum collocavit.

2. Non solum hominibus
Ratione utentibus
Creaturis sed et brutis
Conferebat spem salutis.

3. Mulieri foris stanti,
Sacras aedes non intranti,
Pie sanctus miseretur,
Dum reatum haec fatetur.

Responsoria.

1. Compescens tumidum
mare praedonumque rapinam
Liberat hic sanctus
nautas horumque carinam,

V. Dum sua promittunt
et sancto munera mittunt.

2. Quaedam per Satanam
caecata preces dare cepit,
Sanctus compatitur
et visum caeca recepit;

V. Parcens insonti
reddit nova sidera fronti.

3. Leprosi sanies
hujus virtute fugatur,
Dum lacrimas offert
et puro corde precatur;

V. Munda fit immunda
caro, dum se mundat in unda.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Quidam lepram exuit
Et purum corpus induit,
Dum se fletu diluit
Et spem in Deum habuit.

2. Sanctus furem ter caecavit
Et ter visum reparavit,
Cum reatum fletu lavit.

3. Oliva fructifera
Sanctus dici meruit
Sacra propter opera,
Quae vivens exercuit.

4. Ex oliva nascitur
Lumen, cibus, unctio;
Sic et sanctus dicitur
Triplex adjutorio:

5. Caecis visu proficit,
Multos cibo reficit,
Aegros sanos efficit.

Ad Benedictus.

A. Infirmorum est medela
Factus, caecis est candela,
Plebi claudorum tutela.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O confessor egregie,
Protector precantium,
Qui jam fulges in requie
Supernorum civium,
Servis tuis in hac die
Tuum fer auxilium.

Brev. Roschildense imp. Parisiis 1517. A. — Brev. Othinense imp. Lubecae 1497. B. — Brev. Lundense imp. Parisiis 1517. C.

In 1. Vesp. **A** 2—5 u. ad Magn. prosaisch. — **A** 1, 4 Fecit fidem B. — In 1. Noct. **A** 3, 1 Ad has partes AC. — **R** 2, 2 Ciringa AC. — In 2. Noct. **R** 1, 6 praetereunt bene flumen AC. — **R** 3, 6 stupet hinc illaesa B. — In 3. Noct. **R** 3, 1 Leprosi fomes B. — Ad Laudes **A** 1, 2 Et purum se induit AC. — **A** 1, 4 spem in hunc AC. — **A** 3, 1 sq. Olivam fructiferam | Sanctus Dei meruit AC. — **A** 4, 3 Sic beatus dicitur B. — Ad Ben. 3. Plebi claudorum est tutela A; Pes claudorum est tutela B; Plebs claudorum est tutela C. — Hymnus hierzu: Stella recurrens circuli solaris.

84. De s. Thoma Aquinate.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Felix Thomas, doctor ecclesiae,
Lumen mundi, splendor Italiae,
Candens virgo flore munditiae,
Bina gaudet corona gloriae.

Ad Magnificat.

A. Scandit doctor, civis coelestium,
Orbis decor, lux, dux fidelium,
Norma, limes, lex morum omnium,
Vas virtutum, ad vitae bravium.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adsunt doctoris coelici
Thomae festa solemnia,
Devotione supplici
Laudes promat ecclesia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Doctor Thomas, repletus gratia,
Praemonstratus sacris oraculis,
Mundi, carnis, hostisque vitia
Fugat, exemplar datus saeculis.
2. Mentis innocentia
Flosque puritatis
Exstiterunt praevia
Luci veritatis.
3. Ope doctoris coelici
Tota gaudet ecclesia,
Fulget ordo Dominici
Peculiari gloria.

Responsoria.

1. Sancti viri verbum propheticum
Praemonstratum mundo mirificum,
Sanctum Thomam, doctorem coelicum,
Sectaturum patrem Dominicum.
V. Nam vir sanctus hunc matri gravidae
Ducem prompsit doctrinae lucidae.
2. Christi pia tactus dulcedine
Mundum linquens probatur turbine,
Pugil fortis raptus de ordine
Vicit prorsus pulsa libidine,
V. Orat pressa cruce mirifica,
Renes cingit manus angelica.
3. O anima sanctissima,
Qua contemplante dulciter
Corpus linquebat infima
Stans sursum mirabiliter.
V. Nullo prorsus fultus subsidio
Levabatur in raptus gaudio.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. O munus Dei gratiae
Vincens quodvis miraculum,
Pestiferae superbiae
Nunquam persensit stimulum.
2. Prece curat socium
Febrem patientem
Et in ora vestium
Sanguinem fundentem.
3. Stella candens emicat
Stuporem dans insolitum,
Qui instantem indicat
Beati Thomae transitum.

Responsoria.

1. De excelsis fons sapientiae
Sancto Thomae infudit copiam
Tamquam flumen clarae scientiae,
Qui susceptam refundit gratiam,
Dum fluentis summae peritiae
Rigat totam sanctam ecclesiam.
V. Stilus brevis, grata fecundia,
Celsa, clara, firma sententia.
2. Felix doctor, cujus solatio
Angelorum servit attentio,
Petrus, Paulus favent obsequio,
Dei mater mulcet alloquio;
V. Elevatus a terra cernitur,
Crucifixus ei colloquitur.
3. Sidus missum Thomas de superis
Novo signo divini muneris
Hunc coelestem demonstrant ceteris
Verbo, vita, doctrina, literis.
V. Quam excelsus, quem coeli praedicant,
Quam praeclarus, quem stellae indicant.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Instante vitae termino
Vidit regna coelestia
Et revelante Domino
Novit parata praemia.
2. Seminavit hic largiter
Doctor virtuosus,
Metit illic feliciter
Victor gloriosus.
3. Sidus de nube trahitur,
De foeno flos eligitur,
Adeps de carne tollitur,
Dum Thomas coelo redditur.

Responsoria.

1. Scholas Thomae Paulus ingreditur,
Sacra simul fantur mysteria,
Digne tandem per raptum trahitur
Vir coelestis ad vitae praemia.
V. Clamor fratris trinus emittitur:
Doctor noster a nobis tollitur.

2. Beati Thomae gloria
Divo fulsit miraculo,
Dum odoris fraglantia
Mira fluxit de tumulo,
Qui nitens pudicitia
Vixit absque piaculo.
V. Hic speciali gratia
Lustrato mentis oculo
Celso novit mysteria
Coeli doctus oraculo.

3. Sertum gestans cum torque duplici,
Caput gemmis ornatum cernitur
Et monili, fulgoris coelici
Lux emissa mundo diffunditur,
Augustinus fratri sic loquitur:
V. Thomas mihi par est in gloria,
Virginali praestans munditia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Adest dies laetitiae,
Quo Thomas, doctor inclitus,
Fit civis coeli curiae
Bina corona praeditus.

2. Aurum sub terra tegitur
Et lucerna sub modio,
Sed virtus Dei cernitur
Miraculorum radio.

3. Alma mater ecclesia,
Christi fundata sanguine,
Sceptra conscendit grandia
Novi doctoris lumine.

4. Pressus vi daemonii
Cito liberatur,
Raptu mersus fluvii
Vitae restauratur.

5. Tumor gulae pellitur,
Leprosus sanatur,
Caeco lumen redditur,
Claudo gressus datur.

Ad Benedictus.

A. Viror carnis flore munditiae,
Vigor vitae fructu justitiae,
Splendor verbi dono scientiae
Te decorant stantem in acie,
Te coronant in statu gloria.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Militantis doctor ecclesiae,
Virginali florens munditia,
Triumphantis optata curiae,
Sancte Thoma, largire gaudia.

Per Octavam.

Ad Benedictus.

A. Collaudetur Christus, rex gloriae,
Qui per Thomam, lumen ecclesiae,
Mundum replet doctrina gratiae.

Ad Magnificat.

A. O Thoma, laus et gloria
Praedicatorum ordinis,
Nos transfer ad coelestia,
Professor sacri numinis.

Brev. ms. Albense saec. 15. Cod. Lambacens. LXXXIX. A. — Brev. ms. Altovadense LXIII saec. 14. B. — Brev. ms. Trebonense saec. 15. Cod. Pragens. VI G 6. C. — Brev. ms. O. Praed. saec. 14. Cod. Olomucens. I VIII 4. add. saec. 15. D. — Brev. ms. Praedicatt. Vindobonens. s. sign. saec. 15. E. — Brev. FF. Praedicatt. imp. Venetiis 1514. F.

In 1. Vesp. ad Magn. A, 1 sq. Scandit Thomas ductor coelestium, Orbis doctor A. — In 1. Noct. **A** 2, 4 luce veritatis ABC. — **R** 1, 4 Sectatorem B; spectaturum C. — **R** 1, 6 Ducem promisit AC; permissit B. — In 2. Noct. **A** 1, 4 praesensit AC; sensit B. — **R** 1, 8 Cella clara A. — **R** 2, 6 ei alloquitur AB. — In 3. Noct. **R** 2, 2 Divino fulsit AB. — **R** 3, 5 fehlt

A; Augustinus hujus fratri B. — Ad Ben. **A**, 1 Victor carnis A; vigor carnis B. — Zugehörige Hymnen: In Vesp.: Exsultet mentis jubilo; ad Matut.: Thomas insignis genere; in Laud.: Lauda mater ecclesia.

85. In translatione s. Thomae Aquinatis.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. O quam felix mater Italia
Novi solis enixa radium,
O quam dives effecta Gallia
Solis hujus adepta pallium,
O Tolosa, festa magnalia
Tibi reddunt perenne gaudium.

Ad Magnificat.

A. Nova tibi, mater ecclesia,
Geminatur causa laetitiae,
Cujus olim laeta praeludia
Destinasti supernae curiae,
Nunc per orbem clara prodigia
Dignum promunt coelestis gloriae.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laetetur plebs fidelium
Exsultans novo jubilo,
Thomas ad patris gremium
Relicto redit tumulo.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Jam dudum lux abscondita
Fulget expansis radiis,
Et gemma terrae condita
Effertur cum prodigiis.
2. Corpus, quod diu jacuit
In Terracinae loculo,
Mirandis signis claruit
Post in Tolosa patulo.
3. Occurrunt sacro corpori
Clerus et turbae populi,
Congaudent tanto muneri
Cuncti grandes et parvuli.

Responsoria.

1. Ecce novus fons hortorum
Diu terrae conditus
Fit augmentum fluviorum
Rigans orbem coelitus,
Hic est Thomas, lux doctorum,
Instructus divinitus;
V. Hic est portus Hebraeorum,
Imber clausus hic coelorum
Sub Elia redditus.
2. Gaudet sacra religio,
Quae spoliata caruit
Prius thesauro proprio,
Dum doctoris, quem aluit
Et perfecit in studio,
Nuper ossa rehabuit
V. Restituta de primo tumulo
Et recepta cum cordis jubilo.
3. Corpus datur in festo corporis
Christi, cujus grande mysterium
Reseravit occultum caeteris
Et dictavit scribens officium
Dono doctor divini muneris;
V. Nam per Urbanum
opus indicitur,
Et per Urbanum
ordini redditur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Coelum hunc glorificat
Christo jam fruentem,
Quem terra mirificat
Signis affluentem.
2. Matri vitae jam ereptum
Vivum reddit filium
Et inter hostes protectum
Tutum servat devium.
3. De vini dipendio
Juvat invocantem,
Damnatum suspendis
Salvat implorantem.

Responsoria.

1. Corpus sacrum dum terrae tollitur,
Fratris mentem propulsat dubium,
Sed mox ei verum asseritur
Per doctoris patens alloquium;
Nam hoc corpus, quod vobis redditur,
Vestri, inquit, est Thomae proprium.

V. Doctor adstans fratrem alloquitur
Et oranti res certa panditur.

2. Languens praesul in aegro corpore
Mox auditis laetis exsequiis
Votum promit ex imo pectore,
Adfuturum sacris solemniis
Spe constanti de sancti munere;

V. Hic salutis potitus gaudiis
Se commendat ejus praesidiis.

3. Puritatis vas decorum
Nihil sordis patitur,
Praesul clarus fama morum
Sanctum ferens labitur
Mersus luto, indecorum
Nil inde relinquitur,

V. Sacris tamen vestibus
Manibus ac pedibus
Totus coeno figitur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Servat ab incursibus
Virum cum jumentis,
Liberat a febribus
Vitam morientis.

2. Morbum, famem, proelium
Miles impetravit
Thomae per auxilium
Vovens ut optavit

3. Redivivum reddit equum
Hero supplicanti,
Quemque surdum, caecum, mutum
Curat virtus sancti.

Responsoria.

1. Laboranti sub mole carceris
Ac petenti Thomae subsidia
Adest sponsor divini muneris
Doctor ferens grata subsidia,
Miseratus horrendi sceleris,

V. Hunc subvectum in vestis fimbria
Longo tractu portans itineris
Coram domo deponit propria.

2. O doctoris mira potentia,
Quae in vitam mutat interitum
Corporisque sancta praesentia
Ab obsessa depellit spiritum,

V. Vitae spectans utrimque exitum
Implorata sancti clementia
Statim sensit salutis reditum.

3. Joseph duplex doctorem gloria
Signis velut praesignat vatibus
Mulieris acta victoria,
Ossa sacra legata fratribus
Tolosaeque delata partibus;

V. Sume felix, grata Ocania,
Destinata tibi encaenia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Sacrum corpus noviter
Christus decoravit,
Cujus mente jugiter
Dominus regnavit.

2. Dies est laetitiae
De Thomae trophaeo,
Coelestes militiae,
Jubilate Deo.

3. Ad te de luce vigilat
Doctor Nazareus,
Qui nunc in coelis jubilat:
Deus, Deus meus.

4. Coelo doctor fruitur
Acto vitae tramite,
Qui tam digne colitur,
Deo benedicite.

5. Fulget in coelestibus
Dei claritate,
Fragrat hic virtutibus,
Dominum laudate.

Ad Benedictus.

A. De jacente virtus crescit,
De sepulto gloria,
De latente lux diescit,
De dato laetitia,
Corpus sacrum dum notescit
Mira dans prodigia.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O splendor Italiae,
Nobilis propago,
Deitatis regiae
Instar et imago,
Virtutis eximiae
Culmen et indago,
Nobis spem fer veniae,
Tu morum compago.

Antiph. ms. Praedicatt. Cracoviens. s. sign. saec. 15/16. A. — Brev. FF. Praedicatt. imp. Venetiis 1514. B. — Brev. ms. S. Flori saec. 15. Cod. Parisiens. 1305. C. — Hymnen hiezu: Superna mater inclita (in 1. Vesp.), Jubar coelorum prodiens (ad Noct.), Aurora pulchra (ad Laud.).

86. De sancto Udalrico.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Inclita devotis
colimus solemnia votis
Patris Udalrici,
divinae legis amici,
Cujus opes nactus,
dum vox transivit in actus,
Dogmatis argentum
cumulat simplumque talentum;
Sed tulit istarum
secum lucra divitiarum,
Cum sibi tantorum
laus adscribatur bonorum,
Quot per eum nati
Christo meruere beati;
Ergo sui memores,
meritis licet inferiores,
Hujus amore precum,
Deus, annue vivere tecum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Regis ut intremus
requiem, vigilando rogemus,
Qui te siderea
locat, Udalrice, cathedra.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lignum, vivarum
quod nutrit cursus aquarum,
Exstat Udalricus
tollens super aethera fructus.

2. Hic specula dignus
Sion arcis, prece benignus,
Qua via divinam
cavet, orbi praedicat, iram.

3. Gloria vera, salus,
susceptor tu, Deus, ejus,
Ipsum magnificando,
justificando, vocando.

4. Victima justitiae
mactans cor tollitur iste
Ad requiem Christum,
sibi qui pax est in idipsum.

5. Clamans hic orat,
Deus, ad te, rex, et adorat,
Mane sed auditur,
dum post mortem redimitur.

6. Lunae stellarum
fundator et ecclesiarum
Coelos ornavit,
quia sanctis hunc sociavit.

Responsoria.

1. Transitus ad portum,
qui vitae continet hortum,
Splendet Udalrici,
praesidis angelici;
V. Ista dies celebris
nullis turbanda tenebris.

2. Nobilibus natus
genitoribus iste beatus,
Stirpis in ornatum
crevit virtute probatum,
V. Spe redolens morum
post cunctis replacitorum.

3. Hic solido verbi
firmandus pane superni
Uberibus matris
jussu rapitur deitatis,
V. Necibus infantis
cor summa resolvat amantis.

4. Forma sacerdotum,
populum baptismate lotum
Redde creatori
placido, pater alme, nitori,
V. Sponso mundarum
ne displiceant animarum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vera loquens nullique nocens
operatur ad omnes,
Quae bona sunt, in te,
Jesu requiescit et ipse.

2. Ut petiit semper,
tenet exsultans vehementer
Vitam, quae Deus est,
praeter quam vivere mors est.

3. Corde, manu mundus
Deum sequitur sitibundus,
Cujus amor satiat
nec fastidiat satiatus.

4. Lucis ut in verae
radiis cor possit habere,
Purior accedit,
qua mors et vox sibi cedit.

5. Exsultat collis,
pinguescit germine vallis,
Hujus doctrina
dum plebs fit messis opima.

6. Palma triumphanti,
cedrus superis inhianti
Conveniunt isti
praeclaro munere Christi.

Responsoria.

1. Jam pueri flores
spirant virtutis odores,
Dum sibi nosse datur,
quia plebis dux habebatur;
V. Non minor hic Josue
praescitus cum Gedeone.

2. Omnibus acceptus
pater est hic culmen adeptus,
Ut regat Augustam
sua per documenta venustam;
V. Coelitus eligitur
praesul et instruitur.

3. Dum sacra perpetuae
celebrat mysteria vitae,
Quae pia vota paret,
super ipsum dextera daret,
V. Unde gubernatur,
quod et ejus vis operatur.

4. Haec super aegrotis
fuerat sibi gratia totis,
Pro fidei trutina
quod nemo caret medicina
V. Credulus ac credens,
ita gaudet quisque recedens.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. O pater Udalrice, tuis
miseratus adesto
Indignis famulis
multum sperantibus in te,
Ut vitam per te
mereamur habere perennem

Responsoria.

1. Civibus iste sacra
superis duce jungitur astra,
Qua videt interna
facie secreta superna;
V. Petrus adest magno
coeli comitante senatu.

2. Thesaurus operum
dives plenusque dierum
Post hoc exsilium
pater hic adiit paradisum
V. Deposita carnis
mole premente gravis.

3. Laus tibi, formator
rerum pius et dominator,
Hunc qui de portis
dignaris solvere mortis,
V. Ut te collaudet
Sion in portis, ubi gaudet.

4. Praesul sancte Dei,
precibus dignare tueri
Nos tua laudantes
praeconia teque rogantes,
Ut veniae detur
spatium nec vita negetur;
V. Obtineas miseris
quorum spes magna teneris.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Christe, tibi gratum
genitrix clarissima natum
Gignit Udalricum
Dietbirgis in urbe colendum.

2. Hunc fore sacra virum
monstrant praesagia virum,
Dum puero fantur
juvenemque dona sequantur.

3. Fungitur ergo gregis
cura vigilante fidelis,
Ora malignorum
fugat a quo dira luporum.

4. Doctrina triplici
commisso vixit ovili,
Actibus et dictis
revocans incredula signis.

5. Iste vocante Deo
pater exit, ut in jubilaeo
Carnis ab obsequio
victurus liber in aevo.

Ad Benedictus.

A. Clarus in istarum
caligine vir tenebrarum,
Dum micat astrorum
non impar lumine morum,
Pascitur auctore
stillantis gaudia rore,
Donec in extremo
satietur sole supremo.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Vespera lucescit,
quae noctis nubila nescit,
Haec requiem praestat
postquam nil flebile restat,
Mane sed aeternum
radiat regnumque supernum;
Vespere, mane stolam
primam notat atque secundam;
Praesul Udalricus,
quibus in te speque potitus,
Nos pius indignos
illis faciat prece dignos.

Cod. Scotorum Vindob. 53 c 7 anni 1346. A. — Brev. ms. Garstense anni 1415 Cod. Lincens. I p. 12. B. — Brev. ms. Pollingense saec. 15. Clm. Monacens. 11902. C. — Brev. ms. SS. Udalrici et Afrae anni 1449 Clm. Monacens. 4302. D.

In 1. Vesp. Super Ps. **A** prosaisch A; O pater Udalrice tuis etc. C. — **R** prosaisch B. — Ad Magn. **A**, 13 Quae per eum B. — In 1. Noct. **R**, 4 prosaisch B. — In 2. Noct. **R**, 4 prosaisch B. — In 3. Noct. **R**, 3 prosaisch B. — Ad Laudes **A** 1, 4 Dietpurgis B; Diebirgis A; Dietpirgis C. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** prosaisch BC. Die monastische Form scheint dem

Officium ursprünglich; die gewöhnliche Form hat C, in der natürlich mehreres fortfällt, so Noct. 3 **A**, 4—6 und die **RR**: Hic solido verbi; Haec super aegrotis; Civibus iste sacra.

87. De sancta Ursula.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Gaudeat ecclesia,
Quam tot natalitia
Virginum fecundant,
Insignes victoriae
Fragiles militiae
Faciunt jucundam.

2. Quid in istis nisi chorum
Videas castrorum,
Quae non norunt viri thorum
Hostes vitiorum.

3. In odore tuo, Christe,
Sic ad poenas currunt istae,
Ut quasi deliciis
Gaudeant suppliciis.

4. Gustaverunt et viderunt,
Quod dulcis es Domine,
Et libenter impenderunt
Se pro tuo nomine.

5. Jesu, salus humilium,
Sanctarum prece virginum
Ipsarum ad consortium
Junge nos in perpetuum.

R. O felices virgines
Hunnorum victrices,
Quibus dum ad sanguinem
Usque restitistis,
Oleo non vacuae
Nec segnes ut fatuae
Ad coelestes nuptias
Simul introistis.
V. O beatae, quae repente
Cum clamore veniente
Domino paratae.

Ad Magnificat.

A. O felix Germania,
Tam decoro germine
Virginum ornata,
Beata Colonia,
Pretioso sanguine
Martyrum dotata,
Vere juste tu laetaris,
Quae thesauro super aurum
Nobili ditaris.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Nova bella virginum
Dominus elegit,
Ab extremis hominum
Quas sibi collegit.

2. Pugnant sexu fragiles
Coelitus imbutae
Sed insuperabiles
Fidei virtute.

3. Beata militia,
Quae pro rege gloriae
De mundi malitia
Triumphavit hodie.

Responsoria.

1. Deonoto fuit nata
Placens Deo, cunctis grata,
Ursula regalis,
Cujus mirae speciei,
Plus mirandae fidei
Non erat aequalis;
V. Regi magno pulchra nimis
Desponsatur, cum instatur
Precibus et minis.

2. Virgo desiderium
Habens castitatis,
Meditatur et miratur
Rem quasi mysterium
Suae voluntatis,
V. Deo secum disponente,
Quod tractabat firma mente.

3. Apparatu navium
Decenter expleto
Ad salutis bravium
Omnes cursu laeto
Virgines anhelant
Nec quod votis gestiunt,
Aliis revelant.

V. Ludere se simulant,
Pelago vagantur,
Invicem se stimulant,
Pariter hortantur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Non armis sed animis
Istas bellatrices
Efficit unanimis
Gratia victrices.

2. Fortiores hostibus
Feminae fuerunt,
Quae contemptis omnibus
Omnia vicerunt.

3. Unus enim spiritus
Acies coelestes
Fidei divinitus
Adunavit testes.

Responsoria.

1. Visiones Ursulae
Coelitus ostensae,
Sacramento credulae
Simul inoffensae
Agone percurso
Confidunt participes
Fieri coronae,

V. Caritate vulneratae
Mori Christo sunt paratae.

2. Oportuni temporis
Fit hora captata,
Terga findit aequoris
Juventus optata,
Datis vento ratibus
Et velis inflatis

V. Advehuntur litori,
Quo se Rhenus aequori
Serenus infundit.

3. Sanctis Romae visitatis
Repetunt Germaniam,
Ubi cunctis jam vastatis
Hunnorum insaniam
Infusam reperiunt,
Insuper Coloniam
Hostibus inclusam.

V. Mira saevit vastitas,
His in malis virginalis
Non formidat castitas.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sponsi currit in odore
Jucunda societas,
Quam attraxit ex amore
Praegustata suavitas.

2. Ut rosae tot milia
Rutilant cruore
Et florent ut lilia
Niveo candore.

3. His coelestis paradisus
Adornata floribus
Angelorum mulcet visus,
Delectat odoribus.

Responsoria.

1. Ad locum certaminis
Ductu Rheni fluminis
Subito feruntur,
Datae porcis margaritae,
Lupis oves non invitae
Passim feriuntur.

V. Felix locus tam decora
Quem sacrarunt corpora.

2. Isti flores hodie
De terra succisi
Complantati liliis
Virent in deliciis
Florum paradisi,

V. Electus ex millibus
Inter illa pascitur
Lilia dilectus.

3. O coelestis aulae rosae,
Super solem speciosae,
Cum dilecto repausantes,
Sublevate nos laudantes
Ad aeterna gaudia.

V. Omnis homo martyrum
Sentiat auxilium.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Digne gaudent homines,
Angeli laetantur,
Dum victrices virgines
Coelo coronantur.

2. Istae regi gloriae
Carae margaritae
Inventae sunt hodie
Longius quaesitae.

3. Quae dum piis mentibus
Oleum sumpserunt,
Sponso cum prudentibus
Obviam iverunt.

4. Muliebrem ad ornatum
Mundum acceperunt
Et ad verum et beatum
Regem intraverunt.

5. Istarum collegio
Coeli vernat regio,
Fulcitur ecclesia,
Paradisus fraglat,
Mundus redimitur.

Ad Benedictus.

A. Benedictus rex gloriae,
Qui palmam victoriae
Dedisti fragilibus
Et tecum sine viribus
Vincere fecisti
Daemonis virtutem,
Quare piis precibus
Nobis supplicantibus
Tribuas salutem.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Sol novus ab insula
Surgit occidentis,
Dum virtutum Ursula
Fulget incrementis.

Ad Tertiam.

A. O quam pulchrae virginum
Casta generatio,
Quam actoris criminum
Non vicit exactio.

Ad Sextam.

A. Hae puellae regiae
Sponsae commensales,
Agni tympanistriae,
Angelis aequales.

Ad Nonam.

A. Hi sunt flores venustatis,
Quos spirantes gratiae
Ver et aestas caritatis
Produxerunt hodie.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Insignes athletae,
Quae per patientiam
Hominum potentiam
Hodie vicistis
Et comprehendistis
Bravium coronae;
Nobis subvenite
Adhuc in hujus vitae
Positis agone.

Brev. ms. S. Floriani XI 401 saec. 14. A. — Brev. ms. Pragense XII C 7 saec. 14. f. monast. B. — Brev. ms. S. Crucis 18 saec. 13. add. saec. 14. f. monast. C. — Antiph. ms. Lubicense saec. 14. Cod. bibl. civ. s. sign. D. — Brev. ms. Lubicense saec. 15. Cod. bibl. civ. ol. 62. E. — Brev. ms. Voraviense 152 saec. 14. F. — Brev. ms. Monasteriense 201 (204) saec. 15. G. — Brev. Misnense imp. Lipsiae 1502. H.

In 1. Vesp. **A 1** O quam pulchra virginum | Casta generatio | Quas actoris criminum | Non vicit exactio DEGH; Gaude regina coelorum | Te cum rege saeculorum | Circumdant rosae lilia | Undena demum milia | Per

saecla jubilantia. F. — **A** 2 O quam pulchra etc. F. — **A** 5 Gaudeat ecclesia etc. H. — Invit.: Adornatis cum oleo | Prudenter lampadibus | Regi sponso venienti | Occurramus. DE: Ecclesiae sponso | Laus regi virgine nato | Qui undena virginum | Coronavit milia. H. — In 1. Noct. **R** 1, 1 Deo nota fuit A; Deonotus hiefs der Legende zufolge Ursulas Vater. — In 2. Noct. **R** 3: Navigantes inde sursum | Contra Rheni tendunt cursum | Tendentes Coloniam | Moxque relinquentes | Nocte per oraculum | Coelitus edoctae | Ad eundem reversurae | Suae locum sepulturae. H. — Ad Laudes: **A.** 1—4 = **A** ad horas DH. — In 2. Vesp. ad Magn.: **A** prosaisch A. — Hymnen: Illustrat clare saeculum (Vesp.); Gaude coelestis curia (Laud.).

88. De sancta Ursula.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Lauda Deum, clara Colonia,
Qui te magna dotavit gloria
Dans undena virginum milia,
Quae cum Ursula, regis filia,
Tibi transmisit de Britannia,
Quarum agis digne solemnia.

Ad Magnificat.

A. Psalle gaudens, Agrippina,
Sacrosanctis virginibus
In te morte repentina
Caesis undenis milibus
Ab Hunnorum peregrina
Gente telis et ensibus;
Laureatae stola bina
Jam gaudent in coelestibus,
Nos praeservent a ruina
Suis sacratis precibus.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Undenis millibus
In te, Colonia,
Passis virginibus
Pange praeconia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Juste coelit Colonia
Sanctarum festum virginum,
Quae sibi pro custodia
Donatae sunt per Dominum.

2. Christo canamus gloriam
Pro sanctis virginibus
Transmissis in Coloniam
Sub undenis milibus.

3. Iste coetus inclitus
Virginali gloria
Collectus est coelitus
Per undena milia.

Responsoria.

1. Stirpe clara refulgens Ursula,
Vultu pulchra, Christi discipula,
Fide pollens evasit singula
Mundi pericula;
V. Haec flos spectabilis
Fuit in moribus,
Prudens et humilis
Vacans coelestibus.

2. Rex Anglorum claraepropaginis,
Potens, ferox et magni nominis
Patrem hujus pulsavit virginis
Votis diutinis,
V. Ut haec suo jungatur filio
Solemni misso ad eum nuntio.

3. Patri suo suadet Ursula
Per data coelitus oracula,
Jussa regis compleri singula;
Jubet haec virgo voce sedula,
V. Si relicta sponsus perfidia
Perfundatur baptismi gratia.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Haec puellarum milia
Rubent colore roseo,
Sed splendent sicut lilia
Simul candore niveo.

2. Hi sunt flores venustatis,
Quos spirantis gratiae
Ver et aestas caritatis
Produxerunt hodie.

3. Istis ornatum floribus
Summi regis palatium
Gratum fraglans odoribus
Sanctis auget solatium.

Responsoria.

1. Pater tristis spondet conjugium,
Sponsus credit in Dei filium,
Sic a cunctis fit magnum gaudium,
Virginis expletur imperium
V. Missis quidem undenis navibus
Cum totidem virginum milibus.

2. Dato trimatus spatio
Mox virgines conveniunt
Dignaeque coeli praemio
Terram suam despiciunt,
V. Coram cunctis intrantes maria
Signa ludi praetendunt varia.

3. Vento flante tunc lenius
Ad portum Tilae veniunt,
Vela vertentes crebrius
Coloniam respiciunt,
V. Mox ut causa viae peragitur,
Papa gaudens illis conjungitur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sponsi currit in odorem
Virginum sodalitas,
Quam attraxit ex amore
Praegustata suavitas.

2. Accedunt piis mentibus
Oleum sumpserunt,
Sponso cum prudentibus
Obviam venerunt.

3. Istae regi gloriae
Carae margaritae
Conjunctae sunt hodie
Per Hunnos contritae.

Responsoria.

1. Repetentes partes Coloniae
Sub Hunnorum caeduntur rabie,
Sic gaudentes ad thronum gloriae
Coronatae conscendunt hodie;
V. Post virginum martyrium
Hostes terrentur nimium.

2. Hinc ab urbe fugatis hostibus
Et pace restituta civibus
Harum ossa sunt a fidelibus
Sepulta cum hymnis et cantibus;
V. Per quas nobis post hoc exsilium,
Jesu bone, da verum gaudium.

3. O sanctarum milia
Virginum undena,
Pro coelesti gloria
Caesa mortis poena,
Juvetis ad gaudia
Coeli nos amoena,
Quae jam cum laetitia
Possidetis plena;
V. Nam in choro virginum
Collaudatis Dominum
Agni facta cena.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Adest dies laetitiae,
Qua beatis virginibus
Datur corona gloriae
Caesis undenis milibus.

2. Digne gaudent homines,
Angeli laetantur,
Dum victrices virgines
Coelo coronatur.

3. Omnes hae Coloniae
Virgines collectae
Sunt ab Hunnis hodie
Simul interfectae.

4. Haec undena milia
Virginum necata
Sunt ad coeli gaudium
Per Christum translata.

5. Gaudent in choro virginum
Virgines beatae
Semper laudantes Dominum
Sanctis aggregatae.

Ad Benedictus.

A. Crebris Deum pulsemus precibus,
Ut nos jungat sanctis virginibus,
Quas hac die coelorum civibus
Sub undenis conjunxit milibus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O sancta Colonia,
Gaude Deo grata,
Per undena virginum
Milia dotata,
Quae pro Christi gloria
Sunt in te prostrata,
Pro quarum victoria
Sit nobis propitia
Deitas beata.

Brev. ms. Constantiense (bibl. publ.) 1393 saec. 15. A. — Brev. ms. Carmeli Abenspergani anni 1482 Clm. Monacens. 2502 B. — Brev. ms. Altenhohenaviense saec. 15. Clm. Monacens. 9205. C. — Antiph. ms. Dusseldorpiense D. 18 saec. 15. E. — Brev. FF. Praedicatorum imp. Venetiis 1514. F.

In 1. Vesp. hat B folgende 5 Ant.:

1. Christi sponsae simul junctae Romam statim expetunt,
Hinc egressae Christo duce Coloniam repetunt.
2. Ipsam urbem dux Hunnorum obsidebat graviter,
Ferro, flamma, fame cuncta populans hostiliter.
3. Sicut oves lupi graves non parcentes strangulant,
Sic sic Hunni sponsas Christi occidentes jugulant.
4. Ferro caesae caenum ponunt, Recto gradu coelum petunt,
Ipsum Deum jam visurae Et cum Christo permansurae.
5. Virginibus caesis et passim dilaniatis
Gens fugit infida superum pugnante caterva.

Ad Mat. Invit.: Adsunt nunc virginum | Laeta solemnia | Laudes ad Dominum | Fundat ecclesia F. — In 1. Noct. A 1, 1 Juste colit ecclesia BF. — R 3, 1 persuadet Ursula DE. — Hymnen: In 1. Vesp.: Gaude felix Colonia F; Ad Noct.: Nocte surgentes AB; ad Laud.: Hymnum sanctis virginibus AB. — Das ganze Officium ist auf die Metren des Dominicus-Officium „Gaude felix parens Hispania“ gedichtet, so dafs sein Ursprung wohl nicht mit Unrecht im Dominikaner-Kloster zu Köln gesucht werden dürfte.

89. De ss. Victore et Urso.

In 1. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O quanta est exsultatio
angelicis turmis,
Quam dulces in astris
resonant laudes,
Vobis martyres Christi.
Victor et Urse,
Nam nunc fruimini
visione regis,
pro quo calcata
mundi gloria
vos morti tradidistis.
Nunc petimus Domini
famulis estote benigni.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Perpetuo regi
corde jubilemus fideli,
Ante thronum cujus
jubilant nunc Victor et Ursus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Principe vesano
regnante Diocletiano
Deditus ad facinus
furit ut leo Maximianus.

2. Milia sex fratrum
Christi munimine tuti
Transierunt Alpes
Augusti signa secuti.

3. Foedera militiae
Romanis inviolata,
Jura Deo fidei
servabat turba beata.

Responsoria.

1. Ecce dies celebris,
jubilet nunc turba fidelis,
Sanguine proprio
pro Christi nomine fuso
Sacris martyribus
sociantur Victor et Ursus.

V. Personet angelicus
laudes super aethera coetus,
Plaudat et in terra
Domino devota caterva.

2. Hytarcus insano
veniens Maximiano
Imperat, inquiri
sanctos captosque teneri,
Tentos suppliciis
conatur perdere diris.

V. Praesidis imperio
feriuntur verbere diro
Carnificumque manus
sanctorum saevit in artus.

3. Vincula sanctorum
torquebant colla virorum,
Et sacra carnifices
cruciabant membra furentes,
Compatuit subito
lux ordine coelica miro.

V. Deficiunt poenae,
solvuntur vincla, catenae,
Tortor prostratus,
martyr sacer exhilaratus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Imperat Octodorum
legionem Caesar adire,
Thura cremare Jovi,
post idola vana redire.

2. Sed virtute Dei
solidati corde Thebaei,
Quod jubet insanus,
contemnunt Maximianus.

3. Delubra despiciunt,
ad coelica praemia tendunt,
Et properant hilares
ultro ad sua funera fratres.

Responsoria.

1. Sit tibi, Christe, decus,
sit honor, laus, gloria, virtus,
Praesidio cujus
confusus est hostis iniquus.
Hytarcus victus,
victores Victor et Ursus.

V. Turba frequens populi
cernens magnalia Christi,
Vocibus altisonis
Deo dat cantica laudis.

2. Impius ut vidit
sanctos bis clarificatos
Auxilio Christi,
meditatur pectore tristi,
Ut ferat gladiis,
quibus urens cesserat ignis,

V. Utque videt gentem
sua delubra despicientem
Et populum terrae
laudes tibi, Christe, referre.

3. Athletae Christi
sacra plebi dogmata dantes
Et fidei pennis
ad coelica regna volantes
Sacrilegi gladio
jugulati judicis ambo,

V. Astra petunt caesi
feliciter ense Thebaei.
Christus eis roseas
dat in aetheris arce coronas.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. O felix tellus,
venerabilis atque beata,
Sanguine sanctorum
semel et bis terque rigata.

2. Bis decimas sancti
dant ad fera jussa tyranni,
Post pariter cuncti
sunt mortis munere functi.

3. Milia sanctorum
sexcenti sexque fuerunt,
Qui pariter Domini
pro nomine procubuerunt.

Responsoria.

1. Summe Deus, tibi laus,
tibi gloria, summa potestas,
Muneribus cujus
vicerunt Victor et Ursus
Carnificum diras
per rorem sanguinis iras.

V. Castro Solodoro
sub Caesare Maximiano
Sancti sunt isti
passi pro nomine Christi.

2. Hierusalem sancti
baptismate purificati,
Catholicae fidei
post rore consolidati,
Solodoro tandem
pro Christi nomine passi
Caesaris incursus
exsultant Victor et Ursus.

V. Nos fidei pennae
tollant super astra, Gebennae
Misit Solodorum
quibus inclita membra piorum.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Pretiosa mors sanctorum
Ante regem saeculorum,
Ad sepulchrum fulget quorum
Claritas miraculorum.

2. Caecis visus, claudis gressus,
mutis sermo redditur,
Aegris salus et auditus
surdis restituitur.

3. Resupinus hic malignus,
dum jurare nititur,
Cereoque manus haerens
rursus sibi redditur.

4. Exit aure dirus hostis
ex obsesso corpore
In deformi transformatus
reptilis effigie.

5. Laudet Deum candidatus
martyrum exercitus,
Laudet coelum, terra, mare,
laudet omnis spiritus.

Ad Benedictus.

A. Martyribus sanctis
Victori demus et Urso
Annua, Christicolae,
praeconia ore venusto,
Coelica qui meritis
acquirant gaudia nobis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Insignes martyres Christi,
Victor et Ursus,
Servorum vota vestrorum
Suscipite, quaesumus,
Et in conspectu
aeterni regis offerre
Petimus, ut nobis
sit propitius. Alleluja.

Brev. ms. Gebennense saec. 15. Cod. Parisiens. 1318. — In 2. Noct. **A** 2, 4 contemnant. — **R** 1, 5 victus ergänzt. — **R** 1, 10 Deo ergänzt. — In 3. Noct. **R** 2 u. 3 prosaisch; **R** 2 aus der zweiten Vesper an diese Stelle gerückt.

90. De sancta Verena.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Hodie cum gloria
Celebret ecclesia
Veneremur omnes plene
Sanctae virginis Verenae
Inclita solemnia.

2. Haec cum esset parvula,
In aetate primula
Habitum fert spiritalem
Vitam fovens virginalem,
In virtutis formula.

3. Mundi fastum respuit,
Virgo Deum coluit
Et ad Christum cor direxit,
Eum sequens, quem dilexit
Despici se maluit.

4. Fidei cum pessulo
Comitur et speculo
Spei reque caritatis,
Nectitur sic sanctitatis
Triplici funiculo.

5. Inde liquit patriam
Et parentum gloriam,
Crucis aegide protecta
Cum Mauritio profecta
Venit in Italiam.

R. Haec est virgo vere prudens,
Obviare sponso studens
Lampadibus ornatis,
Quam suscepit Christus ludens,
Huic cum sanctis regnum cudens
Aeternae claritatis.

V. Suavitatem fert odoris
Ut vitis fructifera,
Pii dant exempla moris
Suae manus opera.

Ad Magnificat.

Magnum nomen Domini,
Qui Verenae virgini
Magna fecit, ut videmus,
Pariter magnificemus.
Exaltavit humilem,
Locans venerabilem
Super solium potentum,
Ut sit ipsa munimentum
Omnibus humilibus
Et se venerantibus
Praestet interventum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Venientes adorare
Regem magnum Dominum,
Qui Verenam delicate
Choro junxit virginum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Mirabili omine
Subjecisti, Domine,
Omnia huic puellae,
Ut tuo pro suo velle
Gaudeat in nomine.

2. Coeli Dei gloriam
Atque sapientiam
In aeternum enarrabunt,
Cum Verena collaudabunt
Divinam clementiam.

3. Innocens haec manibus
Prorsus sine fraudibus
Residens in Dei loco
Sponsa plaudit dulci joco
Cum sanctis virginibus.

Responsoria.

1. Virgo Verena sapiens
Mediolanum veniens
Cum Thebaea legione
Sine intermissione
Fuit Deo serviens.

V. Pietatis operibus
Pro totis suis viribus
Vinctis in carceribus
Subvenit in artibus.

2. Sub modio ne lateat
Jubar sed mundo luceat,
Suam Deus hanc ancillam
Ad nos misit, ut per illam
Nobis coelum pateat.

V. Solodorum ingreditur,
Lapsis fides conceditur,
Sua prece tunditur
Mors et spes refunditur.

3. Dispergitur in terminis
Terrae mox fama virginis
Et ad ipsam confluxerunt
Infirmati, qui senserunt
Opem medicaminis.

V. Multitudo languentium,
Caecorum et debilium
Ad hanc venit gentium
Sanari quaerentium.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Audi, regis filia,
Pia laudum munia,
Aurem tuam huc inclina
Et nos clemens per divina
Protegas auxilia.

2. Virtus et refugium,
Noster Deus, omnium,
Per Verenam nos exaudi,
Quae vacando tuae laudi
Vitae carpsit bravium.

3. Montis sancti summitas,
Id est Dei civitas,
Dat Verenae fundamenta,
Ut ad laudum incrementa
Salvet gentes subditas.

Responsoria.

1. Sanctitatis impatiens
In hanc est daemon saeviens,
Quo suadente carceratur,
Quam Mauritius solatur
Dulciter afficiens.

V. Correptus saevis febribus
Tyrannus flexis genibus
Solutam humilibus
Illam placat precibus.

2. Collectis hinc virginibus
Ex regionis finibus
Deum laudat jejunando
Et vigiliis vacando
Cum orationibus.

V. Dum panis victus solitus
Exhaustus fuit penitus,
Farris pastus positus
Est ad fores coelitus.

3. Ne peccatoris oleo
Impinguaretur, ideo
Dignitates haec humana
Atque laudes sprevit vanas
Corpore virgineo.

V. A Solodoro igitur
Discedens proficiscitur,
Ubi Rhenus labitur,
Zurciacam graditur.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In coelorum atriis
Haec oblatis hostiis
Datrix elemosynarum
Collocatur, hinc terrarum
Orbis plaudat gaudiis.

2. Exsultabunt hodie
Piae Judae filiae,
Nam Verenae lux est orta,
Per quam nobis patet porta
Jam coelestis curiae.

3. Omnes terrae termini
Salutare Domini
Novo cantico collaudent,
Jubilantes en congaudent
Sancti sanctae virgini.

Responsoria.

1. Intenta salutifero
Voto cuidam presbytero
Zurciacae ministravit,
Quem fidelis haec dotavit
Obsequio prospero.

V. Nam sacrum exercitium
In fructum transit nimium,
Deus se timentium
Velle facit omnium.

2. Dum recreare properat
Egenos, ut consueverat,
Accusatur virgo pia,
Sed per signa pandit via,
Ad quid haec accelerat.

V. Conversis in substantias
Elemosynis alias
Virgo Deo gratias
Retulit eximias.

3. Post plurima miracula
Cubans in sua cellula
Per Mariam visitatur
Et dehinc exanimatur
Sancta Dei famula;

V. Quae hodie cum gloria
Gaudet in coeli patria,
Nobis hac memoria
Praestet patrocinia.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. In coeli celsitudine
Cum magna fortitudine
Deus potens rex regnavit,
Qui Verenam sublimavit
Dierum longitudine.

2. In hymnis confitemini
Deo, populus Domini,
Cui Verena jubilavit,
Pandit Deus, quam amavit,
Coeli portas virgini.

3. Deserta sua patria
In terra satis invia
Virgo Deo vigilavit
Et in laudem excitavit
Sua semper labia.

4. Justorum et humilium
Animae Dei filium
Benedicant collaudando
Et Verenam venerando
Coetus psallat omnium.

5. In suo rege filiae
Sion exsultent hodie,
Qui mansuetam exaltavit
Et eandem adunavit
Sanctorum ecclesiae.

Ad Benedictus.

A. Jus jurandum, quod juravit
Nostris Deus patribus,
Argumento comprobavit
Solvens nos ab hostibus,
Cum Verenam delegavit
Hujus terrae finibus,
Per quam nos illuminavit
Fidei dogmatibus
Atque viam praeparavit
Pacis nostris pedibus.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ave, nostra dulcis mater,
O Verena, petimus,
Fac, pellatur Satan ater,
Hostis callidissimus,
Per quem heu ter et quater
In peccata ruimus,
Da, ut nos coelestis pater
Salvet benignissimus.

Antiph. ms. S. Galli **472** saec. $^{13}/_{14}$. — In 1. Vesp. ad Magn. **A**, 8 ipsa ergänzt. — In 1. Noct. **A** 3, 4 Sponso plaudit ergänzt. — In 3. Noct. **A** 1, 1 atriis ergänzt.

91. De s. Vincentio Ferrerio.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Diem novae laudis et gloriae
Laetum ducat coetus fidelium,
Quo sublime decus Hesperiae
Gratulante turba coelestium
A principe supremae curiae
Binae sumpsit coronae praemium.

Ad Magnificat.

A. Qui prophetico fretus lumine
Mira de mundi fine docuit,
In occiduo terrae cardine
Ut sol Vincentius occubuit
Et septus angelorum agmine
Lucidas coeli sedes tenuit.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Veneremur Christi vultum,
Quem Vincentius
Praedicavit judicem
Esse venturum.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Attentam matrem reddidit
Latrans in ventre catulus,
Ut quaereret, quem edidit,
Qualis esset infantulus?

2. Vincentii sublimitas
Quae sit futuro tempore,
Matris monstrat agilitas
Roburque datum corpori.

3. Religionem inclitam
Postquam subiit Dominici
Virtutem sibi praestitam
Laude monstrat multiplici.

Responsoria.

1. Summus parens ac rector gentium
In vespere labentis saeculi
Novum vatem misit Vincentium,
Christiani magistrum populi;
Refert instare Dei judicium
Quod spectabunt cunctorum oculi.

V. Timete Deum, clamat saepius,
Venit hora judicii ejus.

2. In urbe nobili Valentiae
Generosis ortus natalibus
Sincerae puer innocentiae
Ingenuis praepollet moribus,
Naturae pariter et gratiae
Opimis affluens muneribus;

V. Sub toga regulari candida
Vita coepit florere splendida.

3. Christi viam secutus arduam
A terrenis procul illecebris
Veritatem reddit conspicuam
Profugatis errorum tenebris,
Oram illuminat occiduam
Toto factus in orbe celebris;

V. Cujus doctrina sole gratior,
Sermo erat flammis ardentior.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Imitans exercitia
Ducis ejus mirifici
Purgavit mundi vitia
Dono verbi salvifici.

2. Bellavit cum victoria
Vincens mundana gaudia,
Hinc summa coeli curia
Eum cepit cum gloria

3. Emittebat uberrimas
Saepe plorando lacrimas
Christi mortem considerans
Ejusque corpus consecrans.

Responsoria.

1. Nocte sacris incumbens litteris
Contemplatur virgili studio,
Mane pulchri ad instar sideris
Mirae lucet doctrinae radio,
Morbos omnes vesperi generis
Salutari pellens remedio.

V. Nullam praeterit horam temporis,
Quo non recti quid agat operis.

2. Verba perennis vitae proferens
Animos inflammat adstantium,
Pectoribus humanis inserens
Amorem donorum coelestium,
De virtutibus alta disserens
Fraenare docet omne vitium;

V. Illum avida turma sequitur,
Dum de ore divinia loquitur.

3. Quatuor vecta rotis agitur
Mirabilis quadriga Domini,
Vincentius cum Christo jungitur
Trino praedicatorum cardini,
Quorum virtute fides regitur,
Divino sit pia laus nomini,

V. Ducunt hi rhedam evangelii
Velut equi fortes et varii.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Laude digna Valentia
Ipsum mortalem edidit,
Sed felix hunc Britannia
Regno coelorum reddidit.

2. Honores omnes renuit
Pro Christi sacro nomine,
Mentem constantem tenuit
Sacro rigatus flamine.

3. In Christum semper retulit,
Quidquid fecit, dum viveret,
Se a erremo abstulit,
Ut coelum tandem scanderet.

Responsoria.

1. Res agitur digna spectaculo,
Ab ignotis quando vectoribus
Allatos panes tradit populo
Degenti secum in nemoribus;
Qui saepe stupet hausto poculo
Non consumptis vini liquoribus;

V. Tunc exsultant virorum milia,
Dum intuentur viri magnalia.

2. Vincentium, doctorem inclitum,
Cum decore semper et gloria,
Sanctitate illustri praeditum,
Veneratur omnis Hesperia.
Cujus celsum monstratur meritum
In tumuli sacra memoria.

V. Hinc mirifica signa prodeunt,
Nam ad vitam defuncti redeunt.

3. Praedicator, o doctor maxime,
Quem angelorum cum ordinibus
Triumphante felices animae
Prosequuntur jucundis laudibus,
Te laureae coronant plurimae
Sublimem in regnis coelestibus.

V. Tu Christi potens gratia,
Nos tuis fove precibus,
Quem ascripsit ecclesia
Nuper sanctorum coetibus.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Festiva vox psallentium
Collaudet regem gloriae,
Qui cum sanctis Vincentium
Glorificavit hodie.

2. Erat vir evangelicus
Christi praeco, cum praedicat,
Dux illius Dominicus
In terris ipsum visitat.

3. Candens virgo divinitus
Hostem pellit ab obsessis,
Cunctis vivens humanitus
Salutem reddit oppressis.

4. Infantulus laceratur
Mox matris per excidium
Vitae alter restauratur,
Quem clausit praecipitium.

5. Tunc sub patenti specie
Angelorum exercitus,
Odor, portentum gratiae
Convenit hora transitus.

Ad Benedictus.

A. Cujus vitae sincera puritas
Virginali candore nituit,
Salutaris doctrinae veritas
Praedicando ubique claruit,
Illi summa geminam bonitas
Pro meritis coronam tribuit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Gloriose pater o Vincenti,
Cui arcem polorum scandenti
Cum honore obvius ingenti
Plaudens venit chorus angelorum,
Canentes te duc laude frequenti
Ad amoena regna beatorum.

Per Octavam.

Ad Benedictus.

A. Pervigil Christi nuntius
Vocans ad lucis opera,
Ad fruenda Vincentius
Nos ducat vitae munera.

Ad Magnificat.

A. Adsit nobis propitius
In hujus vitae vespere
Ad Christum nos Vincentius
Tuto ferens itinere.

Brev. ms. Praedicatt. Vindobonens. s. sign. saec. 15. A. — Brev. ms. Praedicatt. saec. 15 Cod. Constantiens. 1393. B. — Brev. ms. Altenhohenaviense saec. 15. Clm. Monacens. 9205. C. — Brev. ms. Praedicatt. saec. 15. Clm. Monacens. 23158 D. — Brev. FF. Praedicatt. imp. Venetiis 1514. E. — In 1. Vesp. super Ps. **A**, 6 Hinc sumpsit E; — Binae fehlt A. — Nur eine Nokturn B. — In 2. Noct. **A** 1, 1 Imitatus E gegen den Vers. — **R** 1, 5 Hesperae gentis E; vesperae gentis A. — In 3. Noct. **R** 3, 1 Praedicator o Vincenti doctor maxime E. — In Laud. **A** 4, 1 laceratus E. — **A** 4, 3 Vitae cum eo E. — Ad Bened. **A**, 1 vitae fehlt ABE. — Hymnen: Mente jucunda jubilent (in Vesp.), Lumen in terris (ad Noct.), Magne Vincenti (in Laud.).

92. De sancto Virgilio.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Beati Virgilii
festa celebremus,
Toto corde filii
patrem collaudemus.

2. Hic est pastor populi
et gregis amator,
Hic regis perpetui
prudens dispensator.

3. Hic ara et hostia,
sacerdos et templum,
Factus Dei gratia
omnis boni exemplum.

4. Gustavit et vidit,
quod dulcis es, Domine.
Et virtutes multas fecit
hic in tuo nomine.

5. Digne gaudent homines,
angelus laetatur,
Dum beatus pontifex
coelo coronatur.

Ad Magnificat.

A. O felix Juvavia,
Quam dulci praesentia,
Quam suavi memoria
Tanti patris ornaris!
Vere juste tu laetaris,
Quae thesauro super aurum
Nobili ditaris.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Vigilemus coram Deo
in saeculorum saecula,
Qui beato Virgilio
contulit coelestia.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Lux sole serenior
in terris apparuit,
Dum virtutum incrementis
vir beatus claruit.

2. Praedicavit et implevit
Domini praeceptum,
Germinavit mox et crevit
In virum perfectum.

3. Oculos et manus gemens
in coelum levavit,
Jungi Christo cupiens,
quem semper amavit.

Responsoria.

1. Ut sub honore Dei
procedant festa diei,
Dignaque laus detur,
qua Christus honorificetur,
Nostri vita chori
de toto consonet ori,
V. Nescia finiri,
cui fax nova cepit oriri.

2. Jam superis junctus,
jam prae consortibus unctus
Migrat translatus
de culmine pontificatus
Ad superos cives
factus de paupere dives,
V. De gremio matris
translatus ad atria patris.

3. Doctoris officio
Functus in principio
Moribus honestis,
Post haec apostolicis
Decoratus infulis
Modo regni titulis
Fruitur coelestis;
V. Qui a pueritia
Justus vicit vitia
Sola pudicitia,
Multiplex est testis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. O Virgili, vita tua
norma disciplinae,
Et mors tua portus mortis,
porta quoque vitae.

2. Multos Deo congregavit
suo bono odore,
Ideo eum coronavit
gloria et honore.

3. Sponsam sibi assignatam
caste custodivit
Et pecuniam collatam
cum lucro remisit.

Responsoria.

1. Hic vir magnificus,
humilis, pius atque pudicus,
Quo duce Martha Liae,
Rachel est sociata Mariae:
Martha laborando
fuit atque Maria vacando,
V. Ne premat ecclesiam
regnum, ne Martha Mariam.

2. Mellifluo flore
qui blasma vincit odore,
Alternando chori
succensi cordis amore
Concentu memori
digno modulentur honore;
V. Gratia dat rorem
flori, dat Hibernia florem.

3. Splendida stella poli,
pater inclite, spernere noli
Nos tibi devotos
et ab omni crimine lotos
Tecum sorte pari
fac nos super astra levari;
V. Maxime pastorum,
spes, portus et aura tuorum.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. O vere candens lilium,
confessor praeclare,
Tu cleri praesidium,
jubar salutare.

2. Felix locus, in quo tale
servatur depositum,
Sed est tuum, Jesu bone,
pro nobis est creditum.

3. Omnes ad vas gratiae
devote accedite,
Languidos adducite,
sanatos reducite.

Responsoria.

1. Luciferi splendens
radius super aethera tendens,
Quem colit iste chorus
voce, prece, laude sonorus,
Spes et honor cleri,
tu nos dignare tueri;
V. Gloria pontificum,
pastor bone, sidus amicum.

2. O decus ecclesiae,
natis, pater, auxiliare,
Quo gaudent hodie
sidera, terra, mare;

Natum mater, nata
parentem, sponsa maritum
Gaudet in aeterna
nobilitate suum.
V. Quo sibi flore dato
rediviva viret prius arens
Patre, viro, nato
filia, sponsa, parens.
3. O sidus lucidissimum
Aulae coelestis,
O vere aurora diescens
Tenebris meritorum
Signorumque radiis
Laetificans civitatem
Illuminans carcerem
Fuga de nostris cordibus
Tenebras vitiorum
Virtutum splendoribus.
V. O stella matutina,
Eo ceteris clarior,
Quo diei vicinior.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Floruit ecclesia
Fructumque post florem
Tulit in Hibernia,
Coelum dedit rorem;
Tu vero, Juvavia,
Fructus hujus gratia
Indue decorem.
2. Gaude coeli militia,
Nam pastor ecclesiae
De mundi malitia
Triumphavit hodie.
3. Beatus Virgilius
Vi amoris vulneratus,
Intra regis cellaria
Introductus hodie
Cum jubilo est inebriatus.
4. Jam ministrantem filium,
Jam propinantem spiritum.
Jam cernis patrem luminum.
O gemma pontificum.
5. Tuis laudibus instantem
Clementer respice plebem,
In conspectu Dei, sancte
Virgili, memento nostri.

Ad Benedictus.

A. Lugent orbati
sublato de patre nati,
Congaudendo tamen
solvunt jubili modulamen,
Lugent ablatum,
gaudent supra astra locatum.

Ad Magnificat.

A. Pia mater in hac die
Laetetur ecclesia,
Sonent laudem melodiae
Cordis et laetitia;
Pastor noster hinc transivit,
Sed cum Christo semper vivit;
Omnis terra jucundetur,
Psallat clerus, plebs laetetur;
Miserere miserorum,
Pie pater, et tuorum
Esto memor memorum.

Brev. ms. Aquilegiense saec. 15. Cod. sem. Brizinens. s. sign. Manches dem Reim-Officium auf den hl. Petrus von Tarantaise entlehnt.

93. In Translatione s. Virgilii.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Pangens chorus dulce melos
Voce, voto pulset coelos,
Praeveniat in laudibus
Festa tanti confessoris
Turba juncta psallentibus
Concentu cordis et oris.

Ad Magnificat.

A. Firmamentum ecclesiae
Lucem reducens gratiae
Detecto novo sidere
Mane junxit cum vespere,
Dum jam nostro in tempore
Levato terris pulvere
Ut spiritum in aethere

Venerantes Virgilium
Magnificemus Dominum.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Laudibus instantes
cuncti Domino resonemus,
Pervigiles stantes
cum Virgilio vigilemus.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Secus decursus aquarum
In vite palmes plantatus
Fructum vitae gratiarum
Dono dedit irrigatus.

2. Super montem constitutus
Viam docuit salutis
Praesul, arte mentis tutus,
Spem vitae dans et virtutis.

3. Circumdantis populi
Milia non timuit,
Sed futuri saeculi
Fide gentes imbuit.

Responsoria.

1. Finibus Hiberniae
Progenitus vir beatus
Partibus Bavariae
Praesul est a Deo datus,
Ambae gaudent viro bono
Mater nato, plebs patrono;
V. Rectos decet collaudatio,
In terra benedicetur
Rectorum generatio.

2. Pastor gregi mox praelatus
Vir sublimis, non elatus,
In Dei prodesse templo
Verbo studet et exemplo,
V. Onus curae rite pensans
Utiliter meam dispensans.

3. Vere felicem exsulem
Misit Juvavum Hibernia,
Feliciorem praesulem
Quem excepit Carinthia,
Pastorem evangelicum,
Docentem verbum mysticum.
V. Ergo salutis ministrum
Laudet et vitae magistrum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Exaudivit invocando
Se Dominus Virgilium,
Lumen fidei signando
Super filios hominum.

2. Laetentur in te, Domine,
Justi, quibus benedicis,
Quorum generas germine
Filios ex inimicis.

3. Gloria et honore
In terra et in caelis
Sub duplici decore
Praesul fulget fidelis.

Responsoria.

1. Vir virtute mira pollens
Et manus ad magna tollens
Diu perfidos jam pridem
Fidus doctor docet fidem,
V. Coaptavit incremento
Plantas rigans documento.

2. Post labores in vinea,
Post plena messe horrea
Carnis soluto debito
Non mors sed vitae transitus
Adest felici merito,
Tendit ad coelos spiritus,
V. Vita vivens gloriosa;
In conspectu Domini
Mors sanctorum pretiosa.

3. In sacris cineribus
Aeternitatis semina
Sub signorum fructibus
Dant sanctitatis germina,
Sic caro sequens spiritum
In sursum sapit reditum.
V. Hic relictae reliquiae
Sub condimento gratiae
Spirant odorem gloriae.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. In Domino confidens
Justitiam dilexit,
Et ad praemium fidens
Meritis se provexit.

2. In benedictionibus
Supernae dulcedinis
Virgilium praevenisti,
Quem sanctis pontificibus
Fructu beatitudinis
Perpetue conjunxisti.

3. In Domino Virgilium,
Dominum in Virgilio
Laudemus, patrem, filium
Cum spiritu in gaudio.

Responsoria.

1. Dum longe lateque patet
Signis sanctus insignibus,
Nec sub nube lumen latet
Plenis diffusum facibus,
Gaudent sacris muneribus
Absentes cum praesentibus;
V. Dextera Domini
Fecit virtutem,
Nam salus homini
Datur in salutem.

2. In spem et signum gloriae
Cedit natura gratiae,
Lumen orbatis redditur,
Mortuis vitae reditus,
Contra naturam sequitur
Privationem habitus;
V. Sic gratiae potentia
Per virtutis suffragia
Innovat mirabilia.

3. O pastor alme Virgili,
Baculo defensionis
Arce lupos ab ovili.
Ut ambulemus cum bonis
In tui gregis caterva,
Mores rege, vitam serva,
V. Posce cunctis suffragium,
Pasce, juva Juvavium.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Orbem firmavit
Dominus sibi sede parata
In turri David
sanctis Sion arce locata.

2. Dantes Virgilio
laudum praeconia late,
Omnis terra, Deo
cum laetitia jubilate.

3. Ad te de luce,
lux vera, Deus, vigilamus
Grex pastore duce
quem Virgilio resonamus.

4. Simplicitate supplex
laudum replicatio duplex
Votis ac ore
trino psallat sub honore.

5. Intima solvamus
Christo laudesque canamus,
Sancto completus
Gaudet in aethere coetus.

Ad Benedictus.

A. Benedictus Dominus
Plebem suam visitavit,
Cornu salutis cominus
Erigens in domo David
In lucem dando gentium
Sanctum virum Virgilium.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O lumen ecclesiae
Longe lucens saeculis,
Igne fovens gratiae
Salutem in populis,
Ad fervorem mentibus
Fer splendorem animae,
Duc in tuis gressibus
Oves, pastor optime.

Brev. ms. Voraviense 108 anni 1481 A. — Brev. ms. Graecense 863 anni 1478 B. — Brev. ms. Admontense 6 saec. 15. f. monast. C. — Cod. Palat. Vindob. 547. saec. 15. D. — Brev. ms. Montis aprini saec. 15. Clm. Monacens. 5972. E. — Brev. Kimense imp. Venetiis 1516. F.

In 1. Vesp. Super Ps. A O pastor alme Virgili etc., aus dem Gregoriusofficium entlehnt. B. — Invit. 4 Virgilio jubilemus C; vigilantes F. — In 1. Noct. R 1, 1 E finibus Hiberniae D. — R 2, 2 Verbi sublimis F. — R 2, 6 piram dispensans F. — In 2. Noct. A 2: Nomen tuum, Domine | Diligentes benedicis | Factos verbi semine | Filios ex inimicis. C. — R 3, 2 semita F. — In 3. Noct. R 2, 4 vitam redditurus. F. — Hymnen: Hujus diei gloria (Vesp.) C.

94. De sancto Vito.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Sancte Vite,
martyr inclite Christi,
Te quaesumus,
ut nos tuis precibus
semper gratiae Dei
commendare digneris.

R. Proponebatur bestiis
Vitus martyr cum sociis,
Sed leo mitis trepidat,
Mens humana quos laniat.

V. *Obturaverunt os leonis, exstinxerunt impetum ignis.*

Ad Magnificat.

A. Magnificemus Dominum,
Christum salvatorem nostrum,
Qui respicit se timentes,
Potens exaltat humiles,
Qui etiam sanctum Vitum
Suscepit, puerum suum,
Faciens cum parvo magna,
Sit laus illi in saecula.

Ad Completorium.

Super Psalmos.

A. Vitus ceu palma
coelorum floret in aula
Inque domo Domini
viret ut plantatio cedri.

Ad Nunc dimittis.

A. Nutritus vitae
pastu lymphaque sophiae
Sicut pomiferum
Vitus prope flumina lignum
Crevit, ut ecclesia
sua per bona sit stabilita.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Vultum Messiae
studeamus laude praeire,
Cui placuit Viti
pueritia mente senili.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Hic felix vere
cito coepit fructificare
Arbor ut inserta,
prope sunt ubi sana fluenta.

2. Adversus tantum
floruit vis terrea sanctum,
Gratia cui Jesu,
meus, inquit, filius es tu.

3. Ipsum quaque prece
Deus audit mirificatque
Hostia justiticiae
Dum fiat pauset et in spe.

Responsoria.

1. Ex parentibus ethnicis
Veluti rosa de rubis
Tenebrosis temporibus
Vitus ortus est Lucanus,

V. Ab aevo quidem electus,
In Christum ex utero projectus.

2. Factus Christo vas electum,
Ducem nactus et angelum,
Maturis pollet moribus,
Jejuniis et precibus

V. Ingressus sine macula
Operatur justitiam.

THE INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
ST. MICHAEL'S
COLLEGE

3. Valeriani praesidis
Post vexatus nequitiis
Manum ejus restituit,
Se persequens quae languit;
V. Non victus a malo
sed vincens in bono malum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Adstitit hic mane
Domini vineta putare.
A patre mente bona
Datur hinc sibi justa corona.
2. Nomen habens mirum
levat hinc super aethera Vitum
Sicque per infantem
dignam fecit sibi laudem.
3. In Domino fisus
transmigrat in ardua Vitus,
Qua locus est sedis
et vultum cernere regis.

Responsoria.

1. Correptus a genitore
Vitus pro religione
Prudenter fidem intonat,
Gratis quam accipiebat.
V. Infantiae quippe linguam
Sapientium fecit disertam.
2. Post hanc viam per divinam
Terram vectus in aliam
Cum nutritoribus suis
Multis claret miraculis.
V. *Mirabilis Deus in sanctis suis.*
3. Trusus carceris in umbram
Meruit lucem divinam,
Quam videns caecus fit Ylas,
Sanat eum Vitus infans.
V. *Versus est dolor in caput ejus, et iniquitas in verticem illius.*

In 3. Nocturno.

1. Hic Domini montem
scandit sitiendo quietem,
Unde locavit eum,
qua non moveatur in aevum.
2. Quem praevenisti,
dulcis benedictio Christi,
Jam Vito vitam
tribuisti saepe petitam.
3. Innocens manibus
mundo quoque pectore mundus.
Te, rex virtutum,
petiit per proelia morum.

Responsoria.

1. Imperatoris filius,
A daemonio captivus,
Per sanctum Vitum puerum
Recepit sensum pristinum.
V. *Magnificavit illum Dominus in conspectu regum et in verbis suis monstra placavit.*
2. O puer electissime,
Deo gratis adamate,
Quos foves patrocinio,
Nos reddi fac paradiso.
V. *Animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.*
3. In bovem datus igneum
Rorem sensit angelicum,
Qui mox insultans Caesari
Canit hymnum Christo regi.
V. *Igne me examinasti, et non est inventa in me iniquitas.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Extensum poena,
quae carperet ossa tenella,
Vitum cum sociis
dat tutum cura amantis.
2. Incumbit precibus,
dum tendit ad aethera, Vitus,
Ad quem vox Christi
sic: sint rata quaeque petisti.
3. Quas efflant animas
Vitus sociique beati,
Christe, locas coelis,
glebas, Florentia, globas.

4. O benedicte Deus,
cunctis benedicito rebus,
Praemia qui Vito
gratis reddis benedicto.

5. Coelorum Dominum
collaudet, quidquid creatum,
Et Viti meritis
jam spiritus hymniat omnis.

Ad Benedictus.

A. Gaudens ecclesia
Dominum benedic benedicta,
Missa domo David
quam vera redemtio visit,
Dum subit haec tecta
tantus puer iste propheta,
Hic, per quem noxis
sit ut ipsa remissio nostris,
In tenebris nobis
Verus oriatur Eous.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Hodie candida stola,
Mira purpura decora,
Victoriose palmatus,
Dignissime laureatus,
Deo dignus puer Vitus,
Claris meritis fulgidus,
Agni fit comes nivei
Per lilia paradisi,
Qua memor sui memorum
Sit per saecla saeculorum.

Brev. ms. Hospitalense saec. 14. Cod. S. Pauli ad Laventum memb. 111. A. — Brev. ms. Pataviense saec. 14. Cod. Palat. Vindobon. 1891. B. — Ad Complet. AA fehlen B. — In 2. Noct. **R** 3, 2 divinam lucem AB. **R** 3, 3 Hylas A. — In 3. Noct. **A** 3, 1 Intro ejus manibus A. — Ad Laudes **A** 3, 2 Ejus sociisque beatus A. — **A** 3, 4 globis A.

95. De sancto Vito.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Nos meritis Viti
verae, Deus, insere viti;
Palmes ut est viti
junctus, sic nos prece Viti
Junge tibi, Jesu,
pascens nos corporis esu.

R. Vite, testis veritatis,
Adsis, pelle caecitatis
Tenebras a fidelibus,
Nostris malis compedimur,
Alienis irretimur,
Ab his nos solve precibus.

V. Nos hostis, mundus
canis terret ut furibundus.

Ad Magnificat.

A. Gaude, mater ecclesia,
Accipe laeta filium,
Quem caecitatis filia
Genuit ad exitium,
Errore patre genitus
In castris Sion habitat,
Nec Caesarem est veritus,
Contra quem tibi militat.
Vite, vincens viriliter,
Sis dux et tutor jugiter,
Fac tutos aeternaliter.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Psallenti, Vite,
da clero gaudia vitae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vitus, vir corde
non corpore, stat sine sorde,
Actibus et verbis
obstat puer, Christe, superbis.

2. Contemnit leges,
quas dictabant modo reges
Adversus Christum,
mundum nihil aestimat istum.

3. Hic dilatatur,
cum pro Christo tribulatur,
Mundus eum pressit,
sub spe positus requiescit.

Responsoria.

1. Senectus venerabilis
Carens annorum specie,
Coram Deo spectabilis
Mentis fulget canitie.
V. Haec ornat Vitum
bene corde nec arte peritum.
2. Hic raptus est de medio
De perversorum agmine,
Ne captus hostis odio
Cordis privetur lumine.
V. Tactus est a Christo,
si mundus staret in isto.
3. Vitus, Luccanus genere,
Fidem Christi dilatavit,
Quem pater clausit carcere,
Quare Deus hunc caecavit,
V. Conspicit ille viros
secum specie fore miros.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vera refert Vitus
coelesti fonte peritus,
Aede Dei dignus,
qua pellitur ipse malignus.
2. Perfecit laudes
ex ore Deus juvenili,
Destruat ut fraudes
haeresis de pectore vili.
3. Cum sociis habitat
tecum Vitus, quia vitat,
Quae maculam pariunt
Corpus et inficiunt.

Responsoria.

1. Vitus Christo complacuit,
A fide non avertitur,
Idola vana respuit,
Ergo pater irascitur.
V. Patrem confundit,
factis sua verba retundit.
2. Erga patrem non proficit,
Ut baptismo abluatur,
Angelus Vitum allicit,
Ut abinde gradiatur.
V. Vult custos esse
bonus huic est ergo necesse.
3. Imperatoris filius
Vexatur a daemonio,
Vocetur Vitus citius,
Daemonis est responsio;
V. Non erit hic sanus,
ni venerit ipse Lucanus.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Christe Jesu, serva
Vitum, quia verba proterva
Sprevit, speravit
in te, quem semper amavit.
2. In montem scandit,
sociis coelestia pandit,
Corde, manu purus,
quem de coelis habiturus.
3. Das intellectum
Vito cognoscere rectum,
Ostendendo viam,
qua sitit ad patriam.

Responsoria.

1. Adscribit Jovis laudibus
Caesar, quod Vitus fecerat,
Obfuscare vult fraudibus,
Quod filius evaserat.
V. Artibus hoc magicis
factum fore, dicit amicis.
2. Jam blande, jam terroribus
Caesar Vitum aggreditur,
Promittens res cum fascibus,
Si idolis prosternitur;
V. Munera multa dare,
vult Vitum magnificare.
3. Post haec torquetur acriter
Vitus in membris omnibus,
Sed sustinet alacriter
Cum sociis martyribus.
V. Ex his eripitur
alias liber reperitur.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. In Vito regnat
pater et sapientia praegnat,
Pneumatis hunc virtus
inflammavit velut pirthus.

2. Portas intravit
Domini confessus, amavit
Quem toto corde
jubilando sibi sine sorde.

3. Mente sitit Christum,
pro quo contemnit et istum
Mundum cum flore,
carnes configit amore.

4. Flammas excussit
Ventus pueros nec adussit,
Sic jam cum dignis
Vito non obfuit ignis.

5. Cum populis reges
nequeunt Vito dare leges,
Ne Dominum laudet,
in martyrio quia gaudet.

Ad Benedictus.

A. In castris Sion excubat
Pugil contra Philistaeum,
Qui Caesarem praeoccupat,
Jam prostravit Amorraehum,
Vitus, verax testis Dei,
Sit asylum nostrae spei
Delens fraudem Chananaei.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Ab angelo traduceris,
Ab aquila tu pasceris,
Tu Caesari praesentaris,
Obediunt daemonia,
Inferuntur supplicia;
Ab his tandem liberaris,
Vite, noster advocatus,
Patronus a Deo datus,
Ergo digne veneraris.

Brev. ms. Secoviense saec. 15. Cod. Graecens. 1548. A. — Brev. ms. Augustanum saec. 15. Clm. Monacens. 3902. B. — Brev. ms. Pollingense saec. 15. Clm. Monacens. 11902. C. — Antiph. ms. Hafniense saec. 16. Gl. kongl. S. 8. 3549. D. — Brev. Augustanum imp. Basileae 1512. E. — Ad Ben. A, 7 Dolens fraudem A. — Hymnus: Martyrum virtus simul et corona AD.

96. De sancto Wenceslao.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Adest dies laetitiae,
Quo defensor ecclesiae
Post carnis exsilium
Vehitur ad solium
Militum coelestium
Signis fulgens gloriae.

2. Peremptoris poena
Horroribus plena
Prosecuta coelitus
Promit, quod dux inclitus
Coeli fruens coena
Mundi fugit gemitus.

3. Gressu redit praepeditus
Martyris suffragio,
Pellitur privatio
Visus et auditus.

4. Carcer nocte claruit
Coelesti fulgore,
Sed et terra tremuit,
Et egressus patuit
Insolito more.

5. Per trimatum hoc humatum
Corpus non corrumpitur,
Sed nec vulnus cernitur
Mire solidatum.

Ad Magnificat.

A. Gaude, felix Bohemia,
De duce laudabili
Attingente coelestia
In via mirabili,
Nam humilis in gloria,
Pauper in divitiis,
Mundi refutans gaudia,
Castus in deliciis
Coronatur hodie
Corona laetitiae
Carnis liber exuviis.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Jubilemus regi caeli,
Qui servo suo fideli
Wenceslao dat hodie
Sertum coelestis gloriae.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Jubar altae claritatis
Lato luxit lumine,
Vir perfectae caritatis,
Wenceslaus nomine.

2. Vivens ab infantia
In Christi servitio
Servatur in gratia
Fultus evangelio.

3. Dum gentiles vitat ritus
Plenus pudicitiis,
Crebras multis fert attritus
Minas contumeliis.

Responsoria.

1. Wenceslaus, dux gratiae,
Virtutum stans in acie
Decoratus victoria,
Cujus finis est gloria
In coelesti militia;
V. Vitans puerilia,
Tendens ad utilia
Mundi calcat gaudia.

2. Sacra frequentat limina
Nocte surgens media,
Callis ferens gravamina
Cruentat vestigia,
V. Vir plenus sacro flamine
De pedum suorum sanguine
Cruentat vestigia.

3. Nocte surgens agrum petit,
Cum cliente spicas metit,
Terit, molit et hostias
Coquens dat per ecclesias,
Ut agantur mysteria
Per missarum solemnia.
V. Hic de hortis uvas demit
Et in vase mundo premit.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Carnem terens inedia
Procul fit a vitiis
Et sub veste regia
Utitur ciliciis.

2. Signo crucis hostis cedit
Factus duci subditus,
Cujus turba laeta redit
Defensata coelitus.

3. Spiritu prophetico
Vir sanctus florebat,
Dum verbo veridico
Multa praedicebat.

Responsoria.

1. Infantes emit gentiles
Servituti genitos
Et eos fecit heriles
Fide Christi praeditos.
V. Sacrae dat se largitati
Servos emens libertati.

2. Crucis cultor progreditur
Crucis ornatus jubare,
Qui turbis coeli cingitur
Coelesti plenus nectare;
V. Caesar stupore rapitur,
Furoris nexu solvitur
Throni gaudens compare.

3. Mors Abelis figuravit,
Quod sanctus dux triumphavit
Ictus fratris gladio,
Cujus cruor proclamavit
Scelus fratris, dum negavit
Quovis tergi studio;
V. Frater fratrem nece stravit,
Sed occisum coronavit
Christus mox in gaudio.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Cursu tandem consummato
Miseriarum stadii,
Christi cultu propagato
Sortem subit martyrii.

2. Ad occursum hostium
Sitiens martyrium
Fugit ad ecclesiam,
Quaerens ibi gratiam.

3. Hinc prostratus in limine
Orans exclamat ad Deum:
In manus tuas, Domine,
Commendo spiritum meum.

Responsoria.

1. Wenceslaus, dux virtutum,
Jam potitus martyrio
In pressuris constitutus
Pio fit praesidio;
V. Hoc a viro pietatis
Ut a rivo largitatis
Grata manans fluxio.

2. Christus regi Daciae
Apparens in cruce
Munus reddit gratiae
Pro tam sancto duce,
Ut quantae sit gloriae,
Notum illi patriae
Tali fiat luce;
V. Sic pro culparum maculis
Martyris memoriae
Templi fit sub titulis.

3. Castus mente, corpore,
Docens verbis, opere
Venit ad martyrium;
Quare mortis tempore,
Quod sitit sumopere,
Triplex tollit impium.
V. Melle fluens, cadens, rubens
Wenceslaus fit praeclarus.

Tropus.

Praeclaris his meritis
Serva nos a vetitis,
Christe, salus omnium,
Prece sancti ducis
Confer nobis lucis
Aeternae solatium;
Eja, pie Wenceslae,
Te laudantes post te trahe
In coeleste praemium.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Laude motus matutina
Nocte surgit media,
Quem mox ensis mors vicina
Vehit ad coelestia.
2. Cruor fusus effluit,
Quem ars nulla deluit,
Ut scelus non lateat,
Sed sanctus refulgeat.
3. Ex gestato pignore
Habens adminiculum,
In objecto littore
Locatur vihiculum.
4. Morbidis refugium
Pugil fit beatus
Et vinctis effugium
Praestat invocatus.
5. Laudant Dominum de caelis
Angelici spiritus
Ad tumbam viri fidelis
Descendentes coelitus.

Ad Benedictus.

A. Hic vir dives in apice
Stans religionis
Potatus est calice
Sanctae passionis;
Jam de vitae poculis
Gustat in solatio

Claris Deum oculis
Videns cum tripudio.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O pugil egregie,
O decus militiae,
Wenceslae, dux pie,
Qui virtute crucis Christi
Victor clarus exstitisti,
Sub signo victoriae
Militantis ecclesiae,
Audi preces hodie.

Viaticus Johannis Noviforensis saec. 14. Cod. Mus. Bohemici s. sign. A. — Brev. Teplense anni 1353 Cod. Pragens. VII F 23. B. — Brev. ms. Pragense VII A 12. saec. 14. D. — Brev. ms. Pragense XIII E 1 saec. 14. in monastischer Form. D. — Brev. ms. Pragense VIII B 9 saec. 15. gleichfalls monastisch E.

In 1. Vesp. ad Magn. findet sich neben der obigen gewöhnlich auch die Antiphon: Laus almae sit trinitati | Et gratiarum actio | Ejus immensae pietati | Quae in trifaria | Imo quadrifaria | Orbis partitione | Ex omnibus tribubus | Et linguis unum corpus | Conficit ecclesiae | De cujus clara filiorum genitura | Inter alios tanta matre procreatus | Excellentissima Bohemiae gentis nobilitate | processit oriundus | beatus vir Wenceslaus | quem frater male germanus | Immundus et saevus | Ut Cain Abelem | Olim effecit martyrem. — DE haben alle Psalmen sub una. — In 1. Noct. R 3, 7 Hinc de hortis B. — In 3. Noct. R 2, 8 Sic pro regiae piaculo B. — Der Tropus fehlt A. — Hierzu die Hymnen: Dies venit victoriae (Vesp. et Noct.) und Dum matutinis laudibus (Laudes).

A hat am Schlusse fol. 313 a sqq. unser Officium als Nachtrag mit folgender Bemerkung: „Incipit historia nova de sancto Wenceslao, martyre, duce Bohemorum, per Dominum Carolum, imperatorem Romanorum, regem Bohemiae, compilata.“ Der Text dieses Officiums ist aber mit Ausnahme der Lectionen ganz derselbe wie fol. 268 b. sqq., woraus folgt, dafs Karl IV. nur neue Lektionen zu dem Wenzelsofficium verfafst hat. Älter als das 14. Jahrhundert scheint das vorstehende Officium nicht zu sein; wenigstens enthält das Brev. ms. Pragense VI E 13, welches dem 13. Jahrhundert angehört, noch ein in ungebundener Rede geschriebenes Wenzelsofficium.

97. De sancto Wilhelmo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Lactetur mater ecclesia,
Beati Wilhelmi
Recolens solemnia,
Qui nobilis prosapia
Natus in Pictavia,
Fulget per miracula
Nobilior in Tuscia.

2. Fit de lupo agnus mitis,
De labrusca blanda vitis,
Ut columba Sunamitis
Hic sanctus in eremo.

3. Mundus florem protulit
Satis gratiosum,
Wilhelmum dum attulit
Fructum pretiosum.

4. Fraglat mundus ex odore
Wilhelmi mirifico,
Aegros sanat a languore
Ex dono deifico.

Ad Magnificat.

A. Magnificet sancti
Wilhelmi mens pia Christum,
Spiritus exsultet
suus illi, qui beat ipsum;
Et nos, Christe, tuum
facias sentire juvamen
Illius precibus,
quem non dimittis inanem.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Cordis, oris voce, voto
Jubilemus Domino,

Qui Guilelmum conjunxit
Sanctorum consortio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir beatus deserit
vias peccatorum,
Legem Dei meditans
vias tenet morum,
Rectas per quas ducitur
ad regna polorum.
2. Disciplinae semitam
gaudens apprehendit
Et viam justitiae,
de qua non descendit.
3. Contemplans in spiritu
Dei caritatem,
Prudens mundi penitus
sprevit vanitatem.
4. Ex maligno fit benignus
Fugiens e saeculo,
Eremita Deo dignus
fit coeli habitaculo.
5. In hoc sancto admirandum
nomen tuum, Domine,
Factum nobis et amandum
conferens spem veniae.
6. Deus, in de confidentes
Prece sancti salva mentes,
Ut in monte Sion stemus
Teque digne collaudemus.

Responsoria.

1. Dum Wilhelmus Pictavensis
Comes vivens in immensis
Mortuus criminibus
Esset, Deo miserante
Et ad vitam suscitante
Revelatur coelitus
Abbatem sequi primitus.
V. Bernardus fatur
bina verba sed ille miratur.
2. Licet primo, ut videtur,
Ex medela vitietur,
Verbum tamen Domini
Mente captum invalescit
Vitam praebens homini;
V. Non pudet ergo parum
se verba dedisse minarum.
3. Eremita gemens quaerit,
Pro culpis, quas mente gerit,
Quorum unus in illo
A Deo praemonitus
Domat carnem inimicam
Jungens ferream loricam,
Cum lorica spiritus
V. Induit hunc denis
nexum per membra cathenis.
4. Mittitur Eugenio
Papae sic ligatus,
Ut Lazarus de tumulo
Jam resuscitatus
In cilicinis vestibus
Et discalciatus;
V. Quis non miretur
de milite quando videtur.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Sanctus his justitiam
Dei operatur,
Cum caro spiritui
serviens domatur.
2. Per dolorem capitis
ferro galeati
Fit zelator capitis
spinis coronanti.
3. Hujus imitatio
Facit, ut sit portio
Dominum quaerentium
In terra viventium.
4. Umbra Christi est protectus
A coetu malignantium,
Nec a multis est illectus
Prava operantium.
5. Beatus, quem elegisti,
Domine, et assumpsisti
Ad laetandum in atriis
Tuis cum coelicolis.

6. Bonum justo et jucundum
confiteri Domino,
Qui plantatus est et erit
in coelorum atrio,
Ubi semper audietur
laus et jubilatio.

Responsoria.

1. Pater apostolicus
sibi destinatum
Mittit Jerosolymis
quasi jam renatum,
Patriarcha suscipit
jussis secundatum.
V. Hunc stupet ornatum
mira virtute beatum.

2. Ad Lucensem civitatem
post novem annorum
Spatium dum remeat,
lumen oculorum
Perdit, ne astutiis
et fraude malorum
Praemium depereat
laborum suorum.
V. Cum cupit ad pugnam
cum civibus ire rogatus,
Caecatur, reddit
lumen Dominus miseratus.

3. Dum laborat conversari
totus in coelestibus
Homo Dei, Satan adest
cum multis militibus,
Suadens ei quasi pater
reditum cum fratribus,
Quem tandem fracta cella
sauciat verberibus.
V. Virgo Dei genitrix
sibi virginibus sociatis
Jugiter medetur
oleo caesum pietatis.

4. Anxius pro loco pacis
voce lapsa coelitus,
Jubetur subire montem,
qui dicitur Petricius,
Minus habitabilis
visus est hominibus.
V. Innocuos potius
serpentes atque venenum
Reptilium patitur,
quam pectus crimine plenum.

In 3. Nocturno.

Ad Cantica.

A. Sapientiae beatus
verae hic innititur,
Per quem carni dominatus
spiritus erigitur,
Pane vitae est cibatus,
quo in coelo vivitur.

Responsoria.

1. Arma poenitentiae,
lorica et cilicium,
Panis artus, brevis aqua,
continuum jejunium,
Quies ligni vel telluris,
amor solitudinum,
Sancti hujus vitae sanctae
certum sunt indicium.
V. Continueque preces
labor et meditatio sancta
Sunt miranda magis,
quam sint miracula facta.

2. Mira Deus facit orbi,
Cum vix ullum genus morbi
Per hunc non repellitur,
Angelorum vox sonora
Cum luce nimis decora
Intempestae noctis hora
Ad ejus tumbam cernitur.
V. Lampadis ascensae
viduae non deficit ignis,
Quo demonstretur
res haec non ficta malignis.

3. Spiritu prophetico
socio dat socium
Mortis in agone
Sacramenta suscipit
vultu placito
Oculis ac manibus
inhians ad bravium
Angelicae corone.

V. Daemone temptatus
tumulum petit, unde levatus
Secura mente
praestat Satanc fugiente.

4. Spe patroni gaudeamus,
Qui deserti exsulamus
Egentes solatio,
Non est, unde metuamus;
Licet praeditum sciamus
Coelesti palatio,
Tamen ut sit memor nostri,
Cogit illum amor Christi
Dissimilem Aegyptio.

V. Unus adhaerendo
fit spiritus omnipotenti,
Scit, valet et debet
nostrae succurrere menti.

Ad Laudes.

A. Exortum in tenebris
sidus matutinum,
Tua lucent opera
decus per divinum,
Deserto in invio.
duc ad statum primum.

Ad Benedictus.

A. O comes Pictaviae,
Peregrine Tusciae,
Civis coelestis curiae,
In hac valle miseriae
Dignare nos invisere
Et ductore te praevio
Gressus nostros dirige.

Ad Horas.

Ad Primam.

A. Perdit lumen, dum respexit
A fervore spiritus,
Sed resumit, dum calescit
Ut Paulus divinitus.

Ad Tertiam.

A. O Wilhelme, naufragantes
Respexisti laborantes
In maris periculo,
Ora, ne absorbeamur
In hoc mari sed regamur
Crucis gubernaculo.

Ad Sextam.

A. Ad pastorem properans
Meridie cubantem,
Prophetando roborat
ovem trepidantem
Et de dato socio
dimittit ovantem.

Ad Nonam.

A. Caecus, claudus, surdus, mutus,
multiplex infirmitas,
Daemon, carcer, maris aestus
et omnis calamitas
Declarat, quod piis prosit
viri Dei sanctitas.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. O Wilhelme, coeli civis
Et noster patrone,
In Sion reduceris
Spreta Babylone;
Qui pro solitudinis
Luctu et moerore
Coronatus gloria
Gaudes et honore,
Da nobis auxilium,
Ut sic gradiamur
Mundi per exsilium,
Ut Deo fruamur.

Brev. ms. Nicolai de Mengen Ord. S. Wilhelmi anni 1348. Cod. S. Pauli ad Laventum Sanblasian. memb. 38. A. — Brev. ms. S. Blasii saec. 15. Cod. S. Pauli ad Laventum Hospitalens. cart. 320. B. — In 1. Noct. **A** 5, 3 Facis nobis B. — **R** 1, 1 Cum Wilhelmus B. — In 2. Noct. **A** 4, 3 Necnon a multis B. — **R** 2, 12 Lumen Deus. — In 3. Noct. **R** 3, 12 praestet A.

98. De sancto Wilhelmo.

In 1. Vesperis.

Super Psalmos.

A. Adest dies gratiosa,
Olim malis fructuosa
Ad promerendam veniam,
Si Wilhelmi instar ducis
Redeunt in viam lucis
Per veram poenitentiam;
Quae, cum cunctis imitanda
Sit et corde amplexanda
Salvari cupientibus,
Magis tamen viris istis,
Quos exercet labor tristis
Armata sub militia
Pro vana mundi gloria.

R. Spe hac sancta gaudeamus,
Qui proscripti exsulamus
In hac valle miseriae,
Quia nulli denegatur,
Toto corde si precatur,
Spes salutis et veniae.

V. *Quia misericordia Domini super omnia opera ejus superexaltat judicium.*

Ad Magnificat.

A. Ex maligno fit benignus,
Dum fugit ex hoc saeculo,
Eremita Deo dignus,
Consecratur in atrio,
Diro ferro dum ad carnem
Accinctus clam diriguit,
Spiritum vivificantem,
Mentem sanctam induit.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Corde, ore, voce, voto
jubilemus Domino,
Qui Wilhelmum sociavit
confessorum collegio.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir beatus deseruit
Viam peccatorum,
Dum in lege Dei
Meditans pensavit
Praemia sanctorum.

2. Disciplinae semitam
gaudens apprehendit
Et viam justitiae,
a qua non descendit.

3. Vocem suam elevans
ad Dominum clamavit,
Dum poenitens in tugurio
Deum pium placavit.

Responsoria.

1. Quia exstat juge bellum
Continuumque duellum
Inter carnem et spiritum,
Fit interdum, ut vincatur,
Misereque prosternatur
A foeda carne anima,

V. Et praesertim dum deserit
Hominem ac dimiserit
Gratia sancti spiritus.

2. Est praedulcis desolatis
Graviterque contristatis
Fidi amici praesentia,
Qui non secus fert amare
Quam is ipse, qui portare
Constringitur, se laedentia.

V. Hinc confugit praesul pius
Ad Bernhardum sanctum prius
Sibi notum familiariter.

3. Haec est lex peccati dira,
Si non statim justa ira
Ab anima expellitur,
Ut mox sua mole premat
Et in pejus malum trahat,
Dum libido incenditur.

V. *Si impius in profundum malorum devenerit, contemnet.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Electum sibi Dominus
sanctum mirificavit,
Dum ex lupo agniculum
dignanter consecravit.

2. Intendit rex omnipotens
voci orationis,
Wilhelmus dum offert lacrimas
devotae compunctionis.

3. Admirabile nomen Domini
cuncti collaudemus,
Dum consensisse vitiis
lacrimis videmus.

Responsoria.

1. Convincitur hoc spectaculo,
Quid possit gratia Christi,
Dum aperto miraculo
Fit impius filius Dei;
V. Cedit ergo natura
Dum Deus exercet sua jura.

2. Flavit auster et fugavit
Aquilonem, quando lavit
Cor Wilhelmi poenitentis
Imber sancti spiritus,
Liquefecit et refecit
Resolutum in lamentis
Verbum missum coelitus.
V. *Fluminis impetus civitatem Dei laetificat.*

3. Jam vir Dei totus ardens
Igne divini amoris,
Ut membra, quae extenderat
Servire iniquitati
Ad iniquitatem,
Deinceps compelleret,
Servire justitiae
In sanctificationem,
Tot jam in se invenit
Holocausta,
Quot ante praegustaverat
Carnis oblectamenta.
V. *Sicque numerum criminum ad numerum referebat virtutum difficillimarum.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir sanctus hic justitiam
Dei operabatur,
Qua aeternam laetitiam
In coelo merebatur.

2. Posuisti in ejus capite
Coronam pretiosam,
Quia tulit hic galeam
Ut Christus coronam spinosam.

3. Merito nunc accipit
Aeternam benedictionem,
Quia dira excepit
Vulnera ob scelerum remissionem.

Responsoria.

1. Arma poenitentiae,
Flagella et cilicium,
Panis durus, brevis aqua,
Continuum jejunium,
Stratum lignum sive tellus
Et amor solitudinum
V. Viri hujus sanctae vitae
Certissimum praebent indicium.

2. Dum laborat conversari
Animoque commorari
Vir sanctus in coelestibus,
Pergit Satan adversari
Et a coeptis perturbare
Cum suis commilitonibus,
Suadens ei expedire
Ad salutem, si redire
Voluisset ad statum pristinum.
V. Sic sanctis infestus
solet esse ubique molestus.

3. Mira Deus facit orbi
Cum vix ullum genus morbi
Per hunc non repellitur,
Angelorum vox sonora
Harmonia sub decora
Cum a multis percipitur,
Sed et luminis coelestis
Jubar splendens velut testis
Sanctitatis ad tumbam cernitur.
V. *Catervatim ruunt populi cernere cupientes, quae per eum Deus facit mirabilia.*

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Exortum est in tenebris
Lumen maximum, Wilhelmi
Mentem dum penetrat jubar
Illud divinum, quod flere
Illum docuit errata
Veteris vitae
Ac spem promisit veniae
Si poeniteret rite.

2. Ubi culpa abundavit
Animamque vulneravit
Telo nocentis malitiae,
Gratia sibi post collata
Vi divina operata
Piavit virus saevitiae.

3. Durum certe erat nimis
Educato in opimis
Mundi hujus deliciis,
Diro ferro cruciari
Et ad carnem vulnerari
Pro exstirpandis vitiis.

4. Sed dum pensat toto corde,
Quod haec pro tegenda sorde
Suffert, solatur laboribus.

5. Cogitavit ergo, quid fecit
Quotque graves culpas jecit
In animae suae excidium;
Factus judex sui dirus
Ad purgandum taetrum virus
Hoc tulit ultra supplicium.

Ad Benedictus.

A. O princeps Aquitaniae,
Comes illustris Pictaviae,
Nunc coeli civis inclite,
Dignare nos invisere
Degentes in valle miseriae,
Ut te ductore praevio
Ducamur ad thronum gloriae.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Caecus, surdus, claudus, mutus
Ac multiplex infirmitas,
Daemon, caro, maris aestus,
Hominum frequens calamitas
Monstrat, quod sancti hujus
Multis prosit benignitas.

Brev. Lubicense imp. s. l. et a. — In 1. Vesp. ad Magn. **A**, 7 Spiritum dum. — In 1. Noct. **A** 2, 3 Et sanctam viam. — Ad Laud. **A** 5, 5 Purgandum taetrum.

99. De s. Wilhelmo Bituricensi.

In 1. Vesperis.

R. O Wilhelme, pastor bone.
Pie pater et patrone,
Constans, verax in sermone.
Sub tua protectione
Confugimus,
Per te salvari petimus
Sancta intercessione.

V. Nos ergo, qui confidimus
In tua virtute,
Humiliter deposcimus,
Intercedas pro omnium
Errantium salute.

Prosa.

Protectorem sentiamus
Te gregis dominici,
Nos qui tuam imploramus
Opem corde simplici;
Fac, ut apud Dominum,
Qui vult vitam hominum,
Excuset oratio,
Quod accusat actio;
Servos serva supplicantes,
Ut in fide sint constantes
Sancta intercessione.

Ad Magnificat.

A. Magnum et mirabilem.
Parvum ineffabilem,
Excelsum et humilem
Magnificare decuit
Christum, qui formam induit
Factus homo servilem.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Adoretur et laudetur
Verbum patris factum caro,
Militique suo caro
Triumphanti laus debetur.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Vir beatus irrigatus
Aquis sapientiae
Ab impiis consiliis
Abstinuit
Nec sedere voluit
In sede pestilentiae.
2. Constitutus praedicator
Praeceptorum Domini,
Verbi Dei seminator
Offert totum se devotum
Sancto Christi nomini.
3. Tu susceptor exsultantis,
Gloria tu militis,
Jesu Christe, sanctus iste
Meretur se exaltantis
Membrum esse capitis.

Responsoria.

1. Exsultemus celebrantes,
Celebremus exsultantes
Sancti natalitia
Sacerdotis,
Postulemus supplicantes,
Ut quiete temporum
Et salute corporum
Concessis,
Ejus prece praevia
Praestet pater luminum
Veniam peccaminum
Gravi moli criminum
Oppressis.

V. Dies ista celebris,
Dies digna gaudio,
Qua purgemur tenebris
Et ab omni vitio.
2. Felix ortu Gallia
Gaude tanti praesulis,
Qui exortus claruit
Illustri prosapia,
Cujus famae gloria
Claris longe titulis
Enituit,
Quod satis innotuit
Ipsum declarantibus
Sequentibus
Signis et miraculis.
V. Gloriosi militis
Precibus et meritis,
Precamur, nos adjuvari,
Culpas graves relaxari.
3. Dum adhuc puerulus
Esset Christi miles,
Non egit ut parvulus
Actus pueriles,
Corde senex sed puer corpore
Sacra sacro condebat pectore
Dominica praecepta,
Mente sedula,
Aure bibula
Attentius percepta.
V. Sacris litteris imbutus,
Novum hominem indutus
Mundum despexit impollutus.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Innocens vir iste Christum
Orat flexis genibus,
Exaudivit Christus istum
Suis favens precibus.
2. Verba sancti percipit
Clamorem intelligens,
Quem rex regum diligens
Regno suo recipit.
3. Sanctum Christus coronavit
Honore cum gloria
Et eundem collocavit
In coelesti patria.

Responsoria.

1. Praeclarus genere,
Clarior moribus,
Relictis omnibus
Pro Christo paupere,
Nolens succedere
Paternis opibus,
Amplis honoribus
Et dignitatibus
Mundanis, cedere
Non fuit veritus,
Quamvis non territus
Honorum onere.

V. Caducis non figitur
Rebus mentis oculus,
Nudus nudum sequitur
Magistrum discipulus.

2. Se non tantum auditorem
Verbi Dei sed factorem
Wilhelmus exhibuit,
Transgredi qui potuit
Se nunquam constituit
Sanctae legis transgressorem,
Eremum dum coluit,
Imitari studuit
Sanctum Christi praecursorem.

V. Elongavit fugiens
Ut in solitudine
Maneret
Serviens
Et monachali
Districto sub ordine
Lateret.

3. Abjecto fastu saeculi
Insudat ejus operi,
Quem mundi solum oculi
Merentur intueri;
Deum placat atque vacat
Jugis ejus oratio,
Preces fundens se recondit,
Se recondens fletus fundit,
Sic orationem condit
Fletibus devotio.

V. Rigat ora lacrimis
Uberrimis
Orans in cubiculo.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Habitabit in tabernaculo
Sancto Dei migrans a saeculo
Vir egressus carnis ergastulo.

2. Voluntate labiorum
Non fraudasti, quem creasti
Tuum, Christe, militem,
Qui tuorum mandatorum
Non excessit limitem.

3. Replet pacis filium
Dei benedictio
Assecutum bravium
Currens in stadio,
Nam Deum quaerentium
Haec est generatio.

Responsoria.

1. Vir invictus et afflictus
Jejuniis, vigiliis
Aliisque variis
Et jugibus
Carnis cruciatibus
Jam roborato spiritu,
Nullo vacillans ambitu,
Deo dante vocatus
Invitus
Rapitur et trahitur
Ad culmen praesulatus,

V. Neve lucerna lateat
Absconsa sub modio,
Sed in domus medio
Lumen intranti pateat.

2. Non immutat mentis statum
Pastoralis dignitas,
Quia regens cor beatum
Servatur humilitas;
Haec est enim inclita,
Hostibus indomita,
Illa sancta civitas
Supra montem posita.

V. Docens legem pastor gregem
Pascit vitae pabulo,
Contemplatur regum regem
Mundo cordis oculo.

3. Sepulto venerabili
Patre die dominica,
Tempore, quo cum humili
Devotione mystica
Reges Tharsis obtulerunt
Regi nato munera,
Ad sepulchrum convenerunt
Sancti plebs innumera,
Tamquam nova processisset
Et novum quid ostendisset
Stella fulgens altera.

V. Ad orientem prima
Stella magos perduxit,
Et ad occasum alia
Stella nobis illuxit.

Prosa.

Catervatim irruerunt
Ad sepulchrum populi
Et recepta redierunt
Sospitate singuli.
Aegros sanat et languentes,
Expellit daemonia,
Sanos reddit, quorum mentes
Evertit insania.
Ad extremas partes mundi
Lucent ejus opera,
Haec est igitur, quam misit
Nobis Deus, nec permisit
Lucis radios abscondi,
Stella fulgens altera.

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Regnat Deus deorum
Quem fortem et decorum
Et sequitur et fruitur
Lucerna confessorum.

2. Portas ejus introivit
In confessione
Sanctus, quem quaesivit
Pura cordis intentione.

3. Justi replevit animam
Caritatis pinguedine,
Perfusa luce maxima
Deum videt in lumine.

4. Hymnum Deo dicat
Coetus sacerdotum,
Regi regum reddat
Debitum et votum.

5. Coeli, terrae conditorem
Laudent ejus opera,
Sedis ejus qui pastorem
Provexit ad sidera.

Ad Benedictus.

A. Benedictus rex invictus,
Deus Israelis,
Verbum misit, quod promisit
Descendens de caelis,
Incarnatum, nuntiatum
Per os Gabrielis;
Per quem sursum sublimatur
Et hac die coronatur
Sacerdos fidelis.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Magnificetur Dominus,
Qui quando venit terminus
Nostrae redemptionis
Servilem formam induit,
Exsolvit, quae non rapuit,
Servos suos eripuit
De manu Pharaonis;
Qui tantum praesulem,
Nobiscum exsulem,
Sanctis adjungi voluit
Patribus et patronis.

Brev. ms. Meldense saec. 15. Cod. Parisiens. 1054. A. — Brev. ms. Meldense saec. 14. Parisiens. 1266. B. — Brev. ms. Parisiense saec. 15. Cod. Parisiens. 1295. C. — In 1. Vesp. Prosa v. 1 Protectionem A. — In 1. Noct. **A** 2, 3 Verbi fehlt A. — **A** 3, 1 exaltantis A. — Hymnen: Ad Vesp.: Ad honorem salvatoris; ad Noct.: Amplexatur adolescens; ad Laud.: O grex felix tanto regi.

100. De sancto Willibaldo.

In 1. Vesperis.

Antiphonae.

1. Solemnizate, pueri,
Supremi regis incliti
Hoc festo, quo coelestibus
Conjunctus est Willibaldus.

2. Christi misericordia
Hujus patris praecordia
Confirmavit caritate
Os implendo veritate.

3. Sic vere vir laudabilis,
Quem regens a cunabulis
Pro voto dedit Dominus
Profectum in virtutibus.

4. Inter turbas mansuetorum
Praenitentem Willibaldum
Virtutum rex altissimus
Sublimavit honoribus.

5. Sion, exsulta canticis,
Te Willibaldi praesulis
Condecorat praesentia
Et relevant suffragia.

R. Patriarchae fidem gerens,
Benedictionis haeres
Ejus instituitur
Peregrinus Willibaldus,
Cum a Deo plebis magnus
Sacerdos eligitur.

V. Sicut carnis Abram
sic verbi semine magnam
Gentem progenuit Deo.

Ad Magnificat.

A. Exsultet coeli curia,
Mundi fatiscat furia,
Cum Willibaldi spiritus
Laetatur coeli sedibus;
Nos igitur antistitis
Praeclari freti meritis
Votis, voce subsequamur
Ut salutem nanciscamur.

Ad Matutinum.

Invitatorium.

Astra vocante Deo
subiit praesul Willibaldus,
Coelitus hortati
jubilando venite beati,
Reddere vota Deo.

In 1. Nocturno.

Antiphonae.

1. Anglorum praedicabilis
Gens fidei pro meritis,
De qua duxit prosapiam
Willibaldus clarissimam.

2. Stirpe regali editus
Parentum haeres unicus,
A lacte dum suspenditur,
Mox febribus corripitur.

3. Quem mortis in articulo
Postquam voverunt Domino
Parentes, salus redditur,
Et languor omnis pellitur.

Responsoria.

1. Praesul Christi Willibaldus
A cunabulis ut agnus
Tenens innocentiam,
Puer indolis praeclarae
Solum studuit amare
Dei sapientiam.

V. Christi pauper opes
patrias mundumque relinquens.

2. Juvenis cum esset factus
Et sub veste Christi nactus
Esset dona plurima
Spiritalium virtutum,
Exulare duxit tutum
Pro coelesti patria.

V. Quod labor iste ratus
foret utilis, inde beatus.

3. Pandit ergo patri talem
Vir sincerus voluntatem
Et hortatur plurimum,
Ut secum proficiscatur
Nec subire vereatur
Laborem dispositum;
V. Dat pater assensum
Domino spirante benignum.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Parentes voti memores
Haeredis non retraxit spes,
Transacto jam quinquennio
Reddebant natum Domino.

2. Pater Egiwaldus illum
Ut suscepit commendatum
Waltheim in monasterio
Reconsignavit Domino.

3. Puer autem mitissimus
Instabat totis viribus
Quotidie proficere
Et artiora petere.

Responsoria.

1. Willibaldus, Dei servus,
Christo suspirans ut cervus,
Dum ad aquas properat,
Affectabat exsulare,
Tum per terras, tum per mare,
Juxta quod elegerat,
V. Calle pedum celeri
repetens vestigia Christi.

2. Secum igitur assumptis
Et divinitus adjunctis
Suo patre pariter
Et germano suo fratre,
Wunibaldo, intrant mare
Liburnis alacriter,
V. Mox asseclarum
coetu comitante piorum.
R. Tandem maria sulcantes
Prospereque navigantes
Maris portum applicant,
Ubi caput orbis Romam
Suae mortis per coronam
Apostoli decorant,
V. Comparibus votis
se committendo patronis.

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Virtutum spiritalium
Rex Willibaldum puerum
Pro Christo factum pauperem
Suum fecit docibilem.

2. In quo tradente flamine
Prophetae soliloquia
Mirae intelligentiae
Exuberavit gratia.

3. Futurus namque pontifex
A Deo sic instructus est,
Ut vas electum coelitus
Christi prodesset plebibus.

Responsoria.

1. Willibaldus, vir insignis,
Aemulando arctioris
Vitae sanctimoniam,
Navi sibi delegata
Nutu Dei ut optata
Venit Jerosolymam,
V. Christi carne sua
complectens stigmata sacra.

2. Romam venientem sanctum
Consecravit Willibaldum
Sanctus Bonifatius,
Archipraesul Maguntinus,
Ut esset vir Deo dignus
In Eystett episcopus.
V. Pontifices sacri
sancto sensere vocati.

3. In mundanis prolongatum
Willibaldus incolatum
Consummavit hodie,
Et commendans corpus terrae,
Deo spiritum, aeternae
Est adjunctus gloriae,
V. Cernens in patulo
de numine credita trino.

Ad Laudes.

Antiphonae.

1. Defuncti patris ossibus
Humatis fratres amplius
Tristitiae solatium
Interpellebant Dominum.
2. Subtractam sibi gratiam
Visus statim ubi sensit,
Tobiae patientiam
Willibaldus exhibuit.
3. Post duos menses igitur
Beato visus redditur,
Cujus panduntur merita
Probata patientia.
4. Hunc papa dum Gregorius
Assiduis profectibus
Invigilare cerneret,
Suasit, quo plus proficeret.
5. Transmisit Dei famulum
Ad sanctum Bonifatium,
Obedire solummodo
Tanti patris consilio.

Ad Benedictus.

A. Beatus Bonifatius
Venientem ad se sanctum
Confessorem Willibaldum
Benigne susceptum primo
Presbyterum ordinavit
Deinde coepiscopis
Aggregatis episcopum
Dignissime consecravit.

In 2. Vesperis.

Ad Magnificat.

A. Willibalde pater,
coelestia qui meruisti
Gaudia, supplicibus
fer opem de munere Christi,
Ut te laudantes
salvemur ab omine tristi
Sedeque deposcas
nos tecum perpete sisti.

Brev. ms. Ratisbonense saec. 15. Clm. Monacens. 26732. A. — Brev. ms. Aspacense saec. 14. Clm. Monacens. 3205 add. saec. 15. B. — Brev. ms. Francisc. saec. 15. Clm. Monacens. 8818. C. — Brev. Augustanum imp. Basileae 1512. D.

In 1. Vesp. super Ps. **A** 1—5 fehlen CD. — **R**, 5 Cum fehlt B. — **R**, 7 Sacerdos fehlt B. — Ad Magn. **A** = ad Nonam **A**. D. — In 1. Noct. **A** 3, 4 Parens B. — In 2. Noct. **A** 2, 1 Eiwaldus B. — In 3. Noct. **A** 2, 4 Exsultavit gratia B. — **R** 1, 4 Navi sibi fehlt B. — Ad Tertiam **A**. Sion exsulta etc. D. — In 2. Vesp. ad Magn. **A** fehlt D; **A**, 6 ab hominibus Christi (sic) C; **A**, 7 sq. Sedemque deposcas nos tecum perpetisti C. — Ad Laudes **A** 7, 2 sqq. ausgeschnitten B. — In 1. Vesp. Hymnus: Mare fons ostium.

Inhalts-Übersicht.

1. Real-Index.

Nr.		Seite
1.	De sanctissima Trinitate	19
2.	In festo Corporis Christi	22
3.	In festo Corporis Christi	25
4.	In festo Corporis Christi	28
5.	In festo Corporis Christi	30
6.	De facie Salvatoris	33
7.	In festo s. Lanceae	35
8.	De corona spinea	37
9.	De corona spinea	39
10.	De corona spinea	42
11.	De corona spinea	44
12.	De conceptione BMV	47
13.	De conceptione BMV	51
14.	De conceptione BMV	53
15.	De conceptione BMV	57
16.	De praesentatione BMV	59
17.	De praesentatione BMV	61
18.	De praesentatione BMV	64
19.	De praesentatione BMV	67
20.	De desponsatione BMV	70
21.	Historia de Domina in sabbato	72
22.	In divisione apostolorum	74
23.	In festo trium regum	77
24.	De 24 senioribus	80
25.	In festo sororum BMV	83
26.	De sancto Achatio	86
27.	De sancto Achatio	88
28.	De sancto Achatio	91
29.	De sancto Achatio	94
30.	De sancto Achatio	97
31.	De sancto Adalberto	99
32.	De s. Alberto Carmelita	102
33.	De s. Ambrosio Cardurcensi	104
34.	De sancta Anna	106
35.	De sancta Anna	110
36.	De sancta Anna	112
37.	De sancta Anna	115
38.	De sancta Anna	117
39.	De sancta Anna	119
40.	De s. Antonio eremita	121
41.	De s. Antonio eremita	123
42.	De s. Antonio Patavino	126
43.	De sancta Apollonia	129
44.	De sancta Apollonia	132
45.	De sancto Arsacio	134
46.	De sancto Augustino	136
47.	De sancto Augustino	139
48.	De sancta Barbara	142
49.	De sancta Barbara	145
50.	De sancto Bartholomaeo	148
51.	De s. Berchtoldo Garstensi	150
52.	De s. Bernhardino Senensi	152
53.	De sancto Bernwardo	155
54.	De sancta Clara	157
55.	De ss. Cyrillo et Methodio	160
56.	De sancta Dorothea	163
57.	De sancto Emmerico	166
58.	De sancta Erentrude	168
59.	De sancta Euphemia	171
60.	In festo duorum Ewaldorum	173
61.	De sancto Francisco	175
62.	De sancto Gabriele	179
63.	De sancta Gertrude	181
64.	De sancto Gregorio	184
65.	De sancto Gregorio	186
66.	De sancta Helena	188
67.	De sancta Hemma	190
68.	De sancto Hidulpho	192
69.	De sancto Longino	194
70.	De sancta Ludmilla	196
71.	De sancto Magno	199
72.	De sancto Magno	201
73.	De sancto Maximiliano	203
74.	De sancto Procopio	206

Nr.		Seite
75.	De sancto Rocho	209
76.	De sancto Ruperto	211
77.	De sancto Servatio	214
78.	De sancto Severo	216
79.	De sancto Sigismundo	219
80.	De sancto Simperto	220
81.	De sancto Stanislao	223
82.	De sancto Swiberto	226
83.	De sancto Theodgaro	228
84.	De s. Thoma Aquinate	230
85.	In translatione s. Thomae	233
86.	De sancto Udalrico	235
87.	De sancta Ursula	238
88.	De sancta Ursula	241
89.	De ss. Victore et Urso	243
90.	De sancta Verena	245
91.	De s. Vincentio Ferrerio	248
92.	De sancto Virgilio	251
93.	In translatione s. Virgilii	253
94.	De sancto Vito	256
95.	De sancto Vito	258
96.	De sancto Wenceslao	260
97.	De sancto Wilhelmo	263
98.	De sancto Wilhelmo	267
99.	De s. Wilhelmo Bituricensi	269
100.	De sancto Willibaldo	273

2. Verbal-Index.

	Seite
Ab aeterno ordinata	57
Adest desponsatio	70
Adest dies gratiosa	267
Adest dies laetitiae	40
Adest dies laetitiae	132
Adest dies laetitiae	260
Adest nova solemnitas	39
Ad nova festa Dei	150
Alma mater ecclesia	194
Alma promat ecclesia	53
Alto parentum sanguine	214
Ambrosi pie confessor	104
Annae sanctae celebremus	110
Antoni cultor eremi	123
Ave gemma virtuosa	163
Ave nubes empyrea	67
Ave prudens medice	209
Ave rex dulcissime	37
Beati Virgilii	251
Benedic regem cunctorum	99
Bernwardus pontifex	155
Collaudemus in amore	190
Congregemur laetabundi	203
De patroni gloria	226
Deus ante luciferum	51
Diem novae laudis et gloriae	248
Dies adest celebris	223
Dulci cantu noster chorus	129
Ecce dies gloriosa	83
Ecce jubar matutinum	196
Eja praesul alme Dei	220
Euge felix Euphemia	171
Felix Anna cella munditiae	119
Felix cibus felix cibans	28
Felix Thomas doctor ecclesiae	230
Franciscus vir catholicus	175
Gaudeat ecclesia	126
Gaudeat ecclesia	219
Gaudeat ecclesia	238
Gaude felix ecclesia	22
Gaude felix parens ecclesia	30
Gaude felix progenies	112
Gloriosa pii patris	192
Gloriosa recolitur	86
Gloriosa sanctissimi	184
Gaude mater ecclesia	47
Gaudet plebs Christianorum	160
Gratuletur omnis mundus	136
Gratuletur plebs fidelis	80
Hodie cum gloria	245
Hymnum cum grandiloquia	134
Jam sanctae Clarae claritas	157
Jam protervorum capita	179
Jesum lauda ecclesia	25
Inclita devotis	235
Inclita Gertrudis	181
In hymnis fidelium	201
Jubiletur orbis gyrus	142
Jucundare plebs Danorum	228
Laetare Bohemia	206
Laetare felix hodie	94
Laetare Pannonia	166
Laetetur ecclesia	91
Laetetur mater ecclesia	263
Lauda Deum clara Colonia	241
Lauda felix mater et filia	186
Lauda mater ecclesia	64
Laudibus exsultent	33

551016

	Seite
Lignum verum dominicum	188
Magorum praesentia	77
Nos meritis Viti	258
Novum sidus jubare	106
O Alberte norma munditiae	102
O amica pudica	145
O quam felix mater Italia	233
O quanta est exsultatio	213
O rex regum Domine	97
O Wilhelme pastor bone	269
Pangens chorus dulce melos	253
Paulum quaerens eremita	121
Praedico te Magnum	199
Praesul Rudberte	211
Pueri cum senibus	61
Quasi stella matutina	117
Rex perennis gloriae	148
Salvatoris gratiam	216
Salve Deo praeamanda	59
Sancte pater Augustine	139
Sancte Vite martyr inclite	256
Sanctos Dei et electos	173
Sedenti super solium	19
Solemnizate pueri	273
Stella Maria maris	72
Sub vexillo militantes	88
Surge sponsa ecclesia	35
Terra pontus astra mundus	115
Torrentem sapientiae	152
Vexillo regis gloriae	44
Virginei flores	168
Viri vere portendentes	74

O. A. M. D. G.

Pierer'sche Hofbuchdruckerei. Stephan Geibel & Co. in Altenburg.

BQ
5253
.95
Aug 2 Nancy
Aug 20 Rebi

BQ 5253 .A5 v.5 IMS

ANALECTA HYMNICA

LIBRARY
Pontifical Institute of Mediaeval Studies
113 ST. JOSEPH STREET
TORONTO, ONT., CANADA M5S 1J4